

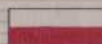
ФАКУЛЬТЕТ
ФІНАНСІВ

Куявсько-Поморська вища школа
(м. Бидгощ)

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКА ПРОГРАМА
ФІНАНСІВ І СТРАХУВАННЯ

МАТЕРІАЛИ

**IV Міжнародної
науково-практичної
конференції**

*«Формування єдиного
наукового простору Європи
та завдання економічної науки»*

**11–12 травня 2011 р.
Тернопіль**

Науково-практична конференція

**ФОРМУВАННЯ ЄДИНОГО НАУКОВОГО ПРОСТОРУ
ЄВРОПИ ТА ЗАВДАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ**

Матеріали науково-практичної конференції

Тези доповідей

11-12 травня 2011 р.

м. Тернопіль

УДК 327.7:001.891(045)
ББК 66.4 (0),4
Ф79

Рекомендовано до друку Вченою радою Тернопільського національного економічного університету.
Протокол № 6 від 11 травня 2011 року.

Редакційна колегія:

Юрій СІ., ректор ТНЕУ, д.е.н., проф., заслужений діяч науки і техніки України (відповідальний редактор);
Собко О.М., директор Українсько-польської програми фінансів і страхування, к.е.н., доц. кафедри ФСГіС ТИ І (заступник відповідального редактора);
Алексеевко Л.М., д.е.н., проф. кафедри ФСГіС ТНЕУ;
Брич В.Я., д.е.н., проф., завідувач кафедри менеджменту ТНЕУ;
Гринчуцький В.І., д.е.н., проф., завідувач кафедри економіки підприємств і корпорацій ТНЕУ;
Гуцал І.С., декан факультету фінансів ТНЕУ, д.е.н., проф.;
Задорожний З.В., проректор з наукової роботи ТНЕУ, д.е.н., проф.;
Кириленко О.П., д.е.н., проф., завідувач кафедри фінансів ТНЕУ;
Крисоватий А.І., проректор з науково-педагогічної роботи, завідувач кафедри податків і фіскальної політики ТНЕУ, д.е.н., проф.;
Козюк В.В., д.е.н., проф., завідувач кафедри економічної теорії ТНЕУ;
Дем'янишин В.Г., д.е.н., проф. кафедри фінансів ТНЕУ;
Шаварина М.П., к.е.н., доц. кафедри фінансів ТНЕУ;
Доляк С., док.габ., проф. Полонійної академії (м. Ченстохова, Республіка Польща);
Гіселяк А., док.габ., проф. надзв., Куявсько-Поморська вища школа (м. Бидгощ, Республіка Польща);
Зелінська А., доктор, продекан з питань промоції і розвитку (м. Вроцлав, Республіка Польща);
Урбанець М., перший проректор, доктор Полонійної академії (м. Ченстохова, Республіка Польща);
Чаковські Р., канцлер Куявсько-Поморської вищої школи (м. Бидгощ, Республіка Польща);
Чаковська Х., доктор, проректор Куявсько-Поморської вищої школи (м. Бидгощ, Республіка Польща);
Валігура В.А., к.е.н., доц. кафедри податків і фіскальної політики ТНЕУ;
Гайда Ю.І., к.с.-г.н., доц. кафедри міжнародних фінансів ТНЕУ;
Дзюдіна О. П., к.е.н., доц. кафедри державного і муніципального управління ТНЕУ;
Кнейслер О.В., к.е.н., доцент кафедри ФСГіС ТНЕУ;
Крайчук Н.Я., к.е.н., доц. кафедри міжнародних фінансів ТНЕУ;
Ляхович Л.А., к.е.н., доц. кафедри економіки підприємств і корпорацій ТНЕУ;
Сарай Н.І., к.е.н., доц. кафедри економіки підприємств і корпорацій ТНЕУ;
Прусський О. С., к.е.н., доц. кафедри міжнародних фінансів ТНЕУ;
Свицтун Н.О., кфідол.н., доцент, Українсько-польська програма фінансів і страхування ТНЕУ;
Василевська Г.В., викладач кафедри податків і фіскальної політики ТНЕУ;
Білик І.В., у викладач кафедри ФСГіС ТНЕУ;
Нестерчук К.Г., методист Українсько-польської програми фінансів і страхування ТНЕУ.

Формування єдиного наукового простору Європи та завдання економічної науки. Матеріал наук.-практ конференції Тези доп (11-12 травня) / Відп. ред. С.І. Юрій. - Тернопіль, 2011 - 320 с. - Укр рос., англ., пол. мовами.

У збірнику подано тези доповідей ІV Міжнародної науково-практичної конференції «Формування єдиного наукового простору Європи та завдання економічної науки», де запропоновано найбільш актуальні проблеми сучасно економічної науки за такими напрямками: 1) фінансова стабільність: проблеми та шляхи забезпечення у посткризовий період; 2) економіка знань: концептуалізація і новелізація пріоритетів фінансового забезпечення; 3) інституалізації ринку фінансових послуг та перспективи економічного зростання; 4) ринок страхових послуг: засади стабілізації перспективи модернізації в країнах ЄС; 5) фінансова політика країн Європи та України у посткризовий період, (студентська секція).

Найактуальніші питання і проблеми, розглянуті в тезах, стануть основою для подальших досліджень т наукових напрацювань у контексті новітніх освітніх технологій.

УДК 327.7:001.891(045)
ББК 66.4 (0),4

ЗМІСТ

Ні П П П П С Л О В О ректора Тернопільського національного економічного університету 10

Секція 1

Фінансова стабільність: проблеми та шляхи забезпечення у посткризовий період

Пшпшш Stanislaw	Kryzys finansow publicznych czy kryzys funkeji panstwa Oddzialywanie	12
Паї ryhska Monika	ryzyka na stabilnosc finansowq	16
'kiniiiiio Andrzej	Polish standards of local development strategic planning in small and medium communes	18
ї ї Im nice Maria	Environmentally-oriented cooperation as an instrument of sustainable development	20
/гПЛаця Anetta	Zarzqdzanie i gospodarowanie w procesie zrownowazonego rozwoju	22
А її гксеенко П.В.	Устойчивое развитие предприятий как фактор финансовой стабильности государства	24
It «і Н письска Г. В.	Оподаткування громадських організацій у перспективі формування громадянського суспільства в Україні	26
1 анікоїї С. В.	Стратегія розвитку державного фінансового контролю в Україні та його адаптація до країн Європи	28
Ії м'ушпшнн В. Г.	Особливості фінансової політики України в сучасних умовах	30
ІпЯПіуК І. О., Іаїїухляк В. З.	Протекціонізм в економічній політиці країн в умовах глобальних трансформацій	32
h а ПНІЧЄНКО З. Д.	Орієнтири на високі технології в інноваційній політиці підприємств і держави	34
І< рриленко О. П.	Стан та вектори бюджетної децентралізації в Україні	36
ІУНМШ А. Я.	Податкове навантаження: теоретичні підходи до трактування сутності	38
іііііоК В. В.	Проблеми теоретичного забезпечення вступу в зону евро країн Центрально-Східної Європи	40
і рпчук П. Я.	Інституційні основи та політико-економічні доктрини корекції глобальних фінансових дисбалансів	42
Іііііішская А. А., Іїмолонич Д. Ю.	Финансовый кризис и малые предприятия: проблемы и решения	45
Мяїїдсііп>к Л. В.	Формування організаційної структури за видами діяльності	47
Мі ПП ДКОВЯ ІІ. С.	Податкові пільги як чинники залучення прямих іноземних інвестицій до економіки України	49
Паї ідіюк І. Б.	Перспективи міжнародного статусу евро в умовах мультивалютно?! світової фінансової системи	51
Пгі ірчук К. Г.	Сучасний стан та перспективи розвитку ринку праці в Україні	53
'Гї іпреїїКо А. В.	Інвестиційний потенціал накопичувальної системи пенсійного страхування	55
Чиряк І. М.	Роль монетарної політики в подоланні фінансової нестабільності	57
Шгмикина П. В., Пііііімяренко А. А.	Проблеми розвитку лизинга в посткризисном периоде	59

Секція 2

Економіка знань: концептуалізація і новелізація пріоритетів фінансового забезпечення

Grzelak Aleksander	The conclusions for local development in aspect of the selected theories of economic crises	61
Gola Jagoda		61
Grabowska Monika	Wpływ Dyrektywy o zarządzających alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi na fundusze private equity oraz fundusze hedgingowe Fundusze dla zrównowalonego rozwoju w Polsce	61
Plachciak Adam	Giddensa koncepcja «Trzeciej Drogi»	70
Sobko Olha	Stymulowanie innowacyjności gospodarki ukraińskiej polityką migracyjną	71
Берницька Д. І.	Оцінка впливу чинників зовнішнього середовища на фінансові результати діяльності підприємства	71
Внукова П. М.	Нові можливості розвитку євро регіонів для формування єдиного наукового простору Європи	71
Гайда Ю. І.	Методичні підходи до оцінювання економічної ефективності збереження лісових генетичних ресурсів	81
Доценко І. О.	Удосконалення принципів функціонування системи економічної безпеки підприємства	84
Куц Л. Л.	Прямі іноземні інвестиції як фактор стабілізації розвитку підприємств у посткризовий період	86
Ляхович Л. А.	Механізм прийняття та реалізації інвестиційних рішень	88
Михальський В. З.	Проблеми венчурного інвестування в Україні	90
Питуляк Н. М.	Відповідність фінансового забезпечення освіти до вимог інноваційно зорієнтованої економіки	92
Рендович П. М.	Закордонний досвід фінансування санаторно-курортного комплексу	94
Рзасв Г. І.	Конкуренентоспроможність суб'єктів господарювання та критерії їх фінансової стабільності	96
Сарай Н. І.	Механізм ціноутворення у контексті функціонування внутрішнього економічного механізму підприємства	98
Шкварець Г. В.	Фінансові ризики та їх нейтралізація	101

Секція 3

алізація ринку фінансових послуг та перспективи економічного зростання

т пкігі пко Л. М., lull VII А. О.	Ринок фінансових послуг: нові реалії та перспективи розвитку	104
И» г*П>нд І. М.	Проблеми інвестування промислових підприємств у посткризовий період	106
ИИШНІ* О. Л.	Інтеграційні процеси між банками та страховими організаціями	108
Инаніуи О. О.	Вплив зовнішніх чинників на стійкість банківських установ ПО	
ПНино О. А.	Досягнення фінансової стабільності підприємства на основі формування стратегії управління якістю прибутку	113
кииигійко Ю. М.	Проблема стимулювання серед функцій фінансового сектора в економічному розвитку	115
№ ніш іони О. В.	Фінансова криза як поштовх до нової хвилі поглинань серед фондових бірж	117
МіШШчукЛ. О.	Формування механізму управління капіталом машинобудівних підприємств	120
ПНГ'ПШ П. І., Г и» ІПНП.КП П. М.	Інституціональна теорія ринку цінних паперів	122
Парінн« П. М.	Економічні передумови фінансової інтеграції України	124
П# < рхііікн Л. П., ЦІННІ* М. С. Г.і П (.	Стратегічні орієнтири корпоративної соціальної відповідальності міжнародних банківських груп в Україні Фінансова стабільність пенсійної системи: проблеми концептуалізація	126 128
І > піп* П. В.	Пріоритетні напрями розвитку консолідації банківського капіталу в Україні	130
Г'иПикІні. М. В.	Переваги сек'юритизації фінансових активів	132

Секція 4

Гинок страхових послуг: засади стабілізації і перспективи модернізації в країнах ЄС

lilvh Ііуп*	Przestfpczoic ubezpieczeniowa: zapobieganie i zwalczanie	135
•і «іііііаіа Olga	Assistance jako usługi komplementarne do ubezpieczen	137
Ііі ніуі П. М.	Фінансова стійкість страхових компаній зі страхування життя	139
І » і*і цін О. В.	Інноваційний підхід до розробки нових страхових продуктів в умовах сучасних економічних реалій	141
І і..... ш.ка Л. К.), І > і шні і.кп ІО. С.	Перестраховання в Україні: стан та перспективи розвитку	143
І» ні Ні пер О. В.	Проблемні наукові тенденції теорії перестраховання	145

Комадовська В. С.	Особливості управління страховими операціями зі страхування життя	147
Кривошлик Т. Д.	Розвиток страхування майна громадян в Україні	149
Лібіх К. О.	Спрощений порядок врегулювання збитків у автотранспортному страхуванні	151
Мурашко О. В.	Особливості оподаткування страховиків у контексті Податкового кодексу України	153
Стецюк В. М.	Асиметрія оподаткування страхових компаній	155
Стецюк Т. І.	Роль превентивних заходів у медичному страхуванні	157
Сухоруко О. В.	Перспективні напрями податкового регулювання інвестиційної діяльності страховиків України	159
Татаріна Т. В.	Перспективи розвитку комплексного страхування банків в Україні	161
Толстенко О. Ю.	Технічний асистанс - елемент фіделізації клієнтів страховика	163
Чаплигін К. М.	Страхова компанія: економічна природа, види та особливості діяльності	165

Секція 5

Фінансова політика країн Європи та України у посткризовий період (студентська секція)

Adamska Olga, Rusek Katarzyna	Finansowe wsparcie Unii Europejskiej — szansa na tytuł europejskiej stolicy kultury	168
Godzinska Ewa	Kryzys w krajach nadbałtyckich i w Polsce	170
Malinowska Magda	Service quality	172
Masai Emilia,		174
Mienciuk Izabela, Jakacki Lukasz, Brodowska Marta	Proba zmniejszenia długu publicznego poprzez zmiany w systemie emerytalnym	
Rduch Dorota	Zrodla finansowania mikro- i malych przedsibiorstw	180
Wujcik Lewko	Determinanty rozwoju rynku obligacji przedsif biorstw w Polsce	182
Балаида Д. В.	Трансформація митної політики України в умовах своїнтеграції	184
Балуцький С. В.	Розвиток та проблеми медичного страхування в Україні	185
Бобанич А. І.	Ефективна діяльність фонду гарантування вкладів фізичних осіб як чинник відновлення довіри до банківської системи України	187
Боїло Н. П.	Стратегічне управління персоналом підприємства в сучасних умовах господарювання	189
Бондар Н. В.	Шляхи удосконалення методів оцінки банкрутства підприємств у сучасних умовах	191
Борис М. В.	Проблеми розвитку банківської системи України на сучасному етапі	193

Йрніпур І. О.	Забезпечення розвитку компетенцій персоналу організації: 195
й.н.м і Й.	Взаємодія Державної податкової служби з іншими 197 державними органами щодо адміністрування податків і зборів
Ну» піко Г. М.	Розвиток сільського туризму в Україні: проблеми та 199 перспективи
Нііміу О. М.	Забезпечення розвитку електронного банківського бізнесу в 201 Україні
Мін НІШ ький О. І.	Шляхи удосконалення державного фінансового контролю в 203 Україні
НіНУНШК <1. П. Ш	Прагматизм справляння митних платежів в Україні 205
пібіліній О. П.	Формування митної політики України та забезпечення 206 економічної безпеки держави
І ■ пиши І. І*.	Удосконалення напрямків оподаткування споживання в 208 Україні
Іацинік А. О.	Зарубіжний досвід фінансового вирівнювання 210
« вііііук Т. І.	Проблемні питання визначення митної вартості товарів та 212 їх вирішення
І an і шійгінч В. В.	Шляхи підвищення конкурентоспроможності підприємства 214 на основі управління людським капіталом
t mu nun О. М.	Управління витратами підприємства при здійсненні 216 зовнішньоекономічної діяльності
І " ІЙ І, І.	Забезпечення розвитку АПК України в контексті вступу до 218 СОТ
вница А. А.	Інноваційний лізинг в активізації розвитку промислового 220 регіону
бі іііі І. П.	Удосконалення державного регулювання та підтримка 222 розвитку АПК в Україні
Інші. «Ш Р.О.	Проблеми та перспективи забезпечення енергетичної 224 безпеки України
П іпра О. >1.	Перспективи розвитку страхового ринку України 226
Іншіі ('.	Удосконалення методики оцінки фінансового стану 228 підприємства
іііііаіа Х. А.	Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності у контексті 230 міжкультурних відмінностей та методології Хофстеде
Ііііііііііч А. І.	Гармонізація міграційної політики України та ЄС у 232 контексті сприяння міграції молодих учених
«< Іншіі І.	Міжкультурний діалог як необхідна складова оптимізаці 234 діяльності міжкультурних груп
Іі іі* А. П.	Перспективи розвитку туристичного страхування в Україні 236
І< іііііруЛіі П. І.	Удосконалення кредитно-інвестиційної діяльності банків в 238 умовах посткризового стану економіки
* раї ніні і.кий О. В.	Пенсійне страхування та перспективи його розвитку в 240 Україні
ьіll. П. П.	Адаптація вітчизняних підприємств до нестабільних умов 242 господарювання

Лупу Н. О.	Особливості функціонування ПДВ у вітчизняній податковій практиці	244
Мазур О. С.	Вітчизняні реалії та зарубіжний досвід здійснення митного контролю	246
Маслова Т. Я.	Монетарні концепції європейського центрального банку у країнах ЄС на сучасному етапі	248
Ми мох ід О. Д.	Моделювання фінансової стабільності підприємства в рамках фінансового управління	250
Михайличенко О. О.	Актуальні питання системи майнового оподаткування в Україні	252
Міськів В. М.	Забезпечення стійкого розвитку малого підприємництва в Україні	254
Момотюк О. С.	Активізація інноваційної діяльності промислових підприємств у посткризовий період	256
Муцей Л. М.	Протидія митним правопорушенням як чинник зміцнення національної безпеки держави	258
Ноюсад І. В.	Оцінка ефективності процесу адміністрування митних платежів	260
Онсейко М. М.	Проблемні аспекти функціонування пільгового оподаткування в Україні	262
Насіщійна П. О.	Розробка інвестиційної політики в контексті забезпечення конкурентоспроможності підприємства	264
Педорич Л. А.	Елітне обслуговування клієнтів банку	266
Пєлюшенко Я. Ю.	Стратегічні орієнтири удосконалення бюджетної політики України	268
Пєгрович Г. В.	Удосконалення управління формуванням та використанням оборотних активів підприємства	270
Пилипчук М. І.	Теоретичні основи фінансової санації підприємств	272
Плаксій Н. М.	Розвиток ринку страхування життя в Україні	274
Познанська Л. В.	Запровадження нових видів страхування життя в Україні	276
Попінко А. М.	Адміністрування податків у контексті підвищення ефективності реалізації податкової політики України	278
Сарай О. Я.	Проблеми прогнозування фінансово-економічних показників підприємства	280
Сєнюк Х. М.	Перспективи розвитку ринку страхових послуг в Україні	282
Сисак І. Р.	Впровадження стратегії управління якістю прибутку на вітчизняних підприємствах	284
Сич І. С.	Формування та розвиток ринку іпотеки в Україні	286
Слив'юк А. О.	Удосконалення кадрової політики підприємства	288
Ступник В. В.	Податкове регулювання зовнішньоекономічної діяльності в контексті податкових реформ у посткризовий період	290
Тимчишин П. В.	Механізм венчурного фінансування інноваційної діяльності підприємств в Україні	292

1 ЦІМЧИЛОВИЧ Ю. Р.

Розвиток офшорних центрів та їх вплив на функціонування економіки: проблеми та перспективи 296

♦ і.... І. В.

Удосконалення механізму державної підтримки розвитку АПК України в умовах очікуваної продовольчої кризи 298

ПпннрЛ. О.

Франчайзинг як форма антикризового управління підприємством 300

Інікопська І. Я.

Удосконалення фінансової політики України в умовах євроінтеграційного розвитку 302

•І. мгринська О. Р.

Розвиток ринку страхових послуг: вітчизняний та зарубіжний досвід 304

‘її рлопа І. А.

Удосконалення управління кредитним портфелем комерційних банків у посткризовий період 306

Шкібар Л. Є.

Проблеми розвитку страхового ринку України 309

Пізн Л. З.

Теоретичні основи формування інноваційного потенціалу промислових підприємств в умовах конкурентної економіки 311

ПІ> іііновський Д. О.

Податкове планування як складова корпоративного податкового менеджменту 313

■Ірині А. Ю.

Сучасний стан і перспективи розвитку страхового ринку Польщі 315

шкш л. м.

Проблематика визначення митної вартості в Україні 317

Шановні учасники конференції!

Становлення і розвиток єдиного наукового простору Європи має важливе значення в стратегії кожної країни, яка прагне забезпечення інноваційності економіки. В процесі перманентних змін, пов'язаних із процесами глобалізації, динамічний розвиток економіки вимагає формування мобільного наукового простору, який активізуватиме процеси створення і поширення знань.

В умовах «нової економіки» змінюється структура чинників, які забезпечують динамічне економічне зростання, а ключовим фактором стають знання. Відтак управління знаннями стає бізнесовим процесом, завдяки якому підприємства (організації, установи, заклади) зацікавлені в створенні та використанні знань у практиці господарювання. Напрацювання комплексної підходу до управління знаннями вимагає, з одного боку, наявності інформаційних засобів, які забезпечували процеси створення, локалізації, збирання, трансферу і захисту знань, а з іншого – еластичної та ефективної структури управління із відповідною організаційною культурою. Лише тоді будь-який суб'єкт господарювання зможе ефективно використовувати знання для забезпечення своєї конкурентоспроможності.

Побудова «економіки знань» вимагає вкладу значних фінансових ресурсів для становлення й розвитку інституційної бази, кадрового забезпечення і управлінських структур.

У рамках IV Міжнародної науково-практичної конференції «Формування єдиного наукового простору Європи та завдання економічної науки» Університет гостинно приймим кращих представників економічної еліти нашого краю та зарубіжних гостей. На сьогодні важливим завданням є модернізація вищої освіти, одним із напрямів якої є проведення наукових конференцій та інших освітніх проєктів, у ході яких знаходяться відповіді на численні проблеми сучасної науки, нагромаджуються фундаментальні знання, визрівають мудрі рішення.⁴

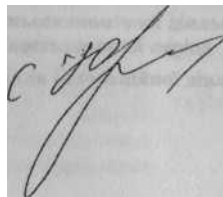
Цьогорічна IV Міжнародна науково-практична конференція у колі дослідницької зацікавленості окреслила такі проблеми:

- фінансова стабільність: проблеми та шляхи забезпечення у посткризовий період; економіка знань: концептуалізація і новелізація пріоритетів фінансового забезпечення; інституалізація ринку фінансових послуг та перспективи економічного зростання; ринок страхових послуг: засади стабілізації і перспективи модернізації в країнах ЄС; фінансова політика країн Європи та України у посткризовий період (студентська секція).

Найактуальніші питання, розглянуті на конференції, стануть основою для подальших досліджень та наукових напрацювань у контексті новітніх освітніх технологій.

Тож бажаю Вам плідної праці, змістовних дискусій, цікавих рішень та інтелектуальних звершень.

*З повагою —
Ректор ТНЕУ, д.е.н., проф.,
заслужений діяч науки і техніки України*

S.I. Юрїї

Секція 1

***Фінансова стабільність: проблеми та шляхи забезпечення у
посткризовий період***

Kryzys finansow publicznych czy kryzys funkcji panstwa

Teza: Mamy obecnie do czynienia z kryzysem finansow, a w szczegolnosci z kryzysem finansow publicznych. Uzasadnienie tezy - poszczegolne panstwa za duZo wydaja:

v' niektore w ostatnich latach wydawaly znacznie wi?cej niz wynikaoby z ich biez?cych jak i perspektywicznych moZliwosci

dotyczy nie tylko pahstw biednych, na dorobku ale takze pahstw zaliczanych do bogatych

W latach 1999 - 2007:

■S poziom zadluzenia byt w miar? stabilny (w cz?sci pahstw zmniejszal si? a w cz?Sci| zwi?kszal).

J w wi?kszosci pahstw wzrost wydatkow publicznych rekompensowany byl wzrostem pkb

Po2007r.:

■S poziom zadluzenia gwaltownie wzrosl (w wi?kszosci pahstw);

spadek pkb poszczegolnych pahstw (zwi?kszal poziom ich dotychczasowego zadluzenia);

wzrost biez?cych wydatkw publicznych (zwi?kszal poziom ich l^cznego zadluzenia oraz wzrost nie byt rekompensowany wzrostem PKB);

■S wzrost poziomu zadluzenia b?dzie utrzymywal si? takze w 2011 r.

Wniosek i jego uzasadnienie:

koniecznym jest racjonalizacja i ograniczenie wydatkw publicznych;

✓ wydatki s^ nadmierne w stosunku do biez?cych moZliwosci jak i przyszlych (powoduja niebezpieczny wzrost zadluzenia);

S spowoduje to coraz wi?ksze obciZeme finansow prywatnych (tym samym zmniejszenie wydatkw w tej sferze co nie b?dzie rekompensowane wzrostem wydatkow sferze publicznej).

Podstawowe wady finansow publicznych:

S gromadzone s^ poprzez przeje?cie cz?sci srodkow finansow prywatnych oraz pod przymusem; nie posiadaj^ realnego wlasciciela (dysponuj^ nimi przedstawiciele wlasciciela, kontrol? wydatkow sprawuja takze przedstawiciele wlasciciela - inni oraz ze swej natury s^mniej efektywne).

ObiektywnoSc finansow publicznych:

Czy panstwo mogto by funkcjonowac bez finansow publicznych? Mimo swiadomosci wszelkich negatywnych uwarunkowac finansow publicznych panstwo bez nich nie mogloby istniec. Finanse publiczne maj^ charakter obiektywny.

Pewnych zadan nie jestesmy w stanie zrealizowac samodzielnie. Pewnych pottzeb nie jestesmy w stanie zaspokoic samodzielnie. W tym celu nasi pra pra stworzyli instytucje panstwa.

- państwo aby mogło realizować zadania publiczne musi posiadać niezbędne środki

< inicjatywa państwa wymaga istnienia finansów publicznych

o pociągach wzrostu wydatków

- potrzeby publiczne są zasadniczo nieograniczone
- możliwości publiczne, które służą finansowaniu są ograniczone
- efektywność finansów publicznych
- widok finansów publicznych, którymi winno dysponować państwo

Najbardziej z potrzeb ogólnospołecznych mogą być realizowane przez państwo w pełni bądź w części i poznawane - do rozwiązania we własnym zakresie przez poszczególnych członków i jednostki. Zależą to od przyjętej koncepcji funkcjonowania państwa i jego roli w społeczeństwie i państwie. Państwo będzie zaspokajało inny zakres zadań w tym zakresie w przypadku systemów polityki socjaldemokratycznych oraz liberalnych.

Znaczących potrzeb uznawanych za publiczne może być znaczny z tego powodu budżet wiele i niekwestionowane potrzeby publiczne:

/ ubezpieczenie społeczne wewnętrzne i zewnętrzne

✓ zabezpieczenie społeczne w razie niezdolności do pracy ze względu na choroby lub powstanie i długotrwałe oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego, jak również pozostawanie bez pracy nie z własnej woli i posiadania innych środków utrzymania

/ równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych

✓ bezpłatna nauka w szkołach publicznych

/ ochrona środowiska

Zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych obywateli poprzez przeciwdziałanie bezdomności i naprawianie budownictwa społecznego

Racjonalizacja wydatków

Zawsze podejmowane były próby zmniejszenia luki pomiędzy potrzebami a możliwościami finansowania

o metody polegające na optymalnym i efektywnym wykorzystaniu środków publicznych do finansowania potrzeb publicznych; wykorzystaniu partnerstwa publiczno-prywatnego; rozstrzygnięciu o priorytetach pierwszeństwa strony dochodowej bądź wydatkowej w planowaniu finansów publicznych; uprzedmiotowienie i efektywne wykorzystanie środków.

Optymalne i efektywne wykorzystanie środków

o optymalne wykorzystanie środków: wykorzystanie na zadania najpilniejsze, najważniejsze w opinii społecznej; celowi temu służą różnorodne konsultacje społeczne; kryteria takiej oceny, nawet jeżeli będą w odczuciu określających je jak najbardziej obiektywne, nie będą takimi w odczuciu wiarygodności.

Na pewno jej czy si i społeczeństwa, która została pozbawiona tych świadczeń, lub świadczenia i jej rzecz zostały ograniczone lub odłożone w czasie. I

efektywne wykorzystanie środków uznaje się realizacją danego zadania po najniższej możliwej cenie; budzi to wide kontrowersji, osiągnięciu tego celu przez przetargi.

metody tymi swych zalet mają ograniczony zasięg; nie gwarantują oczekiwanego stopnia związania zaspokojenia potrzeb publicznych; nie gwarantują związania środków przeznaczonych finansowanie zadań publicznych.

Partnerstwo publiczno-prywatne:

Jest metoda dająca możliwości związania środków przeznaczonych na finansowanie potrzeb publicznych;

z pomocą współpracy sektora prywatnego i publicznego;

✓ inożliwosci związania środków przeznaczonych na finansowanie potrzeb publicznych wynika

Z/c zwołniemy cz?ci środków publicznych, które w realizacji tych zadań zostają zastąpione środkami prywatnymi

S L wykorzystanie specyficznych umiejętności sektora prywatnego

✓ dylemat pierwszeństwa strony wydatkowej

Rozstrzygnięcie dylematu pierwszeństwa strony dochodowej bądź wydatkowej

przyjęcie prymatu strony wydatkowej - zakłada związanie stopnia zaspokojenia potrzeb publicznych poprzez związanie dochodów oraz związanie deficytu;

dylemat pierwszeństwa strony wydatkowej. Przyjęcie prymatu strony wydatkowej: związanie dochodów (możliwe w ograniczonym zakresie) oraz związanie ich poprzez podnoszenie na wyższy poziom obciążenia podatkowych i para podatkowych (spotyka się z oporem społecznym).

✓ dylemat pierwszeństwa strony wydatkowej. Przyjęcie prymatu strony wydatkowej związanie deficytu (możliwe do pewnych granic określonych normami konstytucyjnymi lub zobowiązaniami międzynarodowymi) może powodować konieczność ograniczenia poziomu finansowania potrzeb społecznych w przyszłości. Poziom ich ograniczenia wzrasta w warunkach kryzysowych.

dylemat pierwszeństwa strony dochodowej. Przyjęcie prymatu strony dochodowej zakłada zaspokojenie potrzeb publicznych na związanym poziomie proporcjonalnie do wzrostu dochodów; na dotychczasowym poziomie (ograniczenie jego poziomu).

✓ dylemat pierwszeństwa strony dochodowej - ograniczenie poziomu zaspokojenia potrzeb publicznych wymaga: ograniczenia potrzeb uznawanych za publiczne oraz zmniejszenia zakresu dostępności świadczeń tego typu. Traktowane jest jako próba pozbawienia praw nabytych i powodują społeczne protesty z tego powodu nie wykorzystywane.

Wnioski końcowe : tak więc motony stwierdzid:

S dotychczasowe metody nie zapewniłyby bezpiecznego zadłużenia

Z koniecznym jest nie tylko liczenie na wzrost dochodów i zmniejszenie poziomu zadłużenia w i „, „
rkwencji wzrostu produktu krajowego brutto. Tak wi?c chc^c ograniczyc wydatki publiczne i a znym
jest ograniczenie funkcji państwa a przynajmniej o ograniczenie ich zakresu;

Z funkcje i zadania jakie spelnia państwo w stosunku do swoich obywateli oraz podmiotów
iiiipodarczych okreslaj^ przede wszystkim wielkości wydatków państwa a nie tylko sposob ich
liiiiinsowania

Wnioski koncowe: ta prawda jest prawdą, którą trudno zaakceptowac maj^c świadomość ii ■ l.iki
publiczne narastają i przekraczają możliwości ich finansowania podejmowano wiele prób ich !■ o h nie
zmniejszenie do przynajmniej zwolnienia tempa ich przyrostu oraz uzyskane efekty jak wynika z i uivch
statystycznych i prognoz sqnilde.

Odpowiedz na pytanie wynikaj^ce z tematu jest kryzys finansów publicznych:

Z jednak jego źródło jedynie w niewielkim stopniu tkwi w nich

Z kryzys finansów publicznych spowodowany jest kryzysem w funkcjach państwa

Z czy nie zreformuje się? funkcji państwa wszelkie działania na rzecz ograniczenia skutków tzw. k i
v/ysu finansów publicznych b?dqjedynie markowaniem działań

Z odpowiedz na pytanie wynikaj^ce z tematu wykładu

Nadszedł czas aby otworzyć też? o kryzysie funkcji państwa:

Z stawianie tezy o kryzysie finansów publicznych w oderwaniu od kryzysu funkcji państwa

Z zacięra problem przed rozwi^aniem którego stoi nie tylko polska ale wiele innych państw, by nie
powiedzieć, iż świat

Z wiele państw już t? brutalną prawdę sobie uświadomiło i zaczęło reformować fiikcje państwa a "ice
reformować finanse publiczne

Z odpowiedz na pytanie wynikaj^ce z tematu wykładu: t? brutalną prawdę e uświadomiło sobie ulde
państw - w konsekwencji wiele państw zaczęło reformować fiikcje państwa a wi?c reformować hiinnse
publiczne

Moim zdaniem bez reformy fiikcji państwa nie jest możliwe ograniczenie wydatków publicznych.

Wniosek generalny: należy dokonać przegl^du funkcji państwa, pewnie wyeliminować, a inne
■l'iiniczyd; należy stwierdzić, iż współcześnie bez ingerencji w zakres funkcji państwa głoszenie l
oiueczności ograniczenia wydatków publicznych jest zamierzeniem pijarowskim

Monika Raczyńska,
Uniwersytet Ekonomiczny
w Katowicach.
Naukowy opiekun - Prof., dr hab. 4
Halina Zadora,
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Oddziaływanie ryzyka na stabilność finansową

Problem stabilności finansowej i ryzyka towarzyszy przedsiębiorcom oraz instytucjom finansowym od zarania dziejów. Bezpieczeństwo finansowe jest jednym z podstawowych czynników rozwijania się rynku finansowego w sposób prawidłowy, stanowi nieodłączny czynnik bezpieczeństwa całej gospodarki. Umiejętność skutecznego rozpoznania potencjalnych niebezpieczeństw i zagrożeń nabiera coraz większego znaczenia dla całego sektora.

Celem artykułu będzie przede wszystkim dokładnego sprecyzowania istoty i określenia natury samego zjawiska stabilności finansowej w powiązaniu z ryzykiem.

W pracy zostaną poruszone zagadnienia: strategii finansowania inwestycji, stabilności finansowej, jak można przeciwdziałać ryzyku utraty płynności finansowej.

Część pierwsza pracy poświęcona zostanie ustaleniu aktualnego stanu wiedzy z zakresu teorii stabilności finansowej, strategii finansowania i ryzyka, co zostanie dokonane na podstawie studium literatury. Podstawowym celem tej części będzie wprowadzenie zagadnień z zakresu niepewności i ryzyka utraty stabilności finansowej, strategii finansowania, omówione zostaną m.in. podstawowe rodzaje czynników ryzyka z położonym naciskiem na okres pokryzysowy oraz skutki ryzyka utraty stabilności/płynności finansowej.

W drugiej części zostanie wyjaśniona koncepcja bezpieczeństwa instytucji finansowych, bezpieczeństwa transakcji finansowych, bezpieczeństwa segmentów rynku finansowego, bezpieczeństwa klienta rynku finansowego.

Część trzecia będzie próbą udzielenia odpowiedzi na pytanie, jak jest możliwa formuła zarządzania ryzykiem utraty stabilności finansowej, omówiona zostanie sieć bezpieczeństwa finansowego oraz działalność na rzecz stabilności finansowej na przykładzie Polski. Poruszone będą kwestie zarządzania kryzysem oraz zapobiegania kryzysom.

W pracy zostanie również podkreślona istotna rola instytucji zarządzania stabilnością finansową, i jako czynnika ograniczającego ryzyko stabilności finansowej. Przedstawione zostaną ich zadania, zaprezentowane wyniki prac ww. instytucji oraz podjęta zostanie próba oceny efektywności prac instytucji zarządzania stabilnością finansową.

Główną hipotezą badawczą jest stwierdzenie, iż stabilność finansowa systemu finansowego i

przyczynia się do rozwoju gospodarczego.

Hipoteza główna będzie wspierana przez hipotezy czystkowe:

- System finansowy pełni w gospodarce ważne funkcje i ma istotny wpływ na dobrobyt społeczny.

Uzasadnienie: Prawidłowo funkcjonujący i rozwijający się system finansowy pozytywnie wpływa na wzrost gospodarczy, natomiast jego kryzys łączy się z odpływami kapitału, spowolnieniem gospodarczym, wysokimi kosztami ekonomicznymi i społecznymi. Z tego względu stabilność finansowa stanowi priorytet dla interesów społeczeństwa, a wysoka cena, jaką społeczeństwo płaci za kryzys w systemie finansowym, skłania do podejmowania działań, stających na jego obronę i zapobiegających destabilizacji.

- Jedną z przyczyn niestabilności systemu oraz konieczności interwencji państwowej jest niewydajność informacji.

Uzasadnienie: Zgodnie z klasyczną teorią ekonomii, w normalnych warunkach efektywność ekonomiczna jest osiągnięta wtedy, gdy mechanizmy rynkowe działają prawidłowo, a interwencja państwa jest ograniczona do minimum. Zatem zrealizowane potrzeby gospodarstw domowych i podmiotów gospodarczych są najlepiej zaspokajane w warunkach wolnej konkurencji. Jednak istnieją sytuacje i warunki, w których mechanizmy rynkowe są zakłócone i zniekształcane. Wówczas nie może być osiągnięty efekt najbardziej pożądany z punktu widzenia dobrobytu społecznego. Występowanie niedoskonałości rynku (market failures) uzasadnia potrzebę interwencji ze strony państwa (polityki publicznej) w postaci regulacji i różnych form protekcji. W systemie finansowym niedoskonałości rynku ujawniają się w postaci efektów zewnętrznych (externalities) i asymetrii informacji (Information asymmetry).

- System bezpieczeństwa finansowego wspomaga zarządzanie stabilnością finansową i ogranicza ryzyko utraty stabilności finansowej.

Dbalosc o stabilność finansową jest zadaniem wielowymiarowym, wymagającym zaangażowania wielu instytucji publicznych i prywatnych na różnych etapach rozwoju sytuacji w systemie finansowym. Dlatego zadania instytucji nie może samodzielnie brać na siebie odpowiedzialności za realizację tego zadania.

Polish standards of local development strategic planning in small and medium communes

A single universal procedure of strategic planning does not exist. Polish theoretical studies quote many recommendations in this domain. Therefore, the author decided to take up the challenge of constructing a Polish model standard for the procedure of establishing territorial self-government unit development strategy based on both contemporary professional literature and his personal experience gained in the period of 1995-2010 while constructing and implementing 54 strategies for Polish communes, districts and regions. It consists of the 19 consecutive stages.

Stage 1 - the decision to join strategic planning. In Polish self-government system such decision is most frequently taken by the territorial self-government appointing body in the form of the due resolution. Stage 2 - an entity is chosen which is responsible for strategy draft preparation. Practice shows that the most frequently accepted solution is close cooperation of local authorities' representatives and self-government administration with workers of a selected consulting company. At present this market of services is well developed, full of both Polish and international companies competing and offering manifold and complex support for self-governments regarding strategic planning. Stage 3 - prospective diagnosis. It consists in collecting and analyzing correctly all data describing the past, present and substantially predictable future of territorial self-government unit attributes. One of the key requirements to face is the credible description of a broad spectrum of properties characteristic for a given territorial self-government unit and factors influencing it. Stage 4 - public opinion diagnosis. The best way to perform it is by means of opinion surveys conducted among natural persons inhabiting a given territorial self-government unit, and owners or top executives of economic entities conducting business activity in its territory. Stage five and six should be implemented together with stage three and four. Fifth stage consists in appointing the team of leaders. The team of leaders is the group of local community representatives. The goal behind appointing such team is its participation in the process of strategy construction, which is supposed to result in its high quality. Stage 6 carried out parallel to stage five

represents social consultancy conducted most often in the form of strategic workshops together with team of leaders. Stage 7 - strategic analysis. It consists in SWOT (strengths, weaknesses, opportunities and threats) or SWOT Plus (strengths, weaknesses, internal chances, internal threads, stimulating agents, destimulating agents, external opportunities, external threats) procedure. Eighth stage deals with construction of mission and vision of a territorial self-government unit. The mission means answering a question: "Why do you exist?". Vision constitutes the descriptions of its future state, which is supposed to be created by a given entity as the result of this strategy implementation. Next constructing of objectives and defining priorities (stage 9) should take place. The most important objectives are strategic and 18

■mbordmate, intermediary (partial) ones, are called operational objectives. Priorities represent elements of operational goals, accomplishing which is most important for the unit development and should take place o. soon as possible. Now, is time to define strategic tasks (stage 10), i.e. organization, modernization, investment, information, diagnostic, law-making and restructuring oriented activities, implementation of which constitutes the condition for meeting operational objectives and indirectly strategic ones. Stage 11 i the verification of horizontal and vertical compliance. Vertical compliance means the compliance with strategic planning documents of higher and lower level self-governments. Horizontal compliance refers to .nity compliance with planning documents of neighbouring self-governments at the same level. Stage 11 is devoted to referring tasks to financing sources. This stage consists in estimating realization costs of planned strategic tasks and searching for such sources of financing them which are highly likely in providing due financing. Next step is the construction of implementation system, including monitoring .ubsystems and corrections (stage 13). Correct strategy implementation requires all strategic tasks to be > .signed to particular self-government organization units and companies, as well as strategic cooperation entities (at their consent). It is stage 14 - assigning strategic tasks. Within this framework the guidelines lor projects to be executed also have to be defined (stage 15). Many of the described above strategic tasks require implementation projects to be prepared for them. Strategy is an element of unit's promotion, facilitates its image improvement both from the point of view of potential investors, potential inhabitants, potential partners and individuals. Promotional strategy planning is therefore initiated already at the stage of creating it (stage 16). Work on the strategy text starts almost at the first stage. However, full version of its draft, including the results of all presented above stages, may not be prepared until this moment. Strategy draft preparation is the 17 stage of the process. Once strategy draft is prepared it has to be verified. This stage (18) consists in presenting strategy draft for verification of the self-government constitutive body commissions which express their remarks and prepare recommendations. Obtaining positive opinions results in presenting strategy (stage 19) to be approved for realization. In Polish self- government practice strategies are approved in the form a resolution of the legislative body.

The above presentation of work stages over a strategy does not discuss all issues referring to the problem of the described above planning procedure. However, the author hopes that presented information constitutes a cohesive picture of the presented planning procedure model, and that they will undergo practical verification in Ukraine, just like in Polish self-government practice.

Literature

1. Gordon L. G., Strategic Planning for Local Government, ICMA, Washington 1993.
2. Flynn N., Public Sector Management. Fourth Edition, Pearson Education, Harlow 2002.

Environmentally-oriented cooperation as an instrument of sustainable development

A general change of economical behaviour is essential for the sustainable development. Sustainable development aims at the improvement of competitiveness and added value as well as at the promotion of the environment, at the resources protection and at the perception of social responsibility by ethical and social behaviour. Responsible decision makers have recognized that sustainable development is perhaps the largest challenge to mankind ever.

Businesses should undertake initiatives to promote greater environmental responsibility encouraged to integrate environmental protection in policies, decisions and activities. A pro-active approach is recommended whereby businesses take voluntary initiatives to protect the environment rather than react to problems.

Co-operation plays a decisive, important role for sustainable development. On the basis of sustainable development, enterprises are not only dared to cooperate (eg. inter-company co-operation or «Public Private Partnership»), but also, to associate it with the opportunity for innovation or new markets [1,333].

The creation of an environmentally-oriented cooperation not only strengthens the relations between an enterprise and the other entities, but contributes to the development of an improved economy, and/or to the promotion of competitiveness - all as a result of the partners' cooperative work done on environmental projects.

Therefore, an environmentally-oriented cooperation is: «every form of voluntary and conscious cooperation between partners, each of whom represents a sector from the economic, political, and social spheres, in order to achieve common «win-win-oriented» aims, of course, with the assumption that the cooperation partners are legally and economically independent from each other». [2, 54].

According to the various intentions of cooperation, different cooperation forms have also been developed concerning environment-oriented cooperation which are dependent on the considered object of cooperation. These cooperation forms can be used both within industries and intersectorally. Particularly, the cooperation and the dialogue between government, authorities, industry and further actors shows great promise for the realization of environmental innovations.

However there are still substantial research gaps, when considering the role of cooperation for environmental innovation and therefore corporate sustainability. This fact could be related to the current research that is focussed either on single influencing factors - eg. environmental policy or technology

■ I. u loplment. Such an approach seems to be much too superficial. The assessment of a contribution of ■ i 'operation to sustainable development requires a detailed explanation.

Whether and how cooperation can develop enterprise responsibility towards sustainability is oil. nsively debated. There are a number of factors or instruments that aim to link environmental iiiiiniigement and enterprise responsibility.

Different characteristics of cooperation influence on corporate activities. Heterogeneous ■operation partners is an example of cooperation-based influencing factors, that are relevant for

■ I. vlopment of corporate sustainability. Qualitative and quantitative research results confirm the iguificance of the different partners.

Cooperation with the actors from business, science and politics enable access to varied expert l knowledge, and by different expertise quick-learning processes are activated. Moreover, the selection of those to participate should differ in certain characteristics such as: product range or technological state in older avoid the direct competition within networks; to enable an open exchange between the actors; and in create the level of trust necessary for cooperation.

The importance of the environmentally-oriented network is connected with the specific kinds and levels of the regional resources which contribute to the stimulation of the innovative and competitive ability of enterprises. Specific regional resources like an existence of expert knowledge with reference to ii.itional industries, adaptability, business attitudes etc. are regarded as extremely significant for the etforts of enterprises.

The environmentally-oriented cooperation into can contribute to the implementation of sustainable development. It can be emphasized in summation that the industrial orientation is a strong support foundation for networks while they provide access to a wide spectrum of information.

References

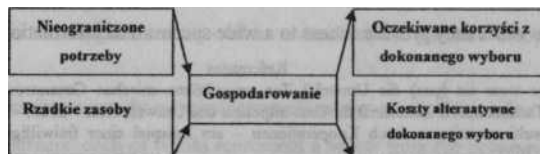
1. Bartelmus P. «Wie teuer ist (uns) die Umwelt? Zur umweltkonomischen Gesamtrechnung in Deutschland» / P Bartelmus, J. Albert, H. Tsochochohei // Zeitschrift fur Umweltpolitik und Umweltrecht. - 2003. - No. 3. - pp. 333-370.

2 Urbaniec M. Umwelbnnovationen dutch Kooperabonen - am Beispiel einer ffeiwiligen Branchenvereinbarung, < inbler Verlag, Wiesbaden. (2008).

Zarządzanie i gospodarowanie w procesie zrównowzonego rozwoju

Pojęcie zarządzania i gospodarowania należy do podstawowych kategorii nauk o zarządzaniu oraz nauk ekonomicznych i wzbudza określone spory oraz zainteresowanie. Zarządzanie rozumiane jest najczęściej jako realizacja zbioru działań zmierzających do określonego celu, w następującej sekwencji - planowanie, organizowanie, przeprowadzenie i kontrolowanie. W ramach planowania znajduje się wybór celów i sposobów ich osiągnięcia oraz precyzowanie stosowanych metod i terminów ich wykonania. Organizowanie obejmuje przydzielanie i zapewnienie zasobów niezbędnych do realizacji wcześniej zaplanowanych działań, tak aby gwarantować skuteczność i sprawność zarządzania. Przeprowadzenie łączy w sobie kierowanie i motywowanie do działania w trakcie realizacji zadań. Natomiast kontrolowanie to stała obserwacja oraz podejmowanie działań korygujących. Przedmiotem zarządzania może być pojedynczy człowiek, grupa ludzi, organizacja, społeczność czy społeczeństwo, państwo lub grupa państw.

Gospodarowanie należy raczej traktować jako proces podejmowania decyzji dotyczących sposobów wykorzystywania zasobów ekonomicznych lub jako proces realizacji transformacji tych zasobów w użyteczne z punktu widzenia potrzeb człowieka dobra (usługi), czyli posiadające zdolność zaspokajania tych potrzeb.

Schemat 1. Determinanty i kryteria procesu gospodarowania [1]

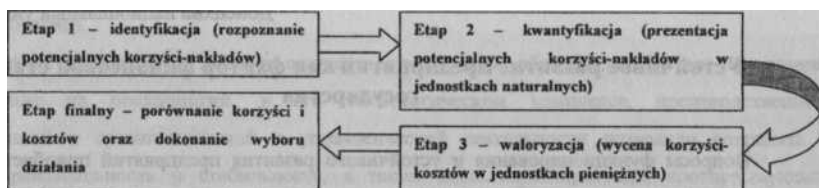
Schemat ten eksponuje wszystkie istotne w gospodarowaniu problemy, a zwłaszcza kwestie efektywności ekonomicznej, optymalności społeczno-ekonomicznej, racjonalności, celowości czy sprawności - statycznej i dynamicznej. Problemy te odnoszą się zarówno do gospodarowania jako całościowego, bardziej teoretycznie ujmowanego procesu, jak i poszczególnych rodzajów zasobów ekonomicznych.

Gospodarowanie jako proces koniecznych decyzji determinowany jest nieograniczonymi potrzebami oraz rzadkimi zasobami ekonomicznymi. Te dwie determinanty nadają gospodarowaniu cechy konieczności (niezbędności). Nieograniczoność potrzeb wynika, z nakładaniem się na siebie skutków

i ii/norodności rodzajowej ludzkich potrzeb, ich wielkości indywidualnej i grupowej (zbiorowości ludzi) oraz zmienności (dynamiki) w czasie i przestrzeni. Rzadkość zasobów ekonomicznych oznacza relację pomiędzy ilością zapotrzebowanej zasobu a ilością dostępną zasobu. Jeżeli przekracza ona jednostkę, to dany zasób posiada atrybut rzadkości. Ilość dostępną zasobu jest ograniczona fizycznie, natomiast ilość zapotrzebowana tego zasobu odzwierciedla poziom zaspokojenia potrzeb, rozwoju społeczno- gospodarczego, a nawet zakres mamotrawstwa w użytkowaniu danego zasobu ekonomicznego.

Z drugiej strony, podejmowane decyzje wykorzystują dwa zasadnicze kryteria - korzyści i nakłady (koszty). Te pierwsze mają w fazie podejmowania decyzji charakter oczekiwanych (potencjalnych) korzyści. Nakłady (koszty) natomiast mogą być wielkościami faktycznymi, i rzeczywistymi, niezbędnymi do zrealizowania wybranej decyzji lub potencjalnymi, związanymi z każdą innością do realizacji alternatyw. Jeszcze lepszym podejściem wydaje się analiza kosztów alternatywnych, rozumianych jako wartość utraconych potencjalnych możliwości zastosowania danych zasobów ekonomicznych.

Zarówno korzyści, jak i nakłady (koszty), bez względu na sposób interpretacji, są analizowane w czterostopowej procedurze (schemat 2.).

Schemat 2. Procedura analizy potencjalnych korzyści i nakładów (kosztów) [11]

Etap pierwszy wymaga znaczącej wiedzy, ponieważ jego efektem powinna być identyfikacja (rozpoznanie) wszystkich znaczących, potencjalnych korzyści oraz nakładów. W przypadku wielu przedsięwzięć występujących na styku człowiek, jego gospodarka oraz społeczeństwo, z jednej strony, a środowisko przyrodnicze, z drugiej, nie jest to łatwe zadanie, właśnie z powodu niedostatecznej informacji (wiedzy). Należy przy tym pamiętać, że im precyzyjniej zostanie wykonana identyfikacja, tym cała analiza korzyści-nakładów (kosztów) będzie bardziej użyteczna decyzyjnie.

Etap drugi obejmuje procedurę przedstawienia rozpoznanych korzyści i nakładów ilościowo w jednostkach naturalnych. Ujęcie jakościowe uniemożliwia bowiem agregację i porównanie. Aby zmienne ilościowe można było agregować, a następnie porównywać, konieczna jest jakaś forma unifikacji. W przypadku procesu gospodarowania oraz związanych z nim korzyści i nakładów (kosztów) odbywa się ona na etapie trzecim, w formie pieniężnej waloryzacji, co nadaje fizycznym nakładom i korzyściom postać kosztów i ekonomicznych korzyści.

Po zrealizowaniu tej procedury obie wielkości mogą być ze sobą porównane, co pozwala określić ekonomiczną efektywność danego przedsięwzięcia (decyzji). Odbývá si? to klasyczną metodę zestawienia skapitalizowanych korzyści oraz kosztów. Wybór ten nie rozstrzyga innych problemów, takich jak: celowość dokonanego wyboru czy skuteczność realizacji przedsięwzięcia. W tym momencie bardziej użyteczne są metody stosowane w zarządzaniu. W porównaniu z gospodarowaniem zarządzanie ma zatem bardziej „techniczny” wymiar i wiąże się z biegnącą realizacją przedsięwzięcia. Z punktu widzenia zarządzania efektywność ekonomiczna jest kryterium pomocniczym. Znacznie większe znaczenie ma skuteczność działania.

Literatura

1. Zielinska A., Bęcla A., Czaja S., Ecological information management in the context of sustainable development - chosen issues, Wydawnictwo I-Bis, Wrocław-Jelenia Góra (w druku)

УДК 336.64

Алексеевко Н. В.,

к.е.н., доцент

Донецкий национальный университет

Устойчивое развитие предприятий как фактор финансовой стабильности государства

Вопросы функционирования и устойчивого развития предприятий приобретают особую актуальность в условиях мирового финансового и экономического кризиса. Экономика! характеризуется повышенной неопределенностью среды, неустойчивостью и недостаточной | прогнозируемостью разного рода рынков, что выражается в возрастающей роли учета факторов риска в процессе управления развитием субъектов хозяйствования. Наряду с существованием традиционных рыночных рисков, методы оценки и управления которые достаточно широко изучены в экономической литературе и применяются на практике, наблюдается формирование! нового «поколения» рисков, значение которых еще не вполне осмыслено государствами и субъектами хозяйственной деятельности, а также мало изучено в научной литературе.

Предприятию в условиях мирового финансового и экономического кризиса следует преимущественно рассчитывать на собственные силы, решая проблемы за счет сокращения затрат] и изменения (расширения) поля деятельности, с переносом ее на виды, имеющие стабильный! спрос на продукцию как на внутреннем, так и на внешнем рынках. Для предприятия чрезвычайно | актуальной становится проблема не столько, выживания, сколько разработки и реализации | долговременной стратегии устойчивого развития. На решение данной проблемы накладываются I

свой отпечаток не только микроэкономические факторы производства, но и динамически изменяющаяся внешняя среда [1].

В условиях финансово-экономического кризиса события становятся все более непредсказуемыми, ранее неизвестными, по скорости проявления часто обгоняют адекватную реакцию со стороны предприятия. В этих условиях становится рискованным управление на основе предшествующих знаний и опыта; появляется необходимость в применении новых моделей и методов принятия решений, выбора стратегических позиций в конкуренции и управлении на основе ранжирования задач.

Основные причины кризисных проявлений кроются в низкой конкурентоспособности и невостребованности продукции на внутреннем и внешнем рынках; истощении инвестиционных ресурсов; неотлаженности механизмов воспроизводства, неэффективных способах институциональных преобразований.

Предприятие должно реализовать действия, направленные, в первую очередь, на улучшение результатов деятельности предприятия и его ликвидности: сокращение затрат на закупки; проведение мероприятий по работе с поставщиками в части снижения цен, по которым поставляются сырье, материалы, запасные части; поиск новых поставщиков; меры по улучшению структуры баланса.

Развитие предприятия должно осуществляться таким образом, чтобы все изменения, происходящие на предприятии, в его технологическом комплексе, производственной, инновационной и организационной и управленческой деятельности позволяли сохранять и улучшать рентабельность и стабильность, а также иные характеристики, соответствующие развитию предприятия [2, 98].

Подход к устойчивому развитию предприятия требует особого подхода и модернизации системы планирования, которая должна отвечать условию устойчивости и гибкости результатов в условиях экономического кризиса. Суть новой системы планирования для управления устойчивым развитием представлена на рис. 1. На рисунке показано, как сдвигается планирование с размахом в три года на каждый год после начального этапа.

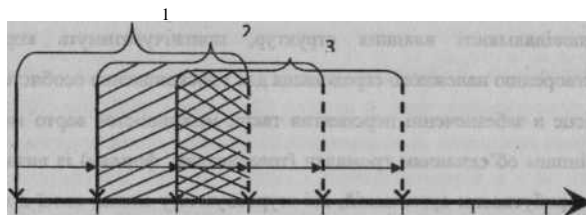

Рис. 1. Система планирования в управлении устойчивым развитием предприятия

Формирование стратегии устойчивого развития предприятия проходит длительную проработку в зависимости от видов деятельности, потребности в них, сформулированных прогнозов, сценарных условий. Исходя, из этого формируется миссия предприятия, при выборе которой любая стратегия должна быть оценена с позиции социально-экономической эффективности [3,95].

Цели и задачи предприятия в области стратегии устойчивого развития должны предопределять структурное содержание планов единой системы их социально-экономического развития в составе территориальных социально-экономических систем.

Литература

1. Зеткина О.В. Об управлении устойчивостью предприятия / О.В. Зеткина. - М. : Аудит, ЮНИТИ, 2003. - 134с.
2. Кавун С.В. Концептуальная модель системы экономической безопасности предприятия / С.В. Кавун. // Экономика розвитку. - Харюв : Вид. ХНЕУ. - № 3 (43). - 2007. - С. 97-101.
3. Логинов С. Проблемы прогнозирования и стратегического планирования/ С. Логинов, Е. Павлов // Экономист. — 2007. - № 5. - С. 93-96.

УДК 336.226.322

Василевська Г. В.,
викладач кафедра податків та
фіскальної політики,
Тернопільський національний
економічний університет

Оподаткування громадських організацій у перспективі формування громадського суспільства в Україні

Інтенсивний розвиток суспільно-політичних та соціально-економічних процесів в Україні спричинив необхідність формування нових принципів здійснення механізмів державного регулювання, результатом яких повинні стати перспективи повноцінного функціонування громадянського суспільства. У свою чергу, це дасть можливість підтримувати і впроваджувати законодавчі, господарські, інноваційні та творчі ініціативи, які сприятимуть прозорості прийняття рішень та відповідальності владних структур, пригнічуватимуть корупційні прояви й спонукатимуть створенню належного середовища для удосконалення особистості.

Чільне місце в забезпеченні перспектив таких можливостей варто виділити громадським організаціям та іншим об'єднанням громадян (товариствам, фондам) із визначеним у правовому полі статусом неприбуткових організацій, які згуртовують у межах своєї діяльності однодумців. Проте, суттєвою перешкодою у розвитку таких об'єднань є чинне законодавство, що передбачає оподаткування доходу неприбуткових організацій незалежно від його використання - на загальних

підставах. На нашу думку, це значно обмежує фінансові можливості типових об'єднань і гальмує пк гивізацію їх діяльності.

Із прийняттям Податкового кодексу виникли непорозуміння, щодо тлумачення юридичних норм у частині оподаткування активів громадських організацій, використаних не за цільовим призначенням. Отже, не до кінця визначена податковим законодавством термінологія щодо цільового використання коштів чи майна дозволяє податківцям довільно трактувати зміст цього поняття на свою користь, а відтак - можуть виникати труднощі у функціонуванні та ділових перспективах таких об'єднань. Власне, саме цим занепокоєна активна громадскість країни, адже і ромадянське суспільство в нашій державі перебуває на стадії становлення і розвитку та потребує всебічної уваги й підтримки державних органів влади [2].

Усупереч цьому можуть виникати неоднозначні підходи до визначення правової термінології, що, безперечно, спричинить негативні наслідки. Водночас експерти Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) стверджують надмірну бюрократичність у веденні діяльності громадських організацій, а також наголошують про окремі недоліки правового поля як на місцевому, так і на загальнодержавному рівнях [1].

На нашу думку, доцільно було б детальніше вивчити зарубіжний досвід у сфері діяльності типових об'єднань з метою позбавлення неоднозначних трактувань окремих юридичних понять; досконаліше опрацювати й реформувати податкове законодавство; надати громадським організаціям податкові преференції щодо оподаткування прибутку, який використовується на розвиток їх діяльності. Тим самим дозволити усім громадським об'єднанням інтенсивніше розвиватися й активно впливати на перебіг значущих для нашої держави подій, залучати перспективну молодь та сприяти розвитку їх креативного мислення, лідерських навичок та покращення суспільного добробуту.

Література

1. Бондарчук. В. Податковий кодекс не врахував інтересів громадських організацій. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://news.finance.ua/ua/~1/0/all/2010/11/25/218303>.
2. Кінах. А. Питання оподаткування громадських організацій потребує перегляду. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.kinakh.com/ua/news/912.html>.

Гашков С. В.,
аспірант ДВНЗ «Київський
національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»,
начальник відділу аудиту ГоловкиРУ
України

Стратегія розвитку державного фінансового контролю в Україні та його адаптація до країн Європи

Зближення економік України та Європейського Союзу спирається на цілу низку документів національного законодавства. Україні належить певне місце в зовнішніх політиках ЄС (європейська політика сусідства, політика східного партнерства тощо). Утім, на жаль, досі відсутній орієнтир, який би визначав, чи готовий союз розширити кількість своїх членів за рахунок України.

Економічні тенденції й наслідки світової фінансової кризи показали необхідність удосконалення фінансово-бюджетної політики й формування відповідних механізмів державного фінансового контролю як вагової складової фінансової системи країни, тому розробка Міністерством фінансів, Головним контрольно-ревізійним управлінням України Концепції розвитку державного внутрішнього фінансового контролю (далі - Концепція) та її схвалення! урядом 22 жовтня 2008 р. є важливим і своєчасним кроком у сучасних фінансово-економічних умовах [2, 504].

Незважаючи на те, що системи державного внутрішнього фінансового контролю в різних країнах Європи мають певні відмінності, вони функціонують за єдиними організаційними підходами й понятійною базою. Визначена в Концепції понятійна база державного внутрішнього] фінансового контролю ґрунтується на вимогах ЄС до управління державними фінансами, що відповідає процесу адаптації законодавства України до законодавства ЄС.

Понятійна база державного внутрішнього фінансового контролю, яка застосовується у законодавстві, науковій і практичній діяльності в Україні, не узгоджується повною мірою з понятійною базою, визначеною документами ЄС. Зокрема, поняттю «фінансовий контроль» найбільше відповідає широкіше за змістом «фінансове управління». У сучасних моделях державного управління базовим елементом системи державного внутрішнього фінансового контролю є загальна відповідальність керівників органів державного й комунального секторів перед парламентом і громадськістю, тому у країнах ЄС таким елементом є фінансове управління й контроль як функція керівників, відповідальних за діяльність конкретного органу.

В Україні, як і в окремих країнах Східної Європи, переважає централізована модель державного внутрішнього фінансового контролю з елементами децентралізованої - в частині I здійснення попереднього контролю. Згідно з рекомендаціями Європейської Комісії система державного внутрішнього фінансового контролю повинна всебічно й повно охоплювати

• ні і ринем усі державні фінанси й фінанси ЄС; однією з важливих ознак готовності країни плати до вступу в ЄС - є запровадження процедури відшкодування втрачених фінансів (4,280).

Враховуючи важливість заходів, здійснюваних Міністерством фінансів і ГоловокРПУ України і ні реалізації Концепції, слід ґрунтовно підійти до перегляду завдань і функцій інституцій, які шсчуватимуть реформування та подальше функціонування національної системи державного іінуґрішнього фінансового контролю. При цьому треба зауважити, що реформування системи відбувається поетапно та потребує не тільки зміни законодавства і прийняття нормативно нрипоних актів, а й проведення необхідної роз'яснювальної роботи, розробки дієвих методів правління державними ресурсами й майном. Для цього доцільно враховувати стан формування доходів державного й місцевих бюджетів, ефективність використання бюджетних ресурсів і кіржавного майна [3,58-60].

Євроінтеграційний напрям розвитку України та визначення його в Концепції як пріоритетної складової реформування системи державного внутрішнього контролю, що передбачає запровадження в діяльність органів державного сектору систем внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту, вимагають відповідних дій, тому ГоловокРПУ в поточному році було затверджено Стратегію розвитку державної контрольно-ревізійної служби на період до '015 р. (далі - Стратегія), якою передбачено основні напрями діяльності - інспектування, централізований внутрішній аудит та гармонізацію внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту[1,315].

Такий підхід є науково обґрунтованим, оскільки створюватиме умови для структурання іавдань контролю, що забезпечуватиме здійснення державою її контрольних функцій як у бюджетному процесі, так і в управлінні державним майном. Це дасть можливість удосконалити механізми, що забезпечуватимуть фінансову спроможність національної економіки й безпеку держави. Так, інспектування націлене головним чином на виявлення й документування порушені, і і ознаками шахрайства, що дасть змогу підвищити оперативність інспектування, визначиш нисокоризикові господарські операції та завчасно реагувати на можливі порушення, виявляти факти шахрайства, підвищувати дієвість інспектування у частині повноти усунення порушені. [5,244]. Отже, гармонізація державного фінансового контролю в Україні вимагає окреслення конкретних векторів стратегічного розвитку.

Література

1. Актуальні проблеми реалізації плану дій України-ЄС : зб. ст. за підсумками наук.-практ. конф / ред В.М. Кравцова, Д.В. Ягунов / Одеській нац. ін-т держ. упр-ня Національної академії держ. управління при І Президентові України. - Одеса. : Фенікс, 2007.
2. Бариніна-Закірова М.В. Запроваджуємо сучасні форми державного фінансового контролю / М.В. Бариніна Закірова // Фінансовий контроль. - 2004. - № 6 (23). - С. 58-62. Гончаров Ю.В.
3. Світ, Європа, Україна. Трансформація економіки та інтеграція / Ю.В. Гончаров, Ю.О. Петін, О.М. Сальник К.: Знання України, 2007. - 504 с.
4. Симоненко В.К. Основи єдиної системи державного фінансового контролю в Україні / В.К. Симоненко. О.І. Барановський, П.С. Петренко. - К.: Знання України, 2006. - 280 с.
5. Україна-ЄС : Від плану дій до посиленої угоди / Український центр економічних і політичних досліджень ім. Олександра Разумкова; Інститут Європи Університету Цюриха. - К.: Центр Разумкова, 2007.

Дем'янишин В. Г.,
д.е.н., професор кафедри фінансів,
Тернопільський національний
економічний університет

Особливості фінансової політики України в сучасних умовах

Стабілізація соціально-економічного розвитку України у посткризовий період та стратегічний курс держави на інтеграцію до Європейського Союзу потребують перегляду та уточнення стратегічних і тактичних засад фінансової політики. Фінансова стратегія повинна бути орієнтованою на істотне зміцнення економічного потенціалу країни, пришвидшення темпів зростання ВВП, досягнення євростандартів у всіх сферах соціально-економічного розвитку.

Відповідно до цього, першочерговим завданням влади в даних умовах є вибір фінансової моделі майбутнього суспільства, яка була б базою для визначення основних стратегічних параметрів, пропорцій та напрямів розвитку. На нашу думку, такою моделлю може бути західноєвропейська, яка передбачає централізацію до 45% ВВП у розпорядження держави для повноцінного виконання нею своїх функцій. Американська модель із 25% централізацією ВВП, скандинавська - із 60% централізацією та інші моделі за об'єктивних та суб'єктивних причин для України є неприйнятними.

Згідно з обраною моделлю, доцільно уточнити співвідношення між державним і недержавним секторами економіки, а також на законодавчому рівні закріпити конкретні галузі та сфери діяльності, які не можуть бути приватизованими. До них ми відносимо такі, які хоч і є комерційно привабливими, однак мають високі споживчі цінності (паливно-енергетична, металургійна, оборонна галузі, частина агропромислового комплексу, інфраструктура, газо- і водопостачання, окремі види транспорту, зв'язок тощо), а також наукоємкі та технологічно складні виробництва, які можуть розвиватися у ринкових умовах лише за допомогою державної підтримки.

Важливим стратегічним завданням фінансової політики є вибір оптимальних пропорцій між виробництвом і споживанням та спрямування відповідних частин ВВП для їх забезпечення, розробка потужних та ефективних механізмів державного регулювання соціально-економічних процесів. Насамперед це стосується регулювання оплати праці та прожиткового мінімуму громадян, ціноутворення, грошового обігу і кредиту. Таке регулювання повинно бути спрямоване на задоволення економічних інтересів усіх членів суспільства.

Уточнення найважливіших стратегічних і тактичних засад фінансової політики держави вимагає використання теоретичних напрацювань у галузі фінансової науки, глибокого пізнання сутності фінансів, особливостей фінансових відносин, принципів, закономірностей та об'єктивних

економічних законів розвитку суспільства. Законодавче та нормативне забезпечення фінансової політики повинно базуватися на фінансовій теорії, методології фінансової науки. В іншому випадку така політика буде неефективною і негативно впливатиме на всі соціально-економічні процеси.

Первинний розподіл і перерозподіл ВВП охоплює різні напрями фінансових потоків, серед яких найбільш проблематичним є сплата податків, тому податкова політика держави, будучи однією із найважливіших видів фінансової політики, завжди була, є і буде в центрі уваги всього суспільства. З прийняттям Податкового кодексу України у 2010 р. [1] владі частково вдалося упорядкувати окремі питання оподаткування, однак більшість проблем залишилися пснирішеними, а окремі з них ускладнилися. Недосконалою залишилася система оподаткування, негайного перегляду вимагає податкова політика стосовно малого бізнесу, місцевих податків і (борів).

У сучасних умовах потребує удосконалення й бюджетна політика, яка регулює фінансові відносини, пов'язані з формуванням і використанням коштів бюджетного фонду країни. Незважаючи на позитивні зрушення у цьому питанні, низка положень прийнятого у 2010 р. Бюджетного кодексу України [2] не відповідає потребам сьогодення. Важливою проблемою, яку погрібно вирішувати найближчим часом, є збалансування місцевих бюджетів, зміцнення їх власної доходної бази. Для цього, насамперед потрібна політична воля та суттєве розширення фінансової основи місцевого самоврядування.

У посткризовий період особливого значення набувають актуальні питання модернізації інвестиційно-інноваційної політики, що сприятиме зміцненню економічного потенціалу України, пришвидшенню її вступу до Європейського Співтовариства. Засади цієї політики полягають у іалученні інвестицій в економіку України, реалізації сучасних досягнень науки і техніки, модернізації та оновленні економічного потенціалу.

Таким чином, особливості фінансової політики України у сучасних умовах полягають у перегляді її стратегічних й тактичних засад, пов'язаних із подоланням негативних наслідків економічної кризи, стабілізацією й зміцненням економічного потенціалу держави відповідно до курсу на свроінтеграцію країни. Ця політика повинна базуватися на фінансовій теорії і бути спрямованою на оптимальне задоволення економічних інтересів усіх членів суспільства.

Література

1. Україна. Закони. Податковий кодекс України: чинний з 1 січня 2011 р. : [офіційний текст]. — К.: І Паливода А.В., 2010. - 512 с. - (Кодекси України).
2. Бюджетний кодекс України : чинне законодавство зі змінами та допов. на 18 січня 2011 р. - К. : Аііерта; ЦУЛ, 2011.- 112 с.

Іващук І. О.,
Д.С.Н., доцент, професор кафедри
міжнародної економіки, І
Тернопільський національний
економічний університет;
Запухляк В. З.,
Тернопільський національний
економічний університет

Протекціонізм в економічній політиці країн в умовах глобальних трансформацій

Формування та реалізація економічної політики країн на умовах конвергенції національних > політик, системності та єдності усіх елементів стає невід'ємною складовою стратегії глобального розвитку з огляду на пріоритет національних інтересів у процесі глобальних економічних трансформацій. Глобальні перетворення в економічній сфері стали потужним імпульсом для країн,] що через певні причини не змогли вийти на світову арену політичного, економічного, культурного життя планети, більшість із яких отримали доступ до світових інвестиційних ресурсів та товарних ринків. Світова економічна криза внесла свої корективи у зовнішньоекономічну стратегію країн. У перспективах розвитку світової економіки фахівці МВФ як один із найсуттєвіших чинників подолання наслідків економічної кризи виділяють узгодження інтересів країн через часткову відміну протекціоністських заходів та недопущення їх застосування у дискримінаційних цілях й усунення окремих учасників світогосподарських процесів на периферію глобальної взаємодії [4]. Поточна рецесія є синхронною і найважчою за останні 50 років, тому політика самозбереження і держави, згідно з ціннісно-орієнтаційними засадами, змушує країни впроваджувати і протекціоністські заходи. Прихильник лібералізму початку ХХ ст. П. Струве, якого у наукових колах називали філософом економічної науки та економістом-систематиком, що сповідував ідеї послідовного емпіризму, зазначав, що будь-яка політика держави покликана підтримувати і захищати національні інтереси, а зовнішня політика відображає буття держави [3].

Із середини ХХ ст. завдяки утворенню ГАТТ та реалізації задекларованих принципів були поступово знижені тарифні бар'єри та спрощено процедури переміщення товарів. У 1994 р. створенням СОТ завершився восьмий раунд торгових переговорів та було обрано стратегію на подальшу лібералізацію торгівлі. Сьогодні можна з упевненістю сказати, що задекларовані] можливості реалізації моделі відкритої економіки не дали і в найближчі роки не дадуть бажаних] результатів. Причина насамперед полягає у тому, що політика лібералізації торгівлі в межах ГАТТ на перших етапах охоплювала не лише зниження тарифів, а й гармонізацію та уніфікацію митних формальностей. Після створення СОТ у такій політиці не було потреби, тому основні зусилля країни-лідери спрямували на реалізацію власних інтересів. Цей конфлікт інтересів укріпе 32

мі острився після невиконання зобов'язань раунду Доха і триває досі. Крім того, причиною такої <изуації є неготовність країни до переорієнтації ринків збуту товарів, нетривалий адаптаційний період або, що вважаємо найважливішим, чітко розроблена (прихована) стратегія СОТ щодо мініюрозвинених країн і країн, що розвиваються. Зокрема, це максимальне використання потенціалу держави, позбавлення за рахунок лібералізації оподаткування торгівлі суттєвих надходжень до бюджету та спричинення залежності економіки країни від сильніших економік Ринки основних товарів (не тільки сільськогосподарської продукції), виробництво яких у країнах, що розвиваються, відрізняється високим рівнем конкурентоспроможності, характеризується потужним протекціоністським захистом у найрозвиненіших країнах [1].

Особливістю сучасного кризового періоду стало застосування протекціоністських заходів не лише в сфері торгівлі, а й інвестуванні. За даними ЮНКТАД більшість країн за період листопад 2008 р. - червень 2009 р. не прийняли заходів обмежуючого спрямування щодо іноземних інвестицій, проте частково застосували їх при вкладенні інвестицій у чуттєві галузі з метою забезпечення економічної безпеки. У майбутньому, ймовірно, ця політика матиме продовження, зокрема через обмеження вивозу капіталу з країни, надання переваг національним інвесторам [5]. Продовжують зберігатися протекціоністські заходи для поступлення іноземного капіталу у стратегічних галузях. Наслідки світової кризи позначилися і на просторовому розміщенні прямих іноземних інвестицій, зокрема зросла частка їх вкладення у глобальних потоках в економіку країн, що розвиваються, та з перехідною економікою. У галузевому розрізі стійкими до наслідків кризи виявилися сільське господарство та галузі видобувної промисловості

У такому контексті не можна не погодитися з думкою професора В. Сіденка, що протекціонізм та вільна торгівля періодично замінюють один одного, але «державна повинна у початкових періодах ринкових перетворень ... пройти доволі вузьким коридором, що відділяє режим вільної торгівлі від жорсткого протекціонізму. Цей коридор є моделлю обмеженого, імчасового й активного протекціонізму [2, 174-194]». Саме тому економічна взаємодія країн в умовах зростання взаємозалежності їх економік через активізацію експортно-імпорتنих товаропотоків та іноземне інвестування, водночас і посилення зовнішніх загроз, пов'язаних із процесами глобалізації, спонукає країни вживати адекватні заходи для захисту національних інтересів у процесі формування та реалізації зовнішньоекономічної стратегії.

Література

1. Рекомендации Группы высокого уровня по финансированию развития / А/55/1000 [Електронний ресурс] Режим доступу : http://www.un.org/russian/conferen/ffd/docs/aac257_26.pdf
2. Сиденко В.Р. Глобалізація - європейська інтеграція - економічне розвиток: українська модель: в 2 т / В.Р. Сиденко/ Інститут економіки и прогнозування НАН України. - Том 1. - К. : Фенікс, 2008. - 376 с.
3. Струве П.Б. Торговая политика России / П.Б. Струве. - Челябинск : Социум, 2007. - Вып. 3. - XXIV. - 282 с. - (Серия: Русский тариф).
4. World Economic Outlook (International Monetary Fund) Crisis and Recoveryhttps. April 2009. [Electronic Resource]. - Mode of access: www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/01/pdf7text.pdf
5. World Investment Report 2009: Transnational Corporations, Agricultural Production and Development. [Electronic Resource]. - Mode of access: http://www.unctad.org/en/docs/wir2009_cn.pdf.

Орієнтири на високі технології в інноваційній політиці підприємств і держави

Протягом останнього десятиріччя визначено орієнтири державної інноваційної політики. Перший з них - високі технології. Саме вони здатні стати локомотивом нашої економіки, швидко створити високооплачувані робочі місця, забезпечити високі соціальні стандарти. Нам є що запропонувати світові в аерокосмічних, комунікаційних, енергетичних сферах. Основне завдання - дати поштовх інноваціям, створити максимальний інвестиційний комфорт для всіх галузей.

Дослідженню шляхів і проблем інноваційного розвитку економіки присвячені наукові праці українських учених - таких, як О.Амоша, Ю.Бажал, В.Геєць, М.Долішній, Ю.Макогон, В.Мапіцький, В.Соловійов, Л.Федулова та ін. З останніх публікацій відзначимо аналіз проблем та деяких шляхів інноваційного розвитку, висловлену необхідність уведення об'єктивного аналізу ефективності інноваційної діяльності та контролю витрачених на неї коштів у практику та механізмів розвитку високотехнологічних виробництв та високих технологій [1-4].

Розглянемо результати за окремими напрямками:

а) *удосконалення методології інноваційної активності економіки.* Інноваційна активність національної економіки визначається результатами діяльності інноваційно-активних підприємств у промисловості, сфері послуг, сільському господарстві та інших галузях господарювання. Сьогодні в українській статистиці є інформація лише про результати аналізу інноваційної активності підприємств у промисловості.

б) *показники інноваційно активних промислових підприємств України.* В Україні за офіційною статистикою фіксується зростання національного виробництва. Вважаємо, що в поживлення економіки і збільшення ВВП суттєву частку внесли результати дії Законів України.

З метою одержання більш глибокої інформації про масштаби діяльності інноваційно активних підприємств щодо виготовлення та реалізації інноваційної продукції в національній економіці та оцінки ефективності витрат підприємств на інноваційну діяльність пропонуємо додаткові дві групи індикаторів. До першої групи належать питома вага обсягу відвантаженої інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої промислової продукції, питома вага обсягу відвантаженої інноваційної продукції за межі України в загальному обсязі реалізованої промислової продукції, в загальному обсязі відвантаженої промислової продукції та в загальному

обсязі експорту товарів. Аналіз їх показує, що збільшення обсягів відвантаженої інноваційної продукції у 2010 р., у тому числі за межі України, спричинило збільшення визначених індикаторів у 2010 р. порівняно з 2009 р.

До другої групи належать питома вага витрат підприємств на інноваційну діяльність у загальному обсязі реалізованої промислової продукції, загальному обсязі відвантаженої промислової продукції та в загальному обсязі відвантаженої інноваційної продукції, а також коефіцієнт використання витрат на інноваційну діяльність, що визначається як співвідношення обсягу відвантаженої інноваційної продукції і витрат на інноваційну діяльність. Аналіз показує, на скільки гривень відвантажуються інноваційної продукції при витратах в одну гривню.

в) *завдання державної підтримки інноваційної активності економіки*. Позитивні результати повинні спричинити здійснення кроків, спрямованих на послідовне інституціональне забезпечення інноваційного шляху розвитку економіки. З огляду на те, що інноваційна ідея з самого початку націлена на комерційний результат, а доведення інновацій до робочої стадії вимагає солідних вкладень капіталу й пов'язане зі значними ризиками, повинен використовуватися широкий набір прямих і непрямих методів державної підтримки інноваційної активності підприємств та бізнесу відповідно до світової практики. Серед них найбільш ефективними, на нашу думку, є надання податкових пільг з операцій, пов'язаних із оборотом науково-технічної продукції; протягом кількох років звільнення від податків на прибуток, отриманих від реалізації інноваційних проєктів; надання дослідницького та інвестиційного податкового кредиту, тобто відстрочка податкових платежів у частині витрат із прибутку на інноваційні цілі; зменшення оподаткованого прибутку на суму вартості приладів і устаткування, переданих ВНЗ, науково-дослідним та іншим інноваційно активним підприємствам; пільгове оподаткування прибутку, отриманого в результаті використання патентів, ліцензій, ноу-хау та інших нематеріальних активів, що входять до складу інтелектуальної власності; зарахування частини прибутку інноваційно активних підприємств на спеціальні рахунки з наступним пільговим оподаткуванням у випадку використання на інноваційні цілі; зменшення податку на приріст інноваційних витрат тощо.

Саме ці заходи дозволять підвищити інноваційну активність національної економіки.

Література

1. Амоша О. Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення / О. Амоша. // Економіст. - 2005. - №6.-С. 28-32.
2. Денисюк В.А. Провідна та організаційна роль влади в інноваційному розвитку / В.А. Денисюк. // Інтелектуальна власність. - 2004. - № 9. - С 7-12; № 11. - С. 3—13.
3. Долішній М.І. Проблеми та перспективи забезпечення інноваційного розвитку національної економіки та її регіонів. / М.І. Долішній. // Вісник Львівської комерційної академії. — Серія економічна. 18. Частина I. — 2005. - С. 3-6.
4. Федулова Л.І. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика / Л.І.Федулової. — К.: Основа, 2005, — 552 с.

Кириленко О. П.,
Д.Є.Н., професор,
завідувач кафедри фінансів,
Тернопільський національний
економічний університет

Стан та вектори бюджетної децентралізації в Україні

Пріоритетним напрямком реформ, які здійснювалися у розвинутих ринкових і постсоціалістичних країнах наприкінці 1980-х рр., стала децентралізація державного управління як важлива умова подальшої демократизації суспільного життя. Поглиблення процесів і децентралізації було зумовлено необхідністю підвищення ефективності державного сектора і шляхом надання місцевій владі можливості оперативного, якісного і прозоро надавати суспільні послуги. Невід'ємним складовим елементом децентралізації державного управління є бюджетна децентралізація, яка в сучасних умовах розглядається не лише як достатня, а й як необхідна умова успішної децентралізації державних функцій тому, що за умови її здійснення:

- зростає активність й ініціатива місцевої влади;
- відкриваються додаткові можливості щодо формування місцевих бюджетів;
- збільшується свобода у використанні коштів органами місцевого самоврядування;
- посилюється відповідальність за вирішення місцевих проблем;
- підвищується ефективність трансфертної політики;
- проводиться результативне фінансове вирівнювання.

До основних індикаторів бюджетної децентралізації зазвичай відносять: частку видатків розширеного уряду у ВВП, рівень перерозподілу ВВП через державний і місцеві бюджети, розподіл бюджетних ресурсів у бюджетній системі між державним та місцевими бюджетами, співвідношення власних і закріплених доходів місцевих бюджетів, ступінь дотаційності місцевих бюджетів тощо.

Що стосується видатків розширеного уряду (зведений бюджет та соціальні фонди), то спостерігається їх стабільне зростання зі 35,9% ВВП у 1999 р. до 46,1% у 2008 р. [3, 154] а у 2009 р. - майже до 50% ВВП. Лише через бюджетну систему останніми роками перерозподіляється близько 30% ВВП країни, причому у державному бюджеті зосереджується до 75% доходів і за його рахунок здійснюється 60% видатків зведеного бюджету України [1, 7] У загальному фонді місцевих бюджетів у даний час переважають закріплені доходи (85%); неухильно збільшується частка трансфертів із державного бюджету, які у 2010 р. досягли рівня 49,1% сукупних доходів місцевих бюджетів [2].

Наведені показники яскраво засвідчують досить високий ступінь централізації державних фінансів нашої країни, яка має тенденцію до посилення. Поряд з цим задекларовані урядом прагнення до децентралізації, зокрема бюджетної, залишаються так і не реалізованими на практиці.

Прийняті у минулому році Бюджетний і Податковий кодекси передбачають низку новацій, спрямованих на покращення ситуації, яка склалася у державних фінансах. До них слід віднести: вдосконалення бюджетного процесу; перерозподіл дохідної бази державного і місцевих бюджетів па користь останніх; розширення переліку власних доходів місцевих бюджетів, у т.ч. надходжень бюджету розвитку; визначення нового переліку місцевих податків і зборів, зміна бази оподаткування та забезпечення її еластичності; запровадження місцевого податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; впорядкування видатків місцевих бюджетів тощо.

Крім того, як засвідчує попередній досвід здійснення реформ, лише одними змінами у фінансовій сфері (бюджетній та податковій системах), навіть за умови їх успішного здійснення, не можливо провести реальну децентралізацію державного управління. Для цього необхідні реформи адміністративно-територіального устрою, а також системи державного управління; комплексне (організаційне, матеріально-технічне) зміцнення інституту місцевого самоврядування. Серйозного дослідження та відповідного теоретичного обґрунтування потребують також питання місця державного сектора в економічній системі країни та визначення його доцільних меж.

Практика бюджетної децентралізації у постсоціалістичних країнах виявила деякі недоліки, характерні також і для України, усунення яких повинно стати ключовими векторами державної політики. Насамперед це - відсутність науково обґрунтованої стратегії децентралізації державного управління; недооцінка важливості позитивних наслідків децентралізації; відсутність державного органа влади, який несе відповідальність за фінансування місцевої влади; наявність великої кількості дрібних фінансово несамодостатніх територіальних громад, не здатних якісно надавати суспільні послуги; і найважливіше - це відсутність політичної волі для послідовної реалізації цілей децентралізації.

Література

1. Бюджет та економіка. Основні тенденції 2010 року / [Щербина І.Ф., Рудик А.Ю., Зубенко В.В., Самчинська І.В.]; БСЕСД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи», USAID. - К. : ДГВП «Зовнішторгвидав України», 2010. - 12 с.
2. Звіти Міністерства фінансів України про виконання бюджетів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя станом на 1 січня 2011 року. [Електронний ресурс]. / Офіційного сайту Комітету Верховної Ради України з питань бюджету. - Режим доступу : <http://budget.rada.gov.ua>
3. Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави: національна доповідь / за заг. ред. В. М Гейця [та ін.]. - К. : НВЦ НБУВ, 2009. - 687 с.

Кізима А. Я.,
к.е.н., доцент кафедри
податків та фіскальної політики,
Тернопільський національний
економічний університет

Податкове навантаження: теоретичні підходи до трактування сутності

Методологічні засади аналізу податкових відносин в Україні ґрунтуються на формальному конфлікті інтересів суб'єктів цих відносин. З одного боку, це платники податків, які прагнуть мінімізувати свої зобов'язання перед державою для того, щоб підвищити свій добробут, а з іншого - це уряд, який намагається забезпечити такий рівень доходів, щоб уникнути фінансових проблем у процесі виконання зобов'язань, покладених на нього суспільством.

Факт постійного існування подібного конфлікту пояснює актуальність дослідження податкових відносин в Україні. Особливо важливо усвідомлювати, які функції податкова система повинна виконувати в перехідних економіках, до яких належить і економіка України. Перед податковою системою у таких країнах стоять особливі завдання:

1) забезпечити надходження достатньої кількості коштів для фінансування необхідних державних видатків без надмірного нагромадження державного боргу та невиправданих позик на фінансовому ринку країни;

2) формувати доходи бюджету з одночасною мінімізацією ефекту спотворення економічних стимулів суб'єктів господарювання.

Разом з тим, для економік, які прагнуть бути невід'ємною частиною єдиної світової системи народного господарства, додатково висувається третя вимога: податкова політика уряду не повинна вступати в протиріччя із міжнародними стандартами оподаткування, а можливі відхилення від них повинні зводитися до мінімуму. Остання властивість податкової системи детермінована об'єктивними економічними процесами, що відбуваються у світі, зокрема, глобалізацією, що характеризується системною інтеграцією світових ринків, регіональних економік та різних сфер діяльності людини.

Показником, який в узагальненому вигляді показує взаємовідносини держави і платників податків, є податкове навантаження. Незважаючи на те, що проблема податкового навантаження є предметом наукових досліджень ще з УХШ ст., вона й сьогодні залишається не до кінця з'ясованою. До недостатньо вивчених і дискусійних аспектів проблеми податкового навантаження можна віднести: неправомірне протиставлення понять «податковий тягар» і «податкове навантаження», з одного боку, і ототожнення понять «податкове навантаження» та «рівень оподаткування» - з іншого; нестачу в українській науці сучасних теоретичних досліджень проблеми податкового навантаження, які б ґрунтувалися на досягненнях світової фінансової

науки, і, як наслідок, перевага емпіричних підходів до її розуміння; відсутність достатніх критеріїв для оцінки рівня оподаткування економіки тієї чи іншої країни; відсутність єдиних підходів до вимірювання показника рівня оподаткування окремих суб'єктів господарювання та його некоректні інтерпретації.

Щодо терміна, який доцільно застосовувати для позначення поняття, то як в Україні, так і Росії в офіційних документах, як правило, вживається поняття «податкове навантаження». Термін «податковий тягар» розглядається як такий, що має виключно негативний підтекст, тому ті, хто визначає податкову політику, намагаються уникати цього терміна. Водночас у західній фінансовій науці та в офіційних виданнях міжнародних організацій він набув широкого вжитку. Загалом надання переваги одному з термінів і уникнення іншого є безпідставними, оскільки вони є синонімами [5].

В економічній літературі поняття «податкове навантаження» різняться за суттю. В одних виданнях увага акцентується на його кількісній характеристиці, а податковий тягар розглядається як сума податку, сплачена фізичною чи юридичною особою. В інших «податкове навантаження» позначається як питома вага всіх податкових платежів за певний період (фінансовий рік) у розрізі податкового доходу платника податку [3].

Крім того, податкове навантаження (тягар) - це ефекти впливу податків на економіку і загалом та на окремих її платників, пов'язані з економічними обмеженнями, що виникають у результаті сплати податків і відволікання коштів від інших можливих напрямів їх використання [1;4].

В умовах ідеальної держави уряд фінансує суспільні блага за рахунок податків, тобто існують гарантії забезпечення еквівалентності між загальною сумою цих благ і загальною сумою сплачених податків.

Література

1. Андрущенко В.Л. Податкові системи зарубіжних країн / В.Л. Андрущенко, О.Д. Данілов. - К. Комп'ютерпрес, 2004. - 240 с.
2. Бланкарт Ш. Державні фінанси в умовах демократії. Вступ до фінансової науки / Бланкарт Ш. - К. : Либідь, 2000. - 654 с.
3. Загородній А.Г. Фінансовий словник. / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк., Т.С. Смовженко. - К. : Знання, 2000. - 209 с.
4. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь / Б.А. Райзберг., Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева. - М Инфра, 1998.-864 с.
5. Пушкарева В.М. История финансовой мысли и политики налогов / Пушкарева В.М. - М. : Финансы и статистика, 2001. - 177 с.

Козюк В. В.,
д.е.н., професор,
завідувач кафедри економічної теорії,
Тернопільський національний
економічний університет

Проблеми теоретичного забезпечення вступу в зону євро країн Центрально-Східної Європи

Розвиток теоретичних підходів до обґрунтування євроінтеграції із самого початку спирався на досвід країн Західної Європи, внаслідок чого логіка заснування Європейського валютного союзу загалом відповідала методологічним рисам клубного підходу. Незважаючи на це, маастрихтські критерії конвергенції виступили універсальним засобом оцінки макроекономічної ситуації у кандидатів на вступ. Завдяки цьому їх значення як інструментів верифікації процесів конвергенції істотно зросло, а найважливіше - що вони виявилися фактором формування певних імпринтів поведінки та очікувань при ухваленні рішень економічними агентами.

Розвиток специфічних теоретичних уявлень про процеси розширення ЄВС на Схід розпочався з ідеології формальної та структурної значимості критеріїв конвергенції для моніторингу відповідності інституціональним вимогам, оцінки ефекту дисципліни та виявлення глибини реформування економічної системи. Невипадково, що теоретичні напрацювання щодо проблеми вступу країн ЦСЄ у зону євро зосередилися на відображенні низки суперечливих моментів у сфері спроможності останніх забезпечити виконання маастрихтських критеріїв у їх структурній цілісності. Указані дослідження виявляли специфічні моменти, атрибутивні теперішнім новим членам ЄС, для пояснення того, що процес зближення із зоною євро не позбавлений деяких макроекономічних конфліктів, які як ускладнюють процес євроконвергенції загалом, так і ставлять країну перед вибором швидкості, з якою перехід на єдину європейську валюту стане можливим. Серед специфічних моментів виділяються такі: конфлікт між номінальною та реальною конвергенцією; конфлікт між спроможністю підтримувати низку інфляцію в сукупності із дотриманням обмеженого діапазону коливання валютного курсу; конфлікт між основними факторами забезпечення цінової стабільності (відсоткові ставки як засоби контролю за сукупним попитом, чи валютний курс як канал впливу на ціноутворення (ефект переносу), або реальний ефективний курс як фактор конкурентоспроможності і, відповідної кон'юнктури у відкритій економіці).

Незважаючи на те, що попри визнання центральними банками окремих з указаних країн проблемності виконання маастрихтських критеріїв, перед глобальною фінансовою кризою] спостерігалася тенденція до покращення можливостей у сфері дотримання формальних вимог щодо номінальних індикаторів. Крім сплеску інфляції, на початку 2008 р. успіх із виконанням] критеріїв конвергенції був очевидний, а вступ Словенії до кризи, а Словаччини та Естонії в розпалі

і юбальної фінансової кризи підтвердили, що теоретично окреслені макроекономічні конфлікти в процесі набуття членства в зоні євро не є фатальними і успішність у їх запобіганні часто ірунтується на виборі швидкості вступу в ЄВС. Однак, досвід Польщі, Угорщини та Чехії підображає те, наскільки країни ЦСЄ можуть бути вразливими до глобальних криз і наскільки кризи можуть похитнути успіх у виконанні маастрихтських критеріїв. Природно, що це ставить питання про те, чи успіх у такому виконанні був продиктований ефективністю макрополітики, чи пенрахуванням низки структурних змін макрофінансового характеру.

Розширення діапазону теоретичних поглядів на проблему розширення ЄВС повинно і пирятися на такі чинники: формування спредів, а, отже, і розмір довготермінових процентних і і явок багато в чому визначається очікуваннями та ставленням до ризику глобальних інвесторів; коливання валютних курсів визначається станом ліквідності на глобальних ринках, що іідзеркалюється в екзогенних змінах між курсами національних та провідних валют; фінансова консолідація спричинює те, що місцеві умови можуть репрезентувати більш високі ризики порівняно з вартістю глобальних джерел запозичень, а це потенційно стає причиною відносного зниження реальних процентних ставок, експансії кредитування та вартості активів; в умовах чутливості глобальних ринків капіталу до коливань глобальної ліквідності малі відкриті економіки опиняються у стані підвищеної вразливості не тільки до реверсів у потоках капіталу, а й до проблеми ендогенної нестабільності фінансової системи; зростання вартості первинних ресурсів підображає швидше структурно обумовлений перманентний, а не транзитивний шок попиту, внаслідок чого контроль за внутрішньою інфляцією ускладнюється.

Указані фактори потребують перегляду теоретичних підходів до проблеми вступу країн ЦСЄ в зону євро. По-перше, експлуатація ідеї про те, що членство в ЄС-ЄВС позитивно позначатиметься на економічному зростанні в довготерміновому періоді і може спричинити переоцінку вартості активів у теперішньому періоді, повинна розглядатися під кутом зору підвищеної уваги до макрофінансового моніторингу зв'язків між вартістю активів та динамікою споживання й валютного курсу, що в результаті зачіпає можливості дотримання маастрихтських критеріїв у структурній цілісності. По-друге, ендогенна нестабільність та проциклічність фінансової системи потребує розширеного реагування з боку монетарної та фінансової політики на проблему дисбалансів з метою запобігання реальній дивергенції, що впливає з того, як стан фінансового сектора впливає на динаміку виробництва та споживання. По-третє, формальне дотримання маастрихтських критеріїв не гарантує макрофінансової стабільності, внаслідок чого проблемі фінансових дисбалансів повинно бути приділено більше уваги в процесі євроінтеграції. І ю-четверте, орієнтація виключно на доктрину превалювання реальної конвергенції може невиправдано затягувати процес набуття членства в ЄВС, наражаючи країну на ризики глобальних шоків.

Кравчук Н. Я.,
к.е.н., доцент, докторант кафедри
міжнародних фінансів,
Тернопільський національний
економічний університет

Інституційні основи та політико-економічні доктрини корекції глобальних фінансових дисбалансів

Однією із ключових проблем забезпечення фінансової стабільності у посткризовий період залишається так звана проблема «глобальних фінансових дисбалансів», якій у світовій науковій і аналітичній літературі з макроекономіки і міжнародних фінансів останнім часом приділяється значна увага [1-10]. Методологічна конструкція, на якій базується дане дослідження органічно охоплює не лише питання інституційних основ та політико-економічних доктрин корекції глобальних фінансових дисбалансів, але й систематизацію причин їх виникнення, форм прояву та наслідків в масштабах глобальної економіки. З огляду на постановку окреслених проблем логіка даного дослідження зводиться до висвітлення таких ключових позицій.

При реформуванні існуючих інституційних основ та політико-економічних доктрин корекції глобальних фінансових дисбалансів слід зважати на те, що сучасна глобальна економіка розвивається за принципами складних гетерогенних систем, які об'єднують неоднорідні функціональні структури. Взаємодія різноякісних складових, що функціонують у межах гетерогенної глобальної економіки, визначає їх специфічну складність, багаторівневу неоднорідність та, в кінцевому рахунку, перманентну нестабільність.

Глобальна економіка як структурно багаторівнева і функціонально складна система природно є середовищем зародження глобальних фінансових дисбалансів. Їх виникнення зумовлене комплексною дією причин об'єктивного і суб'єктивного характеру. Головною з перших є деформація економічного циклу, що зумовлена інтенсифікацією процесів глобалізації. Історично зумовлені якісні зміни в розвитку світового господарства закономірно призвели до деформації структур економік як промислово розвинутих країн, так і країн з ринками, що формуються. Переміщення в країни останньої групи «старих» галузей господарства і частини нових, але залежних від технологій і капіталу країн ОЕСР призвело до формування небезпечної диспропорції фінансового і реального секторів як в масштабах глобальної економіки, так і в економіках країн «золотого мільярда». Відбулося перетворення фінансового сектору світової економіки, основу якого формує світовий фінансовий капітал із переважанням у ньому спекулятивних складових, на доволі самостійну сферу економіки у результаті домінування операцій із фінансовими активами.

І (<• стало однією із об'єктивних причин сучасної глобальної кризи. Не менш вагому роль відіграли суб'єктивні причини - системні помилки інституційного характеру як на мікро-, так і на макроекономічному рівні. Мова іде про експансійну монетарну політику (в першу чергу ФРС з метою форсування економічного зростання шляхом знецінення долара і зниження облікової г пінки). Глобальний надлишок ліквідності, що накопичився внаслідок американської політики сітких грошей» та неадекватне управління і слабкий контроль у глобальному фінансовому ' екторі, взаємодіючи між собою, породили глобальну фінансову нестабільність. «Ліберальні реформи» останніх трьох десятиліть на фоні послаблення соціального захисту населення в багатьох країнах з ринками, що формуються, привели до ще більшої нестабільності і знизили палив «автоматичних» стабілізаторів. Логічно, що у своїй сукупності причини об'єктивного і суб'єктивного характеру посилюють негативний прояв глобальних дисбалансів і показують як шдбувається діалектичний перехід від глобальної фінансової нестабільності до неминучості і іруктурних криз, які мають особливо руйнівний характер і, як .саме явище дисбалансу набуває сили об'єктивного закону.

Про гетерогенний характер глобальних фінансових дисбалансів можна судити хоча б із нікого, далеко неповного переліку основних форм їх прояву: глобальна незбалансованість рахунків поточних операцій; скорочення частки промислово розвинутих країн у загальній сумі і лобальних заощаджень за відповідного зростання обсягів заощаджень у країнах із ринками, що розвиваються (насамперед, це стосується країн Азії та експортерів нафти) - так званий «парадокс ілощаджень» (global savings glut); цінові колапси на активи; волатильність валютних курсів; і юбальні фіскальні розриви та фіскальні кризи, як результат непродуманих антикризових заходів ін ін. Усе це свідчить про те, що в сучасному світі не спрацює ідея глобальної конвергенції, а шітомість світ щоразу стикається із поглибленням асиметрій глобального розвитку (в т ч мова іде про асиметричні шоки та ефекти, що виникають у результаті нееквівалентного перерозподілу соціально-економічних наслідків глобальних криз).

Питання корекції глобальних фінансових дисбалансів охоплюють широкий спектр: від короткострокових заходів з мінімізації наслідків глобальної нестабільності до глибоких структурних змін, від реакції на кризові потрясіння до реформування інституційних засад глобальної фінансової архітектури. При цьому доводиться визнати, що з огляду на фрагментарність теорій, неадекватність основних політико-економічних доктрин корекції і лобальних дисбалансів та їх неспроможність вирішити суперечності сучасного механізму іабезпечення глобальної фінансової стабільності, світ поступово стикається із системними

ризиками «нової реальності» (енергетичними, продовольчими, соціальними кризами та кризою покоління), які переживатиме світова економіка упродовж наступних десятиліть.

У посткризовий період спостерігається посилення інтересу до переформатування] інституційних основ сучасної глобальної економіки та проведення глибоких політико- економічних реформ на глобальному рівні, які б дозволили «ввійти в XXI ст. із більш збалансованою фінансовою системою...» [5, 51]. Це пов'язано, з одного боку, зі спробами усунення цілої низки суперечливих положень політико-економічних доктрин, що базувалися на теоретико-методологічній основі ортодоксальних теорій; а з другого - з необхідністю корекції глобальних фінансових дисбалансів та асиметрій в організаційно-інституційній архітектурі | глобальної економіки. З огляду на такий контекст важливо, щоб політико-економічні доктрини і корекції глобальних фінансових дисбалансів базувалися на врахуванні плюралізму! інтелектуальних ідей щодо відновлення глобальної фінансової стабільності; підпорядковувалися і принципу збалансованості ринкових механізмів саморегулювання із ефективними методами державного регулювання; передбачали узгодження короткострокових заходів макроекономічної політики з довгостроковими; урахували системні ризики глобальної економіки та непередбачуваність результатів макроекономічної політики.

Література

1. Апокин А.Ю. Проблема глобальных дисбалансов в мировой экономике / А.Ю. Апокин // Вопросы экономики. -2008, -№5. -С. 51-61.
2. Апокин А.Ю. Финансовая составляющая «проблемы глобальных дисбалансов» в мировой экономике / А. Ю. Апокин // Проблемы прогнозирования. - 2008, - № 4. - С. 123-129.
3. Давос-2011: новые реалии посткризисного мира. [Электронный ресурс]. - Режим доступа : <http://tpravda.net/ua/economy/prognoses/28305-davos-2011-novye-real-postkrizisnogo-mira.html>
4. Доклад МВФ : перспективы развития мировой экономики [Электронный ресурс]. - Режим доступа :] <http://www.imf.org/external/russian/pubs/ft/weo/2009/01/pdfZ>
5. Доклад Стиглица. О реформе международной валютно-финансовой системы: уроки глобального кризиса. Доклад Комиссии финансовых экспертов ООН. - М. : Междунар. Отношения. 2010. - 328 с.
6. Козюк В.В. Монетарні засади глобальної фінансової стабільності: Монографія / В.В. Козюк. - Тернопіль : THEУ, «Економічна думка», 2009. - 728 с.
7. Лук'яненко Д. Глобальні фінансові дисбаланси та їх макроекономічні наслідки / Дмитро Лук'яненко, Анатолій Поручник, Ярослава Столярчук // Журнал європейської економіки. - 2010. - Том 9 (1). - С. 73-92.
8. Krugman P. The Return of Depression Economics and the Crisis of 2008 / Paul Krugman. - New York: WW Norton & Co, 2008. - 224 p.
9. Obstfeld M. Global Imbalances and the Financial Crisis: Products of Common Causes / Maurice Obstfeld, Kenneth • Rogoff// Asia and the Global Financial Crisis: Asia Economic Policy Conference. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: ! <http://elsa.berkeley.edu/~obstfeld/globalimbalances2010.pdf>
10. Stiglitz J. Freefall: America, Free Markets and the Sinking of the World Economy / Joseph E. Stiglitz. - New York: WW Norton & Co, 2010. - 361p.

канд. эк. наук. **Липинская А. А.**,
соискатель **Ярмолович Д. Ю.**, Институт
проблем рынка и экономико-экологических
исследований

Финансовый кризис и малые предприятия: проблемы и решения

Малый бизнес до недавнего времени был одной из самых динамичных составляющих ■ юномики. Ранее это было рассмотрено нами на примере морских агентских компаний - ищичных представителей морского малого предпринимательства [2]. В большей степени от кризиса страдают промышленные и строительные компании. При углублении кризиса более из них были вынуждены заморозить свою деятельность и уйти с рынка. Малые предприятия в сфере торговли, общественного питания и производства товаров потребления так *с ощущают кризисные явления. Шанс выжить, а возможно, и улучшить свое положение имеют малые предприятия, производящие недорогую продукцию и предлагающие жизненно необходимые услуги населению. Уже сейчас они активно наращивают долю дешевого продукга- \. нуги для замещения дорожающих импортных товаров. Прочим за жизнь придется бороться в > с повиях жесточайшей конкуренции.

В сложившейся ситуации рассчитывать на помощь государства не только бесполезно, а как показали последние годы - бессмысленно. Малые предприятия вынуждены преодолевать возросшее административное давление со стороны проверяющих и контролирующих органов. < писаясь от административного давления и кризиса, предприятия уходят в тень. Малый бизнес и |пк претерпел резкий спад, а из-за столь массивного ухода в тень официальная статистика может и вовсе показать коллапс этого сектора экономики.

Основные существующие или возможные проблемы у субъектов малого н|)сдпринимательства все-таки носят финансовый характер: отсутствие оборотных средств; отсутствие доступа к банковским кредитным услугам, как для решения проблемы с оборотными средствами, так и для реализации начатых или намеченных инвестиционных проектов; отсутствие свободного доступа к займам государственных и муниципальных фондов поддержки малого бизнеса в связи с малыми размерами их финансовых активов и ограниченным бюджетным финансированием этих фондов; снижение спроса на продукцию при неизменном уровне издержек грозит ухудшением показателей оборачиваемости капитала, снижением нормы прибыли и рентабельности бизнеса; риск неплатежей от контрагентов - отказ от работы с некоторыми контрагентами, снижение прибыли, повышение рисков «заговаривания», что грозит ухудшением показателей оборачиваемости капитала, снижением нормы прибыли и рентабельности бизнеса.

Для решения указанных проблем и предотвращения негативного влияния кризисных явлений на деятельность исследуемого предприятия должны быть приняты меры, направленные на создание финансовой базы малого бизнеса и снижение издержек малого бизнеса В первую

очередь, необходимо максимально сократить затраты. Как не прискорбно, но основной резерв находится в точке личного потребления и нерационального использования трудовых ресурсов. Как показала практика, рядовому предприятию особой поддержки от кого-либо из громко обещающих и обнадёживающих, ждать неразумно. Здесь нужно самим искать способы выжить.

Рассматриваемый нами представитель малого бизнеса - агентская компания имеет основную особенность ее товар - это услуга. Следовательно, она не нуждается в складах для хранения, не имеет зависимости от поставщиков. Единственная зависимость - клиенты. Изучив конкретное предприятие, мы можем предложить следующие меры по снижению влияния кризисных явлений и дальнейшему развитию данного этого сектора малого бизнеса.

Удержание уже существующих клиентов, а именно повышение качества предоставляемой услуги, создание у клиента ощущения его уникальности и невероятной важности. В данном виде компаний наиболее важным моментом при работе с клиентами является скорость и достоверность подачи информации клиенту — действия по формуле: *время — деньги клиента*. Агент имеет возможность влиять на составляющую времени, что делает хорошего агента просто незаменимым для клиента при уменьшении временных затрат сокращаются и финансовые. Поиск новых клиентов так же является одним из наиболее популярных средств поддержания компаний на безубыточном уровне. Для данного сектора, по мимо ставшей уже классической, рекламы в Интернете необходим прямой контакт с клиентами. Для этого существуют международные конференции, выставки и организуются специальные бизнес поездки. Иностранцы приобретенные такими способами могут стать даже не основными клиентами, а периодическими, но в сложившееся кризисное время десяток периодических клиентом вполне могут заменить одного полноценного клиента. Следовательно на них так же стоит обращать внимание В секторе агентских услуг существует цикличность пик продаж приходится на осеннее-летний период, т.е. можно подготовиться и провести ряд мероприятий во время затишья [1].

Таким образом, данный кризис - не первый и не последний, причем у предприятий малого бизнеса есть ряд значительных преимуществ: они организационно-технологически мобильны; имеют возможность высокими темпами внедрять инновации; проводить активную конкурентную политику; не имеют жесткой бюрократической структуры и громоздкого управленческого аппарата; быстро реагируют на потребности рынка - они просто обязаны воспользоваться некоторым снижением активности «акул бизнеса» и перехватить инициативу.

Література

1. Литвак Е. Малый бизнес во время кризиса : проблемные точки и «лекарство» для выживания. [Электронный ресурс]. - Режим доступа : // <http://www.b-port.com/>
2. Управлінські аспекти підвищення національної конкурентоспроможності : матеріали III міжнародної наукової конференції. - Сімферополь : ВіТроПринт, 2009. - 199 с.

Марценюк Л. В.,
асистент кафедри «Облік, аудит та інтелектуальна власність»,
Дніпропетровський національний
університет залізничного транспорту
імені академіка В. Лазаряна

Формування організаційної структури за видами діяльності

Будь-яка велика організаційна структура управління підприємством, що має філії або < іруктурні підрозділи в різних регіонах країни, може бути побудована лише за дивізійною схемою. Необхідною умовою для побудови цієї моделі є наявність у ній філій або структурних підрозділів, що мають інженерну службу, виробництво, бухгалтерію та збут, а також одноосібне керівництво всіма вказаними службами, крім функціональних (бухгалтерії).

Нова організаційна структура управління залізничним транспортом України за умови її реформування і корпоратизації за будь-якою моделлю повинна бути побудована за дивізійною < хемою. У теорії управління організацією є два види дивізійних структур, які можна використати і пня побудови організаційної структури залізничної галузі:

- 1) дивізійна структура управління, що побудована за регіональною схемою;
- 2) дивізійна структура управління, що побудована за продуктовою схемою.

Першу модель управління (існуюча структура) керівництво Укрзалізниці називі функціонально-територіальною, а другу - вертикально-інтегрованою. Між ними є суттєва різниця перша має більший ланцюг команд, ніж друга. Використання дивізійної структури управління, побудованої за продуктовою схемою, є більш ефективною, оскільки в ній задіяна менша кількість працівників апарату управління і наявний короткий термін прийняття управлінських рішень. На цій підставі економічно доцільно впровадити для управління залізничною галуззю дивізійну структуру управління за продуктовою схемою. Під продуктом слід розуміти певний вид перевезень або підсобно-допоміжної діяльності.

Необхідність розмежування видів діяльності зумовлена різницею відповідних ринків та основних засобів, які при цьому використовуються [1]. Крім того, розмежування видів діяльності дозволить забезпечити прозорість механізму перехресного субсидування пасажирських перевезень, пі рахунок вантажних, що дасть можливість створити основу для прийняття рішень щодо ібитковості видів діяльності; виявити сфери скорочення експлуатаційних витрат та впровадити нові принципи тарифної політики; сформувати основу для ефективного державного регулювання

У сфері вантажних перевезень в окремі напрямки діяльності доцільно виділити транзитні, інтрмодальні, рефрижераторні та інші види спеціальних перевезень, що зумовлюються

специфікою їх діяльності та високим рівнем конкуренції у цих сферах на міжнародному та внутрішньому ринках.

Запропонований розподіл вантажних перевезень та збереження їх корпоративної залежності від компанії дозволить розширити сектор залізничного бізнесу й водночас зберегти функції компанії як національного перевізника, гарантувати виконання перевезень для державних потреб, у тому числі військових та соціальних перевезень.

На підставі сказаного вище можна зробити такі висновки:

1. Реформування організаційної структури управління залізничним транспортом не може стати причиною порушень існуючої технологічної єдності окремих видів перевезень, ремонту! інфраструктури і рухомого складу та інших видів підсобно-допоміжної діяльності.

2. Реформування повинно виконуватися за вертикально-інтегрованим принципом, що дозволить не лише зберегти, а й оптимізувати технологічну єдність окремих видів перевезень! ремонту інфраструктури і рухомого складу та інших видів підсобно-допоміжної діяльності у межах однієї юридичної особи.

Програма економічних реформ України передбачає розвиток конкурентного середовища на ринку залізничних послуг [2]. Для цього заплановано організувати такі види послуг із перевезення і вантажів: у спеціалізованому рухомому складі, в універсальному рухомому складі, у контейлерних поїздах; ремонт вантажного рухомого складу деповським капітальним та капітально-відновлювальним ремонтом; ремонт контейнерів; ремонт залізничної інфраструктури.] Для реалізації конкурентного середовища на ринку залізничних послуг запропоновано створити: залежні відкриті акціонерні товариства, які функціонуватимуть разом із приватними компаніями-! операторами, підприємствами з ремонту інфраструктури та рухомого складу.

На нашу думку, для ефективної роботи залізничної галузі необхідно запровадити нові принципи організації фінансових потоків та зробити їх якомога прозорішими.

Отже, реформування системи залізничного транспорту сьогодні є об'єктивною] необхідністю на шляху інституційної адаптації залізничного транспорту України до стандартів] ЄС, а також застосування прозорих ринкових механізмів для надання можливості приватним) компаніям вийти на ринок залізничних перевезень.

Література

1. Концепція Державної програми реформування залізничного транспорту України. [Електронний ресурс]. - і Режим доступу ([БСф^^цг коу.иа/?т=іпГo.гпепи копсер&Iпе=ик](http://www.kou.ua/?t=ipГo.гпепи копсер&Iпе=ик))
2. Програма економічних реформ України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу (<http://www.pravda.com.ua/articles/2010/06/2/5102337/>)

Медведкова Н. С.,
аспірантка кафедри фінансів, Київський
національний університет імені Т.Г.
Шевченка

Податкові пільги як чинники залучення прямих іноземних інвестицій до економіки України

Аналізуючи особливості прямого іноземного інвестування, важливо звернути увагу на ПІПШПННЯ пошуку пріоритетних для країни галузей економіки для входження іноземних інвесторів ■
■ Україну з метою подальшого розвитку національної економіки. На державному рівні одним із пособів регулювання інвестиційної діяльності є податкові пільги. На сьогодні частка пільг з поділку на прибуток є досить низькою порівняно з пільгами з інших податків, хоч має тенденцію ні іростання, а з точки зору макроекономічного регулювання - пільги з податку на прибуток є найбільш ефективними, оскільки носять мультиплікативний характер, чим відрізняється від податків на споживання (ПДВ, акцизний податок), де податкові пільги складають 78,3% усіх о гідних пільг в Україні в 2009 р. Найбільші пільги за період 2006-2008 рр. були надані таким і і іуіям: фінансова діяльність, переробна промисловість, оптова та роздрібна торгівля.

Загальний відсоток пільг у сумі податку на прибуток за період 2006-2008 рр. складає 29,5%. Інший відсоток пільг у сумі податку на прибуток за цей же період належить целюлозно-ііаперовому виробництву та готельно-ресторанній галузі, а найбільший відсоток пільг, що перевищив 100% у сумі податку на прибуток, спостерігався у фінансовій діяльності, тоді, як у виробництві машин та обладнання - відсоток пільг у сумі податку на прибуток склав 1,5%, а у добувній та переробній промисловості - 4%.

Для успішного здійснення економічних реформ в Україні потрібні суттєві капіталовкладення. Проте, їх пропозиція досі дуже відстає від попиту, і цей розрив не ІМІ цінується. Важливим джерелом необхідних ресурсів повинні стати прямі іноземні інвестиції, пік яги яких є ще недостатніми. Одним із чинників залучення прямих іноземних інвестицій є податкові пільги. Виходячи з цього, у Податковому кодексі приділяється увага наданню податкових пільг, зокрема пільг із податку на прибуток.

Згідно з Податковим кодексом, для стимулювання залучення інвестицій до країни на ІІІ роки звільняється від оподаткування прибуток від підприємств легкої промисловості, що не працюють з давальницькою сировиною, прибуток суб'єктів господарювання, одержаних від надання готельних послуг, та прибуток, отриманий від основної діяльності та науково-дослідних робі і підприємств авіабудівної промисловості. Крім того, передбачено пільги від здійснення енергозберігаючих заходів та реалізації енергоефективних проєктів підприємств.

Металургійна промисловість є одним із пріоритетних експортоорієнтованих галузей; економіки країни, що має високий рівень розвитку регіонів, у яких вона зорієнтована, але пільги: для цієї галузі з податку на прибуток за останні роки практично не надаються, що зменшує інвестиційну привабливість цієї галузі. Саме тому доцільним було б збільшити пільги з податку на прибуток підприємствам металургії, оскільки за 2006-2008 рр. відсоток пільг у сумі податку склав і лише 3,7%, тоді, як у фінансовому секторі цей показник дорівнював 150,1%.

Привабливим для іноземного інвестування є аграрний сектор України, оскільки він може здійснити прорив на світовому ринку завдяки тому, що його потенціал ще не вичерпано - залучено лише 1/3 продуктивних сил природи і суспільства. Стимулювання прямого іноземного інвестування у сільське господарство є пріоритетним для України: з одного боку - через низький! рівень зайнятості населення та заробітної плати, а з іншого - через велику частку цієї галузі у ВВП. Для подальшого розвитку сільського господарства, згідно з Податковим кодексом України,] на 10 років звільняються від оподаткування прибутку підприємства машинобудування для : агропромислового комплексу.

Пришвидшена амортизація полягає у зменшенні термінів амортизаційних списань, має на меті створення сприятливих можливостей для оновлення основного капіталу та модернізації промисловості. Згідно зі статтею 145.1.5 розділу III Податкового кодексу України метод пришвидшеної амортизації використовується лише при нарахуванні амортизації на об'єкти основних засобів, які входять у групу 4 (машини та обладнання) і 5 (транспортні засоби) [2]. Це є актуальним для реалізації інвестиційних проєктів, оскільки на територію України ввозиться сучасне обладнання. Дослідженнями учених доведено, що при економічному зростанні в межах 5- 7% на рік доцільно використовувати методи пришвидшеної амортизації, а при низьких темпах 4 економічного зростання її застосування недоцільне [1].

Отже, недоліком пільгового оподаткування було те, що податкові пільги надавалися галузям економіки України, які й без пільг були надприбутковими та не базовими для подальшого! розвитку національної економіки. Розглянуті заходи щодо надання податкових пільг дають змогу збільшити прямі іноземні інвестиції у стратегічно важливі галузі економіки, що сприятиме! соціально-економічного розвитку України та покращенню її конкурентоспроможності позиції на світовому ринку.

Література

1. Вишневський В. Шляхи вдосконалення системи податкової амортизації / В. Вишневський, О. Вієцька // І Економіка України — 2011. - № 2. — С.49—59.
2. Податковий кодекс України / Голос України. — 2010. - № 229-230 (4979-4980).

Насадюк І. Б.,

к.е.н., доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Перспективи міжнародного статусу євро в умовах мультивалютно! світової фінансової системи

У центрі світової валютної системи знаходиться долар США. У сучасній економічній літературі значну увагу приділено темі мультивалютно! світової системи, у якій роль провідних валют виконуватимуть кілька міжнародних валют, основними претендентами серед яких є долар та євро. Серед міжнародних валют - фунта стерлінга, швейцарського франка, японської єни, долара США - лише німецькій марці, а згодом євро, вдалося зробити серйозний виклик долару США як провідній валюті світу. Міжнародний статус спільної валюти має додаткові вигоди для країни у зв'язку з тим, що валюту зони євро використовують інші країни у розрахунках та інвестиціях. Для фінансових інститутів це означає додаткові прибутки від фінансових операцій у євро, для центрального банку - збільшення попиту на спільну валюту, що полегшує кредитно- грошову політику, для урядів - додатковий політичний вплив.

Статус міжнародної валюти зумовлений багатьма причинами, основними умовами для отримання статусу міжнародної валюти є такі:

1. Тривалий період, впродовж якого валюта є міжнародною. У випадку міжнародних грошей працює принцип, інституціональної економіки - залежність від попереднього шляху розвитку. Експортер, імпортер, позичальник, кредитор, валютний дилер використовують у своїх ізрахунках ту валюту, що й інші. Британський фунт стерлінгів був міжнародною валютою довше, для того було економічне підґрунтя. На сьогодні історія використання долара США у міжнародних операціях (навіть за великого рівня зовнішнього боргу США) підтримує статус долара США як міжнародної валюти. Невеликий період існування євро як повноцінної спільної валюта (не враховуючи період «екю») не йде на користь міжнародного статусу євро, проте цей недолік із часом може втратити свою значущість [1].

2. Структура міжнародної торгівлі та фінансів. Якщо валюта певної країни займає вагомую частку в міжнародній торгівлі і фінансах, то існує велика вірогідність, що вона стане міжнародною валютою. У 2009 р. частка боргових цінних паперів у євро становила 30%, у доларах США - 38%. У 2009 р. частка євро у міжнародних цінних паперах досягла 33%, а частка долара США - 46%. < євро поступається за значущістю доларові США на ринку міжнародних кредитів (частки дорівнюють 20% і 54% відповідно) та на ринку міжнародних депозитів (22% і 59% відповідно). За

її рсчіпіми у міжнародних резервах центральних банків євро (27%) займає друге місце за долларом США [2].

На 2009 р. приблизно від 12% (Кіпр) до 97% експорту товарів (Словаччина) здійснюється ■ євро. Щодо імпорту з країн поза зоною євро, то частка євро у торговельних контрактах досягає від 2,5% (Кіпр) до 86% (Словаччина). Євро відіграє суттєву роль в експорті країн ЄС та майбутніх членів ЄС. Проте країни з інших регіонів, наприклад, Індонезія, лише 1,8% експорту та 4,6% імпорту здійснюють у євро [2].

3. Фінансові ринки країни, про міжнародний статус валюти яких йдеться, повинні бути вільними від контролю та добре розвинутими [1]. Фінансові ринки Великобританії і США мають високорозвинуту інфраструктуру, що зумовлює міжнародний статус долара США і фунта стерлінгів. Фінансові ринки зони євро приблизно вдвічі менші за обсягом операцій, ніж ринки США. Крім того, вразливим місцем фінансових ринків ЄМС залишається невелика інтеграція певних сегментів фінансового ринку та інфраструктури, а також боргова криза 2010 р., епіцентром якої стала Греція.

4. Впевненість у незмінній цінності валюти. Для того, щоб валюта використовувалася у міжнародних операціях, її вартість щодо інших валют повинна бути стабільною [1]. За цим критерієм євро може конкурувати з долларом США, адже кредитно-грошову політику ЄЦБ вважають більш здоровою, ніж політику Федеральної резервної системи, на яку покладають вину за світову фінансово-економічну кризу. Тим не менше, боргова криза у певних країнах зони євро! таких, як Греція й Ірландія, додає слабкості і євро.

Упровадження спільної валюти відіграло суттєву роль у закріпленні міжнародного статусу європейського фінансового ринку і самого євро. Зона євро за розмірами є другою у світі валютною зоною після зони долара, проте першою у Європі, створюючи зону тяжіння валютно-фінансових відносин країн регіону. У 2009 р. частка євро у міжнародних боргових зобов'язаннях досягла 31,4%, у глобальних офіційних резервах - 27,3%, у міжнародних кредитах - 20,3%, у міжнародних! депозитах - 42,8%, у валютних операціях на міжнародних ринках - 42,8% (із 200%). Усі країни! Центральної і Східної Європи, що вже є членами Європейського Союзу (країни Балтії, Чехія, Угорщина, Польща, Болгарія, Румунія) або не є ними (балканські крани), орієнтують свою валютно-курсову політику на зону євро.

Підсумовуючи, зазначимо, незважаючи на окреслені перспективи побудови мультивалютної світової фінансової системи на першому місці залишається доллар США

Література

1 Frenkel, Jeffrey «dollar» The New Palgrave Dictionary of Economics. Second Edition. Eds. Steven N. Durlauf and Lawrence E. Blume. Palgrave Macmillan, 2008.

2. The International Role of the Euro. July 2010. European Central Bank [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ecb.int/Dub/pdi7oother/euro-intenentional-role201007en.Ddf>

Нестерчук К.Г.,

методист Українсько-польської програми
фінансів і страхування,
Тернопільський національний економічний
університет

Сучасний стан та перспективи розвитку ринку праці в Україні

У сучасних умовах розвитку економіки пріоритетним завданням державної політики криши є створення нових робочих місць, модернізація наявних, забезпечення кваліфікованою робочою силою та проблеми ефективної зайнятості населення.

Значний внесок у дослідження та прогнозування ситуації на ринку праці внесли вчені і П Бандур, Д.П. Богиня, В.Я. Брич, О Б Демупі, М.І. Долішній, В.І. Герасимчук, А.А. Нікіфорова, ІІІ Онікієнко, І.П. Петрова, Л.Г. Ткаченко, П.Є. Шевчук та ін. У більшості випадків дослідження і і псуються окремих напрямків політики ринку праці, проте низка питань щодо обґрунтування і і і>цесів забезпечення зайнятості населення у посткризовий період залишається недостатньо і і і>слідженою.

Сучасному ринку праці в Україні притаманні такі ознаки, як перевищення пропозиції робочої сили над попитом, низька ціна робочої сили, зниження зайнятості у сфері суспільного виробництва, зростання чисельності незайнятого населення, низька частка офіційно строваних безробітних, регіональні диспропорції між наявністю і потребою в робочій силі, ті і і.ка професійна й територіальна мобільність трудових ресурсів, еміграція висококваліфікованої робочої сили тощо [1,152]. Основні показники, які характеризують сучасний стан ринку праці в Україні, наведено в табл. 1.

Таблиця І

Динаміка показників стану ринку праці в Україні в 2009-2010 рр.

Показники	Одиниця виміру	2009 р.	2010 р.	Відхилення (+,-)	
				Абсолютне, %	Відносне, %
Найнижче населення піком 15-70 р. при нездатного віку	У середньому за період, тис. осіб	20005,1	20088,4	83,3	0,4
		18222,7	18264,9	42,2	0,2
Безробітне населення піком 15-70 р. працевдатного віку	У середньому за період, тис. осіб	2096,9	1983,8	-113,1	-5,4
		2094,0	1983,4	-110,6	-5,3
і нього - зареєстровано у ДСЗ	У середньому за період, тис. осіб	889,6	525,1	-364,5	-41,0
Кількість незайнятих громадян, що скористалися послугами ДСЗ і них: працевлаштовано	У середньому за період, тис. осіб	1245,7	820,9	-424,8	-34,1
		151,8	137,5	-14,3	-9,4
І Іавантаження незайнятого населення на 1 вільне роб. місце	На кінець звітного періоду, осіб	11	7	-4	-36,4
Середній рівень допомоги З безробіття	В останній місяць звіти, періоду, грн.	604,16	656,49	52,33	8,7

Дані табл. 1 свідчать про те, що у 2010 р. порівняно з 2009 р. чисельність зайнятої населення працездатного віку збільшилася на 42,2 тис. осіб, або на 0,2%; на 0,8% зріс рівень зайнятості, кількість безробітного населення зменшилася на 5,4%, а рівень безробіття на 0,5%. Кількість незайнятих, які користувалися послугами державної служби зайнятості, зменшилася на 424,8 тис. осіб, або на 34,1%. Позитивним є зменшення навантаження незайнятого населення на одне вільне робоче місце з 11 осіб у 2009 р. до 7 осіб у 2010 р. та збільшення у першому кварталі 2010 р. суми середнього розміру допомоги з безробіття на 8,7% [2].

Виходячи із зазначеного, для організації робочих місць і підвищення рівня зайнятості населення головним є розвиток промисловості, який повинен базуватися на нових технологіях з урахуванням вимог часу, а для цього потрібні капітальні вкладення. Однією із таких форм¹ вкладення капіталів є інвестиції.

На нашу думку, політика держави на ринку праці повинна бути скерована на розвиток активної політики, що передбачає її спрямованість на скорочення рівня безробіття, тобто] забезпечення можливості реалізації своєї трудової активності всім громадянам, а відповідної забезпечення продуктивності зайнятості всього населення. Для підвищення зайнятості необхідно і провести низку економічних реформ, які дозволяють:

- удосконалити інформаційне й науково-освітнє забезпечення;
- оптимізувати системи оподаткування та кредитування;
- збільшити попит на робочу силу як з боку держави, так і приватного сектора економіки; і
- підвищити конкурентоспроможність робочої сили та забезпечити відповідність робочої сили і робочих місць;
- удосконалити процес працевлаштування.

Отже, зазначені заходи стануть однією із передумов стабілізації фінансово-економічної ситуації у нашій країні, підвищення економічної активності та зростання кількості робочих місць.]

Література

1. Акіліна О.В. Аналітичний огляд ринку праці в Україні / О.В. Акіліна // Формування ринкових відносин в Україні. - 2008. - № 10. - С. 152-159.
2. Статистична інформація про ринок праці України // Електронний ресурс. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Федоренко А. В.,

к.е.н., старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник
ДУ «Інститут економіки та
прогнозування НАН України»,
відділ фінансів реального сектора

Інвестиційний потенціал накопичувальної системи пенсійного страхування

Накопичувальна система пенсійного страхування (НСПС), або 2-й рівень системи пенсійного забезпечення, включає дві складові - соціальну та економічну. Соціальна функція НСПС почне приносити очікуваний ефект лише з початком здійснення пенсійних виплат, тобто після досягнення пенсійного віку «найстаршою» групою застрахованих осіб, або через 32 роки. За умови, що учасниками 2-го рівня пенсійної системи стануть застраховані особи у віці до 35 років, прахові внески до НСПС почнуть надходити з 1 січня 2013 р., а пенсійний вік на момент набуття права на отримання пенсійних виплат становитиме 65 років - це 2043 рік. Разом з тим, економічна функція НСПС буде задіяна вже з надходженням першого внеску до 2-го рівня пенсійної системи і вимагатиме постійної уваги протягом усього періоду її функціонування. Крім того, що пенсійні накопичення НСПС - це джерело майбутніх пенсійних виплат, вони становлять потужний внутрішній ресурс фінансових інвестицій в економіку країни.

У світовій економіці накопичувальна пенсійна система поряд з банками, інвестиційними фондами та страховими компаніями є одним із найбільших інвесторів в акції, боргові зобов'язання та інші фінансові інструменти. У США недержавні пенсійні фонди (НПФ) є власниками 20% акцій ні 17% корпоративних облігацій. На пенсійну систему припадає $\frac{1}{3}$ світового інвестиційного потенціалу небанківських фінансових установ, а обсяги її активів у 2010 р становили 76% світового ВВП [3, 4]. На цьому тлі накопичувальна пенсійна система України виглядає зовсім не примітно - пенсійні активи НПФ на сьогодні становлять трохи більше 1 млрд грн., або 0,1% ВВП [2].

Більш високі параметри розвитку та вищу фінансову стійкість в умовах кризи та посткризовий період продемонстрували світові пенсійні системи, що ґрунтуються на схемах із визначеними внесками (ОС), тоді, як схеми з визначеними пенсійними виплатами (ОВ) і розвивалися більш повільно, і були уражені глибше. Так, протягом останніх 10 років середньорічний приріст ОС-активів становив 7,5%, а ОВ-активи зростали меншими темпами - лише 2,9% річних. На сьогодні ОС-активи складають 44% від загального обсягу пенсійних активів проти 35% у 2000 р., що вказує на сталу тенденцію до переходу від ОВ-схем до ОС-схем у пенсійному забезпеченні [3, 5]. В Україні на етапі накопичення застосовуються лише ОС-схеми.

Основною причиною нерозвинутого стану пенсійного ринку України є відсутність обов'язкової системи пенсійного страхування, з управлінням якої обсяги страхових внесків до НСПС будуть неухильно зростати (табл. 1).

Таблиця 1

**Інвестиційний потенціал 2-го рівня пенсійної системи України, на кінець року
(без інвестиційного прибутку)**

Рік	Ставка внеску, %	Кількість учасників, осіб	Середньомісячна заробітна плата, грн.	Сума внесків за місяць, млрд грн.	Сума внесків за рік, млрд грн.
2013	2	7 031 057	2 500	0,352	4,2
2014	3	7411 114	2 675	0,595	7,1
2015	4	7 791 171	2 862	0,892	10,7
2016	5	8 076 214	3 063	1,236	14,8
2017	6	8 361 257	3 277	1,643	19,7
2018	7	8 656 360	3 506	2,124	25,5
Разом	x	x	x	X	82,0

* Джерело: [1,4].

Економічна складова НСПС тісно пов'язана з інвестиційними активами як об'єктами розміщення страхових внесків. На кінець 2010 р. розподіл активів 7 найбільших світових пенсійних ринків був таким: 47% - акції, 33% - облігації, 1% - грошові кошти, 19% - інші активи [3, 8]. В Україні у 2010 р. співвідношення активів мало зворотної вигляд: акції українських емітентів становили 8,3%, грошові кошти та банківські депозити - 43,3%. Решту інвестиційного портфеля склали облігації резидентів України (31,6%) та інші активи (16,8%) [2, 6].

Для посилення державного контролю за напрямками інвестування страхових внесків, захисту пенсійних накопичень від втрат та знецінення, забезпечення солідарної системи від суттєвого скорочення надходжень страхових внесків, а фондового ринку - від можливих шоків у перші роки функціонування НСПС - пропонується такий портфель пенсійних активів: 40% -І спеціальні «пенсійні» облігації, ставка доходу за якими встановлюється з урахуванням рівня інфляції за попередній рік; 20% - спеціальні «пенсійні» депозити в державних банках (Ощадбанк, Укресімбанк), ставка доходу за якими коригується з урахуванням поточного рівня інфляції; 40% - акції та облігації підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки! держави, національних акціонерних компаній та державних холдингів, а також цінні папери інших емітентів, які пройшли лістинг та перебувають в обігу на фондових біржах.

Література

1. Аналіз пропонованої обов'язкової накопичувальної системи // Проект розвитку фінансового сектору. -I USAID, лютий, 2011 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://pension.kiev.ua/files/Dillar2paDer_feb2011_ua.pdf 1
2. Підсумки розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення за 2010 рік // Держфінпослуг [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.dfp.gov.ua/fileadmin/downloads/dpn/npf_3kv_2010.pdf
3. Global Pension Asset Study 2011 // Towers Watson [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.towerswatson.com/assets/pdf/7376/Global-Pensions-Asset-Study-2011.pdf>

Чирак І. М.,
аспірантка кафедри економічної теорії,
Тернопільський національний
економічний університет

Роль монетарної політики в подоланні фінансової нестабільності

В останні десятиліття забезпечення фінансової стабільності було однією із важливих • ► подових економічного розвитку як світової економіки, так і окремих національних господарств.

Суттєва роль в її досягненні відводилася монетарній політиці, яка вважалася одним із н іїпажливіших засобів впливу на економіку. Однак, світова фінансова криза 2008-2009 рр. іпніною мірою показала вразливість фінансової системи, недостатню дієвість монетарних Інс ґрументів, що негативно позначилося і на соціально-економічному розвитку України.

Вкрай важке становище характеризувалося погіршенням макроекономічних показників та нинішньої ринкової кон'юнктури, що, в свою чергу, спричинило значне скорочення експорту, цофіцит платіжного балансу, розбалансування активів та пасивів, фактичне припинення прямих іноземних інвестицій, відтік капіталу, девальвацію національної валюти. Формами прояву фінансової кризи в банківській системі України був масовий відплив коштів населення із кінських рахунків (лише за жовтень 2008 р. залишки коштів населення в установах банківської і іістемі скоротилися на 8,9 млрд. грн. [1]), нагромадження швидкими темпами валютних і і ірокових дисбалансів між депозитною базою та кредитними вкладеннями, значне зростання ііЮблемної позичкової заборгованості, збиткова діяльність і проблема ліквідності великої кіпі.кості банків. Із 2009 р. простежується значне зменшення обсягів кредитування, а банківська

■ іістема переважно орієнтується на повернення раніше виданих кредитів. Вплив цих негативних тенденцій мультиплікувався на вже існуючі проблеми в економіці та фінансовій сфері, а Україна інішилася в одній із найскругітніших ситуацій рецесії з-поміж країн Європи.

Рефінансування банківської системи та рекапіталізація найбільш проблемних банків П'одовід-банк, «Київ», Укргазбанк), введення деяких обмежень щодо використання населенням чк ладів у банках, де діяла тимчасова адміністрація НБУ, валютні інтервенції НБУ дозволили іігніною мірою стабілізувати банківську систему й призупинити девальвацію гривні. На сьогодні м<раїнська економіка хоч і повільно, проте поступово починає відновлюватися після глибокої кризи 2008-2009 рр., стабілізується обмінний курс, депозити повертаються до банків.

Однак, незважаючи на позитивні настрої економістів та політиків, криза все ж завдала суттєвих втрат економіці країни і поки немає достатнього економічного підґрунтя для іібезпечення її сталого відновлення. Населення й досі відчуває на собі всю важкість фінансово-

■ юномічної ситуації у країні: рівень інфляції надалі продовжує залишатися на високому рівні,

споживчі ціни невпинно зростають, якість життя погіршується. Унаслідок високої відсоткової ставки і обмежених обсягів кредитних ресурсів, для багатьох суб'єктів господарювання кредити залишаються недоступними, що, в свою чергу, негативно впливає на рівень інвестицій у країні.

Саме тому, на нашу думку, заяви окремих урядовців і банкірів щодо завершення кризи в Україні є досить передчасними. Економічну ситуацію ще важко назвати стабільною, адже, як зазначає Вім Дуйзеберг, экс-президент ЄЦБ, «монетарну стабільність визначено як стабільність загального рівня цін або як відсутність інфляції чи дезінфляції» [2; 14]. Фінансова система погребуватиме ще багато часу і зусиль до повного її оздоровлення та стабільності. Вихід економіки України з депресивного стану та водночас стійке її зростання вимагає зміни ідеології державної політики, зокрема, монетарної, в напрямку впровадження комплексу стимулюючих! важелів.

У розрізі монетарних аспектів на сьогодні гостро постає проблема зростання темпів, інфляції, що впливає на стан реального і фінансового секторів в українській економіці. Реалізація антиінфляційної політики в Україні пов'язана з використанням недостатньо дієвих монетарних інструментів. Як свідчить практика, фактично неможливо усунути інфляцію лише способом обмеження грошової пропозиції як прояву жорсткої монетарної політики: в короткотерміновому! періоді нестача грошей і справді зупиняє інфляційні процеси, проте в довготерміновій перспективі формує потенціал майбутніх, адже частково перетворюється у заборгованість з платежів, а це, в свою чергу, пригнічує будь-які товарно-грошові відносини, позбавляє стимулів до виробництва,] Доцільним, на нашу думку, є перехід грошово-кредитної політики до режиму таргетування інфляції шляхом усунення впливу немонетарних чинників.

Вагомою проблемою реалізації монетарної політики на сучасному етапі є суперечність між необхідністю стримування зростання інфляції та потребою у забезпеченні розширеного фінансування економічного розвитку. Так, збільшення грошової маси часто гальмується в силу] високої імовірності її неефективного розподілу і невизначеності в економіці. Такий характер! грошово-кредитної політики не сприяє економічному зростанню, зниженню відсоткових ставок та зменшенню інфляційних очікувань.

Подолати ж негативний вплив фінансової кризи можливо за умов розширення масштабів суспільного виробництва та ефективної монетарної політики держави, важливими завданнями якої | є забезпечення цінової стабільності, недопущення розвитку інфляційних процесів, підтримання] стійкості національної грошової одиниці, реабілітації банківської системи та збільшення довіри населення до неї, що найбільше відповідає сучасним потребам розвитку української економіки.

Література

1. Монетарний огляд за III квартал 2009 року : (Національний банк України. Департамент монетарної політики) | [Електронний ресурс]. - Режим доступу : [http://www.bank.gov.ua/Publication/econom/Mon review/2008/2008.pdf](http://www.bank.gov.ua/Publication/econom/Mon%20review/2008/2008.pdf).
2. Унковська Т.С. Системне розуміння фінансової стабільності: розв'язання парадоксів /Т.С. Унковська // Економічна теорія. - 2009. - №1. - С. 14-33.

Шемякина Н. В.,
к.э.н., доцент, вед. науч. сотр.;
Пономаренко А. А.,
вед. экономист,
Институт экономики и
промышленности НАНУ

Проблемы развития лизинга в посткризисном периоде

Для обеспечения конкурентных позиций на рынке в посткризисном периоде для банков чпупальным становится освоение новых перспективных видов деятельности, одним из которых ипипяется лизинг.

В соответствии с Законом Украины «О финансовых услугах и государственном регулировании рынков финансовых услуг», лизинг представляет собой один из видов финансовой услуги, а его регулирование входит в компетенцию Уполномоченного органа по регулированию деятельности финансовых организаций. Кроме того, в законодательстве лизинг определен как предпринимательская деятельность, направленная на инвестирование собственных или привлеченных финансовых средств. Лизинговая сделка заключается в предоставлении аизингодателем в исключительное пользование на определенный срок лизингополучателю имущества, которое является собственностью лизингодателя или приобретается им по поручению и согласованию с лизингополучателем у соответствующего продавца имущества, при условии оплаты лизингополучателем периодических лизинговых платежей.

Лизинговые операции не относятся к классическим банковским операциям, но осуществлять финансовую аренду (лизинг) банки имеют право в соответствии с Законом Украины «() банках и банковской деяз-ельности».

Лизинговый процент, налоговые льготы и комиссионные за оказание так называемых сопутствующих услуг, связанных с лизингом (маркетинговых, инжиниринговых, консультационных, проч), создают новый источник доходов банка.

В мировой практике лизинг является одним из распространенных видов инвестиционной и ятельности. Как отмечают ученые, понятие лизинга возникло на западе в начале 50-х годов, а <■1 о утверждение в мире относят к 60-м годам. Столь стремительное и крупномасштабное развитие вряд ли было у какой-либо другой услуги [3]. В период своего становления темпы прироста объема лизинговых операций в денежном выражении превышали темпы экономического развития большинства государств. Лизинг стал эффективным фактором интенсивного развития национальных экономик западных стран, повышения их конкурентоспособности на мировом рынке. Удельный вес лизинга по отношению к другим видам инвестирования в большинстве развитых стран достигает 25-30 %, а объем лизинговых операций составляет 2-5% ВВП.

В Украине предложение лизинговых компаний и банков удовлетворяет совокупный спрос на лизинговые услуги лишь на 10% [4].

Главной проблемой, негативно влияющей на развитие инвестиционной деятельности в Украине, является отсутствие долгосрочных ресурсов в экономике, что препятствует использованию возможностей лизинга как инвестиционного механизма. Банки формируют свои пассивы преимущественно за счет привлечения «коротких» денег. Это усложняет их последующее размещение на более длительные сроки, что требуется при осуществлении лизинговой сделки. Предоставление кредитов на долгосрочной основе для каждого отдельного банка связано с повышенным риском, который не сопоставим с возможной прибылью на вложенные средства [2]. Наряду с проблемой поиска соответствующих по срокам ресурсов и обеспечения их возврата, значимое место занимает процесс ценообразования долгосрочных кредитов. В последнее время его основой является учет ценности услуги и затрат финансовой организации на ее предоставление. На практике механизм на основе научного подхода к процессам ценообразования украинскими финансовыми организациями практически не применяется, и формируется путем изучения уровня цен конкурентов с ориентацией на состояние рыночной конъюнктуры [1]. С другой стороны, предприятия не могут обеспечить высокой окупаемости инвестиций при приемлемом уровне риска. Это является следствием неудовлетворительного финансово-экономического состояния большинства производителей реального сектора экономики, их низкой рентабельности и устойчивости, что является ограничивающим фактором появления потенциальных клиентов на рынке лизинговых услуг. При проведении лизинговой операции необходимо, чтобы предприятие-лизингополучатель было способно эффективно использовать полученное в лизинг оборудование и своевременно осуществлять соответствующие платежи.

Несмотря на сложные условия в экономике необходимо активизировать процесс становления и развития лизинга для технического перевооружения предприятий промышленности. Насущной становится необходимость создания организаций, ориентированных на лизинг. Их основателями могут быть банки, промышленные предприятия, объединения, ассоциации предприятий, инвестиционные фонды, которые решили бы проблемы финансирования и оценки лизинговых операций, создания базы необходимой информации.

Литература

1. Бодренський М. Проблеми довгострокового кредитування / М. Бодренський // Банківська справа. - 2006. - № 4. - С. 85-93.
2. Лунів Б.Л. Банківська діяльність у сфері інвестицій. / Б.Л. Лунів. - Тернопіль : Економічна думка. Карт- бланш, 2001. - С. 320.
3. Ляшенко В.И. Использование лизинга в развитии предпринимательства и инвестиционной сферы за рубежом / В.И. Ляшенко, В.В. Бережной. - Донецк : ИЭП НАНУ, 1997. - 84 с.
4. Онищук Я.В. Розвиток лізингу в Україні / Я.В. Онищук // Фінанси України. - 2005. - № 7. - С. 106-113.

Секція 2

*Економіка знань: концептуалізація і новелізація пріоритетів
фінансового забезпечення*

The conclusions for local development in aspect of the selected theories of economic crises

1. Introduction

There are many kinds of crisis: political, economic, and psychological. The common feature all of them is the presence of sudden, unexpected critical event, feeling of uncertainty about future. One has accepted in the article that the economic crisis is sudden, considerable break down of financial markets as well as the economic growth in consequence of supplies shocks. The range and depth of this process exceed cyclically repeating oneself the economic recessions. Simultaneously because of wide meaning of term of the economic crisis, one has accepted that financial, bank, economic crisis are his component elements.

The main aim of the article is test of execute of view of the selected theories of economic crises in aspect of their usefulness for explaining the local development. That is why connection of the analysis form global to local stage in the article enforces inductive character of analyses.

2. The Example models of economic crises

The economic crisis from one side marks complexity because of varied causes, from the second one however we can distinguish their convergent features. It gave then the occasion to the building of theoretical models explaining the economic crises. Models of the first, second and third generation are the most well-known. The first group, defined also canonical, apply to the opinion of currencies crises of breakthrough of the years 70-80 XX, which they had place in countries of the South America (Mexico, Argentina, Chile). The models put stress on incohesion of macroeconomics policy with regime of the stiff of exchange. According to P. Krugman [5], which was the main creator of these models, the internal factors, i.e. excessively expansive of fiscal policy, depending on growth of budget deficit. In this situation government to fund his negative balance he emitted indebted valuable papers, which were purchased by foreign investors. Maintenance by central bank stiff of exchange in this case was connected with intervention on currencies market. The fall of level of monetary reserves followed in the state [7].

Models of the second generation were formulated by M. Obstfeld [6]. Their opinions concern the states leads relatively judicious macroeconomics policy and administering considerable currency reserves. This kind of crises appeared in years 1992-1993 and concerned the countries of the European Currency System - France, Great Britain (the speculations of G. Soros). This currency system enforced this

..... Ines applying solid rate of exchange with narrow interval of hesitations (+-2, 25 %) [4]. Despite of i -11 HI ions of financial markets in range of the constancy of level of rate of exchange, these countries in< h ued liveness the economy, improvement of situation on labor market, as the competitiveness in Inn ign trade by realization of expansive economic policy. The operation led to enlargement the risk of i dilitation of currency because of growing uncertainty from the investor's side. In this situation they nldicw their investments on foreign markets, and central bank raised percentage. This muffled in turn unic growth. Simultaneously because of narrow interval of hesitation of the rate of exchange in du c countries their maintenance was limited, what strengthened the speculating pressure. So the conflict ■ ■I nuns among economic growth (improvement of situation on labor market), and maintenance the stable uni- of exchange was the main cause of crisis for models II generation.

Crises of the third generation (eclectic). These models were created on basis of experiences of Mexican crisis with years 1994-1995, and first of all the Asiatic countries in years 1997-1998 (South I ■ ■ пси. Malaysia, and Indonesia). Over fluency in financial centers on the world (Tokyo, New York, i niidon) has caused, that investors sought the attractive possibilities of invest of capital. Particularly nlli active, with point of view level of return showed «the emerging the markets» in Asia. The ■ 'ii' lderable inflow of capitals to these countries was strengthened additionally in connection of .!■ regulation of financial markets. Simultaneously these countries did not create necessary protections In iorc negative results of excessive deregulation of financial markets. The inflow of capitals to these II iintries crossed their absorptive possibilities conditioned with relatively small sizes, lack of transparent < iinnctions among business and policy. In consequence outflow of capitals has happened, strengthened by speculations, which caused the devaluation of countries' currencies. Moreover in these countries informal and secret guarantees were realized. It results the growing of the moral hazard in form of (hugging of the credits and spending on the goals, which were former more risky.

Some researches [1] suggest that fourth generation of economic crisis models should be distinguishing. It means about emphasizing part of wide understood institutions (more in traditional - Veblen understanding). These institutions can be understood as political system, social norms, culture, exacting contracts. And that is why complex analysis of many factors can give satisfying results in explaining critical phenomena, in this especially their causes. Continually however many investigative questions require answer, in this main: what meanings for critical phenomena have institutions?

Present critical phenomena can make up the basis to creation the next generation of models. The financial sector is in this case is the reference, and more closely the financial speculations in connection

with speculations on real estate. Expansive monetary policy conducted by FED in USA policy encouraged banks for giving sub prime loan in terms of insufficient controls connected with giving credit as well as commitment of investment banks in speculations on financial markets and real estate. This in turn strengthened the demand (also speculating) on market of real estate as well as on financial speculations. In turn the aspect of financial speculations which was connected with this phenomenon depended on securitization of hypothec credits. It followed so the distributing of management of the credit from risk connected with his repayment (the trade of the risk) in instead for creating the new financial instruments, e.g. the structured bonds [2]. Because of mutual connection, especially global, the negative effects of these phenomena touched in short time economies all countries in the world (the effect of infection), in this especially banks.

3. Instead of the end, some of the conclusions about theory of economic crises for local development

Local development can be understood as a process of positive changes happen in range of relatively small area: administrative district [8]. It can be connected with many goals applying to improvement of the income situation of the local communities, as and the economic infrastructure, social. One of the determinants of these phenomena is exogenous elements in this global process which transmitted with different intensity on local economies. In the face this one has asked that earlier introduced theories of economic crises can be also useful for explanation of local development? The first reflections can give negative answer on so formulated question. The problem seems however wider. It means one side how on local level to counteract the results of economic crises, from the second one about transmission of global impulses for local development, as also the creating of favorable conditions on macroeconomics level.

Theories of the first, the second and the third generation showed on meaning of macroeconomics factors on of economic crises, and in some range of the institutional (third generation - the solutions applying to financial markets, connections of business and the policy). It induces to reflection about led economic policy by use the instruments of fiscal and monetary policy. It can be transferred on local level. It means mainly about policy in range of budgets income and the expenses of the local government The only opinion of possible budget deficit should be conducted by prism of structure of the budget expenses, their multiply action, influencing on infrastructure and the local incomes, possibility of funding the overage surplus of the budget expenses. In turn the theories of the fourth generation put on meaning of development of institutional environment. On local level it marks the good co-operation of different actors of life economically - social, efficient functioning the local organizations, developed net of

Institutional system. The considerable element of institutional environment is confidence of units that create it. It limits the risk of the moral hazard, which it is an element of many theories of economic crises.

The competitive superiority of a local environment can be realized then, when the internal factors adjust to conditions and the requirements of global surroundings in support about possessed resources. In this case the well organized local centers of the enterprise which create multiply effects. In this case the contribution of local government, the investments in human capital, development of economic and social infrastructure are necessary. Multi-functionality developments seem also not without meaning. In multinationals multi-functionality development depending on domination one sector there is considerable risk of perturbation connected with worsening economic situation of enterprises and the same the incomes of local community, or the local budget incomes. From the second side however the mono-functionality or regional specialization leaning on clusters [3] can be source of the accelerated development in case of good economic situation for given branch. It is connected however with higher economic risk. The larger influences of local development there are also in case of wider range of functioning enterprises from the region. It means here that gain access to new markets, especially export, it enables quicker flow of innovation, improvement of competitiveness, although then it enlarges the transmission of global impulses on local processes. The experiences of last crisis show also on meaning of ethical aspects in economic life. One can suppose that on local level the smaller anonymity of social and economic relationship and the same the larger social control, positive influences on this dimension. For example the relationship of economic units with local banks can characterize larger elasticity in crisis situation.

The global processes, in this the appearing economic crises in more and more larger range will affect on local development by broadening outlet by enterprises and the growth of integration on financial markets. Effective damper of negative results of these processes is developed the institutional environment, the diversification of economic activity, and first of all the development of human capital.

Literature

1. Breuer J., An Exegesis on Currency and Banking Crises in [w:] Issues in Monetary, Financial and Macroeconomic Adjustment Policies, S. Sayer (ed.), Blackwell, Oxford 2005
2. Gastowski E., Choroba zakazna ? "Gazeta bankowa", 2008/38.
3. Gorynia M., Jankowska B., Klastery a mi?dzynarodowa konkurencyjnosc i internacjonalizacja przedsiebiorstwa, Wyd. Difin, Warszawa 2008
4. Jurkowska-Zeidler A., Bezpieczenstwo rynku finansowego w swietle prawa Unii Europejskiej, Wyd. Oficyna. Wolters Kluwer Business, Warszawa 2008.
5. Krugman P., Wracaj? problemy kryzysu gospodarczego, Wyd. PWN, Warszawa 2001
6. Obstfeld M., The Logic of Currency Crises, NBER Working Paper No. 4640, 1994
7. Rymarczyk J., Stabilizacja i kryzysy na globalnych rynkach finansowych, <http://www.wiedzainfo.pl/Zwykladv/631>
8. Tarajkowski J. (red.): Polityka gospodarcza. Studia i przyczynki. Poznan: Garmond Oficyna Wydawnicza, 2005.

Wpływ dyrektywy o zarządzających alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi na fundusze private equity oraz fundusze hedgingowe

Kryzys gospodarczy obnażył ułomność światowego systemu finansowego. Szacuje się, że odczuwane obecnie skutki kryzysu są najpoważniejsze od czasu wielkiego kryzysu, który miał miejsce w 1929 roku [1]. Ujawniona została niedoskonała architektura nadzoru finansowego, zbiorowa niezdolność instytucji finansowych do wypełniania swoich podstawowych zadań, a także możliwości szybkiego przenoszenia ryzyka między sektorami, co ma istotny negatywny wpływ na stabilność rynków. Zjawisko kryzysu wywołało bezprecedensową reakcję 19 najbogatszych państw świata, wraz z Unią Europejską, tworzących grupę G20. Członkowie grupy opowiedzieli się za współpracą na rzecz rozwiązania problemów leżących u źródła kryzysu. Podjęte zostały kroki zmierzające do unormowania sytuacji w zakresie regulacji i nadzoru nad podmiotami prowadzącymi działalność finansową, związaną ze znacznym stopniem ryzyka. Stworzenie wspólnych ram regulacyjnych jest szczególnie istotne ze względu na transgraniczny wymiar zagrożeń.

Komisja Unii Europejskiej w kwietniu 2009 roku [2] przedstawiła propozycję kompleksowego dokumentu legislacyjnego - dyrektywy, której celem jest ujednoczenie wymogów obowiązujących podmioty zarządzające alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi (ZAFI). [3] Projekt został ostatecznie zaakceptowany w listopadzie 2010 roku. Pełna implementacja przepisów dyrektywy do krajowego porządku prawnego krajów członkowskich Unii Europejskiej powinna nastąpić do dnia 1 stycznia 2013 roku. Dyrektywa stanowi instrument pozostawiający państwom członkowskim swobodę decyzji w zakresie sposobu dostosowania krajowego porządku prawnego do nowych ram regulacyjnych.

ZAFI zarządzają aktywami o wartości ponad 2 bilionów euro [5]. Tworzą one niejednorodną grupę podmiotów, oferujących zróżnicowane produkty finansowe, skierowane do różnorodnych odbiorców oraz stosują niejednorodne techniki inwestycyjne. W trakcie konsultacji projektu dyrektywy podkreślano | niejednokrotnie, iż podmioty tworzące grupę alternatywnych funduszy inwestycyjnych nie są wprost odpowiedzialne za wywołanie kryzysu. Jednak zdaniem Komisji Europejskiej są one szczególnie podatne na różnego rodzaju ryzyko, które dotyczyć może inwestorów bezpośrednio inwestycyjnych w aktywa AF1 oraz wierzycieli i kontrahentów.

Szczególnym obszarem zainteresowania Komisji jest rynek funduszy *private equity (PE) / venture capital (VC)* a także funduszy *hedgingowych*. Inwestycje PE realizowane są w innowacyjnych, szybko rozwijających się firmach, bez względu na dział gospodarki, w którym funkcjonują. Fundusze *hedgingowe* [1] realizują inwestycje w przedsięwzięcia o wyższym stopniu ryzyka od tradycyjnych, wykorzystując instrumenty pochodne w swoich strategiach. Spółki finansowane z wykorzystaniem funduszy wysokiego ryzyka przyczyniają się do wzrostu wdrażania innowacyjnych rozwiązań zarówno w zakresie procesów, technologii wytwarzania, jak i samych produktów. Jednak przez wzgląd na generowanie przez nie różnorodnych rodzajów ryzyka, mogą one przyczynić się do wzrostu niestabilności na rynku finansowym.

Celem głównym opracowania jest wskazanie potencjalnych obszarów, w których może nastąpić istotna zmiana związana z dotychczasowym funkcjonowaniem funduszy PE oraz funduszy *hedgingowych*. Założono, iż wprowadzenie przepisów objętych dyrektywą o ZAFI przyczyni się do osiabienia tego sektora funduszy wysokiego ryzyka, między innymi w wyniku wprowadzenia nadmiernego stopnia kontroli przyjętych strategii inwestycyjnych, a także posługiwanie się przez ustawodawcę nie dostatecznie sprecyzowanymi definicjami w odniesieniu do AFI, o ile nie zostanie to skorygowane za pośrednictwem przepisów uszczegóławiających i wprowadzających.

Poprzez określenie zakresu obostrzeń, które obejmą fundusze PE oraz ich spółki portfelowe, a także fundusze *hedgingowe*, autorka chce wskazać potencjalny wpływ niniejszego aktu prawnego na rozwój funduszy wysokiego ryzyka. Autorka wierzy, że pozwoli to podmiotom zainteresowanym na odniesienie się do regulacji wprowadzanych za pośrednictwem dyrektywy i świadome kształtowanie rynku funduszy PE oraz funduszy *hedgingowych*.

Literature

1. Plan działalności Unii Europejskiej na rzecz reformy sektora finansowego, Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Rynku Wewnętrznego i Ushig, 2010, s. 2
2. 29 kwietnia 2009 r., M. Person, The EU's AIFM Directive: likely impact and best way forward, wrzesień 2009, www.openeurope.org.uk [29 marca 2011 r]
3. ang. AIFM, akronim: Alternative Investment Fund
4. Pozostawiono swobodę stosowania m.in. w zakresie sankcji w przypadku naruszenia przepisów niniejszej dyrektywy w gestii państw członkowskich.
5. Dokładna wartość to 2,152 biliona euro; Commission Staff Working Document, Accompanying the Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Alternative Investment Fund Managers and amending Directives 2004/39/EC and 2009/.../EC Impact Assessment {COM(2009) 207} {SEC(2009) 577} Brussels, 30.4.2009
6. Obecnie stracimy na populamoci i stanowi^ na dzien dzisiejszy dziaalnosn niszow^ - M. Zienko, Regulacje funduszy hedgingowych w Unii Europejskiej i USA, w: Wybor tekstow studentow sd UE w Katowicach, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne Oddzial Katowice, www.pte.pl [30 marca 2011 r]

Fundusze dla zrównoważonego rozwoju w Polsce

Przez zrównoważony rozwój rozumie się prawo do zaspokojenia aspiracji rozwojowych obecnej generacji bez naruszania zdolności do zaspokajania potrzeb i aspiracji rozwojowych przyszłych pokoleń.

Definicja ta wskazuje, że rozwój gospodarczy i cywilizacyjny obecnego pokolenia nie powinien odbywać się kosztem wyczerpywania zasobów nieodnawialnych i niszczenia środowiska. Zasada ta charakteryzuje się więc dążeniem do rozwoju społeczno-gospodarczego, przy jednoczesnym poszanowaniu równowagi środowiskowa naturalnego. Oznacza chronienie i wzbogacanie środowiska oraz kapitałami gospodarczego i społecznego. Zrównoważony rozwój skupia się w dużej mierze na problemach wynikających z ograniczeń w dziedzinie ochrony środowiska i zasobów naturalnych. Pamiętaj jednak należy także o istniejących barierach o charakterze ekonomicznym i społecznym, takich jak długotrwała recesja, czy zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego. Ważne jest wzmacnianie zdolności polskiej gospodarki do dynamicznego wzrostu przy jednoczesnym dążeniu do uzyskania równowagi pomiędzy kluczowymi komponentami procesów rozwoju, a w szczególności zrównoważenia rozwoju gospodarczego, rozwoju społecznego i szeroko pojętej sfery ochrony środowiska. Działania w zakresie zapewnienia zrównoważonego rozwoju muszą dotyczyć zarówno środowiska naturalnego, jak i społeczeństwa i gospodarki oraz wzajemnych wpływów jakie wywierają na siebie. Zasada zrównoważonego rozwoju ma charakter horyzontalny i w związku z tym będzie uwzględniana przy realizacji celu głównego oraz wszystkich celów strategicznych. Działania realizowane w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki przyczynią się do wzmocnienia wysiłków w zakresie ochrony środowiska w perspektywie długookresowej. Zasada zrównoważonego rozwoju będzie realizowana poprzez włączenie zagadnień z nią związanych do kształcenia i szkoleń współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. W szczególności działania realizowane w ramach PO Kapitał Ludzki będą przyczyniały się do:

- podniesienia świadomości ekologicznej, zarówno wśród młodzieży, osób pracujących, bezrobotnych oraz przedsiębiorców
- zapewnienia małym i średnim przedsiębiorcom doradztwa i innych usług w obszarze ekologii, w tym, między innymi, w zakresie zarządzania ochroną środowiska, wpływu inwestycji na środowisko oraz planowania przestrzennego
- zapewnienia szkoleń dla kadry zarządzającej przedsiębiorstw, między innymi z zakresu systemów zarządzania środowiskowego w przedsiębiorstwie, wymagań dla przedsiębiorstw wynikających z regulacji prawnych w zakresie ochrony środowiska

- promowania i tworzenia tzw. zielonych miejsc pracy sprzyjających ograniczeniu bezrobocia ot. n. poprawie stanu środowiska zgodnie z zasadą zrównowalonego rozwoju
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, również na obszarach skazanych ekologicznie i na (Kijoferyjnych obszarach chronionych
- wzmocnienia kwalifikacji kadr administracji rządowej i samorządowej w obszarze kreowania polityki i strategii oraz stanowienia prawa w obszarze środowiska naturalnego
- usprawnienie procesu transpozycji dyrektywy Unii Europejskiej w obszarze środowiska naturalnego
- usprawnienie procesu konsultacji aktów prawnych i polityki związanych z ochroną środowiska oraz zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w tego rodzaju konsultacjach.

Institucja Zarządzająca PO Kapitał Ludzki zapewni, że zasada zrównowalonego rozwoju będzie przestrzegana na każdym etapie realizacji Programu. Odnosi się to zarówno do etapu programowania, podczas którego zdecydowano się na potraktowanie zasady zrównowalonego rozwoju jako zasady horyzontalnej, uwzględnionej w każdym celu strategicznym PO Kapitał Ludzki. Na etapie wdrażania stosowane będą kryteria wyboru projektów, które zapewnią, iż zasada zrównowalonego rozwoju będzie przestrzegana. Na etapie monitorowania i sprawozdawczości zapewnione zostanie monitorowanie zgodności działań podejmowanych w ramach PO KL z zasadą zrównowalonego rozwoju. Na etapie ewaluacji badane będą oddziaływanie PO KL na realizację zasady zrównowalonego rozwoju oraz prowadzone będą badania ewaluacyjne pod kątem efektywności wsparcia zrównowalonego rozwoju gospodarczego, rozwoju społecznego oraz szeroko pojętej sfery ochrony środowiska.

W kontekście przeprowadzenia oceny wpływu PO Kapitał Ludzki na środowisko należy stwierdzić, że ze względu na specyfikę Europejskiego Funduszu Społecznego, którego wsparcie koncentruje się na działaniach niematerialnych, związanych z rozwojem zasobów ludzkich, niniejszy Program Operacyjny nie przewiduje realizacji operacji mogących wywrzeć istotny wpływ na środowisko naturalne, takich jak projekty infrastrukturalne, zwłaszcza wymienione w załącznikach I i II do dyrektywy 85/337/EWG (z późniejszymi zmianami). W przypadku realizacji projektów infrastrukturalnych, w szczególności z wykorzystaniem zasady elastyczności, o której mowa w art. 34 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006, konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny wpływu na środowisko zostanie poddana ponownej analizie. W związku z powyższym, Instytucja Zarządzająca w porozumieniu z właściwymi władzami krajowymi stwierdza, że obecnie nie występuje potrzeba dokonania strategicznej oceny wpływu na środowisko niniejszego Programu Operacyjnego na podstawie przepisów dyrektywy 2001/42/WE. Konkluzja ta pozostaje bez uszczerbku dla jakichkolwiek późniejszych działań mających na celu realizację postanowień dyrektywy 2001/42/WE, które mogą zostać uznane za niezbędne, zgodnie z prawem krajowym lub innymi aktami prawnymi.

Literature

1. Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Warszawa 2007, S. 149-152

Giddensa koncepcja «Trzeciej Drogi»

«Trzecia Droga» jest pojęciem, które obecnie utożsamia się z odradzaniem socjaldemokracji. Koncepcja ta jednak budzi liczne kontrowersje. W przeszłości termin ten używany był chętnie zarówno przez lewicę, jak i prawicę. Można w dużym uproszczeniu przyjąć, że pojęcie «Trzeciej Drogi» odnosi się do całego nurtu socjaldemokracji, która od początków swojej historii próbowała przejść osobną drogą między kapitalizmem typu liberalnego a socjalizmem rewolucyjnym. Współcześnie osobą, która jako pierwsza wprowadziła tę kategorię do dyskursu politycznego był prezydent Stanów Zjednoczonych Bill Clinton. W orędziu o stanie państwa wygłoszonym w 1996 r. stwierdzał, że znalazł on nową drogę rozwoju politycznego. Na gruncie europejskim propagatorem tego pojęcia był m.in. angielski socjolog Anthony Giddens, który kreśląc swoją koncepcję «Trzeciej Drogi», okazał się być cenionym teoretykiem dla twórców programu brytyjskiej Nowej Partii Pracy pod koniec ostatniej dekady XX wieku.

Punktem wyjścia jego rozważań na temat «Trzej Drogi» było przeciwstawienie polityce emancypacji (charakterystycznej dla nowożytności) polityki Życia, która jest typową cechą epoki współczesnej. Zdaniem Giddensa człowiek osiągnął już autonomię, emancypując się z dogmatycznych nakazów religii i tradycji. Działanie ludzkie wyzwoliło się z dawnych ograniczeń dzięki zastosowaniu metod racjonalnego rozumowania, nie tylko w nauce i technice, ale też w samym Życiu społecznym. Człowiek obecnie, będąc istotą autonomiczną, chce realizować swoją osobowość i tożsamość w sposób świadomy wyboru oraz planowania stylu Życia. Może więc tworzyć samego siebie, tj. swoją duchowość (za pośrednictwem nauki, udziału w kulturze, czy też kształtowania swoich umiejętności) oraz swoje ciało (dzięki odpowiedniej diecie, farmaceutyce, operacjom plastycznym, zabiegom in vitro, itp.). Oczywiście, wybór stylu Życia w wymiarze jednostkowym, grupowym, czy też instytucjonalnym posiada wpływ zarówno na przyrodę, jak i na innych ludzi. Należy więc przyjąć, że jest to wybór o charakterze moralnym. W społeczeństwie zglobalizowanym każda decyzja oraz każde zachowanie posiadają dalekosiężne skutki. Zrozumiałym staje się fakt, że jednostki nie mogą dążyć jedynie do realizacji swojej autentyczności. Powinny liczyć się z innymi. Podobnie też rządy i państwa muszą brać pod uwagę nie tylko uprawnienia obywateli, ale dbać o ich dobre Życie, w sensie wyznaczania im odpowiedzialności

wobec środowiska naturalnego, ustalania granic uprawnionego stosowania przemocy, nadzorowania Inżynierii genetycznej itp. Są to problemy polityczne i moralne jednocześnie [1].

W celu urzeczywistniania polityki Życia konieczna staje się rewizja tradycyjnego modelu socjaldemokratycznego państwa. Zamiast państwa dobrobytu Giddens proponuje państwo społeczne męstwa, które angażuje się w tworzenie kapitału ludzkiego, a także w jego rozwój (szkolnictwo, kultura, komunikacja). Brytyjski uczyony przypuszcza atak nie tylko na etatystyczną rolę państwa starej socjaldemokracji, ale akcentuje przede wszystkim potrzebę przewyższenia sztywnego schematu dwubiegowości sektora państwowego i prywatnego [3].

Szczególne znaczenie Giddens przypisuje gospodarce mieszanej, która polega na wykorzystaniu dynamiki rynku dla realizacji interesów publicznych. W przypadku szybkiego rozwoju wiedzy, duży wpływ ma elastyczność i szybkie reagowanie na nowe wyzwania oraz łatwość budowania relacji między różnymi sektorami.

Fundamentalną wartością tak rozumianej gospodarki jest równość. Zdaniem brytyjskiego socjologa nie powinna ona jednak być jednak sprowadzana jedynie do zasady czysto merytokratycznej. Skrajnie merytokratyczne społeczeństwo (jeśli mogłoby w ogóle zaistnieć) - pisze Giddens - wytworzyłoby ogromne nierówności, które zagroziłyby jego spójności <...>Wielu musi zejść na niższe szczeble drabiny społecznej, żeby inni mogli wspiąć się wyżej. [2]. W jego przekonaniu równość szans należy pojmować przede wszystkim jako umiejętność włączenia jednostek zmarginalizowanych i wykluczonych z życia społecznego. Zwraca on uwagę na fakt, że ekskluzja i wykluczenie może dotyczyć również bogaczy, którzy stając się odizolowani od reszty społeczeństwa wysokimi płotami, poliejami, czy też klubami. Tylko system zabezpieczenia, z którego korzysta większość ludzi, zdaniem Giddensa, zrodzi wspólny obywatelski etos.

Literature

1. Buksiński T. Współczesne filozofie polityki, Wydawnictwo naukowe Instytutu Filozofii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań 2006. - s. 222-223.
2. Giddens A. Trzecia Droga. Odnowa Socjaldemokracji, Krajowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1998. - s. 90-91.
3. Kowalik T. Trzeci Drog do centrum. Wzloty i upadki socjaldemokracji europejskiej i polskiej, (w:) P. Zuk (red.) W poszukiwaniu innych światów. Europa, lewica, socjaldemokracja wobec wyzwań zmian globalnych, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2003. - S. 174.

Stymulowanie innowacyjności gospodarki ukraińskiej polityką migracyjną

Rozwój gospodarki w ujęciu globalnym powoduje zmiany polityki migracyjnej. Z jednej strony wielkim problemem ekonomicznym pierwszej wagi jest podnoszenie konkurencyjności gospodarki kraju, rozpatrywanej z uwzględnieniem aspektów innowacyjnych, natomiast z drugiej - regulacja międzynarodowej migracji intelektualnej. Migracja intelektualna - jest kierunkiem przelewu/otlewu wysokokwalifikowanych specjalistów (kapitału intelektualnego) w skali międzynarodowej obecnie bardzo aktywnie rozwijającej się.

Celem pracy jest wyjaśnienie pojęcia migracji intelektualnej oraz określenie jej oddziaływania na poziom innowacyjności gospodarki kraju.

Poziom innowacyjności całego systemu gospodarczego rozumiany jest jako zdolność gospodarki do wdrażania innowacji, wymaga wykorzystania wiedzy, którą posiadają m. in. naukowcy, informatycy, programiści, osoby z odpowiednim wykształceniem w konkretnej dziedzinie.

Patrząc na innowacyjność przez pryzmat Ukrainy, możemy stwierdzić, że poziom jest bowiem niski. Przyczyną zaś tego stanu rzeczy jest emigracja z kraju młodych wysokokwalifikowanych specjalistów. Regulacja migracji intelektualnej uważa się za jedno z ważniejszych wyzwań stojących w perspektywie przed gospodarką ukraińską. Wynika to z tego, że innowacyjność kraju jest lustrzanym odbiciem poziomu kapitału intelektualnego.

W ogóle można zaznaczyć, że gospodarka ukraińska na dziś charakteryzuje się znacznym poziomem deficytu kapitału finansowego. Tym samym mając ograniczone zasoby na finansowanie działalności innowacyjnej. Jednym z ważniejszych wyzwań stojących przed polityką migracyjną na Ukrainie w perspektywie jest zapobieganie powstania deficytu kapitału intelektualnego, powodującego ograniczenie kreowania i wdrażania innowacji w gospodarce ukraińskiej.

Innowacyjność ukraińskich i unijnych przedsiębiorstw istotnie różni się nie na korzyść ukraińskich. Innowacyjność przedsiębiorstw ukraińskich jest niska. W badanym okresie 1994-2009 udział przedsiębiorstw, które wprowadziły innowacje zmienia się od 26% do 11,9% [2; 3]. Przykładowo wskaźnik przedsiębiorstw innowacyjnych w UE jest znacznie wyższy od 39% do 73%. Czyli wskaźnik przedsiębiorstw innowacyjnych na Ukrainie w 2008 r. o przeszło 16% jest niższy od 1994 r. oraz o 19% niższy od przeciętnej UE [1, 205].

W badanym okresie przedsiębiorstwa ukraińskie wprowadziły nowe technologie oraz nowe techniki. Jeżeli chodzi o nowe technologie, to możemy stwierdzić o tym że ten kierunek rozwija się najszybciej. Tylko w 2005 r. wprowadzono największą ilość nowych technologii (1808). W ciągu ostatnich 10 lat odnotowaliśmy ograniczenie w tym kierunku. Analizując strukturę wprowadzonych innowacji w przedsiębiorstwach ukraińskich w 2000-2008 latach przeważali innowacje procesowe. Natomiast umowa techniczne w badanym okresie pokazywały stałą tendencję do wzrostu do 2008 roku. Tylko w 2002 r. oraz 2005 r. w porównaniu odnotowano spadek w danym kierunku.

Poziom innowacyjności przedsiębiorstw ukraińskich uzależniony jest od nakładów ponoszonych na działalność innowacyjną. Statystyki wykazują, że nakłady na działalność innowacyjną ukraińskich przedsiębiorstw rosną roku na rok.

Badanie innowacyjności w gospodarce ukraińskiej pozwala na wyjaśnienie barier tej działalności. Do czynników ograniczających można zaliczyć zbyt wysokie koszty innowacji, zbyt wysokie ryzyko ekonomiczne, brak potrzeby wprowadzania innowacji, zbyt wysokie oprocentowanie kredytów, brak informacji. Natomiast wśród głównych przeszkód we wdrażaniu procesów innowacyjnych wymieniamy problemy w komunikacji i organizacji współpracy między Uniwersytetami a podmiotami gospodarczymi, niski poziom kreatywności pracowników przedsiębiorstw i naukowców.

Nakłady na działalność innowacyjną przedsiębiorstw obejmują między innymi wydatki na:

- prace badawczo-rozwojowe związane z opracowywaniem nowych produktów i procesów;
- zakup oraz montaż maszyn i urządzeń;
- zakup gotowej technologii w postaci dokumentacji i praw;
- marketing dotyczący nowych i ulepszonych produktów.

Finansowanie działalności innowacyjnej ze środków budżetowych na przestrzeni ostatnich lat kształtowało się na bardzo niskim poziomie. Jeżeli chodzi o finansowanie działalności innowacyjnej przedsiębiorstw ukraińskich kosztami własnymi, to możemy mówić o tendencji negatywnej. Analizując dynamikę wykorzystania kosztów przedsiębiorstw ukraińskich w celu finansowania działalności innowacyjnej możemy stwierdzić o ponadto wysokim ich poziomie. W badanym okresie 2000-2010 odnotowano stałą tendencję od 79,6% do 60,6% [3].

W odniesieniu do źródeł finansowania działalności innowacyjnej w przedsiębiorstwach przemysłowych, zdecydowanie dominował kapitał własny. Jeżeli chodzi o strukturę nakładów na działalność innowacyjną można zauważyć, że w dalszym ciągu największy udział w finansowaniu tej sfery działalności ma budżet przedsiębiorca. Przedsiębiorstwa w niewielkim stopniu korzystają z funduszu budżetu państwa oraz środków pozyskanych z zagranicy i inwestycji wewnętrznych.

Według współczesnych teorii, za główne źródła innowacji uznaje się działalność badawczo-rozwojową. Statystyki wykazują, że nakłady na działalność badawczo-rozwojową na Ukrainie w latach 1995-2008 rosły z roku na rok. W ramach tej działalności najważniejsze znaczenie mają następujące elementy: wysokość budżetu na działalność B+R; posiadanie własnych komórek B+R oraz współpraca z instytucjami naukowymi, zdolność do kreowania. Finansowanie działalności badawczo-rozwojowej ze środków budżetowych i poza budżetowych w badanym okresie lat kształtowało się na bardzo niskim poziomie. Jeżeli chodzi o strukturę nakładów na działalność B+R można zauważyć, że w dalszym ciągu największy udział w finansowaniu tej sfery działalności ma budżet państwa. Po tendencji w latach 2000- 2001, w roku 2002 nastąpiło jednak jej wzrost, wynoszące w 2003 roku 30%, w roku 2008 już 49% ogólnych nakładów na tę sferę. Jest to zatem wzrost o 10 punktów procentowych w porównaniu z rokiem 2007. Struktura nakładów na działalność B+R w latach 1995-2010 w zasadzie nie uległa większym zmianom. Nieznacznie, o 9 punktów procentowych wzrosły nakłady na badania podstawowe, o 2 punkty procentowe wzrosły nakłady na prace rozwojowe w roku 2009 w stosunku do roku 1995. Natomiast nakłady na badania stosowane o 13 punktów procentowych były mniejsze w badanym okresie.

Transformacje społeczno-ekonomiczne w gospodarce ukraińskiej powinny mieć swoje źródła w zmianach o charakterze innowacyjnym. Równocześnie główną siłą napędową tych zmian jest wiedza. Procesy wytwarzania i wdrażania wiedzy w innowacji mają do siebie, że nigdy się nie kończą, ale różnią się wskaźnikami dynamiki tempa innowacyjności, poziomu kreatywności, stopnia wykorzystania kapitału intelektualnego. Próby wyjaśniania roli kapitału intelektualnego w kreowaniu zmian innowacyjnych nie można czynić w oderwaniu od procesów rozwijania wiedzy. Oznacza to kolejny etap nie tylko w obszarze posiadania i gromadzenia wiedzy, ale i jej dyfuzji, które stają się podstawowym czynnikiem przewagi konkurencyjnych. Od wykorzystania tego czynnika zależy możliwość podniesienia innowacyjności gospodarki. W praktyce postęp polega nie tylko na poprawie innowacyjności pewnego kraju, ale i całej gospodarki globalnej. Należy wskazać, że procesy globalizacyjne należy zaliczyć do czynników obecnie aktywizujących rozwój sektora B+R. Ciąży bowiem nie tylko uwalnia procesy dyfuzji wiedzy i umożliwia wzrost innowacyjności, ale i zwiększa równowagę makroekonomiczną. W warunkach globalizacji z jednej strony pojawia się szansa rozwoju dla państw, którzy są w stanie korzystać ze zgromadzonej wiedzy technologicznej przez transfer technologii z krajów wysoko rozwiniętych, który staje się głównym czynnikiem zwiększania dynamizmu innowacyjnego, a z drugiej - aktywizują się procesy rozwijania wiedzy dzięki ograniczeniu barier granicznych i wzrostowi mobilności kapitału intelektualnego.

Analizując praktykę światowej polityki migracyjnej, można zauważyć, że w państwach wysoko rozwiniętych w celu zabezpieczenia wzrostu innowacyjności w skali kraju najbardziej

Jmzystane metody administracyjne w regulacji migracji intelektualnej. Wyrazem tego jest i Hulowanie ilosciowe, przewidujqce wykorzystanie kryteriow wieku, poniewaZ mtodzi ludzie (do 40 lat) i reneratorami ideow innowacyjnych, charakteryzujqcych si? w dynamics przyspieszonym starzeniem

■ > H d./y, kwalifikacje zawodowe - odweirciedlajqcc regulacje prawne, bo ludzie, majqce wysoki poziom «vk.ztalcenia, umij?tnosci praktyczne oraz myslenie stratgciczne (wysokokwalifikowani specjaliści) sq xlln iuip?dqtrwalego wzrostu gospodarczego: przepisy o departacji, legalizacji...

Nalezy podkreslic, iz w obecnym czasie w krajach transformujqcych si? w zakresie polityki imigracyjnej stosowane sq administracyjne metody, ale tylko w celach ograniczenia emigracji <•!< Iektualnej. Wi?kszość z programow o charakterze ekonomicznym skierowana jest na poszukiwanie ot iz wsparcie mlodych naukowców i specjalistow wysokokwalifikowanych. Waznqrol? w tym procesie

■ nlgrywa kształtowanie kompetencji unikalnych wynikajqcych z talentów, nabytego doświadczenia oraz myślenia kreatywnego pracowników naukowych, którzy mogą inicjowac nowe obszary prac badawczych i iiiiwojowych.

Nalezy wskazać, że globalizacja zwi?ksza popyt na wiedzy, która jest bardzo drogim czynnikiem innowacyjności, wymagajqcy włączenia si? w ten proces państwa. Jego rolq jest zaangażowanie si? w proces zachowania i rozwijania wiedzy poprzez regulacje migracji intelektualnej. Prowadzqc polityke niigracyjną ukierowaną na gromadzenie potencjalu intelektualnego na Ukrainie trzeba zwrócic uwagę na i l>ckettach emigracyjne kadr wysokokwalifikowanych.

Na Ukrainie zyjerny w czasie znacznego zwi?kszenia tempa migracji intelektualnej. Obecny system regulacji emigracji naukowcow wymaga zmian. Z jednej strony mamy doczenie ze wzrostem ilosci wyjezdzejqcych naukowcow z kraju w wieku 31-45 lat, z drugiej - rosnie ilosc naukowcow na kierunkach informatycznych praktycznie pracujqcych za granicq, ale formalnie ewidencjonowanych jako pnicownicy uniwersytetow oraz instytutow badawczych na Ukrainie.

Zmniejszenie negatywnych skutkow wymienionych wyzsze procesow wymaga wdrozenie programow wsparcia mlodych naukowcow w celu podnoszenie jakosci zasobow ludzkich przez rdukacje, szkolenia oraz uczestniczenia w projektach wymiany mi?dzynarodowej. Idqć śladem innych państw powinniśmy wypracowac mechanizm tworzenie sieci współpracy i partnerstwa sektora naukowego i roznych podmiotow gospodarczych, dzialajqcych na rzecz zwi?kszenie innowacyjności kraju.

Na Ukrainie realizacja tego programu wiqze si? ze stopniowq poprawq stanu migracji intelektualnej. Program można zaliczyc do metod ekonomicznych aktywno stosowanych w zakresie udoskonalenia zewnentnej polityki migracyjnej. Celem polityki emigracyjnej powinno byc wspieranie iniejayw rozwijajqcych potencjal kadrowy systemu B+R. Zwi?kszenie kwalifikacji kadr sektora B+R

stanowiących o innowacyjności współczesnej gospodarki przewiduje wybór programów zapewniających zacieśnianie współpracy młodych naukowców w zakresie międzynarodowych projektów badawczych i rozwojowych, które zmniejszą lukę technologiczną istniejącą pomiędzy Ukrainą a krajami wysokorozwiniętymi poprzez stymulowanie uczestniczenia w projektach międzynarodowych. Pobudzenie aktywności utalentowanych młodych naukowców na Ukrainie i kreowanie przez nich innowacji opartych o wiedzę jako nowy czynnik innowacyjności, wymaga głębokich reform w systemie edukacji; nauce (m. in. zwiększenia do 3% nakładów na nauki i badania). Równoległe do tego potrzebne są głębokie zmiany w strategii innowacyjnego rozwoju gospodarki kraju, zapewniającej wzrost zatrudnienia osób kreatywnych.

W konsekwencji tego gospodarka innowacyjna jest oparta na wiedzy. Rolą nosicieli wiedzy spełniają ludzie - naukowcy, wysokokwalifikowani fachowcy, inżynierzy. Przeprowadzona diagnoza warunków innowacyjnych gospodarki ukraińskiej w zakresie potencjału intelektualnego (kapitał ludzki) pozwoliła na sformułowanie wniosków. Udoskonalenie polityki migracji intelektualnej na Ukrainie powinno obejmować dwie płaszczyzny: pierwsza - kontrola „jakości” kadr migracyjnych; druga - kontrola ilości oraz wieku kadr emigrujących systemy B+R. Ciągłe zmiany w strategii wsparcia kreatywnych młodych naukowców. Mogą gwarantować zmniejszenie wpływu negatywnego i emigracji na innowacyjność kraju w przyszłości. Ważnym jest również tworzenie środowiska i wspomagającego innowacyjność - polityka proinnowacyjna państwa, oparta na zaangażowaniu zaplecza i badawczego, edukacyjnego, rozwoju instytucji wsparcia.

Bibliografia

1. Domanowska I. «Znaczenie innowacyjności i instrumenty wspierające innowacyjność przedsiębiorstw w integracji Polski z Unią Europejską». / red. Józef Szabowski. W. : Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku 2006. - 254s..
2. Собко О.М. Активізація інноваційної діяльності промислових підприємств: монографія / О.М. Собко. - І Тернопіль : Економічна думка, 2002. - 256 с.
3. Частка промислових підприємств, що впроваджували інновації // Державний комітет статистики: [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

Берницька Д. І.,
к.е.н., доцент кафедри економіки
підприємств і корпорацій,
Тернопільський національний
економічний університет

Оцінка впливу чинників зовнішнього середовища на фінансові результати діяльності підприємства

Кожне підприємство функціонує у певному середовищі. В ринковій економіці середовище "■•>сважно забезпечує ефективність діяльності підприємства, навіть суттєво детермінує його а кування. Саме тому діяльність будь-якого підприємства є неможливою без наперед чітко визначених орієнтирів, реалізація яких залежить від багатьох факторів зовнішнього і внутрішнього * < |к-довища. Все більшого впливу набувають тенденції світового розвитку на основі інтеграції, і обалізації та інтернаціоналізації суспільних процесів, що вимагають макроекономічного врегулювання. Особливо це стосується вирішення проблем, які виникли внаслідок входження і іптової економіки до фінансово-економічної кризи, яка формує широкий спектр загроз виїнішнього та внутрішнього економічного розвитку України. Успішне подолання негативних наслідків сучасної фінансово-економічної кризи неможливе без активної участі вітчизняних підприємств, які є основною ланкою національної економіки. Стан зовнішнього середовища |юзглядається як фактор, що визначає специфіку структури і соціальних відносин в організації, зумовлюючи й окреслюючи логіку організаційного розвитку та інших форм організаційних імін[1,27].

Для визначення впливу чинників зовнішнього середовища на фінансові результати промислових підприємств доцільно виділити якісну складову їх розвитку на основі використання показника фінансових результатів діяльності до оподаткування і представити чинники, що впливають на значення цього показника і зумовлені дією зовнішнього середовища. Для здійснення аналізу скористаємося методом кореляційно-регресійної залежності між результуючим показником підприємства до оподаткування та зовнішніми чинниками, що впливають на його розмір.

Для дослідження впливу зовнішнього середовища на фінансові результати діяльності промислових підприємств вибираємо чинники, які характеризують економічну, технічну та соціальну складову зовнішнього середовища. На основі кореляційно-регресійного аналізу

доцільним є визначення найвагоміших чинників виділених складових зовнішнього середовища, зокрема в дослідженні [2, 65] найбільш значимими чинниками економічної складової С кредиторська заборгованість, індекс споживчих цін. Вплив технічного середовища визначають показники частки інноваційно-активних підприємств, введення у дію нових основних засоби; соціальна складова, що характеризується найбільшим впливом показника середньомісячної заробітної плати.

На підставі здійснених розрахунків із використанням електронних носіїв можна побудувати моделі залежності, які дозволяють з'ясувати ступінь впливу кожного екзогенного фактора на результуючий показник. Моделі, які описують вплив чинників економічної та технічної складових, є адекватними і можуть використовуватися для прогнозування впливу зовнішнього середовища на фінансові результати промислових підприємств, де доцільно здійснити прогноз значень показників, що мають найбільший вплив на результуючий показник. На основі використання побудованих моделей розраховуються прогнозовані значення досліджуваних' результуючих показників діяльності на основі врахування оптимістичного і песимістичного прогнозів з імовірністю 95%

Отже, сучасні реалії розвитку вимагають використання регулятивних заходів, здатних створити сприятливі передумови та забезпечити стійкий економічний розвиток підприємств на основі збалансування загальнодержавних і регіональних інтересів, спільного розв'язання проблемних ситуацій кризового стану промислових підприємств та прийняття рішень у процесі планування їх майбутнього розвитку.

Література

1. Власюк О.С. Криза, виклики національній економіці та стратегія подолання / О.С. Власюк // Стратегічна панорама. - 2009. - № 1. С. 24-30.
2. Мартиненко М.М. Стратегічний менеджмент : підручник / М.М. Мартиненко, І.А.Ігнатівса. - К. : Каравела, 2006. - 320 с.

Внукова Н. М.,
д.е.н., професор,
завідувач кафедри управління
фінансовими послугами,
Харківський національний
економічний університет

Нові можливості розвитку єврорегіонів для формування єдиного наукового простору Європи

Для нівелювання відмінностей у політичних системах, функціях і повноваженнях

■ • риторіальних общин та властей держави члени Ради Європи, зокрема, Україна і Росія, снуються до ратифікації Протоколу №3 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне широбітництво між територіальними общинами або властями (ЕТБ №106) (2009 р.) [1], де пропонується рішення, яке полягає у можливості утворення органів транскордонного

■ нніробітництва як із, так і без правосуб'єктності, тобто основним є вибір форм ефективної модії, що може бути досягнуто за рахунок пошуку єдиних базових правил щодо утворення, і іспетва, діяльності та обов'язків створених об'єднань Це не виключає можливості продовжувати працювати у рамках вже існуючих домовленостей.

При підписанні Протоколу №3 було взято до уваги Декларацію Третього саміту глав п-ржав та урядів Ради Європи (м. Варшава, 16-17 травня 2005 р.) та прийнятий на Саміті План дій, «кий передбачає розвиток транскордонного співробітництва. Наприклад, особливістю взаємодії України та Росії відповідно до положень цього Протоколу є співпраця не прикордонна, як вона сьогодні розглядається в нормативному регулюванні в Росії, а транскордонна, що відповідає шконодавству України. Ратифікація положень Протоколу №3 дасть можливість узгодити це питання у взаємодії прикордонних регіонів, доповнивши національні законодавчі документи.

Відповідно до ст. 1 територіальні общини або влада й інші органи, зазначені відповідно до пункту 1 статті 3, можуть утворити орган транскордонного співробітництва у формі «об'єднання < вврорегіонального співробітництва» (єврорегіони) (ОЕС) на території держав - членів Ради і 'кропи, які є Сторонами цього Протоколу, відповідно до умов, передбачених ним, тобто учасники іранскордонного та міжрегіонального співробітництва мають намір утворити стабільні мережі, а не нові територіальні одиниці, отже підкреслюється необхідність підвищення ефективної взаємодії територіальних громад не тільки по різні боки кордону, а й у межах міжрегіонального співробітництва; в умовах глобалізації розширюється взаємний вплив різних країн на розвиток певної території для уникнення асиметрії, пов'язаної з наявністю кордону.

Метою ОЕС є заохочення, підтримка та розвиток в інтересах населення транскордонного та міжтериторіального (міжрегіонального) співробітництва між його членами у сферах спільної компетенції та відповідно до повноважень, установлених згідно з національним законодавством

відповідних держав. Отже, особливістю є вихід за межі регулювання прикордонної співпраці! розвиток міжрегіональних і навіть, міждержавних зв'язків.

Відповідно до ст.2 ОЕС є юридичною особою, що підпадає під дію законодавства Сторона яка є державою - членом Ради Європи і де знаходиться його штаб-квартира. Це питання і дискусійним, оскільки існує багато прикладів утворення єврорегіонів, які мають не одну штаФ квартиру, а кілька в кожній країні, яка є Стороною утворення (єврорегіону).

З урахуванням того, що ОЕС має найширшу правоздатність, яка надається юридичний особам відповідно до національного законодавства держав, не змінюючи компетенції органи! влади та місцевого самоврядування, це положення потребує тлумачення та обговорення.

Створення єврорегіону як юридичної особи може мати свої переваги у можливості реалізації власних проектів та пошуку фінансових ресурсів для здійснення заходів щодо розвитку транскордонного та міжрегіонального співробітництва, а також здійснення інших видів діяльності як визначено Протоколом № 3 - безприбуткової, під контролем та за участю державних органи!, коли їх діяльність фінансується переважно державою, територіальною общиною або владою чи подібним органом.

Бажаючи, що територіальні общини або влада Сторін єврорегіону мають більшість виборчих прав в ОЕС, Харківська громадська організація єврорегіону «Слобожанщина» стала ініціатором більш широкого залучення саме територіальних общин Харківської та Белгородської областей до участі у транскордонному співробітництві та реалізації проектів єврорегіону «С л обожанщин а».

Особливістю Протоколу № 3 є те, що до співпраці можуть залучатися країни, які не є членами Ради Європи, проте мають спільний кордон зі стороною-учасницею Єврорегіону. Це можна розглядати у вузькому сенсі, наприклад, Тернопільська область не має спільних кордонів з країнами ЄС, а прагне до співпраці, однак вона має спільний кордон із Львівською областю, а отже, може бути залучена до співпраці з єврорегіоном «Карпати».

На сучасному етапі розвитку глобалізаційних процесів особливого значення набуває оптимізація інтеграційної стратегії України для найбільш ефективного вирішення соціальних, економічних і політичних проблем. Вигідне географічне положення держави створює широкі можливості для міжнародного співробітництва як за західним, так і за східним вектором.

Розширення можливостей єврорегіональних об'єднань за участю органів влади та органів місцевого самоврядування і більш широким залученням інших учасників, особливо науковців, відповідно до положень Протоколу №3 дозволить суттєво підвищити спільну інвестиційну та іншу діяльність, зокрема, відповідно до ст.7 із запобігання катастрофам, що сприятиме покращенню добробуту населення країн Ради Європи, які мають спільні кордони.

Література

1. Протокол № 3 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями стосовно об'єднань єврорегіонального співробітництва (ОЕС). [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/>

Гайда Ю. І.,
к.с.-г.н., доцент
кафедра міжнародних фінансів,
Тернопільський національний
економічний університет

Методичні підходи до оцінювання економічної ефективності збереження лісових генетичних ресурсів

Проблема збереження та сталого використання лісових генетичних ресурсів охоплює >і.ч
•■<<> питань, які потребують розгляду не лише з позиції генетики лісових порід екології, і
нинішньої та популяційної генетики, лісівництва а й економіки. Економічний підхід має іпине
значення з огляду на те, що більшість політичних рішень, які трансформуються згодом у І. | сі .шні
регуляторні кроки стосовно природоохоронних заходів, зокремд збереження сіп нічного розмаїття
лісів, часто потребують належного еколого-економічного ііПірунтування [1].

Як відомо, економічна ефективність певного заходу визначається співвідношенням приросту
вигод від його реалізації та приросту витрат на його проведення. Теоретичних і •і. і одичних
складнощів оцінки витрат на реалізацію комплексу заходів зі збереження генетичної ч пі ПИВОСТІ
лісових деревних порід практично немає. По-іншому виглядає економічна оцінка вигод пні нікої
діяльності, адже її результат залежить від того, хто її здійснює (є суб'єктом оцінки), як її і пін ПОЮТЬ
(які використовують методи оцінювання) та що, власне, оцінюють (що є об'єктом ініціювання).

Цілком зрозуміло, що оцінки різних індивідуумів щодо цінності такого блага, як генетичне і
пмшгтя лісових порід, буде неоднаковими через існування системи індивідуальних прераференцій. І
Ірнкгичне ж значення матиме така оцінка з боку групи індивідуумів, які, хоч і характеризуються ін
тими уподобаннями, проте мають спільну ознаку - прямо чи опосередковано користуються цим
ііііігом (або матимуть можливість користуватися) у межах певного регіону чи країни Таким чином,
суб'єктом оцінки (не оцінювання - прим.авт.) повинна виступати група населення, в ріІЙОНІ
проживання якої здійснюються заходи зі збереження генетичної мінливості лісових порід.

Об'єктом оцінки, на нашу думку, виступає сукупність вигод, які можуть отримати і іііживачі
від споживання (прямого і непрямого) такого специфічного блага, як генетичне іннмаїття лісових
порід. Такі вигоди є ще й комплексними. Рациональним виглядає поділ таких вигод на явні та неявні
(рис.1). Частина явних вигод може бути розподілена серед споживачів за іішомогою ринкового
механізму (наприклад деревинд рекреаційні послуги), інша частина не є приватними благами і
приносить користь усім людям загалом (чисті повітря і водд регулювання і. іімату тощо). Неявні
вигоди охоплюють такі компоненти корисності, які сприймаються не через 81

традиційні органи чуття людини, а завдяки ментальним, духовним відчуттям (напріи задоволення від виконання морального обов'язку перед сучасниками та майбутніми поколію щодо передачі їм лісів із необхідним генофондом).

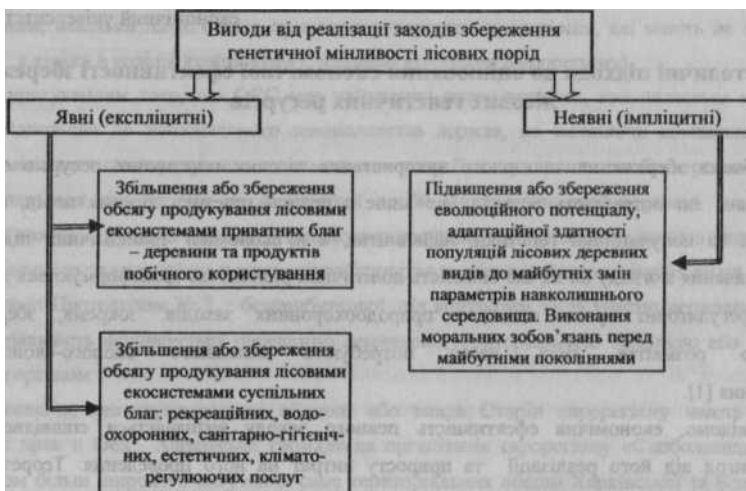

Рис.1. Класифікація вигод від реалізації заходів збереження генетичної мінливості лісових порід

Наведена класифікація частково кореспондується зі схемою поділу сукупної економічної ціни від використання (збереження) біологічних ресурсів, на яку посилаються багато авторів (рис.2).

Рис.2. Схема декомпозиції сукупної економічної вартості біоресурсів [2; 3; 5 узагальнено]

Як бачимо, ці дві класифікації багато в чому є подібними. Так, явні вигоди від збереження ін нічної мінливості лісових деревних порід можна охарактеризувати через вартість споживання цім' values), неявні ж вигоди добре асоціюється з вартістю, не пов'язаною із безпосереднім "• киванням ресурсу (non-use values). Остання складова сукупної вартості поділяється на онну (option values) та вартість існування (existence values). Опціонна цінність характеризує •і, пі. ниву нову корисність блага, яка може проявитися за певних умов у майбутньому (наприклад, іщ ржений рівень генетичної мінливості лісових порід може забезпечити адаптацію їх популяцій і і нових кліматичних умов у майбутньому). Вартість існування (existence values) можна і- иядати як альтруїзм деяких споживачів стосовно природи (природних благ), тобто ■■ и.орисливу готовність платити за збереження генетичного розмаїття. Деякі автори 11' pndall, 1992, цит. за [4]) пропонують не проводити поділу вартості, не пов'язаної зі споживанням, н і окремі підвиди, що цілком збігається з нашою концепцією об'єднання неявних вигод від ісьреження генетичної мінливості в єдину групу.

Оскільки найбільш поширені методи оцінки екологічних благ, у тому числі біорозмаїття і ринкові; непрямі - НРМ, ТСМ; прямі - СVM), прив'язані до конкретних видів вартості, порівняння запропонованої нами класифікації та схеми поділу сукупної економічної вартості кнноляє визначити сферу використання цих методів щодо окремих вигод від збереження к пстичного розмаїття лісів.

Література

- 1 Туниця Ю.Ю. Екоєкономіка і ринок: подолання суперечностей / Ю.Ю. Туниця / Над. лісотех.ун-т, - К. : пішння, 2006. -314 с.
- 2 Braun J., Virchow D. Oekonomische Bewertung von Instrumenten zur Erhaltung und Nutzung der Genetischen Г• Nnourcen als Teil der biologischen Vielfalt. - Kiel, Christian-Albrecht-Universitat. - 14s. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.genres.de/infos/pdfs/bd03/03_09.pdf
- 3 Elsasser P. Economic methodologies for valuing forest genetic resources// Conservation and Management of Forest Genetic Resources in Europe. Eds. Th.Geburek, J.Turok. - Zvolen, Arbora Publishers, 2005. - P. 89-109.
- 4 Elsasser, P. and Meyerhoff, J. (eds). Oekonomische Bewertung von Umweltgutem. Methodenfragen zur Kontingenten I»• wertung und praktische Erfahrungen im deutschsprachigen Raum [Economic Valuation of Environmental Goods and Services. Methodological Issues of Contingent Valuation and Practical Experiences in the German Language Area], Marburg: Metropolis, 2001. — 351 p.
5. Hackl S. Eine ökonomische Bewertung von Artenschutzprogrammen. Der Luchs im Nationalpark O.O. Kalkalpen.- Wrgener Center Verlag, Graz, Austria, 2007. - 82s. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.uni-gtMz.at/igam7/wwwwcv-wissber-nr18-shackl-okt2007.pdf

Удосконалення принципів функціонування системи економічної безпеки підприємства

Економічна безпека підприємства є однією із найважливіших умов належного функціонування і розвитку сфери підприємництва в економіці будь-якої країни. Це пов'язано насамперед із конкуренцією як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку. Економічна безпека підприємства є основою його стабільного розвитку, рушійною силою для досягнення поставленої мети, а також цілей, намічених у перспективі. Так, для формування дієвого механізму забезпечення економічної безпеки підприємства необхідно з'ясувати поняття економічної безпеки підприємства з точки зору принципів, які впливають на систему його функціонування.

Проаналізувавши існуючі принципи системи економічної безпеки підприємства, ми зробили висновок, що вони відрізняються як за кількістю, так і за змістом. Розглядаючи питання формування і обґрунтування принципів системи економічної безпеки підприємства, зазначимо, що комплекс цих принципів, на нашу думку, є таким:

1) принцип комплексності або системності (Н. Ващенко, Л. Донець, А. Заїчковський, Т. Іванюта, М. Камлик) - це сукупність складових елементів системи економічної безпеки, яка захищає підприємство від негативних впливів внутрішнього та зовнішнього середовища [1;2];

2) принцип своєчасності (Г. Козаченко, Н. Левковець) - виявлення та захист на ранніх стадіях факторів загрози та запобігання їх шкідливому впливу [4];

3) принцип безперервності (А. Берлач, Т. Іванюта, М. Камлик, Н. Левковець) - система безпеки повинна бути побудована так, щоб вона діяла, постійно захищаючи інтереси підприємства в умовах ризику [1;3];

4) принцип законності (А. Берлач, А. Заїчковський, Н. Левковець) — забезпечення економічної безпеки підприємства на основі діючого законодавства [1;3];

5) принцип взаємозалежності системи і середовища (А. Берлач, А. Заїчковський, Т. Іванюта, О. Яременко) - система економічної безпеки підприємства повинна функціонувати у чіткій взаємодії із зовнішнім та внутрішнім середовищем [1;3;5];

6) принцип плановості (А. Заїчковський, М. Камлик, Н. Левковець) — логічна та послідовна дія кожного учасника процесу забезпечення економічної безпеки підприємства [3];

7) принцип економності (Н. Ващенко, Л. Донець, А. Заїчковський, Т. Іванюта, М Камлик) - система безпеки повинна бути побудована так, щоб витрати на її забезпечення були і «опомічно доцільними» [2;3];

Наведений комплекс принципів функціонування системи економічної безпеки підприємства ми пропонуємо доповнити такими принципами (авторська позиція):

1) принцип господарської самостійності - комерційна діяльність підприємства не може бути реалізованою без самостійності підприємства. Ця реалізація забезпечується тим, що суб'єкти діяльності, незалежно від форми власності, самостійно визначають галузь виробництва, свої «трати, джерела фінансування, напрямки вкладень коштів з метою забезпечення системи і економічної безпеки підприємства;

2) принцип цілісності і єдності системи управління - базується на системному підході до забезпечення економічної безпеки підприємства і вимагає комплексного всебічного аналізу та координації дій усіх ланок управління при прийнятті і реалізації управлінських рішень для «осягнення стійкого становища підприємства;

3) принцип всебічності - передбачає урахування всіх внутрішніх і зовнішніх зв'язків та підносів системи, тих факторів, що впливають на економічну безпеку підприємства;

4) принцип інформаційної насиченості - система економічної безпеки підприємства виражається у всебічному використанні усіх видів економічної й управлінської інформації, адже «чим більшою інформацією про зовнішнє і внутрішнє середовище володіє організація, тим кращим є її місце на ринку.

Запропонована система принципів функціонування економічної безпеки підприємства дозволить визначити як загальні, так і специфічні принципи, що враховують внутрішнє й зовнішнє середовище підприємства в системі управління економічною безпекою підприємства. Системний підхід до визначення принципів функціонування економічної безпеки забезпечить успіх функціонування та розвитку підприємства як цілісної системи у ринковому середовищі, а комплексне застосування дасть можливість обґрунтовано приймати управлінські рішення, оптимізувати структуру, удосконалити організаційні процеси забезпечення економічної безпеки підприємства.

Література

1. Берlach А.І. Безпека бізнесу: навч. посіб. / А.І. Берlach. - К.: Університет «Україна», 2007. - 280 с.
2. Донець Л.І. Економічна безпека підприємства: Навч. посіб. / Л.І. Донець, Н.В. Ващенко - К.: Центр учбової літератури, 2008. - 240 с.
3. Дубецька С.П. Економічна безпека підприємства України / С.П. Дубецька // Недержавна система безпеки підприємства як суб'єкт національної безпеки України: збірник матеріалів наук.-практ. конф. (Київ, 16-17 травня 2001 р) - К.: Вид-во Європейського ун-ту фінансів, інформаційних систем, менеджменту і бізнесу, 2002. - С. 146-172.
4. Козаченко Г.Б. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: монографія / Козаченко Г.Б., Пономарьов В.П., Ляшенко О.М. - К.: Лібра, 2003. - С. - 280 с.
5. Яременко О.Ф. Середовище підприємства як чинник безпеки діяльності суб'єкта господарювання / О.Ф. Яременко // Вісник ХНУ. - 2006. - Т.2., № 5. - С. 144-150

Куц Л. Л., ■
к.е.н., доцент кафедри економіки
підприємств і корпорацій, I
Тернопільський національний I
економічний університет

Прямі іноземні інвестиції як фактор стабілізації розвитку підприємств у посткризовий період

Сучасні реалії функціонування підприємств промисловості зумовлюють гостру необхідність в інвестиціях. Практично всі підприємства в умовах, які диктує ринок, погребують впровадження ресурсе- й енергозберігальних технологій та устаткування, здійснення відповідних змін у структурі управління, створення нових конкурентоспроможних видів продукції, розробки стратегії маркетингу, створення мережі збуту, а також підвищення професійного рівня кадрів. На все це потрібні значні інвестиції.

Іноземний капітал є важливим джерелом інвестиційних ресурсів підприємств багатьох галузей промисловості в сучасних умовах господарювання. Україна зацікавлена в надходженні саме прямих інвестицій, оскільки переваги підприємницького іноземного капіталу перед позичковим очевидні. Вони полягають у тому, що прямі інвестиції не збільшують зовнішній борг, а навпаки, сприяють одержанню коштів для його погашення, а також забезпечують ефективну інтеграцію національної економіки у світову завдяки виробничій та науково-технічній кооперації, є джерелом інвестицій в основний капітал, причому у формі сучасних засобів виробництва»] спонукають вітчизняних підприємців до вивчення і запозичення передового досвіду господарювання.

До іноземних інвестицій можна спостерігати неоднозначне ставлення. Ті, хто виступає проти них, висловлює застереження щодо поглинання національної економіки транснаціональними корпораціями, економічного колоніалізму. Прихильники, у свою чергу, вказують на чудові результати залучення цих інвестицій у країнах Заходу, особливо в країнах - нових членах ЄС, економіки яких були піддані складним трансформаційним процесам. Тож світовий досвід свідчить, що побоювання щодо поглинання національних економік - це прогнози, які не справилися. Цей аспект залучення ПІІ ґрунтовно досліджено, наприклад, З. Левченко [5]. Слушним є зауваження Ж. В. Поплавської й ін., що у міжнародній практиці іноземне інвестування, як правило, пов'язане із взаємним вигодою [7, 51]. Так, інвестор отримує доступ до ринків робочої сили чи сировини, збуту продукції, надання послуг. Водночас інша сторона заповнює нішу у своїх фінансових ресурсах, вирішує низку соціально-економічних проблем відповідних територій.

Аналізуючи праці вчених про досвід залучення ПІІ у вітчизняну економіку і в економіці зарубіжних країн, можна систематизувати такі позитиви, вже отримані на практиці [1; 2; 3; 4, 5; 6; 8]:

Механізм прийняття та реалізації інвестиційних рішень

Сучасна система управління інвестиційною діяльністю підприємств, її функціонуванні вимагають моделювання бізнес-процесів на основі досвіду практичної роботи з управління інвестиційною діяльністю, його наукового узагальнення, переходу від методу «проб і помилок» до сучасної методології аналізу і проектування процедур управління інвестиційною діяльністю. Інвестиційні рішення є різновидом управлінських рішень, що передбачають зміни соціально-економічного розвитку підприємства та стану його працівників унаслідок вкладання коштів у об'єкти реального або фінансового інвестування. Процес прийняття і реалізації інвестиційних рішень передбачає проходження певних етапів, набір і послідовність яких є об'єктом дослідження вітчизняних і зарубіжних учених:

Етап 1. Збір інформації, пошук найбільш перспективних інвестиційних ідей. На цьому етапі формується проблема, збираються інвестиційні дані, виявляються інвестиційні можливості.

Етап 2. Формулювання, первинна оцінка і відбір інвестиційних проектів. Метою такого етапу є втілення перспективних ідей у конкретні інвестиційні пропозиції у вигляді інвестиційних проектів. Первинна оцінка інвестиційних пропозицій (проектів) має суттєвий вплив на прийняті кінцевого рішення щодо проекту (вибір остаточного варіанту). Попередній відбір інвестиційних проектів, зазвичай, базується на якісній оцінці основних параметрів його життєздатності.

Етап 3. Аналіз і прийняття остаточного рішення щодо проекту. На цьому етапі попередньо відібрані інвестиційні проекти перевіряються більш ретельно з використанням кількісних методів оцінки. Саме тоді формується остаточне рішення щодо фінансування інвестиційного проекту.

Етап 4. Реалізація інвестиційного проекту. На відміну від підходу до моделювання процесу прийняття інвестиційного рішення, наведеного в дослідженні М. Бромвич [2], авторське бачення цього процесу дозволяє інтегрувати в єдине ціле дії з моделювання та реалізації інвестиційного проекту.

Етап 5. Моніторинг проекту і післяінвестиційний контроль. У період освоєння інвестицій можуть відбутися суттєві зміни зовнішнього і внутрішнього середовища реалізації інвестиційного!

>>...ну, тому всі основні його елементи повинні ретельно контролюватися з боку керівництва чом Процес постійного нагляду та контролю за освоєнням інвестицій є моніторингом її кційних проєктів. Система інвестиційного моніторингу є розробленим на підприємстві

.... постійного спостереження за контрольованими показниками інвестиційної діяльності, ні

..... імення розмірів відхилень фактичних результатів від передбачених і виявлення причин цих і ппгпъ [1, 113, 119]. Моніторинг інвестиційних проєктів слід відрізняти від післяінвестиційного роню - заключного етапу в процесі прийняття і реалізації інвестиційних рішень. Виникаючи ін> ік його, як проєкт пройшов певні етапи реалізації, післяінвестиційний контроль забезпечує нги ния підсумків інвестиційного проєкту, зосереджується на тих параметрах інвестиційного пірін к і у, які були вирішальними для успішної його реалізації.

І Проте, етапом післяінвестиційного контролю процес прийняття і реалізації інвестиційного ріинтіня завершувати недоцільно. Будь-який проєкт потребує об'єктивної і незалежної оцінки

..... іїності витрат коштів у процесі його реалізації за визначеним планом. Такий вид контролю

..... мий під назвою «пост», або «проєктний аудит». До його функцій входить покращення якості ь іцючих інвестиційних рішень, майбутніх інвестиційних рішень; пошук причин для ініціювання ніпії.іюсті щодо внесення корективів у вже існуючі проєкти. Загалом постаудит допомагає ИП ПП'ИТИ, наскільки результати реалізації інвестиційного проєкту збігаються зі стратегічними іяППППІЯМИ, які він повинен реалізувати.

Отже, у сучасних кризових умовах господарювання приймати інвестиційні рішення іпіїпіїється в умовах недостатнього обсягу інформації, дії різних як зовнішніх, так і внутрішніх к1 іпінлізуючих чинників та зумовленого ними ризику. Реалізація інвестицій проєктів передньо залежить від послідовного дотримання кожного етапу розробки і прийняття ИППОВІДНИХ рішень.

Література

- І Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент : учебный курс. / И.А. Бланк. - К.: Ника-Центр, 2001. - 448 с.
- Бромвич М. Анализ экономической эффективности капиталовложений. - М.: ИНФРА-М, 1996. - 432 с.
- ' Глушко И. Н. Управление инвестициями по результатам мониторинга взаимодействующих финансовых
- / И. Н. Глушко // Труды Одесского политехнического университета: Научный и производственно- иЩ]. і и'сский сборник по техническим и естественным наукам. - Одесса, 2004. - Спецвыпуск : В 3-х томах. - Т. 1. - і 168 173.
- І Козаченко Г. В. Антіпов О. М., Ляшенко О. М., Дібіс Г. І. Управління інвестиціями на підприємстві. / І 11 Козаченко, О. М. Антіпов, О. М. Ляшенко та ін. — К.: Лібра, 2004. - 368 с.
- Норкорт Д. Принятие инвестиционных решений: пер. с англ. - М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. - 247 с.
- <• Онiкiєнко С. В. Постаудит інвестиційних проєктів / С. В. Онiкiєнко //Фінанси України. - 2001. - № 1. - і 199 103.
- ' Попков В. П., Семенов В. П. Организация и финансирование инвестиций. - СПб.: Питер, 2001. - 224 с.

Проблеми венчурного інвестування в Україні

Економічний розвиток України безпосередньо залежить від інноваційної активності підприємств. Одним із основних завдань інноваційної політики є розвиток ринку інновацій. Важливим елементом інфраструктури ринку інновацій є фінансово-кредитна система, яка включає венчурні, інноваційно-інвестиційні фонди, банківську систему, кредитні організації та ін. Венчурний бізнес в Україні знаходиться на початковій стадії розвитку. Більшість венчурних інвестицій в Україні є іноземними [2,48-51].

Венчурні фонди акумулюють капітал інвестиційних, пенсійних та інших фондів, банків, страхових компаній, корпорацій, особисті заощадження інвесторів, іноді державні кошти. У західних країнах все більш активними вкладниками стають пенсійні фонди і страхові компанії. При цьому переважно використовується комбіноване венчурне інвестування, що поєднує обидва і види [3, 67-68].

Венчурні інвестиції є важливим джерелом фінансування для малих інноваційних підприємств, особливо на початковій стадії розвитку, адже вони не мають відповідного забезпечення, гарантій повернення коштів, кредитної історії, тому виникають суттєві труднощі з фінансуванням їх діяльності. У розвинених країнах добре усвідомлюють важливість такого бізнесу. Підтримка малих інноваційних підприємств сприяє розвитку нових технологій і створенню нових робочих місць. Капітал у венчурні фонди або малі підприємства вкладається у вигляді прямих інвестицій або кредитів під низький відсоток. Держава надає фінансові пільги для інвестування у венчурні фонди та малі підприємства (державні гарантії за кредитами, податкові пільги) тощо. На ранніх етапах формування важливою є пряма пайова участь держави у венчурних фондах. Світовий досвід підтверджує, що це створює стимули для участі в інвестуванні пенсійних фондів, страхових компаній, комерційних банків, фінансово-промислових груп. Таким чином, держава виступає каталізатором розвитку венчурного бізнесу.

Низька активність венчурного інвестування в Україні пов'язана з небажанням ризикувати у досить нестабільному зовнішньому середовищі та відсутністю розвинутої інфраструктури. Банки не прагнуть інвестувати в довготермінові ризиковані проекти, до того ж без гарантій. Пенсійні фонди, за законодавством України, можуть інвестувати тільки в державні цінні папери, банківські депозити, нерухомість й акції кватованих компаній [1, 13]. Розвиненість фондового ринку - важливий чинник у розвитку венчурного бізнесу, оскільки він забезпечує ліквідність венчурних інвестицій. Фондовий ринок повинен дозволити вільний вихід венчурних фондів із проінвестованих підприємств шляхом продажу пакетів акцій. Важливою є система продажу венчурними інвесторами акцій стратегічним інвесторам, якими, як правило, виступають великі промислові компанії, що можуть виконати широке тиражування високотехнологічної продукції.

Притуляк Н. М.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів підприємств, і
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Відповідність фінансового забезпечення освіти до вимог інноваційно зорієнтованої економіки

Світовий досвід переконливо доводить, що рівень соціально-економічного розвитку країн визначається ступенем освіченості суспільства і його ставленням до інтелектуальних цінностей. Лише інтелектуально багате суспільство є гарантом високого рівня життя народу і процвітання держави, навіть за відсутності енергоносіїв, корисних копалин та інших дарів природи.

Із переходом людства до нового типу високотехнологічної цивілізації, в епоху глобалізації та інформаціалізації суспільства багатьма вченими провідних країн світу інтелект і знання розглядаються як один із основних чинників виробництва, а освіта - як стратегічний елемент інноваційної моделі економічного розвитку (Ф. ван Вагт, Дж. Вайс, Б.Гінзбург, Дж. Груф, Дж. Івек, Б. Кларк, П. Маасет, К. Моррасон, Г. Нів та ін.)

В Україні цінність інтелектуального потенціалу існує поки що на рівні теоретичних конструкцій, а освіту розглядають крізь призму обсягів наданих послуг, ступеня її адаптації до вимог сучасності, якості освіти, її відповідності до європейських стандартів та ін. (Т.М. Боголіб, П.Ю. Буряк, П. Зайцева, В. Зернов, Л. Зимовська, І.С. Каленюк, А.С. Криклій та ін.)

Щодо фінансового забезпечення освіти, яке, як відомо, визначає ефективність функціонування навчальних закладів, то більшість учених-економістів розглядають це питання лише на макрорівні, як елемент фінансового механізму держави, не пов'язуючи стан фінансування І ВНЗ зі ступенем інноваційної активності і розвитку економіки.

Активізація інноваційної діяльності є неможливою без розвитку освіти і науки, які створюють нові спеціалізовані знання.

Процес набуття, розширення і оновлення знань особи, її інтелектуальний та професійний І розвиток, а також практична підготовка відбувається у закладах освіти, ефективність діяльності І яких суттєво залежить від рівня їх фінансового забезпечення.

Отримавши досить розвинуту систему освіти, яка за багатьма показниками відповідала стандартам провідних країн світу, Україна не забезпечила можливості розвитку високоосвіченого людського потенціалу.

Починаючи з 2000 р., обсяги фінансування освіти дещо підвищилися, зокрема через скорочення обсягів державного фінансування. Незважаючи на те, що бюджетні видатки на освіту І становили трохи більше 5,6 % ВВП у середньому за 2002-2007 рр., проте це у 2 рази менше від

і* 1.1 і цюваних 10% ВВП. Крім того, видатки на вищу освіту за досліджуваний період залишалися МИФГ незмінними і коливалися від 1,6 до 1,7% ВВП [2,77].

І Ісгативною є динаміка фінансування, яка припадає на одного вченого. Так, рівень витратиного дослідника в академічному секторі України склав 7,4% від середньоєвропейського ріппа І Іавіть Туреччина і Греція, які не є лідерами в науково-технічній сфері, витрачають коштів и і фінансування одного дослідника у 10 разів більше, ніж Україна.

Як наслідок - за останні п'ять років (незважаючи на збільшення кількості докторів і • ні іідатів наук) чисельність професорсько-викладацького персоналу в ВНЗ скоротилась зі 77,9 до К. і ні осіб [4, 231]. Середній вік доктора наук на сьогодні перевищує 60 років [3].

Разом з тим, за період 1995-2009 рр. відбулося збільшення (на 37%) кількості ВНЗ III і IV іпі акредитації, що на тлі скорочення кількості професорсько-викладацького персоналу може і ні ічти лише про факт, що в більшості альтернативних (приватних) навчальних закладів заняття III"ІНДЯ ІЬ викладачі, які не мають ученого звання та спеціальної підготовки.

Із цих причин якість вищої освіти в У країні знижується, а переважна більшість випускників ■ їх конкурентоспроможною на європейському ринку праці [5]. Така ситуація погіршується ще й німу, що через низьку зарплату (на сьогодні вона становить 260-280 \$) професори, доценти й лиц-тенти змушені шукати додаткові доходи, підробляючи в декількох приватних вузах. Проте, і ііі.ітдо великий обсяг навантаження не дозволяє їм на належному рівні виконувати свої функції, і іііігнувати фундаментальні дослідження.

У результаті - за даними Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) - позиції України за Індексом конкурентоспроможності та рівнем вищої освіти у 2009 р. погіршилися. Жоден із вищих іі шпальних закладів не був представлений у світових рейтингах університетів, крім рейтингу Ні опметрікс, де найбільш «успішний» вуз України посів 1481 місце [6, 66-67].

На відміну від високорозвинених країн, де освіта перестала сприйматися як один із видів и .виробничого споживання і почала трактуватися як інвестиції у людський капітал, в Україні все ніг спостерігається падіння престижу освіти і науки.

Отже, для підвищення конкурентоспроможності країни, потрібно реально визнати освіту пріоритетним напрямком та всебічно стимулювати інвестиції у розвиток навчальних закладів, .пк іпечуючи гідний рівень оплати праці науково-педагогічних працівників на основі визнання їх ні обливого статусу у формуванні науково-технічного та інтелектуального потенціалу держави.

Література

І Бебик В.М. Національна освітня політика та проблеми входження України у світовий інтелектуальний простір / II М Бебик // Освіта в умовах глобалізації. - К. : МАУП, 2002. - С. 221-234.

.І Згуровський М.З. Болонський процес - структурна реформа вищої освіти на європейському просторі 11 Ігкроний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.nhi-kpi.kiev.ua>.

І Осауленко О.Г. Статистичний щорічник України за 2009 рік / О.Г. Осауленко // Державний комітет статистики України. - К. : Консультант, 2010. - 571 С.

4 Трофімчук Т.М. Проблеми формування людського капіталу в галузях охорони здоров'я та освіти. / І М. Трофімчук // Статистика України. - 2010, - №1.-С.73-80.

5. Хамініч С.Ю. Якість сучасної освіти України в умовах європейської інтеграції / С.Ю. Хамініч, Н.Ю. Білоусова // Актуальні проблеми економіки. - 2010. - №11 (113). - С. 62-68.

Рендович П. М.,
аспірант кафедри фінансів суб'єктів І
господарювання і страхування,
Тернопільський національний
економічний університет

Закордонний досвід фінансування санаторно-курортного комплексу І

На сьогодні у світі створилися три форми фінансування санаторно-курортних комплексів, які входять до системи охорони здоров'я: державна, соціального страхування і приватна.

Державна система фінансування санаторно-курортного комплексу (СКК) забезпечується ■ загальних податкових надходжень у державний бюджет та охоплює усі категорії населення. Управління здійснюється центральними і місцевими органами влади. За таким принципом фінансуються СКК Великобританії, Італії, Швеції, Канади.

У Великобританії існує жорстка централізована національна (державна) систем» фінансування СКК. Система розподілу фінансових коштів є регулюючим фактором вартості рекреаційних послуг, обумовлює пошук економічно доцільних форм курортного обслуговування. І

У Великобританії відносно незначний (для розвинутих країн) рівень витрат на охорону здоров'я (у тому числі СКК) - біля 6,2% сукупного національного продукту. Так, наприклад, у США на одного мешканця витрачається на рік із цією метою 1252 фунтів стерлінгів, тоді, як у Великобританії усього лише 423 фунти стерлінгів. У наш час у країні існує така системи фінансування курортних комплексів - у Мінохорони здоров'я поступають фінансові кошти за рахунок загальної системи податків (83,9% витратів на охорону здоров'я) та із так званої національної системи страхування (12,7%).

Безпосередня участь пацієнта у фінансуванні охорони здоров'я складає 3,4%. Відповідно, фінансові ресурси, які виділяються Управліннями сімейного здоров'я (УСЗ) за англійською термінологією, виступають фондами, що лімітуються, а більша частина коштів, які виділяються І УСЗ, належать до фондів, які не лімітуються (останні носять умовний характер). В УСЗ до фондів, які лімітуються, відносять видатки на управління, утримання обслуговуючого персоналу загальної і лікарської практики (за рахунок статей, які лімітуються, покривається 70% витрат на виплату праці цих категорій персоналу), видатки на утримання або оренду будівель загальної лікарської практики (ЗЛП), санаторіїв, а також витрати на комп'ютеризацію. Витрати, які лімітуються УСЗ, складають понад 10% їх витрат. Решта витрати ЗЛП, які фінансуються УСЗ, також досить жорстко встановлюються та контролюються.

Місцеві управління охорони здоров'я укладають із санаторіями-профілакторіями контракти щодо надання рекреаційних послуг населенню і фінансують їх (переважно методом глобального І

.. гупання). При цьому в контрактах обов'язково встановлюються об'ємні показники і дані и цінності профілактичного лікування.

У Великобританії, наприклад, здійснюється реформа охорони здоров'я, що охоплює мр'їрні комплекси, вихідними передумовами якої послужили необхідність більш ефективно нш "рнстовувати наявні фінансові ресурси, слабкість профілактичної роботи пансіонатів, ганігорів Основною ідеєю реформи є створення у країні системи курортних комплексів, які урують, служб лікарської практики, що діють за законами ринку. Умови реформи є такими, при іюих персонал практично зацікавлений в ефективній праці та високій якості обслуговування, „і і і і.ки це забезпечує зростання доходів робітників у цій галузі економіки.

Основною метою реформи охорони здоров'я Великобританії є підвищення ефективності її іси охорони здоров'я, надання пацієнту санаторних послуг кращої якості та у більш стислі і і 'Пни Існуюча у Великобританії система охорони здоров'я є відносно недорогою, однак це шиться, також і за рахунок тривалих термінів очікування (у низці випадків - кілька тижнів) при шриманні багатьох видів санаторних послуг та - як наслідок цього — зниження доступності іуі Незадоволеність населення викликає й те, що 11% людей охоплено приватним медичним ■ 'рахуванням. Припускаємо, що цей відсоток міг бути й вищим, але методи сплати медичних іуг приватними страховиками ведуть до збільшення вартості страховок [1, 12]

Сильною стороною охорони здоров'я Великобританії є приватні незалежні, проте повністю Ііієфовані у національну систему охорони здоров'я товариства післялікарської (санаторної) пр ін інки. Ці товариства володіють певною незалежністю та за рахунок досить раціональної ін іси їх фінансування мають високу мотивацію для ефективної діяльності. Вони конкурують за ппшспітв - клієнтів.

Іри загальній позитивній динаміці розвитку зарубіжних курортно-туристичних комплексів і рі ші періоди мали місце досить відчутні спади туристичних потоків за обставинами політичної, і іііюгчної властивості або - як наслідок - природних катаклізмів, що негативно позначається на і'иш доходів СКК.

Таким чином, досвід реформування охорони здоров'я у Великобританії є цікавим для • країні з точки зору підвищення економічної ефективності діяльності санаторних організацій. У ім піку з цим, необхідність більш ефективно використовувати наявні фінансові ресурси ні ііііговхнула галузь до створення у країні системи конкурентоспроможних курортних і імплексів, які діють за законами ринку.

Література

- I Parasuraman A., Zeithaml V.A., Бену L.L. SERVQUAL: a multiple-item scale for measuring customer perceptions and service quality // A. Parasuraman, Valarie Zeithaml, Leonard L. Berry // Journal of Retailing, 2010. - V. 64. - P. 12 -40.

Конкурентоспроможність суб'єктів господарювання та критерії їх фінансової стабільності

Сучасні умови господарювання, що ускладнюються існуючою податковою політикою, інфляційними процесами, нестабільністю у країні, значно обтяжують функціонування більшої» промислових підприємств. Успішно здійснювати свою діяльність, виживати за умов жорсткої конкуренції можуть лише ті суб'єкти господарювання, що є фінансово стабільними платоспроможним, кредитоспроможними, мають відповідний фінансовий стан і (конкурентоспроможними. Важливо зазначити, що і кредитоспроможність, і платоспроможність і характеристиками фінансового стану підприємства.

Проблемам оцінки конкурентоспроможності приділяли увагу як вітчизняні, так і зарубіжні науковці, серед яких Г.Л. Азоєв, И.Г. Ансофф, В.В. Лук'янова, С.В. Мочерний, Й.М. Петрович. С.Ф. Покропившій, М. Портер, Р.А. Фатхутдінов та ін. Існуючі наукові погляди групуються у такі чотири течії, що характеризують запропонований напрям дослідження, а саме - оцінка конкурентоспроможності продукції, конкурентних переваг, ефективності діяльності та багатоаспектний підхід. Невизначеність підходів до оцінки конкурентоспроможності формує розгалуженість системи показників, що обумовлює значне коливання їх кількості (двадцять ти більше тридцяти). Крім того, більшість дослідників не пропонує конкретної кількості показників, [1 вказує на основні параметри, які можуть впливати на варіанти можливих комбінацій показників оцінки конкурентоспроможності [1, 115]. Доцільно зазначити, що науковцями пропонується також використовувати для досліджень показники фінансової звітності - Балансу Ф-1 та Звіту про фінансові результати Ф-2.

Важливо наголосити, що саме фінансова звітність є основним інформаційним джерелом аналізу фінансового стану підприємства. В основному, вітчизняні та зарубіжні науковці пропонують загальноприйняті, розповсюджені напрями щодо методики аналізу фінансового стану, а саме - аналіз майна підприємства та джерел його формування, аналіз ліквідності, фінансової стійкості, платоспроможності, дебіторської та кредиторської заборгованості, оборотності оборотних коштів та ін. Також авторами не акцентується увага на показниках оцінки конкурентоспроможності і не зазначено, що показники, розраховані на основі даних балансу та звіту про фінансові результати, є суттєвими в оцінці рівня конкурентоспроможності підприємства, т

Слушним аспектом дослідження є вивчення системи показників, що використовуються банківськими установами відповідно до основних принципів кредитування. На прикладі

Гі і ріиництва з кредитних процедур Приват Банку (є внутрішнім нормативним документом) ■ „і ьпо виділити такі показники: розмір та структура активів і пасивів; джерела фінансування ікїіінів; показники прибутковості; ліквідність, платоспроможність; сума власних оборотних коефіцієнт маневреності, прибутковість продажу та ін Для здійснення мікрокредитування шпїів здійснюється за такими показниками: коефіцієнти загальної та абсолютної ліквідності; . і і ви власного капіталу в активах; коефіцієнт маневреності; показники оборотності оборотного (.ііііталу, дебіторської та кредиторської заборгованості; показник співвідношення між сумою н. .ріпних коштів та сумою кредиту і співвідношення між сумою власного капіталу та сумою щидиту та ін. [2, 117].

Відповідно до Положення НБУ №279 Національний банк України пропонує таку систему и.чинників звітності, що характеризує фінансовий стан позичальника: платоспроможність, фпїпнсова стійкість, склад і динаміка дебіторської та кредиторської заборгованості, обсяг І» ііізациї, прибутки і збитки (у динаміці), рентабельність (у динаміці) та ін. [1].

Американські банки для оцінки кредитоспроможності своїх клієнтів використовують в ■ ..повному такі показники: коефіцієнт ліквідності, коефіцієнт покриття, коефіцієнт залучень, ііішівники оборотності капіталу, прибутковість основної діяльності. Менеджери французьких І піків віддають перевагу аналізу інших показників - іммобілізация активів, використання обігових ІІ піїтів, грошові потоки, співвідношення результатів фінансової діяльності та складових капіталу й фінансових зобов'язань [3,395].

Здійснене нами дослідження дало змогу виділити напрямки формування певних критеріїв оцінки конкурентоспроможності суб'єкта господарювання та його фінансової стабільності, що формуються за темпами зростання окремих показників фінансової звітності, їх взаємозалежності ні взаємозв'язку. Так, основними напрямами щодо окреслення критеріїв оцінки конкурентоспроможності та фінансової стабільності є такі: дослідження рівня балансової напруги, пи значення та оцінка характерних пропорцій успішності, обґрунтування рівнів галузевої безпеки, іппрахунок показників ефективності функціонування, властивих відповідним рівням галузевої безпеки.

Література

1. Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків. Постанова Правління НБУ від 6 липня 2000 року, №279.
2. Рзаєв Г.І. Фінансова звітність як джерело аналізу конкурентоспроможності підприємств / Г.І. Рзаєв // Збірник *тукових праць «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації» / Національна академія статистики, обліку та аудиту. К. : 2010. - № 1 (5). - С. 114—119.
3. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства. / Н.В. Тарасенко. - [2-ге. вид.]. - К Алеута, 2003. - 485 с.

Сарай Н. І.,
к.е.н., доцент кафедри економіки
підприємств і корпорацій,
Тернопільський національний
економічний університет

Механізм ціноутворення у контексті функціонування внутрішнього економічного механізму підприємства

У процесі розвитку ринкових відносин в економіці України щоразу суттєвішого значення набуває проблема підвищення ефективності господарювання підприємства як основної лінії національної економіки.

Вирішення цього завдання базується на формуванні нової системи внутрішньоекономічних відносин між структурними підрозділами підприємства, в основі яких лежать ринкові принципи господарювання, а практична реалізація відбувається шляхом створення, розподілу і використання прибутку підприємства. Одним із найефективніших засобів формування і розподілу прибутку підприємства між його структурними підрозділами виступає система внутрішніх цін.

Питанням дослідження підходів щодо побудови і впровадження системи внутрішнього ціноутворення присвячено низку праць зарубіжних і вітчизняних учених-економістів Л.І. Абалкіна, Н.А. Брусиловської, М.П. Вітовського, О.І. Волкова, В.В. Гончарова, М.Г. Грешака, А.Д. Добришева, Ю.С. Коваленка, Р.А. Коренченко, І.В. Кривов'язюка, Г.Р. Латфуллієва, В.В. Матвеева, Л.В. Нападковської, В.І. Павлова, О.А. Подсолонко, Г.К. Русакова, О.А. Рябчика, П.Т. Саблука, Джосла Г. Сигела, В.Г. Слепухіна, В.С. Тонковича, А.Д. Шеремета, Джея К. Шима та ін.

Вивчення й аналіз опублікованих із запропонованої проблематики досліджень дозволили зробити висновок про те, що питання формування теоретичних і методологічних підходів щодо побудови й використання системи внутрішніх цін у сучасних умовах господарювання недостатньо опрацьовані як у науковому, так і в організаційно-практичному аспектах.

В основі системи внутрішньовиробничих відносин лежать внутрішні ціни. Це умовно-розрахункові ціни, за якими підрозділи передають один одному товари або надають послуги. Жодні реальні платежі при цьому не здійснюються.

Ідея використання внутрішніх цін для оцінки господарської діяльності виробничих підрозділів не є новою. Ще у 1960-х рр. XX ст. проблема ціноутворення на продукцію виробничих 98

Ці іроііііів підприємства розглядалася у роботах багатьох учених під назвою «планово- [*і Іран ункові внутрішньозаводські ціни», проте широкого розповсюдження внутрішньозаводські НІім не набули [3,4].

Внутрішні планово-розрахункові ціни створюють основу договірних відносин між пі пірне мством та його підрозділами щодо матеріально-технічного постачання останніх та и - пінки готової продукції на склад підприємства, а також між самими підрозділами відносно ■ і тьок продукції (робіт, послуг) за внутрішньо-фірмовою кооперацією [2,45].

В економічній літературі трапляються різні класифікації функцій внутрішніх цін ні нірмества. Зокрема, М.Г. Грещак вважає, що внутрішня ціна в практиці внутрішнього обігу «піїііує ті ж функції, що і ринкова ціна. Серед цих функцій найбільш вагомими є вимірююча та шмулююча [2, 45]. Автор зазначає, що вимірююча функція виявляється через облік витрат. ■І ібпцтва, стимулююча - через формування частки прибутку згідно зі структурою внутрішньої НІНИ

В.!. Павлов та І.В. Кривов'язук серед функцій внутрішніх цін підприємства виділяють иПіііково-розрахункову, зіставну та стимулюючу [4, 29].

Кожне підприємство формує свою власну систему внутрішніх цін. Однак, можна виділити >іііп основні чинники, які впливають на вибір системи внутрішньофірмового ціноутворення: стиль > правління вищого керівництва та професійна орієнтація керівництва підприємства [2, 46].

Стиль управління проявляється у ступені його централізації. Коли підприємство, як ирі іцізація, має централізовану структуру, а можливості кожного структурного підрозділу щодо прийняття рішень є обмеженими, тоді система внутрішніх цін формується зверху. Вона і є єдиною на усіх структурних підрозділів підприємства. Утім, застосування такого принципу має одну перевагу - відсутність чисельних внутрішніх переговорів та узгоджень щодо встановлення ішуїршніх цін.

У разі децентралізованої структури управління кожний структурний підрозділ функціонує в умовах більшої свободи вибору, а, відтак, він має можливість обирати відповідну систему пнуїршнього ціноутворення.

Що стосується професійної орієнтації керівництва компанії, то залежно від професійної підготовки менеджерів та їх практичного досвіду можна виокремити менеджерів, які більш

схильні до виробництва та техніки, ніж до маркетингу, і навпаки. Усе це впливає на вибір систем* внутрішніх цін.

Розглядаючи різні точки зору щодо класифікації внутрішніх цін підприємства, вважаємо ні доцільне зупинитися на підході, запропонованому К.О. Бужимською Авторка пропонує таку класифікацію внутрішніх цін (1,6):

1. За ступенем впливу на ціни керівництва підприємства: фіксовані, регульовані, вільні. ■
2. За базою, що є основою ціни: ринкові, на основі фактичної ціни готової продукції, ні основі нормативної (кошторисної) собівартості плюс прибуток, на основі фактичної собівартості плюс прибуток.
3. За диференціацією згідно з кількісно-якісними характеристиками: за якістю продукцію за обсягом виробництва.
4. За структурою і розміром прибутку, який включається до внутрішньої ціни: ціна, яка містить як прибуток частину коштів, що спрямовуються на матеріальне стимулювання; ціна, яка містить як прибуток частину операційного прибутку підприємства.

На нашу думку, така класифікація у повному обсязі відображає економічний зміст внутрішньої ціни.

Таким чином, внутрішні ціни формуються з урахуванням взаємозв'язку загальнозаводських критеріїв оцінки роботи з критеріями, що характеризують роботу окремих підрозділів. Через систему внутрішніх цін визначаються орієнтири для роботи структурних підрозділів, і цим опосередковано регламентуються всі дії підрозділів. За допомогою цілеспрямованого формування рівнів цін адміністрація центрального апарату управління ставить перед структурними підрозділами орієнтири їх господарської діяльності, виходячи зі стратегічних завдань усього підприємства.

Література

1. Бужимська К.О. Вдосконалення методики ціноутворення в системі внутрішнього економічного механізму підприємств молочної промисловості : автореферат дис. на здобуття наук, ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами» / К.О.Бужимська. - К., 2005. - 20 с.
2. Грешак М.Г. Внутрішній економічний механізм підприємства : навч. посібник / М.Г. Грешак, О.М. Гребешкова, О.С. Коцюба. - К.: КНЕУ, 2001. - 228 с.
3. Доберчак Н.І. Організація внутрішньофірмових відносин промислових підприємств (на прикладі машинобудування): автореферат дис. на здобуття наук, ступення канд. екон. наук : 08.06.01. «Економіка, організація і управління підприємствами» / Н.І. Доберчак. - Хмельницький, 2003. - 24 с.
4. Павлов В.І. Економічний механізм функціонування підприємства : навчальний посібник / В.І. Павлов, І.В. Кривов'язюк. - Луцьк : Надтир'я, 1999. - 120 с.

Шкварець Г. В.,
викладач кафедри фінансів суб'єктів
господарювання і страхування,
Тернопільський національний
економічний університет

Фінансові ризики та їх нейтралізація

У науковій літературі існує низка підходів щодо ідентифікації фінансових ризиків. У рамці першого підходу М.Клапків виділяє належність до цієї групи практично всіх майнових Г'п піків, оскільки збитки, завдані внаслідок прояву майнових ризиків, майже завжди мають фііпінсовий характер, тобто вони набувають грошового виміру. Згідно з другим підходом, до фііпшсових ризиків належать ті, які такими прямо чи опосередковано визначаються у нормативних документах. Третій підхід включає до фінансових ризиків лише кредитні ризики та ріі піки гарантій і порук.

У правилах страхування багатьох українських страхових компаній фінансові ризики ііііічастіше трактуються як невиконання з певних причин (банкрутство, аварії, катастрофи тощо) і р.іхувальником чи його контрагентами договірних зобов'язань за укладеними між ними угодами иконання різних договірних зобов'язань контрагентами).

Відповідно до існуючої нормативної класифікації фінансові ризики належать до категорії і ціпових. На відміну від більшості ірадиційних ризиків, що зазвичай є елементарними і не можуть ■ ми розкладені на простіші складові, фінансові ризики є комплексними і складаються з більш іірстих ризиків та можуть мати взаємні зв'язки, які ускладнюють властивості ризику загалом, і < кінчені особливості фінансових ризиків спричинюють той факт, що властивості кожного з них є ткальними (навіть у групі однорідних ризиків), тому статистика фінансових ризиків відсутня або є приблизною, що принципово відрізняє їх від традиційних ризиків, статистика яких є відомою І гпібільною.

Детальніше зрозуміти економічну сутність фінансових ризиків можна за допомогою їх к шісифікації за певними ознаками.

За комплексністю дослідження розрізняють:

- а) простий фінансовий ризик, який неможливо поділити на окремі підвиди (наприклад, інфляційний ризик);
- б) складний фінансовий ризик - це ризик, який включає комплекс різних його підвидів (інвестиційний ризик).

За джерелом виникнення:

- а) зовнішній (систематичний) ризик, джерелом виникнення якого є зовнішнє середовище, а іому цей ризик не залежить від діяльності підприємства. Такі ризики виникають при зміні кон'юнктури фінансового ринку, законодавства тощо.

б) внутрішній (специфічний) ризик безпосередньо залежить від діяльності підприємства і може бути обумовлений некваліфікаційним фінансовим менеджментом, неефективною структурою активів, капіталу тощо.

За наслідками бувають:

а) ризик, що передбачає можливість лише економічних втрат, тобто при настанні такого ризику фінансові наслідки можуть бути негативними;

б) ризик втраченої вигоди характеризує ситуацію, згідно з якою підприємство в силу певних причин не може здійснити фінансову операцію;

в) ризик, що передбачає як економічні втрати, так і доходи.

За проявом у часі ризику поділяються на:

а) постійний фінансовий ризик, характерний для усього періоду здійснення фінансової операції або фінансової діяльності і пов'язаний з дією постійних факторів (наприклад, валютний, процентний ризику);

б) тимчасовий фінансовий ризик виникає періодично і трапляється лише на окремих етапах здійснення фінансової операції.

За рівнем фінансових втрат розрізняють:

а) допустимий фінансовий ризик - це загроза повної або часткової втрати прибутку від реалізації того чи іншого фінансового проекту або від фінансової діяльності загалом. У такому випадку втрати припустимі, оскільки їх розмір менший за очікуваний прибуток;

б) критичний фінансовий ризик пов'язаний із загрозою втрат у розмірі понесених втрат або в розмірі повних втрат на здійснення конкретної фінансової угоди або виду фінансової діяльності;

в) катастрофічний фінансовий ризик - фінансові втрати визначаються частковою або повною втратою майна підприємства (спричинює банкрутство).

За можливістю передбачення виділяють такі види фінансових ризиків:

а) прогнозований фінансовий ризик - це ризик, поява якого є наслідком циклічного розвитку економіки, передбаченого розвитку конкуренції тощо;

б) непрогнозований фінансовий ризик, тобто ризик, спрогнозувати який неможливо.

Застосування комплексної оцінки фінансового ризику дасть можливість автоматизувати процес реалізації фінансово-економічного механізму та виявити сили впливу невизначеності на фінансові потоки.

Література

1. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України за 2005-2006 рр. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.uainsur.com>
2. Клапов М.С. Страхування фінансових ризиків : монографія. / М.С. Клапов. — Тернопіль : Економічна думка, Карт-Бланш. - 2002. - 570 с.
3. Кнейслер О.В. Фінансовий менеджмент. : навчальний посібник. / О.В. Кнейслер. — Тернопіль : Вектор, 2008. - 240 с.

Секція 3

*Інституалізація ринку фінансових послуг
та перспективи економічного зростання*

Алексеснко Л. М., д.е.н., професор
кафедри фінансів суб'єктів
господарювання і страхування,
Тернопільський національний
економічний університет;
Двігун А. О., Д.С.Н., перший
проректор, Запорізький інститут
економіки І та інформаційних
технологій

Ринок фінансових послуг: нові реалії та перспективи розвитку

Посткризовий період потребує оновлення соціально-економічної системи України та визначення можливостей залучення інвестицій світового ринку капіталів. Стабілізація вітчизняно! І економіки визначає пріоритети реструктуризації фінансової інфраструктури для підвищення інвестиційної активності суб'єктів економіки. Успішна реалізація більшості інвестиційних проєктів за рахунок іноземного капіталу вимагає усунення інфраструктурних обмежень і докладання зусиль як з боку держави, так і учасників ринку фінансових послуг.

Методологія дослідження ринку фінансових послуг бере за основу комплексний аналіз конкретних механізмів, інститутів регулювання інфраструктури ринку, поведінки фінансових інститутів, тенденцій змін національного інвестиційного клімату. На перспективу доцільно і визначити організаційно-економічні заходи і механізми, які варто адаптувати до специфічних І умов сучасних кризових явищ і проблем національної економіки, які також дають змогу І враховувати економічні інтереси донорів і реципієнтів фінансового капіталу. У процесі І дослідження прогностичних оцінок розвитку реального сектора економіки, платіжного балансу, ринку І фінансових послуг, а також широкого спектра макроекономічних, бюджетних та монетарних І показників важливо визначити потребу в застосуванні відповідних регулятивних заходів.

В умовах світової фінансово-економічної кризи приватні інститути не мали фінансових ! можливостей для реалізації довготермінових капіталомістких проєктів, тому роль державних І інвестицій поступово зростатиме. На сьогодні створення механізмів стійкого довготермінового І фінансування об'єктів інфраструктури повинно базуватись на взаємовигідному партнерстві І держави й приватного сектора. Перспективи нової форми організації інвестиційного процесу] модернізації й розвитку об'єктів інфраструктури ринку фінансових послуг підкреслюють І актуальність визначення ефективності інфраструктурних інвестиційних проєктів.

Сучасні тенденції розвитку фінансових криз свідчать, про те, що фондові ринки можуть І втрачати понад 50% своєї вартості. Водночас відбувається консолідація бірж, яка стає причиною І створення єдиних універсальних бірж (єдиних торговельних платформ), що потребуватимуть | відповідного депозитарного обслуговування. Діяльність депозитаріїв щодо активізації

> і к цінних інвестицій та попередження виникнення технологічних проблем вимагають іїіііічного, нормативно-правового й технологічного забезпечення. Стабільність депозитарної пк іі.інкті потребує дієвої тарифної політики, відповідного рівня обслуговування, модернізації > in ії ми розрахунків, а також взаємодії професійних учасників ринку цінних паперів і іч“р. гувльованих організацій. Доцільно адаптувати досвід міжнародних потужних кастодіанів і пітаріїв до вітчизняних реалій для зниження загальної собівартості інвестиційних послуг пні «і обробки транзакцій, адміністрування цінних паперів, підготовки різних звітів.

Розвиток національної економіки супроводжується зміною форм та методів моніторингу і он ників ринку фінансових послуг. З метою підвищення ефективності функціонування фїітсових інститутів у посткризовий період впроваджуються нові організаційно-управлінські ііпктури, використовуються нові форми та методи підвищеної соціальної відповідальності у ‘•і’пшїятті рішень. Виникнення нових причиново-наслідкових зв’язків, які формують і визначають І ЧПСПШ умови розвитку фінансового ринку, супроводжується узгодженням ієрархічної ін ніралізації з горизонтальними зв’язками.

Моніторинг сприяє відстеженню необхідної інформації про конкретні процеси або об’єкти ні піком систематичного збору й обробки інформації про складові і параметри, здійснення оцінки, ■ і іпкож ухвалення рішення за пріоритетами моніторингу різних фінансових операцій. Дослідження дистриб’юторської мережі підприємств-конкурентів, своєчасне одержання інформації про надійність партнерів і загальний стан фінансового ринку дає змогу об’єктивно „цінити основні економічні показники. Зокрема, застосування методу аналогії дозволяє порівнювати дані аналогічних установ у площині ступеня рентабельності, дохідності та конкурентоспроможності. Дієвість фінансового моніторингу залежить від відповідності нормативних документів, документообігу, а також підготовки, перекваліфікації і іужб безпеки.

Удосконалення формування і функціонування механізму фінансового моніторингу іііребує підготовки і прийняття нових регуляторних документів з урахуванням пріоритетів і суперечностей діючих норм та правил шляхом їх систематизації та кодифікації [1]; визначення вимог до персональної відповідальності державних службовців за прийняття неефективних |к-і уляторних документів, що створюють перешкоди в діяльності інституцій ринку фінансових послуг; для підвищення ефективності регуляторного впливу доцільно розробити матеріальну й моральну мотивацію для укладачів регуляторних документів; варто системно підвищувати професійний рівень і кваліфікацію державних службовців; визначити графік моніторингу учасників ринку фінансових послуг.

Література

1. Ashok Vir Bhatia. After the Supernova: Crisis management lessons from the IMF’s / Ashok Vir Bhatia // Finance A Development. - September. - 2010. - P. 40-43.

Проблеми інвестування промислових підприємств у посткризовий період

У сучасному світі глобалізаційні процеси проникли в усі сфери діяльності людини, доказом виступають тенденції розвитку господарської системи в період світової економічної кризи та після неї. Високий рівень відкритості вітчизняної економіки спричинив те, що у 2009 р. найважчих випробувань зазнав промисловий комплекс України, в результаті чого падіння обсягу промислового виробництва досягло 21,9 % (рівень промислового виробництва повернувся на позначку 2003-2004 рр.). Загалом 2009 р. закінчився падінням ВВП на 15,1 %, будівництва - на 48,2 %, інвестицій в основний капітал - на 65,1 % [3, 3]. Вперше за останні 10 років в економіці збитки підприємств перевищили прибутки на 31,6 млрд грн. [4].

У 2010 р. спостерігається сповільнення кризових процесів у світовій та вітчизняній економіці й перехід до поступової стабілізації. Так, за перші три квартали 2010 р. ВВП України порівняно з відповідним періодом минулого року зріс на 4,7 %; на 10,8 % спостерігається зростання обсягів промислового виробництва - проти падіння за аналогічний період минулого року на 26,4 % [1, 13]. Незважаючи на це, зберігаються негативні тенденції. Так, динаміка інвестицій в основний капітал на початку 2010 р. залишалася негативною (-2,9 % порівняно з попереднім роком) (див.: табл. 1).

Таблиця 1

Інвестицій в основний капітал за джерелами фінансування за 2008-2010 рр., млн. грн. [3]

Показник	2008	2009	2010*
Усього	233081	151777	83852
В основному за рахунок:			
коштів державного бюджету	11576	6687	4384
коштів місцевих бюджетів	9918	4161	1517
власних коштів підприємств та організацій	132138	96019	48106
кредитів банків та інших позик	40451	21581	11525
коштів іноземних інвесторів	7591	6859	2071

наведені дані за 9 місяців 2010 р.

Такі прояви стагнаційних тенденцій інвестиційної діяльності обумовлені її спадом в норкробітій промисловості (на 13,1 %), виробництві та розподіленні електроенергії, газу та води 11'10 %). У 2010 р. у промисловий комплекс України надійшло прямих іноземних інвестицій на і гму 11487,5 млн. дол. США. В основному ці кошти були спрямовані в: машинобудування - 8,5%; ... ітіургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів - 41,9%; хімічне та і фіохімічне виробництво - 8,8%; виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів 11.6%; у добувну промисловість - 8,3%.

Отже, інвестування у промисловий комплекс України супроводжується структурними, к міологічними, галузевими диспропорціями. Основні проблеми залучення інвестиційних іч урсів на промислові підприємства у посткризовий період обумовлюються такими причинами:

1) низький рівень кредитування промислового виробництва з боку міжнародних і.. юсових організацій. Так, проектні портфелі Світового банку та ЄБРР зосереджені у сферах ціїіснорту, енергетики, а кредит МФУ у рамках кредитної лінії «Stand by» спрямовується на покриття бюджетного дефіциту поточного року;

2) ігнорування на державному рівні проблем інвестування реального сектора • ііоміки. Відсутність інвестиційної підтримки спричинила фізичне й моральне зношення иПпднання, а відповідно, й зниження конкурентоспроможності вітчизняних підприємств;

3) низька ефективність використання ресурсів, що робить продукцію української промисловості значно дорожчою порівняно з багатьма імпортними аналогами та не дозволяє підприємствам вивільняти з обороту кошти для інвестування розвитку виробництва й упровадження інновацій. Споживання енергоресурсів на 1 дол. ВВП в Україні більше, ніж в Німеччині - у 22 рази, порівняно з Росією - більше у 16 разів, Молдовою - у 8 разів. Так, піііємність ВВП в Україні у 3-5 разів більша, ніж у Японії, Франції, США [2];

4) Зберігається високий рівень інфляції, який відштовхує потенційних інвесторів, іт рожуючи знеціненням їх доходів від інвестування.

Література

- І Економіка України після кризи: орієнтири стратегічних реформ (аналітична доповідь). - К. : НІСД, 2010. - 47 с.
) Миколайчук Н.С. Економічні аспекти формування інноваційної культури та підприємствах та регіональному рінні / Н.С. Миколайчук, М.М. Миколайчук, Т.А. Стовба // Вісник Хмельницького національного університету і науковий журнал). - 2009. — № 3. — С. 26—33.
І Розвиток промислового потенціалу України в процесі післякризового відновлення / О.В. Собкевич, \ І (ухоруків, В.Г. Савенко [та ін.]; за ред. Я. А. Жаліла. - К. : НІСД, 2010. - 48 с.
4 Про Державну програму економічного і соціального розвитку України на 2010 рік: Закон України від 20.05.2010 № 2278-VI // Голос України - 2010. - № 120

Дибань О. Л.,

головний спеціаліст першого інспекційного відділу інспекційного департаменту Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України, здобував кафедри менеджменту банківської діяльності

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана».

Науковий керівник - д.е.н., професор

Діба М. І.,

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Інтеграційні процеси між банками та страховими організаціями

Сучасний розвиток економіки характеризується глобалізацією, диверсифікацією, уніфікацією та лібералізацією фінансових ринків. Основними причинами злиття, синергії, створення фінансових кластерів є конкурентне середовище, а точніше зміни, які воно вносить у технології та процес функціонування бізнесу. Конкуренція потребує активного пошуку нових інвестиційних можливостей, ефективного використання ресурсів та застосування стратегії протидії конкурентам. Банківська і страхова система активно рухається у напрямі створення «фінансових супермаркетів». Об'єднання зі страховими компаніями та пенсійними фондами може стати для банків єдиним надійним засобом збереження власних конкурентних позицій на ринку банківських і фінансових послуг. Одночасно спостерігається тенденція до їх інтеграції, взаємодії, зближення, коли фінансова послуга поєднує в собі продукти як банківської установи, так і пенсійного фонду, страхової, лізингової чи факторингової компанії.

Визначимо форми взаємопроникнення страхового і банківського капіталу, а також тенденції формування єдиної функціональної і організаційної системи, пов'язаної спільним капіталом. Безперервна низка злиття та поглинань на фінансових ринках США та Європи, розпочавшись у середині 1980-х рр., триває досі і породила новий вид фінансового інституту - банко-страхову групу (bancassurance group або allfinanz).

Перевага такого типу організації полягає в тому, що вона може запропонувати своїм клієнтам повний пакет фінансових послуг досить високої якості, серед яких як основні банківські, так і страхові послуги (рис.1). У той же час страховий підрозділ такої організації, маючи у своєму розпорядженні велику кількість «великих» грошей, може вкладати їх за допомогою банківського підрозділу на короткий термін, наприклад, у короткотермінове кредитування клієнтів або у фінансування експортно-імпортних операцій. Компанії можуть отримати у такій групі не лише кредитну лінію під поставки товарів, а й повний комплекс страхування, необхідний у реалізації

Нч“ ііііх і великих експортно-імпортних операцій, при використанні яких значно легше і дешевше ЦпЬ іпоішти розрахунки за допомогою інструментів торгового фінансування (акредитив,інкасо та

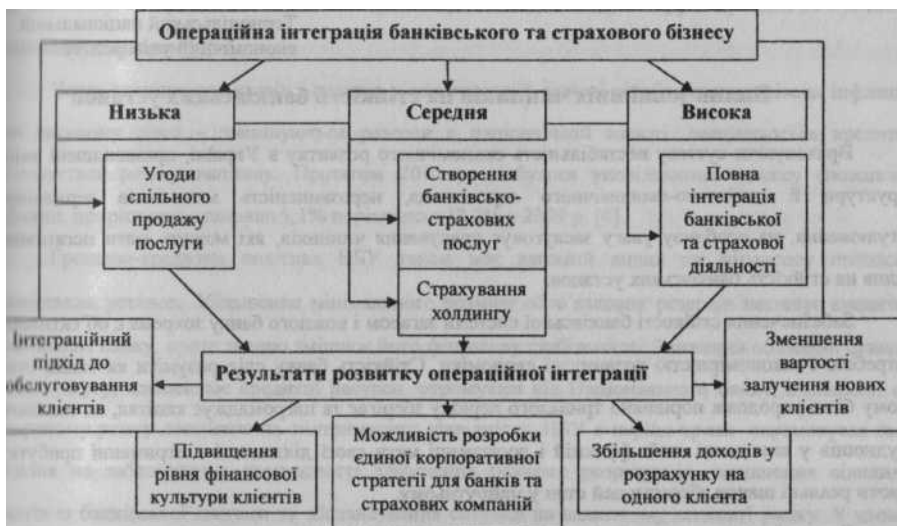

Рис. 1. Особливості розвитку операційної інтеграції банківського й страхового бізнесу [1]

Банки та страхові компанії, що входять у такі групи, вирішують проблеми з капіталізацією ні рахунок перерозподілу коштів всередині групи. Банківські послуги та послуги зі страхування чудово доповнюють одні одних у запропонованому єдиному продуктовому ряді.

Банко-страхові групи акумулюють величезні кошти, які інвестуються також і за допомогою ініігмних інвестиційних та пенсійних фондів. Загалом банко-страхові групи працюють відповідно по концепції «фінансового супермаркету», тобто клієнту пропонуються усі види фінансових послуг в одному місці.

Крім того, відзначити світову тенденцію до глибокої інтеграції страхового і банківського капіталу. Така інтеграція неминуче викликає зростання конкуренції. Разом з тим клієнти отримують повний пакет високоякісних фінансових послуг у підрозділі однієї групи, який відповідає міжнародним стандартам і практиці створення інтегрованого простору для ділових операцій.

Тенденція інтеграції банківського і страхового бізнесу має місце також у трансформаційних економіках країн Східної Європи, зокрема, в Україні Однак, практика взаємопроникнення банківського і страхового капіталу випереджає наукові досягнення та дослідження причин, форм іа закономірностей цього процесу.

Література

1. Ковальова Ю.М. Співпраця банків, страхових компаній і пенсійних фондів у рамках фінансового кластера / Ю.М Ковальова // Аюоальні проблеми економіки. - 2008. №9 (87). — С. 166—172.

Вплив зовнішніх чинників на стійкість банківських установ

Враховуючи суттєву нестабільність економічного розвитку в Україні, пришвидшені зміни структури її соціально-економічного середовища, нерозвиненість механізмів державного регулювання, на особливу увагу заслуговує урахування чинників, які можуть мати негативний вплив на стійкість банківських установ.

Забезпечення стійкості банківської системи загалом і кожного банку зокрема є об'єктивною, потребою і закономірністю розвинутої економіки. Стійкість банку слід розуміти як такий стан, якому банк упродовж порівняно тривалого періоду зберігає та нагромаджує капітал, не зазнаючи труднощів у виконанні своїх функцій і досягненні мети своєї діяльності - отриманні прибутку, маючи реальні шанси зберегти цей стан у майбутньому.

Вагомий вплив на стійкість банківських установ, крім внутрішніх, мають зовнішні чинники, які можна згрупувати у двох напрямках: фінансово-економічному та соціально правовому. До фінансово-економічних чинників належать: рівень інфляції в країні, податкове навантаження, грошово-кредитна політика, стан грошового ринку, стан економіки держави та стан

світової економіки. Соціально-правовий напрям становлять законодавство, система банківського регулювання й нагляду, соціальна і політична стабільність у країні. 1

Однією із форм прояву зовнішніх чинників на стійкість банків стала світова фінансова криза. Сучасна фінансова криза розпочалася у США з іпотечної кризи ще у 2006 р. Основною причиною її настання було зростання обсягів неповернених житлових кредитів ненадійними позичальниками. 1

Вплив світової фінансової кризи на банківську систему України продемонстрував нездатність вітчизняної банківської системи протистояти її викликам, мобільно пристосовуватися до постійно змінюваних ринкових умов і проявів потенційних ризиків її дестабілізації. По-перше, світова фінансова криза спричинила кризу ліквідності у банківському секторі. Останні кілька років банки активно розвивали кредитування населення (іпотечні, авто, споживчі кредити) за рахунок залучених з-за кордону коштів. По-друге, присутність іноземних банків. Різке зростання

I* о мнїго капіталу спостерігається починаючи з 2006 р. За 2010 р. частка іноземного капіталу в рини і.кїй банківській системі збільшилася і становила 40,6 %. Станом на 1 січня 2011 р. зі 176 Ці < банків в Україні - 55 банківських установ з іноземним капіталом, у тому числі 20 - зі 100% Ін.....ним капіталом [4].

Через знецінення активів і пасивів у національній валюті відображається рівень інфляції: рин високому рівні - зменшуються резерви в національній валюті, знецінюються кредити, о ііуться розмір капіталу. Протягом 2010 р. відбулося уповільнення індексу споживчої ніф іщп, приріст якої становив 9,1% порівняно з 12,3% у 2009 р. [4].

Грошово-кредитна політика НБУ також має вагомий вплив на фінансову стійкість і кінських установ. Збільшення мінімального розміру обов'язкових резервів зменшує кредитні івості банку, проте значно зміцнює його фінансову стабільність. Зниження облікової ставки, і пою чергу, здешевлює кредитні ресурси, отримувані від Національного банку, а операції на ні ікритому ринку допомагають підтримувати ліквідність. НБУ в період кризи спрямовував свої ідіця на забезпечення своєчасності здійснення банками розрахунків, зменшення відпливу і ііііііі із банківської системи та збалансування ситуації на валютному сегменті ринку. У цьому ■ ш тексті Національний банк України розширив можливості банків щодо підтримки ними своєї шпїілності через механізми рефінансування, пом'якшив вимоги до формування банками іібон'язкових резервів, обмежив здійснення певних активних операцій банків в іноземній валюті, ■. порядкував правила здійснення валютних операцій.

Для підтримання ліквідності обсяг операцій з мобілізації коштів у жовтні 2010 р. становив 11,4 млрд. грн., обсяг операцій з рефінансування банків - 62 млн. грн. Середньозважена відсоткова і пінка за мобілізаційними операціями становила 2,17%, за операціями з рефінансування - 9,25% [4].

Крім зовнішніх чинників, вагомий вплив на стійкість банківських установ в умовах фінансової кризи має ліквідність. Вона відображає не лише його здатність вчасно розраховуватися ігідно з своїми зобов'язаннями, а й показує спроможність банку видавати кредити і здійснювати інші активні операції у термін та в обсягах, необхідних клієнтам Цей чинник відіграє суттєву роль у забезпеченні стабільного функціонування банку, оскільки підтримує довіру до банківської установи.

Єдиної системи показників, яка б характеризувала фінансову стійкість банку загалом, на сьогодні не існує, тому аналітики використовують різні методики, що включають різні показники.

які часто суттєво відрізняються.

Одним із варіантів аналізу для отримання комплексної оцінки та порівняння об'єктів оцінки за певними критеріями є рейтинговий аналіз.

Для акціонерів та клієнтів банку рейтинги дають можливість зважено розміщувати свої вільні фінансові ресурси та забезпечувати збереження своїх вкладів, отримувати стабільні й високі дивіденди. Для потенційних інвесторів рейтинг - це допомога у виборі об'єкта вкладання коштів, оцінюванні результатів своєї діяльності та визначенні подальшої стратегії розвитку банку.

Банкам теж потрібно регулярно стежити за різноманітними рейтингами для того, щоб визначити своє становище серед банків, підтримувати імідж. Вони активно використовуючи рейтинги для вибору контрагентів, встановлення лімітів при міжбанківському кредитуванні у межах однієї чи близьких рейтингових груп.

Таким чином, у сучасних умовах серед пріоритетних напрямів забезпечення стабільності банківським установам необхідно спрямувати зусилля на збільшення капіталізації; реалізувані політику управління ліквідністю та прибутковістю банку; відновити довіру населення через залучення ресурсів, у тому числі депозитів, у банківські структури; розробити заходи як на рівні НБУ, так і на рівні окремих комерційних банків, які будуть спрямовані на вихід із фінансової кризи; забезпечити розвиток новітніх банківських технологій; покращити систему менеджменту н діяльності. «

Література

1. Азаренкова Г. Новий підхід до визначення оцінки фінансової стабільності розвитку банку / Г. Аза рейкова, О. Головка // Вісник НБУ. - 2009. - № 9. - С. 18-21.
2. Довгань Ж. Фінансова стійкість банківських установ у період економічної кризи / Ж. Довгань // Вісник НБУ. - 2009. - № 4.-С. 20-26.
3. Карчева Г. Особливості функціонування банківської системи України в умовах фінансово-економічної кризи / Г. Карчева // Вісник НБУ. - 2009. - № 11. - С. 10-16.
4. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу : <http://www.bank.gov.ua>

Зінченко О. А.,
к.е.н., доцент кафедри ЕАФ,
Криворізький технічний університет

Досягнення фінансової стабільності підприємства на основі формування стратегії управління якістю прибутку

У сучасних умовах поступового виходу європейських підприємств із економічної кризи і ні шйчайню актуальними є питання досягнення ними фінансової стабільності, в основі якої, як ніщому, лежить формування науково обгрунтованої стратегії управління підприємствами.

В економічній науці і практиці питання теорії стратегії постійно знаходяться у центрі уваги і 'кордонних та вітчизняних економістів [1; 2; та ін.].

Оригінальність і унікальність стосується не тільки загальної стратегії конкретного підприємства, а й усіх інших видів його стратегії, наприклад, стратегії управління якістю прибутку.

Стратегія управління якістю прибутку є вельми важливою складовою загальної стратегії підприємства, оскільки вона, на відміну від інших, безпосередньо зорієнтована на якісні 'цінники розвитку виробництва, підвищення конкурентоспроможності підприємства і іпбезпечення максимізації його ринкової вартості.

Нами запропоновано концептуальні підходи до формування комбінованої стратегії підприємства, важливою складовою якої є стратегія управління якістю прибутку підприємства, а в основу покладено такі складові: стратегія зростання організаційно-технічного рівня підприємства, стратегія зниження витрат і стратегія ринкового позиціонування.

Основою комбінації цих трьох стратегій є стратегія зниження витрат. У системі управління «кістю прибутку підприємства проблема зниження витрат є, безперечно, пріоритетною. І Пояснюється це так: по-перше, зниження витрат є ключовою ознакою якісного розвитку підприємства і визначення якості його прибутку; по-друге, зниження витрат у діяльності підприємства пов'язане зі зростанням організаційно-технічного рівня виробництва та підвищенням показників його ділової і ринкової активності. Підвищення організаційно-технічного рівня виробництва здійснюється на засадах його інноватизації та представляє собою потенціал економічного розвитку підприємства. Організаційно-технічний рівень виробництва має (іспосередній вплив на рівень витрат на підприємстві, тому можливості зниження витрат залежать під можливостей покращення технічних і організаційних засад розвитку підприємства.

Однак, для суттєвого зниження витрат на виробництво і реалізацію продукції недостатні! мати високий організаційно-технічний рівень виробництва. Необхідно, щоб високий потенціал матеріально-технічної, організаційної і фінансової бази підприємства ефективно використовувався. Для оцінки ефективності всіх видів ресурсів на підприємстві в ринковій економіці широко використовуються показники ділової активності, адже саме ділова активність підприємства відображає, як реалізується організаційно-технічний потенціал підприємства і є важливим індикатором ефективності використання витрат.

Третя важлива складова комбінованої стратегії підприємства полягає в тому, що отримані результати від реалізації перших двох стратегій не дозволяють повноцінно оцінити місце підприємства на ринку, тобто його ринкову позицію. Остання показує, наскільки якість і обсяги продукції певного підприємства задовольняють ринкові потреби.

Усі разом три складові комбінованої стратегії дозволяють ефективно вистежувати і досягати основні етапи розвитку підприємства і досягнення на цій основі мети такої стратегії

(максимального розміру якості прибутку підприємства). Зрозуміло, що коли представлені вище складові елементи комбінованої стратегії розвитку підприємства переходять зі статусу

автономних до статусу взаємопов'язаних, то вони певним чином змінюють свій зміст і рівень

впливу на кінцеві результати діяльності підприємства. При цьому максимізація якості прибутку, власного капіталу та ринкової вартості підприємства відображає інтереси різних суб'єктів господарювання. Для кредиторів та інвесторів за умови збільшення власного капіталу та прибутку суттєво зростають гарантії щодо погашення заборгованості підприємства.

Отже, запропоновані підходи щодо формування стратегії управління якістю прибутку

підприємства сприятимуть досягненню фінансової стабільності підприємств у посткризовий період на основі зростання їх ефективності та довготермінової конкурентоспроможності.

4. Забезпечення механізму об'єднання фінансових ресурсів і розділення володіння у різні підприємства. Фінансова система дає можливість (наприклад, за допомогою фондових ринків чи банків) для об'єднання, або агрегування, коштів домогосподарств у більш крупні капітали, які вже пізніше використовуються фірмами, що їх потребують.

5. Постачання ціною інформацією, яка дозволяє координувати децентралізований процес прийняття рішень у різних галузях економіки. Ціни активів і відсоткові ставки слугують опорними сигналами для менеджерів та вибору ними інвестиційних проектів і укладення фінансових контрактів.

6. Забезпечення способів вирішення проблеми стимулювання.

Розрізняють три види проблем, пов'язаних зі стимулами - «морального ризику», «несприятливого відбору» і «комітент-комісіонер» (1, 65-74]. Найбільш відомими авторами, які працюють у цій царині, є В. Бенсівенга, Д. Грінвуд, Д. Даймонд Б. Сміт, Дж. Стігліца ін.

Проблема «морального ризику» або безвідповідальності (*moral hazard*) виникає тоді, коли наприклад, володіння страховим полісом спричинює ситуацію, що застрахована сторона припускає більший ризик або менше прагне попередження події, що призводить до втрат. Саме безвідповідальність часто стає причиною небажання страхових компаній страхувати деякі види ризику. Проблема «несприятливого відбору» (*adverse selection*) зазвичай виникає через нерівномірний обсяг інформації сторін угоди. Люди, які придбали страховку від того або іншого типу ризику, набагато сильніше підпадають під цей ризик, ніж усе населення загалом. Наприклад, довічна рента являє собою договір, який передбачає щомісячну виплату застрахованій особі фіксованої суми з моменту її виходу на пенсію і протягом усього подальшого життя. Фірма, яка пропонує такі ренти, не може виходити з припущення, що особи, які їх придбають будуть мати таку ж очікувану тривалість життя, як і населення загалом. Ще одна проблема, пов'язана зі стимулами, виникає за передачі іншим особам повноважень на виконання найбільш ризикових операцій. Наприклад, акціонери акціонерних товариств уповноважують вести справи менеджерів, а інвестори інститутів спільного інвестування передають повноваження з розробки структури їх інвестицій у цінні папери спеціалістам компанії з управління активами. Це означає, що інвестори, які несуть відповідальність за ризики (комітенти), передають свої повноваження з прийняття цих рішень іншій установі або особі (комісіонеру). Проблема відносин «комітента-комісіонера» (*principal-agent problem*) полягає у виникненні протиріч між інтересами цих сторін. Так відбувається, наприклад, коли брокер на фондовому ринку здійснює численні угоди за рахунок клієнта, які не приносять клієнту жодного доходу, проте збільшують суму комісійних.

Література

1. Боди З. Финансы : уч. пос. / З. Боди, Р. Мертон; (пер. с англ.]. - М.: Издательский дом «Вильямс», 2008. - 592 с.
2. Levin R. Finance and Growth: Theory and Evidence / R. Levin//NBER Working Paper. - 2004. -№ 10766. - P. 1-116.

Копилова О. В.,

к.е.н., ст. викладач кафедри економічної теорії та історії економічної думки,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Фінансова криза як поштофх до нової хвилі поглинань серед фондових бірж

Н останні десятиліття розвиток світової економіки визначався не тільки такими чинниками, як технологічна революція, лібералізація торгівлі і фінансових послуг, приватизаційні процеси, а й інтеграційними процесами, що відбуваються із неоднаковим успіхом у різних регіонах світу і імплюють глобалізацію та регіоналізацію ринків. Зокрема, у результаті масових злиттів і їх шорень у ринковій сфері відбувається формування ринку цінних паперів (РЦП) у його новій фірмі розвитку. Розвиток міжнародної функції РЦП на національному рівні відображає посилення іїденції до інтернаціоналізації капіталу і виявляється насамперед у країнах, які займають німінуючі позиції у світовому промисловому виробництві та світовому ринку торгівлі, що значно пришвидшує процес глобалізації. У той же час інтеграція і - як її наслідок - глобалізація - це два процеси, що визначають розвиток світової економіки на всіх рівнях. Сам процес глобалізації неможливо однозначно оцінити з багатьох причин. Існує низка думок, що це явище незабаром і і ние причиною знищення усіх меж і бар'єрів, класичної вільної торгівлі без грансакційних витрат і "1110 В той же час деякі противники глобалізації доводять, що цей процес лише підсилює і» рівність різних регіонів у соціальному та і економічному розвитку, і, більше того, знищує вікові і шонадні цінності й традиції [1, 52]. Процеси глобалізації та інтеграції, що відбуваються в усіх ■ ферах діяльності людини, спричинили розуміння необхідності створення наднаціональних і наддержавних структур, призначених для здійснення контрольних, координаційних та Рі упятивних функцій тих видів діяльності, які виходять за рамки національних кордонів і не можуть підкорятися законодавству котроїсь однієї країни.

Процес формування світового ринку капіталів почався лише в другій половині XIX ст. і був (умовлений різким підвищенням конкуренції між організаторами біржової торгівлі. Інтеграція фондових ринків та процеси світової глобалізації відбувалися не лише паралельно, а й під впливом " іин одного. Могутнім поштовхом до цього наприкінці XX ст. стадо масове поширення принципів лібералізму, які заохочували пом'якшення або навіть повне усунення обмежень на міждержавне

переміщення капіталів, лібералізацію внутрішніх фінансових ринків, розвиток офшорних зон тощо. Проте, суттєвий вплив на формування глобальних фондових бірж мали й фінансові кризи. Наприклад, формування моноцентричного фондового ринку Франції розпочалося під впливом кризи 1991-1992 рр. (війна у Перській затоці) та потрясінням на фінансових ринках Південно- Східної Азії у 1997 р.

Із теоретичного погляду розглядають такі форми інтеграції: «жорсткі» і «м'які». «М'які» передбачають збереження юридичної та господарчої незалежності, дають можливість здійснювати спільну діяльність. У сучасних умовах використовуються обидві форми інтеграції, проте найбільш успішні, наприклад NASDAQ OMX group та NYSE-Euronext, створені та розширюються у вигляді концерну, тобто використовується «жорстка» форма інтеграції. Якщо в 1970-1990-х рр. XX ст.

¹

основною передумовою до інтеграції національних фондових бірж наднаціональних об'єднань стала політика перегулювання і лібералізації, то в останні десятиліття перед інфраструктурою РЦП постала ціла низка нових завдань, пов'язаних, насамперед, з інтеграційними тенденціями, що, у свою чергу, вимагає інших умов функціонування у глобальному економічному просторі. Основні вимоги до удосконалення інфраструктури можна умовно розділити на 3 групи:

- V мінімізація ризиків,
- * спрощення системи розрахунків
- V технологічне забезпечення торгів.

Якщо брати до уваги валютні ринки, то на них давно здійснюється цілодобова торгівля, що значно нівелює часові розходження учасників торгів. Організація цілодобової торгівлі на ринку акцій одержала вигляд біржових альянсів. Існує 4 основних види побудови подібних альянсів:

- 1) створення біржових структур із партнерами на місцевих ринках на базі материнської технології (NASDAQ);
- 2) злиття фондових бірж;
- 3) поглинання;
- 4) створення об'єднання на умовах збереження індивідуальних технологій і розробки загального інтерфейсу.

Ринки цінних паперів світу вступили в період, що характеризується створенням альянсів і об'єднань, а також злиттями, кооперацією, зростанням електронних торговельних систем. В умовах, коли зниження витрат учасників набуває принципового значення, деякі фондові біржі йдуть на інтеграцію не лише, власне, функцій з організації торгівлі, а й супутніх послуг та інших

функцій. Із процесом комерціалізації бірж змінюється також ідеологія. Раніше вони слугували < поім членам-співвласникам, захищаючи їх інтереси, а тепер відстоюють свої.

Світова фінансова криза 2007-2011 рр. стала новим могутнім поштовхом до нової хвилі M&A серед фондових бірж, які заради збереження своєї частки ринку, в подекуди й виживання в умовах глобальної нестабільності РЦП, йдуть на зближення зі своїми основними конкурентами чи < іворюють альянси з альтернативними торговельними площадками. Яскравим прикладом є об'єднання NYSE Euronext (чистий прибуток у 2007 р. виріс у 3 рази - до 643 млн. дол. порівняно і 205 млн. дол., отриманими роком раніше [3]), яке внаслідок кризи в 2008 р. отримало збиток у розмірі 738 млн. дол. У результаті цього об'єднання зупинилося заплановане об'єднання Deutsche Boerse і Euronext, яке було відкликано не у зв'язку з фінансовими розбіжностями, а на політичному ґрунті. Вже на початку 2011 р. керівництво NYSE Euronext заради збереження і ідерських позицій у регіоні та збільшення конкурентоспроможності порівняно з NASDAQ OMX group, яке здійснює активну політику розширення на ринки, що формуються, підписало угоду про пїиття із Deutsche Boerse (чистий прибуток у 2008 р. - 1050,3 млн. євро, 2009 р. -471,2 млн. євро [2]). Таким чином, планується вирішити основні проблеми нестабільності фондового ринку (інформаційні та технологічні) і суттєво скоротити фінансові та адміністративні витрати. Іпизнення обсягів чистого прибутку на 52% у 2009 р. не пов'язане з кризою: майже 2 млрд. євро було спрямовано на придбання американської опціонної біржі International Securities Exchange.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що нова хвиля M&A серед фондових бірж, яка і постерігається уже з початку 2011 р., відбувається під впливом глобальної фінансової кризи та є ще однією спробою уникнути її наслідків та зберегти здобуті позиції на світовому фондовому ринку.

Література

1. Питерс Р. Міфі глобалізації / Ральф Питерс // Фінансовий ринок України. - 2005. - № 6-7- С. 51—54.
2. Deutsche Boerse Annual report 2009 [Електронний ресурс]. - Режим доступу http://deutsche-boerse.com/dbag/dispatch/en/binary/gdb_content_pool/imported_files/public_files/10_downloads/12_db_annual_reports/2009/10_complete_version/GB_komplett_2009.pdf
3. NYSE Euronext Announces Fourth Quarter and Full Year 2007 Financial Results [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.euronext.com/fic/000/030/945/309451.pdf>

Матвійчук Л. О.,
асистент кафедри фінансів та банківської
справи,
Хмельницький національний університет

Формування механізму управління капіталом машинобудівних підприємств

У сучасних умовах господарювання, які супроводжуються невизначеністю та ризиками, різні аспекти управління машинобудівним підприємством є одними з найважливіших і найактуальніших питань, які досліджуються вітчизняними та зарубіжними вченими. Визначним фактором стабільного функціонування підприємства, забезпечення високих темпів його розвитку і підвищення конкурентоспроможності є ефективна організація процесу управління капіталом. Слід зауважити, що виконання функцій та завдань, покладених на органи управління капіталом, неможливе без відповідної системи забезпечення.

У сучасній економічній літературі [1;2;4] перелік підсистем забезпечення зводиться в основному лише до правового, нормативного та інформаційного забезпечення. Дещо ширший склад елементів забезпечення наведено в працях А.В. Осташкова, який, крім вищезазначених елементів, окремо виділив технологічне, програмне та кадрове забезпечення [3,22].

Проаналізувавши погляди науковців, ми пропонуємо виділяти такі підсистеми забезпечення механізму управління капіталом підприємства: інформаційно-аналітичне, нормативно-правове, програмно-технічне, організаційно-методичне, фінансове та кадрове забезпечення.

Інформаційно-аналітичне забезпечення включає систему збору, обробки, аналізу та перерозподілу фінансової інформації. Інформація з первинних джерел в подальшому опрацьовується і використовується для розрахунку й аналізу різноманітних показників, що характеризують фази кругообігу капіталу.

Наступним елементом є нормативно-правове забезпечення, яке поділяється на дві підсистеми - зовнішню і внутрішню. Зовнішня - це державне нормативно-правове регулювання. Через розробку системи законів та інших нормативних актів держава здійснює відповідну фінансову політику та регулювання фінансово-господарської діяльності підприємств за допомогою економічних методів. Внутрішня - це нормативи і плани, які регулюють процес управління капіталом підприємства [3, 22].

Програмно-технічне забезпечення включає комплекс програмно-технічних засобів збору, ■ пробки, аналізу і розподілу інформації фінансового характеру.

Організаційно-методичне забезпеченням механізму управління капіталом підприємства нніючає сукупність організаційних та науково-методичних заходів, які здійснюються для иіншщення рівня ефективності управління капіталом підприємства.

Фінансове забезпечення передбачає визначення обсягу фінансових ресурсів, необхідних для шбе течення формування та функціонування усіх систем механізму фінансового менеджменту ■ об'єкта господарювання, їх використання, своєчасне реагування на зміни внутрішнього та 'нинішнього середовища, оцінку якості та ефективності [5].

Система кадрового забезпечення - це система відбору, навчання, атестації працівників, які ні допомогою різних методів, важелів, інструментів та форм впливають на систему управління капіталом для забезпечення його ефективного формування та використання. Важливою умовою ефективного фінансового менеджменту є робота з персоналом, до якої належать комплекс робіт з відбору, анкетування, стажування майбутніх працівників та визначення вимог до їх кваліфікаційного рівня, досвіду роботи, вміння працювати в команді, людських якостей, культурного рівня та морально-етичних якостей. Важливими компонентами успіху є формування корпоративної культури, визначення правил поведінки, кодексу честі фінансового менеджера, впровадження системи безперервного навчання, підвищення кваліфікації працівників, и 11 користання теорії ігор, ситуаційних прав та ін. [5].

Таким чином, адекватне, повноцінне, своєчасне інформаційно-аналітичне, нормативно-правове, програмно-технічне, організаційно-методичне, фінансове та кадрове забезпечення дозволить сформувати дієвий та ефективний механізм управління капіталом, що є однією із в іючових підсистем загальної системи управління підприємством.

Література

1. Балабанов И.Т. Основы финансового менеджмента / И.Т. Балабанов. - 2-е изд. доп. и перераб. - М. : Финансы и * пнистика, 1999. - 512 с.
2. Карасева И.М. Финансовый менеджмент / И.М. Карасева, М.А. Ревякина, Ю.П. Алискина. - М. : Омега-Л 2006. 135 с.
3. Осташков А.В. Финансовый менеджмент/ А.В. Осташков. - Пенза. : Изд-во: ПГУ, 2005. — 125 с.;
4. Фінанси підприємств / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьопи. - 3-тє вид. перероб. та доп. - К. : КПЕУ, 2000.-460 с.
5. Юрій С. І. Фінанси: підручник. / С. І. Юрій, В.М. Федосов, Л. М. Алексеенко та ін. — К.: Знання, 2008. - 611 с.

Павлов В. І.,

д.е.н., професор, завідувач кафедри
фінансів та економіки природокористування,
Національний університет водного
господарства та економіки
природокористування;

Кондрацька Н.М.

к.е.н., старший викладач кафедри
фінансів та економіки природокористування,
Національний університет водного
господарства та економіки
природокористування

Інституціональна теорія ринку цінних паперів

Існує низка підтверджень того, що положення класичної політичної економії, а згодом і неокласичної економічної теорії, суттєво відрізняються від сучасних тенденцій на ринку цінних паперів. За допомогою інституційної теорії можна не лише виявити глибинні причини наявних суперечностей, а й запропонувати шляхи їх вирішення. Насамперед варто наголосити на тому, що економічна теорія досліджує економіку, суб'єкти в якій обмінюються реальними товарами за раціонально сформованими цінами. Ще К. Маркс свого часу зазначав, що ринки цінних паперів - це ринки фіктивних капіталів [2, 513]. Як відомо, ціна активів формується не лише на основі об'єктивних, а й суб'єктивних факторів - прогнозів майбутнього зростання, поведінкових чинників - таких, як ефект «юрби» чи рутин. Саме завдяки рутинам є можливим технічний аналіз фігур продовження чи повороту тренду на фондових біржах.

У центрі дослідження політичної економії є економічна людина, яка, керуючись егоїстичними інтересами, намагається покращити своє становище. При цьому права інших агентів не порушуються. Насправді для сучасного ринку цінних паперів характерною є опортуністична поведінка, яка передбачає задоволення власних інтересів будь-яким способом, включаючи підступність (обман) та примус [1, 191]. У зв'язку з цим суттєво зростають витрати на захист від опортуністичної поведінки.

Ще однією методологічною основою класичної теорії є досконала конкуренція. Інституційна ж теорія розглядає не тільки монополію (олігополію), що є лише частковими випадками владного впливу, а весь спектр можливого зростання транзакційних витрат за рахунок нерівності економічних агентів. Інакше кажучи, учасники ринку цінних паперів, які вступають у транзакції, не є рівними між собою, і один з них може примусити іншого діяти в своїх інтересах. Особливої гостроти на сьогодні набуло питання недопущення владного впливу саморегулюючими організаціями професійних учасників ринку та первинними дилерами державних цінних паперів.

Крім того, досконала конкуренція трактується як ситуація на ринку, за якої існує велика юні,кість продавців (покупців), де кожен продає (купує) визначену частину однорідного продукту. < Бшак, цінні папери навіть із однаковою номінальною вартістю дуже рідко мають подібні шраактеристики та ринкові вартості, що пов'язано зі складністю та суб'єктивністю оцінки фондових активів кожним окремим учасником ринку цінних паперів.

В основі моделей класичної політичної економії лежить поведінка раціонального індивіда (homo economicus). Неоінституціоналісти, навпаки, більш реалістично оцінюють особливості обміну, враховуючи, що людям властива обмежена раціональність, а прийняття рішень пов'язане з ризиком і невизначеністю. До того ж далеко не завжди доводиться ухвалювати найкращі рішення. І ак, Т. Веблен, Дж. Коммонс і У. Мітчелл акцентували увагу на ролі інерції і звичок, які багато в чому є ірраціональними [3,20]. Інституціоналісти порівнюють витрати прийняття рішень не з ■ талонною ситуацією в мікроекономіці, а з тими реальними альтернативами, які існують на практиці. Дистанціюючись від неокласики з її homo economicus, інституціоналізм обирає об'єктом іпінчення homo institutus - цілісної людини як біосоціальної істоти, а відтак і економіка послідується ними «в контексті» [4, 33].

Класична теорія передбачає повну поінформованість агентів [3,16]. Однак, навіть на |я>звинених ринках США та Європи контрагенти не мають можливості одночасно отримувати всю повноту інформації. Це відбувається тому, що на ринках функціонує значна кількість емітентів, пипусків і видів цінних паперів, відстежувати інформацію про які досить важко. У той же час для менш розвинених ринків, до яких належить і Україна, характерною є також фрагментарність, нерегулярність, асиметричність та зловживання інсайдерською інформацією.

Як бачимо, інституційна теорія досить точно пояснює сучасні тенденції на ринку цінних паперів, тому саме інституційні підходи доцільно використати у подальших дослідженнях ринку цінних паперів, розглядаючи інститут ринку цінних паперів, як сукупність стійких формальних і нефіормальних систем, норм, правил та інституційних організацій, що регулюють прийняття рішень, діяльність і взаємодію між учасниками ринку щодо випуску, розміщення, обігу та обліку цінних паперів. Інституціями ж виступають органи і організації фінансової системи, що опосередковують взаємодію між учасниками ринку щодо випуску, розміщення, обігу та обліку цінних паперів.

Література

1. Вольчик В.В. Нейтральные рынки, ненейтральные институты и экономическая эволюция / В.В. Вольчик // Постсоветский институционализм [монография] / под ред. Р.М. Нуреева, В.В. Дементьева. - Донецк : «Каштан», 2005. С 185-204.
2. Маркс К. Капитал. Критика полит. экономии : [перевод] / К. Маркс [под ред. Ф. Энгельса]; Т. 3 Кн.3 : Процесс (■ нигилистического производства, взятый в целом. 4.2 / . - М. : Политиздат, 1986. - IV, 1080 с.
3. Нуреев Р.М. Введение. Эволюция институциональной теории / Р.М. Нуреев // Постсоветский институционализм | монография] / под ред. Р.М. Нуреева, В.В. Дементьева. - Донецк : «Каштан», 2005. - С. 6-31.
4. Тарасевич В.Н. Институциональная теория методологические поиски и необходимые гипотезы / П.П. Тарасевич // Постсоветский институционализм [монография] / под ред. Р.М. Нуреева, В.В. Дементьева. - Донецк «Каштан», 2005. - С. 32-48.

Партика П. М.,
інженер кафедри фінансів суб'єкт
господарювання і страхування,
Тернопільський національний
економічний університет

Економічні передумови фінансової інтеграції України

Фінансовий ринок України перебуває на стадії розвитку, тому питання успішного Яоіч проникнення у світовий фінансовий простір через посилення інтеграційних процесів є на сьогодні дуже актуальним. Загалом під інтеграцією розуміють поєднання основ функціонування будь-якої явищ, їх взаємозближення і утворення зв'язків.

У контексті викладеного виділимо визначальні передумови, реалізація яких створки сприятливі умови для включення економіки України в глобальні процеси і структури - системні ринкову трансформацію, реструктуризацію та відкритість економіки. Основним і першочерговим є саме системна трансформація економіки, яка полягає у переході від ізоляціонізму до відкритості, від тоталітарно-директивної моделі суспільства до ринкового типу. Міжнародний досвід свідчить, що ринкова трансформація розвивається у трьох основних напрямках: лібералізація економіки, приватизація власності й інституціоналізація (створення ринкової інфраструктури).

Для України визначальним на сучасному етапі розвитку є формування загальноекономічної і ринкової інфраструктури, збереження відкритості економіки для більш широкого її залучення до торгово-економічних, фінансово-інвестиційних, виробничо-технологічних глобальних процесів Основними економіко-правовими передумовами для цього є:

- дотримання територіальної цілісності та створення адекватної системи національної безпеки;
- безумовне виконання міжнародних зобов'язань, особливо в сфері прав людини;
- безпосередня участь у регіональних і глобальних економічних процесах;
- приведення у відповідність законодавства України до норм міжнародного права;
- використання ефективних механізмів та інструментарію його виконання.

Зазначені передумови фінансової інтеграції України формуються завдяки економічному та інституційному забезпеченню суверенітету; оцінці економічного потенціалу і напрямів структурної перебудови; розробленні та реалізації обґрунтованої програми переходу до ринкових відносин із пріоритетом роздержавлення і приватизації; забезпеченні соціального захисту населення; оцінці експортного потенціалу, виробленні експортно-імпортової стратегії та

як мінливого механізму регулювання зовнішньоекономічної діяльності; розв'язанні проблеми і і ліній зовнішньої заборгованості держави.

Крім того, найважливішими негативними факторами та деструктивними явищами у економіці України є:

1) велика питома вага фізично та морально застарілої техніки в складі основних виробничих фондів (понад 60%), що стала результатом переваги екстенсивних методів розвитку і «Коміки, і насамперед IT базових галузей;

2) диспропорції у системі самозабезпечення ключових галузей життєдіяльності країни;

3) незбалансованість галузевої структури промисловості в контексті її соціальної орієнтації і.....снціал промисловості на 90% формують галузі важкої промисловості; питома вага виробництва предметів споживання становить близько 30 % тоді, як у розвинутих країнах - 50-М)%[1;3].

Включення України до будь-яких інтеграційних утворень на сучасному етапі економічного рінпникту без чіткого бачення перспектив структурної реорганізації може спричинити не лише чи і їй, а й посилення негативних тенденцій у всіх галузях національної економіки [2]. Водночас еність України в згаданих процесах за умов цілеспрямованої внутрішньої структурної політики і їсть змогу ефективніше й швидше здійснити трансформацію економіки за рахунок:

науково-технічного та технологічного оновлення виробництва із забезпеченням його конкурентоспроможності і модернізації;

зменшення ресурсомісткості шляхом ефективного використання власних паливно- і провирних ресурсів;

- підвищення рівня внутрішньої збалансованості національної економіки задля іменшення зовнішньої залежності в розвитку її первинних галузей через формування системи пласної міжгалузевої кооперації та забезпечення повних виробничих циклів;

формування умов для забезпечення соціально орієнтованої держави;

цілеспрямованої трансформації її структури шляхом збалансування споживчого ринку з доходами населення, підвищення мотивації до праці, фінансової макростабілізації.

Література

1. Базилук Я. Про пріоритети України у здійсненні економічної інтеграції / Я. Базилук // Стратегічна панорама. - 2005.-№ 1.
2. Гохберг Ю. Украина в мировых интеграционных процессах. - Д: Сфера. - 2006.
3. Кваша С. Напрями та проблеми інтеграції України у світовий економічний простір / С. Кваша, Н. Патица // Економіка України. - 2006. - № 9.
4. Україна і світова економіка: оцінка ризиків та рекомендації щодо економічної політики. - К. : Інст екон. досл. та політ, консультацій, Німецька консультаг. група з питань екон. реформ при Уряді України - 2006.

Петрашко Л. П.,
к.е.н., доцент кафедри
міжнародного менеджменту;
Цівина М. С.,
аспірантка кафедри
міжнародного менеджменту,
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет імені
Вадима Гетьмана»

Стратегічні орієнтири корпоративної соціальної відповідальності міжнародних банківських груп в Україні

Міжнародні банківські групи, що прагнуть не лише вийти на український ринок, пристосуватися до нового бізнес-середовища, а й закріпити свої конкурентні позиції на ринку, демонструють корпоративну соціальну відповідальність (КСВ) заради покращення власного іміджу, збільшення рівня прибутковості, отримання лояльності клієнтів, підвищення інтересу інвесторів тощо. Стрімкий розвиток банківської системи в Україні, підвищення конкуренції на ринку банківських послуг, де діють як міжнародні, так і національні банки, зумовлює необхідність дослідити КСВ банків як складову стратегії їх діяльності на цьому ринку. КСВ слід розуміти як комплексне завдання, тобто як внутрішній корпоративний менеджмент організації, що повинен бути включений у її бізнес-стратегію [7; 8].

За результатами оцінки сфери КСВ ТОП-20 банків (за рейтингом надійності) на території України визначено, що серед лідерів опиняються дочірні та спільні підприємства за участю міжнародних банківських груп, які мають розвинену КСВ у материнській зарубіжній структурі [3; 4]. Лідуючі міжнародні банки (BNP Paribas Group, ING Group, VTB Group, UniCredit Group, Alfa-Group), що конкурують на українському ринку банківських послуг, використовують такі напрямки стратегії КСВ:

- благодійність (підтримка дитячих будинків, співпраця з благодійними фондами створення та підтримка благодійних проєктів для направлення коштів на закупівлю медичного обладнання, облаштування центрів, лікарень, підтримка студентів та молодих фахівців);
- спонсорство (фінансування спортивних заходів, видання книг, мистецьких виставок, концертів, вистав, реставрації пам'яток архітектури та історичної спадщини);
- захист та підтримка екології навколишнього середовища (організація акцій прибирання довкілля, насадження дерев) [1; 2; 3; 5; 6].

Дослідження КСВ проєктів українських компаній дозволяє зробити висновок, що 95% компаній регулярно здійснюють проєкти КСВ, підтримка яких збільшується з боку їх

■ шіробітників. Основними напрямками визначеної діяльності є вирішення проблем екологічної і фери, освітніх програм, захисту прав людини, соціальної адаптації [3].

Лідери ринку банківських послуг сьогодні прагнуть вкладати свої кошти в КСВ, оскільки при цьому вони стають більш привабливими як для споживачів, так і для інвесторів, тим самим фективно розвиваючи свою бізнес-діяльність на ринку України. Варто зазначити, що національні і пінки також беруть участь у згаданих заходах, однак не в такому обсязі.

В умовах сьогодення, зважаючи на високий рівень конкуренції між банками в Україні, ніжко чимось здивувати і зацікавити споживача: рівень цін на ринку є конкурентним, іїюдуктовий ряд різноманітним. З огляду на це, слід звернути увагу на КСВ та її вплив на пильність банків в українському бізнес-середовищі. Звичайно, це стосується усіх банків без винятку, однак найбільше - банків, що лише виходять на цей ринок. Використання та «провадження КСВ як складової стратегії міжнародних банківських груп в Україні дасть змогу банкам:

- отримати довіру як усередині компанії (мається на увазі лояльність співробітників), так і
- іовні (підтримка інвесторів, лояльність клієнтів);
- здобути довготермінову стійкість та стабільність на ринку за рахунок підтримки іміджу банку;
- нівелювати соціальні ризики, з якими зіштовхуються міжнародні банківські групи, іінходячи на новий ринок.

Єдиною проблемою, що постає перед банками, які лише намагаються впроваджувати КСВ V єною діяльність є їх власна проблема декларування скерованості банку на розвиток соціуму, але не впровадження її в життя, адже сьогодні українське суспільство є більш, ніж готовим до КСВ і пікків, що стає одним із основних стимулів для використання такої стратегії банками.

Література

- 1 Вклад у розвиток суспільства UniCredit Group [Електронний ресурс] - Режим доступу <http://www.unicredit.com.ua/view/Contribution>
2. Платформа бренду ВТБ [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://www.vtb.com.ua/group/platform>
3. Результати дослідження «КСВ українських компаній в умовах кризи» [Електронний ресурс] - Режим доступу: 11111 > <http://www.csriournal.com/lib/analyticarticle/2431-rezultaty-issledQvaniya-ksQ-ukrainskix-kompanii-v-usloviyax-kriz3sahtml>
4. Рейтинг надійності банків України // Український діловий журнал «Експерт». - 8-14 березня 2010. - №9 (249).
5. Соціальні інвестиції Alfa-Group [Електронний ресурс] - Режим доступу: 1111P, http://www.alfabank.com.ua/social/special_projects
6. Соціальні проекти BNP Paribas Group [Електронний ресурс] - Режим доступу <http://www.ukrsibbank.com/uk/pidl/13/1/html>
7. Kotler Philip, Lee Nancy Corporate Social Responsibility : Doing the Most Good for Your Company and Your Cause John Wiley&Sons Inc., Hoboken, New Jersey - 2005.
- 8 Michael Noer, David M. Ewalt, Tara Weiss Corporate Social Responsibility : Can Companies Save the World?
- hould They Even Try? [Електронний ресурс] - Режим доступу : http://ww.w.forbes.com/20Q8/10/16/co_rpo_rate-social-11wousibilitv-cororesDons08-lead-cx_mn_de_tw_1016csr_land.html

Рад Н. С.,
к.е.н., перший заступник начальника
головного управління Пенсійного фонду
України в Донецькій області

Фінансова стабільність пенсійної системи: проблеми концептуалізації

Із проголошенням Україною принципів соціальної держави проблема підняття рівня соціальної захищеності населення стала одним із основних пріоритетів держави [2; 3]. Вирішення цього питання потребує значних коштів, а також збалансованості пенсійної системи, що передбачено її реформуванням. Запровадження трьох рівнів, побудованих на страхових принципах, встановлює залежність рівня пенсій від тривалості страхового стажу та розміру заробітної плати (доходів) і є концептуальною базою для формування доходної та видаткової частини бюджету фонду. Їх співвідношення (рівновага, дефіцит, профіти) відбиває характерні ознаки щодо кількості учасників, алгоритму формування, розміру платежів, обсягу доходів (видатків) тощо, тому можна стверджувати, що на формування фінансової якості бюджету пенсійного фонду впливає багато факторів (рис. 1).

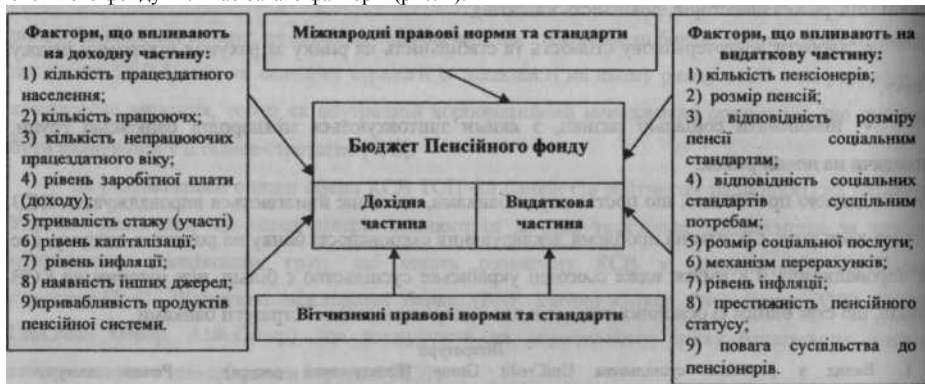

Рис.1. Концептуальна схема формування фінансової якості пенсійної системи

Важливо підкреслити, що до факторів, які обумовлюють фінансову збалансованість пенсійної системи, крім економічних, соціальних та демографічних, віднесено такі, що виходять за межі вказаних категорій. У цьому контексті поняття фінансової стабільності пенсійної системи, на нашу думку, можна визначити як здатність виконувати передбачені законодавством зобов'язання по закріплених страхових виплатах власними коштами відповідного фонду в довготривалій перспективі.

Однак, більш глибокий аналіз проблеми дає підстави погодитися із Н. Борисенком, який вважає пенсійний фонд мікросистемою стосовно економічної макросистеми і пропонує розглядати це явище з точки зору теорії систем [1, 31]. Виходячи з такої позиції, фактори впливу групуються на внутрішньосистемні (що залежать від внутрішньої організації фонду) та зовнішньосистемні (що не залежать від внутрішньої організації фонду). Вважаємо такий підхід доцільним для управління 128

і.... . сталістю, зокрема, підвищення ефективності управління наявними ресурсами фонду і-і шцінування до зовнішніх впливів.

Зауважимо, що важливою складовою управління фінансовою стабільністю пенсійної "■ й ми є відповідна система показників (індикаторів), яка, на нашу думку, може бути визначена ю і укунність прямих або розрахункових даних, що відбивають стан основних складових бюджету іжетоутворюючої бази), необхідних для прийняття ефективних управлінських рішень для іпечення фінансової стабільності. Основні показники Пенсійного фонду наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Основні показники фінансової сталості Пенсійного фонду України

Показники	Характеристика показників
1 (піввідношення працюючих та пенсіонерів	Показує рівень участі в пенсійній системі різних поколінь
■ Відсоток забезпеченості загальної потреби на виплату пенсій за рахунок власних коштів	Вказує співвідношення власних коштів до загальної суми коштів на виплату пенсій
† Відсоток забезпеченості власної потреби на виплату пенсій до власних надходжень	Вказує співвідношення власних коштів до суми коштів на виплату пенсій за рахунок власних джерел
1 Відсоток забезпеченості власної потреби на виплату пенсій до надходжень від ФОП	Вказує співвідношення власних коштів від ФОП до суми коштів на виплату пенсій за рахунок власних джерел
5 Питома вага заробітної плати (доходу) у • обіварості	Вказує, яка частка собіварості припадає на оплату праці робітників
6 Питома вага заробітної плати (доходу) у ВВП	Характеризує структуру ВВП щодо оплати праці
7 Коефіцієнт відновлення пенсій	Вказує на співвідношення між розміром пенсії та заробітної плати
к Тариф сплати страхових внесків	Вказує навантаження на ФОП для формування соціального пакету
9 Співвідношення темпів зростання пенсій та заробітної плати	Показує, чи рівномірно відбувається зростання пенсій та заробітної плати
10. Рівень сплачуваності страхових внесків	Відбиває повноту сплати задекларованих зобов'язань

* Джерело: складено автором самостійно.

Значимо, що основою формування сталої пенсійної системи є заробітна плата (дохід) і.ПІЙНЯТИХ трудовою діяльністю. Дослідниками вказується недосконалість функціонування трудової ' фери [4]. Обмеження державного втручання у систему регулювання механізму оплати праці вважається концептуальною проблемою держави, тому формування досконалого середовища для пивного охоплення трудовими відносинами населення може вважатися ключовою проблемою формування фінансової стабільності бюджету фонду, що потребує врегулювання.

Таким чином, для удосконалення концепції фінансової стабільності пенсійної системи, на пишу думку, необхідно визначити фактори впливу на фінансову стабільність пенсійної системи; удосконалити відповідну систему показників; розробити та впроваджувати концепції регулювання трудових відносин та оплати праці. Введення цих заходів забезпечить гармонійний розвиток та фінансову стабільність пенсійної системи в контексті соціально-економічного розвитку держави.

Література

1. Борисенко М.Ю. Проблеми обеспечення фінансової устійчисті Пенсионного фонда России / М.Ю. Борисенко. - М. : Финансы и кредит, 2004. - 424 с.
2. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 09.07.2003 № 1058 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>
3. Про схвалення Концепції подальшого проведення пенсійної реформи. Розпорядження КМУ від 14.10.2009 р. № 1224-р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>
4. Синяєва Л.В. Проблеми регулювання оплати праці та шляхи їх вирішення в Україні / Л.В. Синяєва // Регіональна економіка. -2009. -№ 1 (51).-С. 171-177.

Пріоритетні напрями розвитку консолідації банківського капіталу в Україні

Ефективність функціонування банківського сектора полягає у забезпеченні банків достатніми капіталами для роботи у ринковому середовищі. Зміцнення ресурсної бази банків залежить від зростання обсягів власного капіталу банків. У цьому контексті особливої уваги заслуговує концентрація капіталу, вплив іноземного банківського капіталу на національну економіку та пріоритети формування та зростання власного капіталу банків.

Рівень концентрації банківського капіталу впливає на масштаби і темпи розвитку економіки країни, тому в банківській практиці нарощення капіталів банків є дієвим інструментом стимулювання зростання прибутковості та скорочення витрат. Цього можна досягти через зростання банківського капіталу за рахунок суттєвого стимулювання банків до консолідації.

Консолідація (від лат. *сопяоїбаіо* - зміцнення, об'єднання) - це збільшення розмірів банківського капіталу в розпорядженні окремих банків або груп банків на основі їх об'єднання і/або нарощення обсягів власного капіталу [1,134]. Основними формами консолідації банківського капіталу в ринковій економіці є об'єднання - злиття та поглинання.

У банківському секторі здійснюються різні види банківського злиття та поглинання, які мають індивідуальну структуру та алгоритм здійснення. Варто виокремити такі форми: дружнього вертикального банківського злиття; примусового горизонтального банківського злиття; придбання інвестиційними підрозділами банків своїх банків-конкурентів; злиття інвестиційних банків; злиття роздрібних банків; родинні або концентричні злиття; конгломеративні злиття.

Горизонтальне злиття відбувається між суб'єктами, які працюють в одному сегменті ринку і спеціалізуються на виробництві подібної продукції або наданні подібних фінансових послуг. Особливості горизонтального злиття дають змогу розширювати як географію (сегмент) ринку, так і спектр фінансових послуг. Варто враховувати вимоги антимонопольного законодавства щодо демонополізації банківського сегмента.

Сучасна економічна наука досліджує закономірності і протиріччя злиття за допомогою розвитку синергетичної теорії, теорії агентських витрат, а також теорії вільних грошових потоків. Зокрема, постулати синергетичної теорії консолідації банків відповідають потребам раціоналізації національної банківської системи на сучасному етапі розвитку економіки.

Зростання банківських ресурсів і модернізація інформаційних систем та технологій сприяють збільшенню злиття та поглинання банківського капіталу. Масштабні обсяги консолідації

і • шківського капіталу виникають у процесі зростання технічних інновацій у банківському секторі, розширення переліку банківських продуктів та послуг, а також доступності банківського сектора і т діяльності міжнародних кредитних установ. Більшість українських банків контролюється іноземним капіталом або є власністю промислово-фінансових груп. Про це свідчить структура іопісності банківської системи країни (45,4% капіталу банків належить Україні, 18,2% - Російській Федерації, 11,6% - Австрії, 9,8% - Франції, 9% - Італії, 6% - Угорщині). Частка іноземного іііііталу в банківській системі України у серпні 2010 р. збільшилася на 0,1%, склавши 35,8%.

і іаном на 1 вересня зі 176 працюючих в Україні банків 52 фінансові установи - з іноземним мшіталом, у тому числі 20 - зі 100% іноземним капіталом [2].

Процедура злиття та об'єднання банківського капіталу потребує дотримання вимог шконодавчих норм, а адміністративно-правові проблеми щодо досягнення згоди між управлінськими підрозділами банків-учасників злиття та об'єднання виникають насамперед щодо в іємовідносин із клієнтами, ведення бухгалтерського обліку та здійснення внутрішнього та нніішнього контролю.

До пріоритетів консолідації банківського капіталу в Україні варто віднести вдосконалення і іконодавства та нормативної бази щодо регламентації процесів об'єднання, злиття та поглинання і іпківських та фінансових установ, що сприятиме захисту прав власників і мінімізації ризиків.

Процес прийняття рішення про здійснення реорганізації у формі злиття чи об'єднання є і к падним і комплексним.

Отже, успішна консолідація банківського капіталу в Україні передбачає удосконалення і іконодавства та нормативної бази щодо регламентації процесів об'єднання, злиття та поглинання ■ шківських та фінансових установ. Акціонери банків будуть економічно зацікавленими у консолідації капіталів за наявності відповідної підтримки держави, яка б захищала права власників і мінімізувала ризики, які виникають при консолідації банківського капіталу. Відповідна і іконодавча підтримка забезпечить зниження негативних наслідків від неефективних об'єднань.

На нашу думку, подальші дослідження доцільно здійснювати у напрямі детального і ічення етапів та закономірностей активізації злиття та поглинань банківського капіталу в V мовах розвитку сучасних банківських систем.

Література

І Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородиш, Г.Л. Вознюк - Л. : Вид-во Національного і ііперситету «Львівська політехніка», 2005. - 713с.

І Украинские банки увеличили долю иностранного капитала. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : 1111 р 7/crelo.com.ua/ni/business/140848

Переваги сек'юритизації фінансових активів

Починаючи з другої половини ХХ ст., фінансові інститути почали звертати увагу на ринок цінних паперів як джерело отримання додаткових ресурсів. Разом з традиційними акціями та облігаціями з'явилися різноманітні похідні цінні папери. Появу та розповсюдження такої фінансової інновації, як сек'юритизація фінансових активів, спричинили спроби банківських установ не лише залучити додаткові ресурси, а й підвищити ліквідність та зменшити ризики своїх операцій. Сек'юритизація фінансових активів за своєю природою є інновацією у сфері фінансових процесів, а саме новітньою формою фінансування для фінансових установ, яка може дати їй низку конкурентних переваг.

У зарубіжній економічній літературі функції сек'юритизації, як правило, називають «перевагами сек'юритизації» (securitization benefits) [2,61; 4]. Узагальнюючи результати досліджень зарубіжних економістів, можна констатувати, що економічний ефект сек'юритизації фінансових активів реалізується через виконання нею таких основних функцій:

1. *Функція страхування ризиків.* Сек'юритизація активів означає появу вторинного ринку кредитів. Утворення вторинного ринку сек'юритизованих активів дозволяє скоротити ймовірність виникнення ризиків, властивим банкам - таких, як кредитний, процентний, ліквідності. Що стосується процентного ризику, то, на думку американського економіста Міллера «...у минуле пішла функція банків брати на себе процентний ризик» [1, 3]. Його підтримують й інші західні економісти, які вважають, що в цей час основна спеціалізація депозитних установ - видача позичок й обслуговування депозитів, а процентний ризик несуть інші менш «обережні» фінансові установи.

Однак, банк навіть при сек'юритизації не може повністю звільнитися від процентного ризику. Функція сек'юритизації полягає не в тому, щоб усунути кредитний ризик банку- кредитора, а в тому, щоб розділити його між банком, інвестором і посередником. Продаючи зобов'язання щодо позик, комерційний банк перекладає частину кредитного ризику на інвестора, оскільки сек'юритизовані активи виносяться за баланс банку й переводяться третій особі - посередникові (SPV), який розміщує цінні папери й виступає гарантом, унаслідок чого покращується ліквідність банку.

2. *Функція рефінансування.* Вихід кредитних інститутів на ринок цінних паперів дозволяє їм заповнювати нестачу кредитних ресурсів, залучаючи кошти під свій кредитний портфель.

І радичійно іпотечні кредити видавалися за рахунок депозитів клієнтів як основного джерела фінансування банків. Надання додаткових іпотечних кредитів було можливе або за рахунок ініування додаткових ресурсів, або після закінчення терміну виданих кредитів. Із погляду банку бiпш розумно відразу після видачі іпотечного кредиту продати свої права кредитора на фондовому ринку, попередньо обернувши їх у цінні папери, і тим самим залучити додаткові кошти для видачі нових кредитів.

3. *Функція управління ліквідністю комерційного банку.* Банки, формуючи активи, видають різноманітні кредити, що дозволяють одержувати дохід у формі позичкових відсотків. Однак (ісализувати такі активи в потрібний момент не завжди вдається, що може спричинити втрату нпагоспроможності банку. Із цього погляду сек'юритизація являє собою важливий інструмент управління активами, дозволяючи з належною швидкістю й ефективністю в умовах рухливого й насиченого конкуренцією ринку реалізувати активи [1; 3].

4. *Спред-арбітраж* - відображає можливості сек'юритизації, пов'язані з підвищенням кредитної якості активів. Ця функція представляє собою використання сек'юритизації, спрямоване на підвищення вартості активів, які лежать в основі угоди, та отримання спекулятивного прибутку іа рахунок структурування більш низького ризик-профілю.

5. *Покращення ризик-профілю та диверсифікація* - являє собою використання принципу субординації для створення різних траншів цінних паперів, які мають різний ризик-профіль, що дозволяє інвестору диверсифікувати свої вкладення [2, 62].

Таким чином, використання сек'юритизації фінансових активів може допомогти українським фінансовим установам вирішувати низку існуючих проблем, особливо в умовах виходу з економічної кризи.

Література

1. Миллер Р. А. Современные деньги и банковское дело / Р. А.Миллер. - М.: Инфра-М, 224 с.
2. Морковкин А.Л. Секьюритизация активов кредитной организации как инструмент снижения кредитного риска: дис. ... кандидата экономических наук : 08.00.10 «Статистика» / Морковкин Артемий Львович. - Иваново, 2008. - 185 с.
3. Яблонская О.В. Секьюритизация банковских активов: зарубежный опыт, перспективы развития в России: ннс ... кандидата экономических наук. 08.00.10 «Статистика» / Яблонская Оксана Владимировна. - Москва, 2004. - 167 с.
4. Ingo Fender, Janet Mitchell, tintured finance: complexity, risk and the use of Ratings // BIS Quarterly Review, June 1005.

Секція 4

*Ринок страхових послуг: засади стабілізації
модернізації в країнах ЄС*

Iryna Bilyk,
wykładowca Katedry Finansów
Podmiotów Gospodarowania i
Ubezpieczeń,
Tarnopolski Uniwersytet Ekonomiczny

Przeciwdziałanie ubezpieczeniowe: zapobieganie i zwalczanie

Przeciwdziałanie ubezpieczeniowe jest poważnym problemem dla zakładów ubezpieczeniowych, «...! ktrego może zahamować rozwój całego sektora ubezpieczeń gospodarczych. Według badań ukończonych 20-30% w ubezpieczeniach majątkowych i około 5-10% w ubezpieczeniach życiowych stanowią "izolowane" ubezpieczenia [2].

Trudno jest określić istotę przeciwdziałania ubezpieczeniowego przy pomocy jednoznacznej definicji i punktu widzenia zakładu ubezpieczeń i w świetle rozpatrywania przeciwdziałania ubezpieczeniowego jako «...! Irincipium wypływającego na rozwój sektora ubezpieczeń gospodarczych za najbardziej odpowiedni «...! przyjęć tak: «ogółem przeciwdziałanie i wykreślenie godzących bezpośrednio i pośrednio w interesy firm ubezpieczeniowych i rynku ubezpieczeniowego» [3]. Za działania posiadające znamiona przeciwdziałania ubezpieczeniowego można uznać m.in.: nadubezpieczenie, wielokrotne ubezpieczenie, zatajenie istotnych warunków do zawarcia umowy ubezpieczenia i wypłaty odszkodowania informacji, przekształcenie nielegalnej szkody w roszczenie ubezpieczeniowe (zawarcie umowy ubezpieczenia po zaistnieniu szkody), fałszywe lub sfałszowane szkody, antydatowanie polis, umyślne spowodowanie szkody przez samego ubezpieczonego lub przy pomocy osób trzecich, zawyżanie wartości szkody lub zgłaszanie ubezpieczycielowi przez osobę drugą (np. OC komunikacyjne). Wiele tych przeciwdziałań wymaga współpracy z podmiotami firm ubezpieczeniowych, co często godzi w dobre imię zakładu ubezpieczeniowego i może utrudniać ewentualne wykrycie.

Największym mankamentem w przeciwdziałaniu temu zjawisku jest właśnie brak odpowiednich procedur organizacyjnych, technicznych i finansowych, a przede wszystkim szkoleniowych, umożliwiających profesjonalne wykrywanie oszustw ubezpieczeniowych. Brak jest również rzeczowej informacji o środkach, które będą podjęte w celu ujawnienia i ścigania sprawców oraz skutecznego przeciwdziałania narastaniu tych procesów. Pozytywne efekty w zwalczaniu przeciwdziałania ubezpieczeniowego i jego skutki zostaną wówczas, gdy wszystkie podmioty sektora ubezpieczeniowego będą podnosić działania zapobiegawczo-odkrywcze. Ten postulat wymaga zrozumienia przede wszystkim ze strony zakładów ubezpieczeniowych kompleksowości instrumentarium, które są wymagane, by możliwe było skuteczne podjęcie działań skutecznie ograniczających procesy ujawnienia i hamujące ich konkurencyjność.

Pojedyncze działania usprawnienia systemu zapobiegania oszustwom ubezpieczeniowym nie spowodują w pełni ograniczenia ich występowania, jednak ich przyjęcie na pewno zmniejszy skalę zjawiska. Wśród możliwych rozwiązań należy wyróżnić następujące, jednak dopiero kompleksowa ich realizacja (w ramach wspólnych działań systemowych) może przynieść wymiennie efekty:

- zorganizowanie komputerowej bazy danych o osobach, którym wypłacono odszkodowania;
- testowanie warunków umów ubezpieczeniowych pod kątem ich podatności na oszustwa;
- powołanie specjalistycznych zespołów dochodzeniowych wśród pracowników firm ubezpieczeniowych i nie ograniczanie dostępu do zdobytych informacji innym podmiotom sektora ubezpieczeniowego;
- wypracowanie wspólnych systemów nadzoru i kontroli;
- wspieranie prowadzenia badań naukowych przez wyspecjalizowane placówki naukowe z zakresu kryminalistyki;
- konieczność wypracowania systemu współdziałania sektora ubezpieczeniowego z organizacjami konsumenckimi;
- wypracowanie systemu szkolenia zawodowego pracowników firm ubezpieczeniowych dotyczącego rozpoznawania i przeciwdziałania oszustwom ubezpieczeniowym [1,4].

Zagadnienia związane z przestępczością ubezpieczeniową są tematem niezwykle niewygodnym dla firm ubezpieczeniowych. Z jednej strony skierowanie podejrzeń w stosunku do klientów może powodować utratę zaufania, bo stawia ich w pozycji potencjalnego przestępcy, a z drugiej zaniechanie działań ograniczających skalę zjawiska ze strony zakładów ubezpieczeniowych powoduje zwiększenie kosztów funkcjonowania i w efekcie podwyższanie składek, na czym tracą ubezpieczeniwi klienci.

O przestępczości ubezpieczeniowej coraz częściej mówi się także na różnych seminariach i konferencjach oraz pisze się w fachowej prasie. Niestety nadal mamy brak zdecydowanych działań przynoszących wymiennie efekty, a te dopiero stanowićbyby delementy podnoszące jego konkurencyjność i pozytywnie wpływających na rozwój podmiotów sektora ubezpieczeń gospodarczych.

Literature

1. Krupicz M. Zwalczenie przestępczości ubezpieczeniowej / M. Krupicz // Wiadomości Ubezpieczeniowe. - 1999. - №5-6. - S.20—21.
2. Noworyta S. Przestępczość ubezpieczeniowa. / S. Noworyta // Wiadomości Ubezpieczeniowe. - 1998. - № 5-6. - S.40-41.
3. Stypulkowski S. Przestępstwa ubezpieczeniowe oraz działania, podejmowane w celu ich ograniczenia. / S. Stypulkowski // Prawo. Ubezpieczenia. Reasekuracja. - 1999. № 12. - S.71-78.
4. Wojcik J. Oszustwa ubezpieczeniowe - wybrane problemy kryminologiczne i kryminalistyczne. / J. Wojcik. // Prawo. Ubezpieczenia. Reasekuracja. - 1999. - №4. -S. 18-20.

Assistance jako usługi komplementarne do ubezpieczeń

Rozwijający się rynek ubezpieczeniowy wymaga dokonywania stałych modyfikacji oraz ciągłego udoskonalania oferty zgodnie z oczekiwaniami klientów i zmieniającymi się realiami rynkowymi. Według obserwatorów rynku, świadomość ubezpieczeniowa z roku na rok rośnie. Coraz więcej osób zdaje sobie sprawę z korzyści, wypływających z posiadania właściwej ochrony. Ale rynek ubezpieczeniowy oferuje dużo więcej niż tylko finansową pomoc, którą otrzymujemy, kiedy przytrafi się nieszczęście.

Od kilku lat odnotowujemy gwałtowny rozwój usług typu assistance. Idea wprowadzenia tych produktów przez firmy ubezpieczeniowe jest zapewnienie klientom kompleksowej ochrony i pomocy na wypadek zajścia różnych nieprzewidzianych sytuacji.

Są różne definicje pojęcia «assistance». Najpierw jest to specyficzna forma ubezpieczenia, która polega przede wszystkim na zapewnianiu pomocy, a mniej na przyznawaniu świadczeń pieniężnych tj. odszkodowań [2]. Także «assistance» jest usługą ubezpieczeniową zapewniającą szybką pomoc po zdarzeniu lub wypadku zarówno w kraju, jak i za granicą. Jej celem jest zminimalizowanie rozmiarów poniesionych szkód w zdrowiu poszkodowanych i mieniu [4]. Według innej definicji «assistance» - usługa pomocy klientowi w określonych, najczęściej związanych z jakimś zdarzeniem losowym oraz w sytuacjach [5].

Polisy assistance sprzedawane są jako produkty komplementarne (lub dołączone gratis) do innych ubezpieczeń, dzięki którym możliwe jest nie tylko zrekompensowanie strat majątkowych, ale także udzielanie niezbędnej natychmiastowej pomocy w razie zajścia nagłego wypadku przez wyspecjalizowane (zewnętrzne lub własne, tzn. stworzone przez zakłady ubezpieczeń) firmy. W ten sposób poprawia się jakość świadczonych usług, rozpowszechnia się ich zakres oraz okazuje się możliwe bliższe związanie klienta z firmą.

Usługi assistance bardzo rzadko oferowane bezpośrednio. Są one oferowane głównie przez pracowników biznesowych firmy assistance i dołączone do innych produktów i usług, np. do samochodu i jego ubezpieczenia, karty kredytowej czy gwarancji na sprzęt IT. Do najpowszechniejszych rodzajów usług pomocowych należy assistance w podróży, kiedy ważna jest jak najszybsza pomoc, assistance komunikacyjne, assistance medyczne, assistance domowe, infolinie pomocowe, concierge czy assistance IT w biznesie. Umowa Assistance może być załącznikiem do posiadanej polisy OC, chociaż najlepiej łączyć ją z ubezpieczeniem autocasco, gdyż najbardziej z nim jest związana.

Przyswajając ubezpieczycielom ideę wprowadzenia produktów assistance było bliższe związanie klientów z firmą poprzez poprawienie jakości świadczonych usług, likwidacji szkód oraz, co najważniejsze, assistance stało się ważnym dodatkiem do standardowych produktów i co za tym idzie - elementem gry marketingowej. Najbardziej atrakcyjnym faktem jest przejście przez firmy świadczące

te ushigi wst?pnej likwidacji szkod w assistance domowym. Likwidacja ta polega na usuwaniu przez firm? assistance wszystkich szkod do okreSlonego w polisie limitu kwotowego.

Przej?cie przez finny assistance od firm ubezpieczeniowych likwidacji szkod z jednej strony zmniejszylo koszty administracyjne ubezpieczycieli, zas z drugiej zapewnilo kompleksowe uslugi klientom, ktorzy juZ nie musieli sami finansowac usuwania skutkw szkod, a dopiero pdniej domagiu' si? ich re- fimdacji. ObniZenie kosztow spowodowane byto w glownej mierze zmianami w systemic likwidacji szkod Firmy zajmuj^ce si? obshige produktow assistance prowadze likwidacj? szkod w oparciu o warunki wynegoejowane z ushrgodawcami, np. zaktadami opieki zdrowotnej umowy.

Tegoroczne wyniki badania w Polsce pokazuje, Ze 28% badanych deklaruje posiadanie ubezpieczenia assistance (27% w 2010 roku). Se to w wi?kszosci osoby ze Srednim lub wyZszym wykształceniem powyzej 36 roku Zycia, zamieszkujace duZe miasta. Wsrod osob posiadajacych takir ubezpieczenie aZ blisko 30% deklaruje, ze skorzystalo z przyshigujacych im swiadczeei assistance. Cora/ wi?cej Polakow postrzega ushigi assistance jako przydatne i oczekiwane. AZ 82% badanych uwaZa za przydatne ushig? pomocy na drodze, 69% ushig? pomocy medyeznej i 64% ushig? assistance udzielonij podezas podrZy zagranicznej [3].

Niewetpliwie dalszy dynamiczny rozwoj produktow z grupy assistance jest nicunikniony. Zwiezane jest to w glownej mierze z coraz bardziej wysublimowanymi oczekiwaniem klientow. Ochronu ubezpieczeniowa nie kojarzy juZ si? bowiem jedynie z rekompensate strat majtkowych, ale townie? udzielaniem niezb?dnej natychmiastowej pomocy w razie zajseia nagtego nieszcz?sliwego wypadku. Zmiana realidw naszego Zycia oraz wzrost Swiadomoici ubezpieczeniowej b?dzie wymuszat na ubezpieczycielach oraz firmach assistance stal^ modyfikacj? ubezpieczen assistance, wprowadzanie do ich zakresu coraz to nowych ushig. Czerpiqc z doswiadezenia innych panstw europejskich, gdzie tradyeja funkcjonowania produktow assistance jest znaecznie dhiZsza, moZemy jakoi wychodzic tyni oczekiwaniem naprzeciw.

W swietle tych rozwaZari bye moZe naleZaloby si? zastanowic nad wprowadzeniem pewnej wariantowosci w oferowanych zakresach tych produktw.

Zainteresowanie ustugami i ubezpieczeniami assistance systematyeznie rosnie, podobnie jak ich swiadomosc w tym zakresie. PoniewaZ rosn^ ich aspiraeje i oczekiwania dotyczqce komfortu Zycia codziennego, chc4 miec szybki dost?p do profesjonalnych ushig gwarantuj^cych wygod? i bezpieczenstwo w zyciu codziennym. Dlatego tak wielu ubezpieczajqcych uwaZa dzisiaj ushigi i ubezpieczenia assistance za wr?cz niezb?dne.

Literature

1. Lepianka A. Assistance. Hiszpania i doswiadezenia polskie // A. Lepianka // Prawo. Ubezpieczenia. Reasekuracja. I 1999.-№ 3.-S.20-21.
2. Europe assistance [Elektronnyj resurs]. - Rejim dostupu : www.euroo-assistance.nl
3. Polacy a ushigi assistance. [Elektronnyj resurs]. - Rejim dostupu : <http://www.egospodarka.pl/64005.Polacy-a-uslugi-assistance.2.39.1.html>
4. Slownik pojee [Elektronnyj resurs]. - Rejim dostupu : <http://www.piu.org.pl/slownik-pojec>
5. eGospodarka.pl. Finanse [Elektronnyj resurs]. - Rejim dostupu : <http://www.egospodarka.pl/56027>

Білоус Н. М.,

старший викладач кафедри фінансів і економіки природокористування, Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

Фінансова стійкість страхових компаній зі страхування життя

(кюблівість організації діяльності страховика визначається своєрідністю страхового процесу, який полягає в тому, на початку й завершенні цього процесу знаходяться кошти, якими і ірііховик тимчасово розпоряджається. Ця особливість потребує фінансової стійкості страховика і ", виконання своїх зобов'язань перед страхувальниками.

Дослідження фінансової стійкості страховиків висвітлені у працях В. Базилевича, Н. Поукової, А. Глущенко, О. Заруби, С. Осадця, Н. Ткаченко, Л. Шірінян та ін. У їх працях є ноімішості у трактуванні «фінансової стійкості страхової компанії». Крапку у цій науковій пік кусії може поставити детальний термінологічний аналіз, здійснений Н.В. Ткаченко, що потопив сформулювати найбільш повне і точне визначення (рис. 1). Зазначимо, що поняття фінансової стійкості компанії» слід диференціювати з поняттями «фінансова стійкість страхового портфеля» та «фінансова стійкість страхових операцій».

Методологія і методика дослідження фінансової стійкості страховиків у вітчизняній ■ кішомічній науці перебуває у процесі формування. Низка авторів пропонують при оцінюванні фінансової стійкості страхових компаній опиратися на загальноприйняті методики фінансового інініізу. Однак при їх застосуванні необхідно враховувати специфіку страхування, зазначену нами V схемі на рис.1. Зокрема, при визначенні фінансових коефіцієнтів із суми зобов'язань необхідно пккючати страхові резерви, оскільки залучення коштів для формування страхових резервів є * еіністю діяльності страховика [1, 377]. Розроблені також системи спеціальних коефіцієнтів, |"I (рахунок яких здійснюється тільки для певного виду бізнесу. Методики визначення ііпегральних показників застосовують міжнародні рейтингові агенції [3]. В Україні розроблено методику тестів раннього попередження, яка опирається на фінансову звітність страховиків і передбачає оцінку в балах відповідно до нормативів Держкомфінпослуг [2]. Загалом можна поділити три органічно і тісно взаємопов'язаних і взаємообумовлених складових фінансової і пійКОСТІ страхових компаній, які підлягають оцінюванню, фінансову надійність, шіатоспроможність та ліквідність.

Отже, ми пропонуємо дослідження фінансової стійкості українських компаній зі і рахування життя за даними 2007-2009 рр. на основі звітності восьми страховиків. На підставі "іірацьованого матеріалу встановлено, що ліквідність та платоспроможність не корелюють із розміром капіталу та страхових премій компаній. Ліквідність активів у всіх компаніях відповідає нормативним значенням, проте варіює у широких межах (наприклад, максимальне значення коефіцієнта абсолютної ліквідності 222,9, а мінімальне - 3,1). Платоспроможність з перевагою к-нденцій до зниження залишається у межах нормативів, а до критичних меж погіршилася лише у

2009 р. у трьох компаніях (АТ СК «Блакитний поліс», АТ СК «ТАС», ПрАТ СК «ПЗУ Україна страхування життя»).

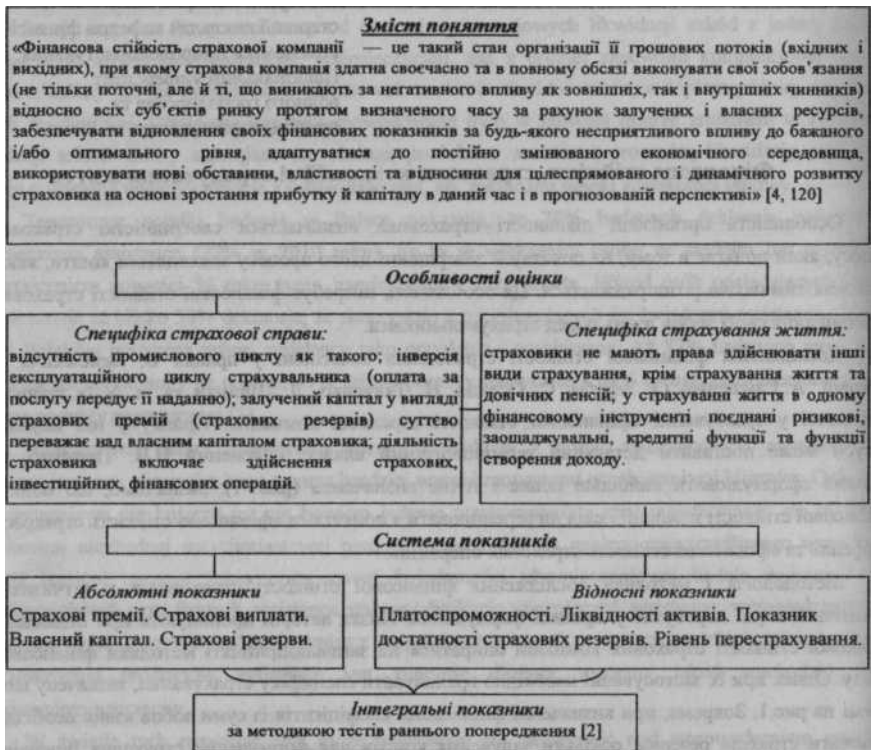

Рис. 1. Основи оцінювання фінансової стійкості страхової компанії зі страхування життя

Інтегральна оцінка фінансової стійкості компаній перебуває у межах від 2 балів (задовільний стан, відсутні серйозні проблеми, фінансові показники знаходяться на середньому рівні) до 3 балів (граничний стан, який викликає побоювання, фінансові показники знаходяться на рівні, значно нижчому за середній). Лише три підприємства (ПрАТ «Аліко Україна», ПрАТ СК «ПЗУ Україна страхування життя», ПАТ КСЖ «БрокБізнес») із восьми досліджених покращили інтегральні оцінки за аналізований період, хоч і спостерігалось деяке зниження ліквідності їх активів у 2009 р. (за винятком ПрАТ «Аліко Україна»). Одержані результати репрезентують загальний рівень фінансової стійкості компаній в цілому на ринку страхування життя України.

Література

1. Есипов В.Е. Оценка бизнеса / В.Е. Есипов, Г.А. Маховикова, В.В. Терехова. - СПб. : Питер, 2006. -464 с.
2. Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків, затв. розпорядженням Держкомфінпослуг України від 17.03.2005 №3755 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.ra.ua/ya/ua/>
3. Ткаченко Н. Досвід оцінювання міжнародними рейтинговими агентствами фінансової стійкості страховиків / Н. Ткаченко // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. - 2010. -№ 1. -С. 69-82.
4. Ткаченко Н.В. Фінансова стійкість страхових компаній: теоретичні підходи / Н.В. Ткаченко // Фінанси України -2009.-№6 -с. 104-121.

Галасюк О. В.,
викладач кафедри фінансів суб'єктів
господарювання і страхування,
Тернопільський національний
економічний університет

Інноваційний підхід до розробки нових страхових продуктів в умовах сучасних економічних реалій

У сучасній економіці страхування виступає в ролі найважливішого стабілізатора процесу і його відтворення. Постійне збільшення техногенних, економічних і соціальних ризиків зумовлює потребу в подальшому зростанню суспільного багатства, що вимагає від держави та її підприємств запровадження принципово нових страхових продуктів, які створюються шляхом моделювання досягнень різних галузей науки та прикладних досліджень.

На українському страховому ринку ще недостатньо використовуються інноваційні технології, внаслідок чого існує потреба в розробці нових сучасних страхових продуктів, адаптованих до посткризового стану економіки країни та здатних задовольнити раніше не задоволені потреби потенційного страхувальника. Саме цим і обумовлена актуальність теми ГН піддання.

Метою дослідження є інноваційні підходи щодо розробки нових страхових продуктів в умовах сучасних економічних реалій.

Страхові інновації охоплюють розвиток нових продуктів та процесів, що супроводжують їх виробництво, на ринок та обслуговування. Інноваційний страховий продукт має більш привабливі економічні властивості порівнянно з попередниками, може задовольнити раніше не охоплені потреби страхувальника та базується на використанні нових технологій у процесі його створення. Інновації при управлінні бізнес-процесами у страховій компанії. Виходячи з концепції німецького економіста П.Вієлрейчера, страховий продукт може називатися інноваційним тільки тоді, коли він створює нову «сферу страхування», яка складається із визначених показників ризику, об'єктів страхування та форми інциденту [2,146]. Інноваційний страховий продукт вважається створеним, коли один із перелічених елементів змінюється повністю або коли частини цих елементів вилучені і пропонуються як незалежний продукт.

Вважаємо, що можна виділити такі ознаки новизни страхових продуктів: а) новий продукт, який не має аналогів на ринку та розроблений самостійно страховою компанією для задоволення потреб клієнтів; б) продукт, що пропонується компаніями з іноземним капіталом на українському страховому ринку, тобто який є у переліку послуг страхової компанії та реалізується на одному з ринків, проте виведений на інший ринок; в) копія продукту, який уже функціонує на ринку, але який порівняно з ознаками новизни.

Важливо зазначити, що основою для створення нових страхових продуктів є результати маркетингових досліджень страхових продуктів, які розбиваються на базові групи, виходячи із сегментації потреб страхувальників та сегментації цільових ринків страхувальників.

Враховуючи ознаки новизни страхових продуктів, можна визначити такі способи їх створення: винайдення нової страхової послуги, яка має низку переваг перед аналогічним послугами конкурентів; інновація - вперше реалізовані та представлені на ринку нові якості в деяких страхових послугах; розробка - створення оригінальних і модифікація існуючих страхових послуг силами співробітників страхової компанії.

При розробці нових страхових послуг особлива увага приділяється підвищені по конкурентоздатності послуги та управлінню її якістю, що стимулює клієнтів переорієнтуватися іш нову страхову послугу. Конкурентоздатність послуги - це набір споживацьких та вартісних характеристик послуги, які визначають її успіх на ринку, тобто перевагу саме цієї послуги перед іншими в умовах посилення конкуренції [1, 248].

Слід зазначити, що на конкурентоздатність послуги впливає багато факторів, одним із яких є якість послуги, що включає у себе поняття технічної та функціональної якості.

Технічна якість забезпечується тим переліком послуг, які страхова компанія пропонує клієнту, тобто для того, щоб клієнт зміг спожити послугу, необхідно, щоб вона була технічно доступною та забезпечувала очікуваний результат. Критеріями для оцінювання технічної якості є надійність, доступність, безпечність, довіра, розуміння клієнта.

Однак, для страхувальника важливий не лише результат від споживання послуги, а й сам процес надання, під час якого він вступає в контакт із персоналом страхової компанії. Саме це і визначає функціональну якість страхової послуги, критеріями якої є: реакція співробітників, компетентність, ввічливість, матеріальне оточення, комунікації.

Варто підкреслити, що з практичної точки зору клієнт, перш ніж оцінити переваги того чи іншого страхового продукту, приділяє увагу таким якісним показникам страхового продукту, як кількість основних та додаткових надаваних послуг, обсяг страхового покриття, перелік обмежень у страхових ризиках, сума страхового платежу, швидке та якісне урегулювання страхових випадків, своєчасне та регулярне інформування страхувальника про проходження договору, сервіс під час виплат.

Отже, створення нового продукту та виводження його на ринок є складним процесом, який потребує суттєвих затрат, проте без нього не може обійтися жодна страхова компанія, що планує функціонувати протягом тривалого часу. Новий страховий продукт повинен забезпечувати сучасні потреби страхувальника, тобто не базові, а більш високі, відрізнятися від інших та становити інтерес для потенційних споживачів, бути простим і зручним для реалізації, мати конкурентоспроможні переваги, відрізнятися високою якістю. Тільки за наявності всіх названих ознак створений страховий продукт зможе стати гідним компонентом страхового ринку та сприятиме зміцненню позицій останнього як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях.

Література

1. Ермасов С.В. Страхование : учебник / С.В. Ермасов, Н.Б. Ермасова. - 2-е изд., перераб. и доп. - М. : Высшее образование, 2008. - 613 с.
2. Vielreicher P. Produkt innovations management. - Versichenmgsun-temehmen, Wiesbaden, Gabler-Verlag, 1995. - 345 s.

перестраховального андеррайтингу; посилені вимоги до сіраховиків-нерезидентів, які здійснити і операції з перестраховання ризиків виконання зобов'язань українських страховиків тощо.

Серед останніх законодавчих новацій у цьому напрямку слід виокремити кілька.

Податковим кодексом України, зокрема, визначено, що страховики або інші резиденти, які здійснюють страхові платежі (страхові внески, страхові премії) та страхові виплати (страхові відшкодування) у межах договорів страхування або перестраховання ризиків, зобов'язані оподатковувати суми, що перераховуються, такі під час укладення договорів страхування або перестраховання ризику безпосередньо зі страховиками та перестраховиками-нерезидентами рейтинг фінансової надійності (стійкості) яких відповідає вимогам, установленим спеціальною уповноваженим органом виконавчої влади у сфері регулювання ринків фінансових послуг, а також під час укладення договорів перестраховання з обов'язкового страхування цивільної відповідальності оператора ядерної установки за шкоду, яка може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту, - за ставкою 0%; в інших випадках - за ставкою 12% суми таких виплат за власний рахунок у момент здійснення перерахування таких виплат [2].

Стосовно створення умов для диверсифікації вихідного перестраховання, слід виділити прийнятий Верховною Радою України на початку поточного року Закон України «Про внесенні змін до статті 2 до Закону України «Про страхування», яким скасовується обмеження у здійсненні перестраховання лише в країнах-членах СОТ, що, у свою чергу, розширює можливості українських страховиків щодо його здійснення, а також юридично уточнюється місцезнаходження страховиків-нерезидентів з метою обмеження операцій із перестраховиками, зареєстрованими у країнах, що мають офшорний статус, та попередження небезпеки впливу валюти до офшорних зон у вигляді страхових премій [3]. Позитивність такого рішення зумовлена притаманністю для України недостатньо розвинутого національного страхового ринку, розміщенням на внутрішньому страховому ринку особливо великих ризиків, насамперед, із добровільного майнового страхування, страхування відповідальності та недержавного обов'язкового страхування, а також загальною тенденцією до звуження світових перестраховальних ринків, суттєвого підвищення перестраховальних тарифів.

Література

1. Підсумки діяльності страхових компаній за 9 місяців 2010 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.dfp.gov.ua>
2. Податковий кодекс України // Офіційний вісник України від 10.12.2010. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.rada.gov.ua
3. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до статті 2 до Закону України «Про страхування» [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.rada.gov.ua

страховим ринком. Теорія перестраховання знаходиться на етапі становлення і суттєвих перетворень і переживає період активних змін, зумовлених трансформацією світової економічної системи та національними особливостями. «Необхідні нові ґрунтовні економічні дослідження оскільки навіть найдосконаліша економічна теорія із часом вимагає переосмислення, оскільки наукова думка визріває на підґрунті реального економічного життя» [1,29-30].

По-третє, розвиток концептуальних основ перестраховання потребує детального філософського осмислення його наукових положень, а саме системного висвітлення економічної сутності і змісту, характеристики функцій, форм та методів. Водночас, як зазначає російський науковець І.Ю. Постнікова, «перестраховання належить до галузі економіки, яка глибоко не досліджена з позиції методології, в цьому полягає і невіршення багатьох питань, пов'язаних з її організацією, визначенням місця і ролі у системі економічних відносин...»[3,39].

Періоди активізації розвитку перестраховання як економічного явища в системі страхових відносин відповідають періодам економічних перетворень, що супроводжувалися змінами відносин власності в національному господарстві. Економічні відносини, трансформуючись у сучасних умовах господарювання, породжують нові економічні явища і категорії та видозмінюють існуючі. Як зазначає професор С.І. Юрій, «...чим повніше і глибше суспільство визнає і використовує економічні категорії, тим вагоміший соціально-економічний ефект дає їх застосування» [4, 5].

Таким чином, дослідження еволюції перестраховальних відносин та їх розвитку в діалектиці допоможе розглянути перестраховання як економічне явище у плині часу, дослідити основні етапи еволюції перестраховальних відносин, передбачити якісні зміни і ступінь зрілості цих відносин, визначити джерела та рушійні сили їх розвитку.

Література

1. Гаманкова О.О. Сутність категорії страхування / 0.0. Гаманкова *Н* Фінанси, облік і аудит: зб.наук. праць / відп. ред. А.М. Мороз. - К.: КНЕУ, 2003. - Вил. 1. - С. 29-30.
2. Мних М.В. Страхування в Україні: сучасна теорія і практика: підруч. / М.В. Мних. - К.: Знання України, 2006. - 284 с.
3. Постнікова І.Ю. Теорія перестраховання. моногр. / І.Ю. Постнікова. - М.: ОАО Московская типография «Транспечать», 2009. - 144 с.
4. Юрій С.І. Дивергенція фінансів при розгортанні ринкових відносин / С.І. Юрій // Фінанси України. - 1996. - № 9. - С. 5.

Комадовська В. С., здобуває
кафедри страхування, ДВНЗ
«Київський національний
економічний університет імені
Вадима Гетьмана»

< Особливості управління страховими операціями зі страхування життя

Управління страховими операціями є одним із найважливіших функціональних завдань і фірми, оскільки у їх здійсненні виявляється операційна функція страхової компанії. Істотний зміст страхових операцій виражається як дії страхової компанії, безпосередньо її діяльність зі здійсненням страхування, включають у себе як надання послуг страхувальникам, так і здійснення деяких інших операцій, які впливають зі страхових відносин (перестрахування, формування страхових резервів тощо). До страхових операцій не належать взаєморозрахунки з іншими фірмами і розрахунки з бюджетом, інвестиційна діяльність, розрахунок заробітної плати працівникам та деякі інші [2; 3; 4]. Проте, поряд із вивченням сутності страхових операцій при формуванні життя концепція цього поняття як самостійного об'єкта управління поки що не вирішала належного відображення у вітчизняній страховій науці.

При страхуванні життя управління страховими операціями здійснюється на таких етапах: виплата страхової премії; укладення договорів страхування життя; забезпечення отримання страхових премій та організація інкасації і безготівкових розрахунків; ведення особових рахунків; виплата страхових сум; забезпечення припинення дії договорів страхування життя з ініціативи страхувальника; здійснення перестрахування; утворення резервів. Загалом управління страховими операціями не завжди враховує особистісні якості працівників та психологію і потреби колективу. Однак, вплив людського фактора на ефективність страхової діяльності є і в цьому, оскільки можливість технічних помилок й економічних прорахунків важко виключити.

Щодо управління страховими операціями страхування життя, то існує низка важливих характеристик. По-перше, застрахована особа (чи страхувальник) здебільшого присутня у страховому процесі, тобто існує тісний контакт або взаємодія зі споживачем послуги. По-друге, у сфері страхування життя високий рівень індивідуалізації страхового продукту відповідно до потреб конкретного клієнта. По-третє, процеси у страхуванні життя є трудомісткими (договори і рахунки обслуговуються протягом тривалого часу). Отже, ці три особливості ускладнюють процес управління операціями у страхуванні життя з точки зору забезпечення ефективності.

Управління страховими операціями при страхуванні життя базується на загальних принципах управління (ефективність та раціональність) і конкретних, притаманних страхуванню і страхуванню: забезпечення платоспроможності, принцип інформативної достовірності, консервативний 147

підхід (при розрахунку страхових тарифів та страхових резервів); етика та професіоналізм (сертифікація актуаріїв, андеррайтерів) [1; 5; 6].

Зміст політики управління страховими операціями залежить від обраних пріоритетів управління страховою компанією загалом, з урахуванням особливостей страхування життя. Залежно від конкретних умов господарювання, стратегічних завдань діяльності страховика, допустимого рівня ризику в процесі управління фінансами, маркетингових цілей вирішуються такі завдання: отримання операційного прибутку, досягнення конкурентоспроможності, дотримання платоспроможності та фінансової стійкості, забезпечення якості надання страхових послуг, підвищення продуктивності праці за рахунок удосконалення технологій, забезпечення рентабельності діяльності, мінімізація втрат і ризиків тощо.

Отже, у дослідженні поняття «управління страховими операціями» особливої уваги заслуговують фінансові та виробничі аспекти. Саме тому управлінню страховими операціями, крім функцій, властивих управлінню загалом (планування, організація, контроль, мотивація) [55], на наш погляд, притаманні функції фінансового та виробничого (операційного) менеджменту, а саме - аналіз, планування, організація, адміністрування, контроль, облік. На нашу думку, зазначені функції управління тісно взаємопов'язані і забезпечують управління операціями у компанії зі страхування життя.

Управління страховими операціями передбачає наявність суб'єкта та об'єкта управління, Суб'єктами управління страхових операцій є: органи державної влади (уповноважений орган), власники страхової компанії; виконавчий орган страхової компанії, працівники, які безпосередню задіяні у страхових операціях. Конкретними об'єктами управління виступають: ціна та якість страхової послуги; операційний прибуток; страховий портфель; страхові резерви; фінансовий ризик; функціональні взаємозв'язки та організація бізнес-процесів.

Узагальнюючи викладене, варто дати авторське визначення поняття «управління страховими операціями» як ефективної та раціональної діяльності, пов'язаної з організацією та регулюванням страхових операцій, що передбачає прийняття правильної тарифної політики та політики ризик-менеджменту; налагодження функціональних взаємозв'язків структурних підрозділів страхової компанії на усіх етапах здійснення страхових операцій з метою забезпечення платоспроможності страхової компанії та отримання прибутку.

Література

1. Бланд Д. Страхование: принципы и практика / Д. Бланд. - М. : Финансы и статистика, 1998. - 416 с.
2. Воблый К.Г. Основы экономики страхования / К.Г. Воблый. - Тернопіль : Економічна думка, 2001. - 238 с.
3. Ефимов С.Л. Энциклопедический словарь. Экономика и страхование / С.Л. Ефимов. — М. : Церих-ПЭЛ, 1996. - 528 с.
4. Орланюк-Малицкая Л.А. Страховые операции / Л.А. Орланюк-Малицкая. - М.: Финансы и статистика, 1991. - 96 с.
5. Осовська Г.В. Основи менеджменту [навч. посібник] / Г.В. Осовська, О.А.Осовський. - К.: «Кондор», 2006. - 664 с.
6. Life and Health insurance. Kenneth Black, Jr., Harold D. Skipper, Jr. (Library of Congress Cataloging-in-Publication Data). - 13th ed. - 2000. - 1054 p.

Кривошлик Т. Д.,

к.е.н., доцент кафедри страхування,
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет імені
Вадима Гетьмана»

Розвиток страхування майна громадян в Україні

Страхування майна громадян - це один із ефективних засобів захисту, який дає можливість іпшкідувати збитки внаслідок непередбачуваних небезпек та сприяє підтриманню економічної ^{1,1} піски держави. Проте, сьогодні воно ще не сприймається громадянами України як об'єктивна необхідність. Свідченням цього є те, що частка витрат на придбання послуг страхування майна у чи альному обсязі витрат населення протягом 2000-2009 рр. залишається дуже низькою у 2001 р. - 0.1%, у 2008 р. - 0,08%, у 2009 р. - 0,05% (розраховано автором за [1]). Таке незначне залучення школення до послуг страхування майна є проблемою протягом усього періоду існування іпчизняного ринку страхових послуг України.

Крім того, якщо протягом 2000-2008 рр. обсяг надходжень платежів зі страхування майна іпнімадян стабільно зростав (у 6 разів), то вкінці 2008 р. негативні тенденції в економіці країни порушили цю динаміку й страхові компанії почали втрачати своїх страхувальників. У 2009 р. порівняно з 2008 р. обсяг платежів від фізичних осіб зі страхування майна зменшився на 28%. < іпшочасно спостерігалася тенденція до зменшення частки цих платежів у загальному обсязі ірахових премій по ринку: від 3,5% у 2001 р. до 2,6% у 2008 р. і 2,2% у 2009 р. (розраховано іппором за [2]).

На зменшення обсягів надходжень платежів зі страхування майна громадян вплинуло багато різних факторів. Серед факторів соціально-економічного й психологічного характеру наділимо низький рівень довіри населення до страхових компаній, який зумовлений як наслідками є шківської кризи, яка спричинила негативне ставлення населення не лише до страхових компаній, >і П до фінансових інституцій загалом, так і негативними відгуками страхувальників щодо

■ Мінпраці зі страховиками та «важкістю» отримання страхової виплати.

Розвиток страхування майна громадян ускладнюється також через низький рівень культури іп рухування суспільства. Поширеність у населення знань і навичок, необхідних для користування ними послугами, є незначною. Потенційні страхувальники не мають достатньої інформації про Іракові компанії та послуги страхування майна, не знають їх важливості й сутності, не іп підмлюють їх соціальної необхідності, корисності і значення, не розуміють, як договір

■ ірахування створює відчуття захищеності, надії на допомогу в разі настання непередбачуваних небезпек.

Ще однією суттєвою проблемою, яка суттєво впливає на розвиток страхування майна громадян, є зменшення рівня його платоспроможності. До 2008 р. зростання номінальних зарплат відбувалося досить швидкими темпами, проте криза в економіці України і - як наслідок - високий рівень інфляції спричинили падіння рівня реальної заробітної плати й відчутне падіння рівня життя громадян та скорочення чисельності представників середнього класу, які є найбільш активними споживачами цих послуг. Відповідно, коли громадянам вистачає грошей лише на задоволення елементарних потреб, вони не виявляють інтересу до страхових послуг.

Крім того, неабияке значення для розвитку страхування майна громадян має переоцінка власних можливостей щодо захисту від можливих збитків. У більшості випадків, як нами уже згадувалося, тих мізерних доходів, які має більша частина населення країни, вистачає в основному на задоволення найнеобхідніших життєвих потреб. Саме тому в сучасних умовах механізм самострахування як спосіб захисту від випадкових небезпек не діє. Населення не може цілком сподіватися й на державну допомогу, адже відшкодування за збитки, заподіяні майну, з централізованих державних резервних фондів відбувається лише в надзвичайних випадках (наприклад, у зв'язку зі стихійними лихами в західному регіоні України, які почастишали в останні роки).

Отже, вищезазначене свідчить про необхідність удосконалення підходів щодо розвитку страхування майна громадян. Це можливо передусім на основі підвищення рівня доходів населення і - як наслідок - забезпечення його платоспроможності; економічної стабільності та зростання обсягів вітчизняного виробництва; зниження рівня інфляції. Однак, це, так би мовити, зовнішні фактори, які впливають на незадовільний стан розвитку страхування майна громадян і які страховики вирішити не можуть. Багато що залежить від внутрішніх чинників, які дозволять активізувати розвиток страхування майна громадян. Серед них виділимо такі: відновлення довіри населення до страховиків шляхом швидкого та якісного обслуговування страхувальників, створення розгалуженої агентської мережі продажу страхових полісів; організація належно!, інформації про соціальну необхідність, корисність та значення послуг страхування майна та їх реклама; кваліфікована консультація потенційних споживачів послуг та страхувальників;] опрацювання програми розвитку страхового ринку з урахуванням нагальних потреб в організацій страхування майна населення.

Література

- 1: Державний комітет статистики України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Страхування в Україні. Аналітичний звіт 2010 р. К. : Український науково-дослідний інститут «Права JL економічних досліджень». -2010.-С. 23. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.dfo.gov.ua/>

Лібіх К. О.,
к.е.н., старший викладач кафедри
страхування,
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет імені
Вадима Гетьмана»

Спрощений порядок врегулювання збитків у автотранспортному страхуванні

Із розвитком автотранспортного страхування в Україні, запровадженням обов'язкового лікування цивільно-правової відповідальності автовласників, що зумовило масові звернення до ірихових компаній за компенсацією збитків внаслідок дорожньо-транспортних пригод, перед цеховиками постала проблема оптимізації, зокрема пришвидшення процесу врегулювання претензій за договорами страхування. Питання щодо врегулювання збитків у автотранспортному ірахуванні, які нині також залишаються актуальними знайшли своє відображення у працях ініаьох вітчизняних і зарубіжних учених - М. Едельбахера, О. Гаманкової, Ю. Заїкіна, (> Залетова, І. Іванюка, О. Колотило, Ж. Лемера, С. Осадця, Я. Шумелди, та ін. Проте, на даний і н Україні процес врегулювання збитків унаслідок дорожньо-транспортних пригод (далі - ДТП) ніюдовжує залишатися складним, затратним, тривалим у часі і досить часто таким, що не і.ПЛОВОЛЬНЯЄ претензії потерпілих у повному обсязі.

У багатьох країнах Західної і Центральної Європи, які входять до Міжнародної системи іпстрахування «Зелена картка», діє спрощений порядок оформлення ДТП за допомогою і ії|и>псійського протоколу», а також система прямого врегулювання збитків. «Європейський П|ЮП>КОЛ» - це запатентований, стандартизований документ, що використовується при зборі іїркинної інформації про ДТП і його учасників [2,15]. На початку 2009 р. «європейський іцінігокол» запроваджено в Росії. Дослідження показало, що в деяких європейських країнах, • і ірикклад, у Німеччині, де понад 95% претензій щодо відшкодування збитків унаслідок ДТП піірішуються через суд, система прямого відшкодування збитків не знайшла належного нм і псування [3, 10]. Проте в країнах, де «європейський протокол» офіційно використовується при ії"і">мленні ДТП, у більшості випадків страхова виплата здійснюється на підставі саме цього шхумента, а не на підставі рішення суду. Якщо немає жертв і учасники ДТП дійшли згоди щодо іторони, автовласники мають право самостійно, без виклику на місце аварії представників іріїікохорооіних органів оформити ДНІ, склавши схему випадку і заповнивши бланк протоколу. Іі допомогою сучасних інформаційних систем і технологій відповідні матеріали у найкоротший ііі і їм пі надходять до бази даних страховика.

Основна причина затримки широкого впровадження «європейського протоколу» в Україні полягає у наявності великої кількості незастрахованих автовласників за обов'язковим страхуванням цивільно-правової відповідальності. Страхові експерти прогнозують також збільшення кількості випадків страхового шахрайства на ринку приблизно на 10% [1].

Пряме врегулювання збитків передбачає одержання компенсації збитків унаслідок ДТП потерпілою особою від страховика, з яким вона має укладений договір страхування цивільної відповідальності автовласника (т.зв. «прямий страховик»), із подальшою компенсацією виплаченого відшкодування страховику, який його здійснив, страховиком винної особи (рис. 1).

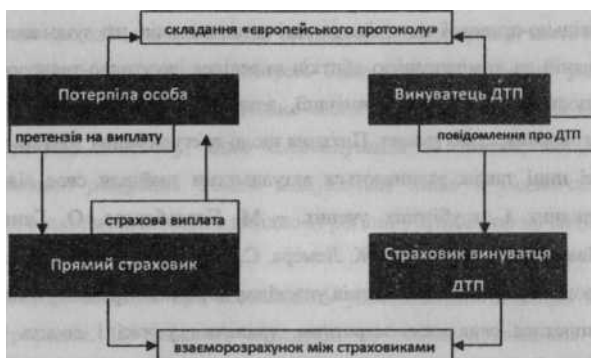

Рис. 1. Пряме врегулювання збитків у автотранспортному страхуванні із застосуванням «європейського протоколу»

Запровадження системи прямого врегулювання збитків в Україні можливе за умови єдиного для страховиків порядку визначення й оформлення обставин ДТП, зокрема за допомогою 'Я «європейського протоколу» і Централізованої бази даних при МТСБУ, єдиного підходу до оцінки збитків і визначення страхового відшкодування, а також безперешкодного і беззаперечнога задоволення вимог суброгації «прямих страховиків» страховиками винуватців ДТП, що має бути підкріплене відповідними багатосторонніми угодами. Із введенням прямого врегулювання збитків експерти очікують стрімке підвищення рівня збитковості у страховиків, що необхідно врахувати і метою недопущення дестабілізації ринку автострахування [1]. Провідна роль у запровадженні спрощеного порядку врегулювання збитків належить Моторному (транспортному) страховому бюро України.

Література

1. Василичин Р. Європротокол в Україні: плюси й мінуси [Електронний ресурс] / Р. Василичин // Режим доступу до статті: <http://auto.tochka.net/ua/6505-evroprotokol-v-ukraine-plyusy-i-minusy>.
2. Гумінський І. Ситуація вимагає прийняття виважених рішень / Іван Гумінський // Финансовые услуги. - 2009.1 №1-2. - С. 13-15.
3. Залетов О. Європейська система прямого відшкодування збитків та спрощеного порядку оформлення ДТП / Олександр Залетов // Вісник ЛСОУ. - 2008. - № 3 (9). - С. 10.

нормативних документів. Із боку податкової адміністрації необхідні конкретні роз'яснення щодо страхових виплат, структури та методів розрахунку страхових резервів та інших витрат, пільг для страховиків зі страхування життя. Перехід на загальну систему оподаткування потребуватиме змін у програмному забезпеченні, розробку ґрунтовної нормативної та методологічної бази.

Незважаючи на всі труднощі, які виникнуть у страховиків та регуляторів, відбудувати! " я позитивні зміни, які стануть причиною того, що український страховий ринок, нарешті, структурується, стане більш прозорим і схожим на розвинені страхові ринки.

Крім того, виникнуть складнощі при врахуванні суми страхових резервів у складі витрат і страховика, що є коштами страхувальників, які тимчасово знаходяться у розпорядженні страховика та забезпечують майбутні страхові виплати. Збільшення витрат на ведення справи, як аквізційних так і ліквідаційних - підніме питання ефективності витрат страховика. Витрати на ведення справи та відсоток прибутку, передбачені тарифною ставкою, дають можливість варіювати ціною на страхову послугу та конкурувати на страховому ринку, тому зниження витрат на ведення справи та відсотка прибутку в структурі тарифної ставки стане ще більш актуальним. 1

Важливою перевагою нового порядку оподаткування страховиків над попереднім є те, що він забезпечить нерентабельність схемного страхування, що сприятиме формуванню прозорого страхового ринку України.

Податкова реформа торкнулася і страхового посередництва. На страховому ринку працювала велика кількість агентів - суб'єктів підприємницької діяльності, які були платниками єдиного податку. Після прийняття Податкового кодексу вони втратили таку можливість. Агенти - і суб'єкти підприємницької діяльності - будуть змушені або піти з ринку, або реорганізувати свій бізнес та приєднатися до агентських чи брокерських компаній юридичних осіб, оскільки відповідно до Податкового кодексу будь-який суб'єкт господарювання, у тому числі і страховик, не може відносити на валові витрати суми, сплачені за будь-які роботи, надані громадянами. Як суб'єктами підприємницької діяльності, що працюють на єдиному податку. Крім того відбулося скорочення видів підприємницької діяльності, а саме фінансова діяльність, у складі якої є посередництво в страхуванні.

Література

1. Податковий кодекс України.[Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. Закон України «Про внесення змін в Закон України «Про страхування». [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>

Стецюк В. М.,
к.е.н., доцент,
голова правління ПАТ СК «Скайд»

Асиметрія оподаткування страхових компаній

11 введеним в дію з 01 січня 2011 року «Податкового кодексу України» почалися суттєві і в фінансовому стані діяльності страхових організацій в нашій країні.

Діюча до 01 січня 2011 року система сплати податків у розмірі 3% від результатів 'іінх операцій мала свої недоліки, проте позитивно вплинула на розвиток страхової системи сприяла стабілізації страховиків, спростила механізм перевірок податковими органами ірппної діяльності. Незалежно від затрат страхових компаній на ведення справи, кожна з них іі іічушла податок на суму валових внесків, одержаних платником або нарахованих на його

- ріп и. за договорами страхування і перестраховання, зменшену на суму валових внесків, них платником за договорами перестраховання із резидентами.

При такій системі справляння податків оподатковуваний дохід від страхової діяльності ні мав позитивне значення, а тому завжди сплачувався податок в бюджет. Та частина ірпчивих платежів, яка надходить у перестраховання і уникає оподаткування у страховика, податком у перестраховика.

Таким чином, страховий платіж оподатковувався загалом у страховій системі у розмірі 3% іііішховик плюс перестраховик), при цьому не було подвійного оподаткування доходів від • ірпчпкії діяльності.

«Податковим кодексом України», прийнятим Верховною Радою України від 19.11.10 р., іні і я 156, підпункт 156.1.1 передбачено структуру доходів страховика. У ньому справедливо ■■■і піічно зменшення доходу на суму страхових платежів (страхових внесків, страхових премій),

- Ч"хованих страховиком за договорами перестраховання. Це оптимальний варіант розрахунку її ■» і їді в страхових організацій.

Зупинимося більш детально на окремих складових доходів і витрат страховика, оскільки п і піюстежуться низка дискусійних положень. Найбільш непередбачуваним серед них можна «ти включення у дохід суми зменшення розміру страхових резервів порівняно зі ■ формованими резервами на кінець попереднього звітного періоду. У цьому випадку відбувається і 'іріп у часі формування резервів та їх оподаткування. Інакше кажучи, коли результати ц*ііііності компанії є кращими, збір платежів зростає і відповідно збільшується розмір резервів. І При цьому податок на резерви не сплачується.

Якщо зменшується надходження страхових платежів або страхова компанія припини діяльність, то платежі, резерви та доходи теж зменшуються. У такому разі виникають підвищені податкові зобов'язання, розмір яких спланувати неможливо, а це, в свою чергу, зменшить реальні можливості сплатити податковий платіж.

Дослідження цієї та інших проблем оподаткування страховиків ще попереду, а в нашій праці хотілося б зосередити увагу на появі подвійного оподаткування страхової діяльності, виходячи з Перехідних положень «Податкового кодексу України».

Пункт 8 Підрозділу 4 Перехідних положень «Податкового кодексу України» передбачає сплату протягом звітного року, починаючи з 01 квітня 2011 р., податку за ставкою 3% від суми страхових платежів (страхових внесків, страхових премій), отриманих (нарахованих) страховиками-резидентами протягом звітного періоду за договорами страхування, співстрахування та перестраховування ризиків на території України або за її межами. Якщо діючий і новий порядок сплати податку страховиками, який вступає в дію з 01 січня 2012 р., виключає подвійне оподаткування, то в перехідний період авторами Кодексу ця проблема не усунуто.

Із 01 квітня 2011 р. усі страховики сплачуватимуть податок у розмірі 3-х відсотків на валовий збір усіх видів страхових, співстрахових та перестраховальних платежів, причому і оподатковуваної бази не віднімаються страхові платежі, передані в перестраховання. Іншими словами, перестраховальні платежі виступають об'єктом оподаткування одночасно в страховиків та перестраховиків, що спричинює їх подвійне оподаткування.

Такий порядок оподаткування може стати приводом до підвищення тарифів страхування на 3%, оскільки в актуарних розрахунках це не враховано. Проте, проблема полягає в тому, що такс підвищення потрібне лише на перехідний період, а затрати на перерахування тарифів актуаріям* та проблеми, пов'язані з цим, себе не виправдають.

На нашу думку, виходячи з вищеведеного, потрібно було в перехідний період зберегти діючу до цього систему оподаткування або ж обкласти 3-х% податком виключно доходи від страхової діяльності. Сплата страховиками 3-х % податку від суми зібраних страхових платежів повністю підходить податковим органам. При цьому перестраховики уникнули б подвійного оподаткування, а тому могли б знизити на 3% перестраховальні платежі, що задовольнило б і страховиків.

Література

1. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 р. №85/96ВР. [Електронний ресурс]. - Режим доступу <http://zakon.nau.ua/>
2. «Податковий кодекс України» від 02.12.2010 р. №2755-УІ. [Електронний ресурс]. - Режим доступу <http://zakon1.raZaeou.ua/ck1-bn/1aTM5/rar.ck1?nreE=2755-17>

Стецюк Т. І.,

к.е.н., доцент кафедри страхування,
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет імені
Вадима Гетьмана»

Роль превентивних заходів у медичному страхуванні

І Іадання медичних послуг із використанням медичного страхування в умовах становлення І»ої економіки характеризується дією цілої низки соціальних, правових та економічних шипиків, які негативно впливають на його стан і стримують його розвиток. Найвагомішими серед ті) < невизначеність статусу і перспектив медичного страхування на загальнодержавному рівні, більшості населення до страхових компаній, відсутність розвинутої інфраструктури ііі.ні о ринку, незбалансованість економічних інтересів суб'єктів ринку, відсутність професійно мїіпотовлених спеціалістів та фінансування превентивних заходів тощо. Таке становище мїПумовлює необхідність пошуку дієвих механізмів, здатних сприяти вирішенню вищезазначених "і чем. Одним із таких механізмів є фінансування превентивних заходів у медичному і ірпхуванні.

Із курсу шкільної біології відомо, що здоров'я на 50% залежить від способу життя, на 20% ічц довкілля, на 20% - від спадковості і лише на 10% — від рівня розвитку медицини. Важливо о пі креслити, що близько 75% хвороб дорослих зароблені ними в дитинстві та підлітковому віці, •іх же зберегти здоров'я, продовжити молодість, силу, відчуття радості до життя? Головне «шало оволодіти знаннями про себе й повною мірою уявляти наслідки дії негативних пїчників. Нормальний стан здоров'я - це не лише його стан сьогодні, а й ті приховані резерви, які можуть стати у нагоді завтра. Ці резерви закладені в організмі людини природою і потребують ної пїЙНОГО тренування. Традиційно в нашій країні перевага надається лікувальній медицині і «о іицині хвороби). Проте, як показують дослідження, лише 15-20% осіб є хворими, 15-20% - практично здоровими, 60-70% знаходяться в приграничному стані - балансують між здоров'ям та чіч|x>бою доти, поки компенсаторні здібності організму мають достатній запас міцності. Такі поди досить часто випадають із поля зору медиків, оскільки не звертаються за медичною пїшомогою [2, 512].

На нашу думку, доцільно приділити увагу «медицині здоров'я» - здоров'ю здорових людей чім того, щоб утримати їх у такому стані. Напрямом такої стратегії є застосування масштабних

профілактичних заходів, які включають здійснення загальнодержавної програми профілактики захворювань. Спеціалістами підраховано, що реалізація заходів щодо профілактики тільки двох її найбільш поширених факторів ризику для здоров'я (артеріальної гіпертонії і тютюнопаління спричинить зниження за п'ятирічку їх поширення на 20%, зменшення смертності від серцево судинних захворювань - на 15%, що є рівнозначним збереженню здоров'я життя приблизно 25 тисяч чоловік працездатного віку [1,5].

Основні напрями стратегії повинні включати в себе як розробку, так і підтримку здійснення профілактичних програм; здійснення законотворчої діяльності та скоординованої політики планування та впровадження профілактичних програм; переорієнтацію служб охорони здоров'я на пріоритет надання амбулаторно-поліклінічної допомоги та посилення профілактичної спрямованості в діяльності служб охорони здоров'я; навчання населення здоровому способу життя та впровадження програм медико-санітарної освіти, спрямованих на активну стійку мотивацію збереження і зміцнення здоров'я; здійснення досліджень і маркетингу для вибору найбільш ефективної стратегії і тактики профілактичних програм та механізмів їх реалізації.

Потрібно враховувати і той факт, що самостійно галузь охорони здоров'я не зможе дати ради з існуючими проблемами через відсутність фінансових ресурсів для забезпечення профілактичних заходів, спрямованих на збереження здоров'я людей. Фінансове забезпечення наведених заходів зі збереження здоров'я нації країни могло б бути реалізованим за рахунок більш повного використання можливостей із добровільного медичного страхування. Яким чином це стосується страховика і як страхова компанія може впливати на фактори ризику для здоров'я та здійснювати профілактику захворювань? На нашу думку, вони є економічними важелями впливу, а саме — зменшення розміру страхової премії для страхувальників, які зберегли своє здоров'я і не зверталися за медичною допомогою; фінансування профілактичних заходів, спрямованих на зменшення ризику захворіти (вакцинація, профілактичні огляди), та наукових досліджень ■ пошуку, розробки і впровадження ефективних методів лікування, підняття на вищий рівень та фінансування соціальної реклами, яка пропагує здоровий спосіб життя - відмову від тютюнопаління, заняття спортом тощо.

Література

1. Вишняков О.А. О роли страховых медицинских организаций в реформировании здравоохранения] О.А. Вишняков // Страховое дело. - 2003. - № 4. - С. 52-55.
2. Лисицын Ю.П. Социальная гигиена и организация здравоохранения : проблемные лекции : учебн пособие / Ю.П. Лисицын. - М. : Медицина, 1992. - 512 с.

Сухоруко О. В.,
к.е.н., доцент кафедри
податкової та бюджетної політики,
Херсонський національний
технічний університет

П<*)СПСКТИВНІ НАПРЯМИ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИКІВ УКРАЇНИ

(і раховий сектор є важливою ланкою у системі фінансового посередництва в промислово-..... країнах світу, де страхові компанії за розміром загальних активів перебувають на 4|П<му місці після банківських інститутів.

Інвестиційні можливості страховиків обумовлені саме економічною природою страхування. фі|ічі>ііі компанії, формуючи зі страхових внесків значні за розміром страхові фонди, здійснюють ЦНГПШ лише при фактичному настанні страхового випадку. Отже, протягом певного часу, Іріішвіі компанія має в своєму розпорядженні певні грошові кошти і може їх використовувати Ді"* "ірімання додаткового доходу шляхом інвестування. Така диверсифікаційна діяльність ■ г■> ' тиків підлягає пильному контролю та регулюванню з боку держави.

Державний контроль за інвестиційною діяльністю страхових компаній здійснюється за основними напрямками: контроль за формуванням, розміщенням страхових резервів і Іноіроііъ за системою оподаткування інвестиційної діяльності. У свою чергу, податкове і і нокання інвестиційної діяльності страховиків необхідно розглядати в двох площинах - он купання страхових операцій і оподаткування інвестиційних доходів.

До прийняття Податкового кодексу оподаткування страхових компаній України ІІ"П. питалося на пільгових умовах. На жаль, діюча система оподаткування стимулює суттєве •(' шия схемного страхування, при цьому страхові компанії не зацікавлені в реальній 'ОПШННІЙ діяльності і збільшення прибутковості своїх резервів. Подібні схеми оптимізації "По ннкування практично зводять нанівець інвестиційну складову діяльності страхових компаній . і'оірізі інвестування в боргові інструменти з фіксованою прибутковістю, ліквідні акції і г нських підприємств, золото. Вирішення такої проблеми передбачене в Податковому кодексі.

Статтями 14.1.52 та 156.1 Податкового кодексу передбачено переведення страхових "ній на систему оподаткування прибутку на загальних умовах (крім страхування життя). і "іц"іідження цієї системи відбуватиметься у два етапи. Перший етап буде базуватися на *Иі"іідких положеннях кодексу - валові премії будуть обкладатися 3% податком, без "і "міання премій, переданих на внутрішнє перестрахування. Проте, одночасно страховики

будуть розраховувати оподатковуваний прибуток, податок з якого за результатами певного року сплачуватися не буде.

Для того, щоб запобігти зловживанням та розповсюдженню фінансових схем на страховому ринку України, з 1 квітня 2011 р. заборонено зменшувати оподатковуваний дохід, одержаний у вигляді страхових премій на суму страхових платежів, переданих за договорами перестрахування

Що стосується інвестиційної та іншої фінансової діяльності страховика, то прибуток, який повинен оподатковуватися у звітному періоді, буде обчислюватися шляхом зменшення суми доходів, отриманих у звітному періоді на суму витрат, понесених у звітному періоді, піч безпосередньо не пов'язані зі страховою діяльністю. Крім того, витрати - такі, як адміністративні можуть пропорційно розподілятися між видами діяльності та зменшувати оподатковувану суму прибутку. Також зберігся механізм віднесення від'ємного значення прибуткового показника па майбутні періоди до його повного покриття. Інакше кажучи, у разі отримання збитків від певної н виду діяльності вони включаються до складу витрат у майбутніх періодах та зменшують суму податкової бази.

При переході на загальну систему оподаткування (із 2012 р.), страхові компанії перейдуть. до більш класичної схеми роботи, при якій левову частку від загального прибутку вони будун. змушені забезпечувати за рахунок інвестиційного доходу.

Класично найбільш поширеним інвестиційним інструментом для страхових компаній виступали депозити, які на 30.06.2010 становили 38,9% від технічних резервів. На жаль враховуючи постійне зниження депозитних ставок, які в 2011 р. очікуються на рівні 11-14".. компанії будуть змушені дуже професійно підійти до інвестування своїх резервів. У більшості випадків страховикам стане досить невідібно розміщувати депозити в банках за заниженим! ставками (при схемному страхуванні). Страхові компанії можуть піти на подібний крок лише І тому випадку, якщо банк забезпечує їм достатньо потужний канал продажів, прибутки від якого перевищують втрачений дохід при розміщенні засобів на неконкурентних умовах.

Підсумовуючи сказане, можна зробити висновок, що впровадження Податкового кодексу у досить вагомо відобразиться на функціонуванні ринку страхових послуг. Переведення страховики! на загальну систему оподаткування повинно усунути проблеми, що виникають поряд ■ фінансовими механізмами оптимізації оподаткування: тіньовий прибуток, втрата бюджету, уповільнення інвестиційної діяльності страховиків як одного з основних джерел одержанні прибутку компаній.

Література

1. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р. - № 2755-17. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховини Ради України. - Режим доступу : [БПр://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/taip.C81?nre8=2755-17&p=12925796312964Я1](http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/taip.C81?nre8=2755-17&p=12925796312964Я1)
2. Відповідь ДПА України на запит ЛІСОУ щодо довгострокових договорів страхування життя. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://uainsur.com/wp-content/uploads/2011/02/GNSU.pdf>

Татаріна Т. В.,

к.е.н., доцент кафедри страхування,
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет імені Вадима
Гетьмана»

Перспективи розвитку комплексного страхування банків в Україні

Іншачиноу практикою у діяльності зарубіжних страхових компаній є укладення договорів »"*
.... страхування банків. Як свідчить міжнародна статистика, серед випадків, за якими
.....мнюють величезні збитки, переважають пограбування, крадіжки, шахрайські дії персоналу та іпн
th осіб. За даними Unit Credit Group, у 40% випадків злочини здійснюються рядовими і
піпрі'Оііниками, у 30% - керівниками, у 15% - третіми особами або колишніми співробітниками 111 і
їмс тому в переліку ризиків, які покриваються комплексним страхуванням або страховим Ні . її. і їм
HBB (Bankers Blanket Bond), виокремлюють такі:

- збитки внаслідок незаконних та шахрайських дій співробітників банків;
- збитки від втрати грошей та інших цінностей, що знаходяться у приміщеннях банку;
- збитки від втрати грошей та інших цінностей при їх транспортуванні;
- збитки, понесені банком у зв'язку з прийомом фальшивої валюти;
- збитки, понесені банком унаслідок здійснення операцій із підробки документів;
- збитки, понесені банком унаслідок здійснення операцій з цінними паперами;
- збитки, нанесені майну банківського офісу в результаті злочинних дій третіх осіб.

Крім того, страховим полісом можуть бути передбачені і додаткові ризики - страхування
>н•іім. іпх сейфів для зберігання цінностей, страхування банкоматів, страхування ризиків при
МІ»н»ж ганні пластикових карток тощо [2, 120].

Ісобхідним елементом комплексного страхування банків є покриття збитків від Юмн югерного
та електронного шахрайства, яке забезпечує захист від таких збитків: Ш«шоковане проникнення в
електронні та комп'ютерні системи банку, зміна, перекручування
Нб|" і'мпції, яка знаходиться в них; уведення невірної електронної інформації в обладнання для
Нирпчунку ерошових купюр; знищення інформації в комп'ютерних системах банків та на носіях
ні<|'п|>МІЩЦІ.

< >іжс, використовуючи комплексне страхове покриття, банки можуть себе обезпечити від тіх
збитків. Під комплексний захист потрапляють і центральний офіс, і вся мережа філіалів іріконаного
банку.

І.езперечними перевагами у придбанні банком комплексного покриття є:

- 1) зниження ціни страхового покриття за комплексність;

2) наявність у банківських установах поліса ВВВ засвідчує їх надійність, безпечність та професіоналізм, адже такий захист передбачає захист від багатьох ризиків;

3) іноді важко визначити причину, що зумовлює збитки в економічній сфері (ненавмисна помилка працівника або його злочинні дії), а комплексний захист такі чинники враховує.

При укладенні договору комплексного страхування банків страховиком визначається загальний ліміт відповідальності, в межах якого здійснюється виплата відшкодування. Загальний ліміт поділяється на субліміти, тобто узгоджені ліміти відповідальності страховика за кожним ризиком. Ціна такого захисту становить 2-5% від страхової суми і залежить від таких чинників попередня статистика збитків банку, обсяг та напрям його діяльності, репутація банку, мережа його філій, обсяг страхового покриття, наявність франшизи. Страховий платіж може досягати і кількох десятків, а то й сотень тисяч доларів, адже йдеться про величезні суми страхового покриття. Через ціну страхового поліса, а також інші чинники (необхідність здійснювати оцінку системи безпеки банку експертом, а це - відкриття внутрішньої інформації, яку не всі банки мають бажання надавати у повному обсязі; недосконалість трудового законодавства та інших нормативних перешкод) стримується розвиток комплексного страхування банків в Україні.

Одним із перших банків на вітчизняному страховому ринку, який придбав поліс ВВВ у страховій компанії «АСКА» був ПУМБ у 2002 р. На сьогодні комплексне страхове покриття мають трохи більше десяти вітчизняних банків і приблизно така ж кількість виявляє інтерес щодо купівлі страхового поліса ВВВ [1]. В основному це дочірні підприємства західних банків, на які поширюється програма материнської компанії, або материнська компанія спонукає до купівлі такої програми в Україні. Певні труднощі у здійсненні такого виду страхування мають і страхові компанії, адже зв'язку з величезними сумами відповідальності страховика, виникає необхідність партнерськ відносин із загальновідомими перестраховиками або міжнародними перестраховувальними брокерами.

Отже, враховуючи розвиток інформаційних технологій, можемо стверджувати, що виникатимуть нові ризики, вплив яких необхідно нівелювати, а тому зацікавленість банківських установ до специфічного комплексного страхування зростатиме. Активізуватимуть цей вид страхування, а також розвиток банківської системи, глобальних систем автоматизації банківськ операцій та участь банків у міжнародних інвестиційних проектах.

1. Седо. С. Поліс ВВВ - страхування банків від кримінальних ризиків. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://banking.ua/review/3005.03.20_11
2. Фурман В.М. Світовий досвід комплексного страхування банківських ризиків / в.м. ч>урман // Банківська справа. — 2004. - № 5. — С. 118- 122.

\ ДК 168.212

Толстенко О. Ю.,
викладач,
Тернопільський комерційний інститут

Технічний асистанс - елемент фіделізації клієнтів страховика

Усі показники розвитку добровільного страхування автомобільного транспорту в Україні за 2008 рр. щорічно зростали, а в 2009 р. у зв'язку з настанням фінансової кризи загальною тенденцією на страховому ринку, як і в інших галузях економіки, став спад темпів зростання премій. Якщо у 2008 р. валов. надходження страхових платежів з «Авте- К А(КО) становили 5870,1 млн. гривень, то в 2009 р. -3990,1 млн. гривень, а за 9 місяців 2010 р. - 1,2 млн. гривень. Тенденція зменшення обсягу премій із цього виду страхування пов'язана з програмою автотранспорту, девальвацією національної грошової одиниці та зниженням платоспроможності потенційних страхувальників. Ці негативні тенденції зумовлюють жорстку конкурентну боротьбу за кожного клієнта.

В Україні автотранспортне страхування здійснюють близько 300 страхових компаній, які прагнуть між собою щодо задоволення інтересів страхувальників у страховому захисті. Цифра конкуренції на ринку страхових послуг полягає в тому, що основним методом йпннурснтної боротьби є нецінова конкуренція.

Оскільки страхова послуга належить до складу товарів пасивного попиту, то для зрощення попиту та залучення клієнтів страховики розширюють перелік страхових послуг, шукають зручні для страхувальників канали продажу [2; 81-82].

Договір «Авто-КАСКО» часто характеризується однаковими умовами страхування, і вчинним переліком ризиків і приблизно однаковою ціною, тому страховики можуть отримати певні конкурентні переваги, лише зосередившись на задоволенні конкретних потреб кожного клієнта. У маркетингова політика страховика, спрямована на широке коло споживачів, у основі лежить емпіричне на дві головні ідеології: ідеологію «мисливця» (орієнтовану на якість) та ідеологію «садівника» (орієнтовану на кількість). На сучасному етапі розвитку ринку обидва підходи є актуальними, та, на нашу думку, найбільш перспективною є ідеологія «садівника», яка втілюється у понятті «фіделізація» (методи з утримання клієнтів, ішщення їх лояльності до страхової компанії, послугами якої вони вже скористалися) [1].

Одним із елементів фіделізації клієнтів страховика, який здійснює добровільне страхування автомобільного транспорту, є розробка та реалізація програм страхування, які включають в себе

послуги технічного асистансу, які допомагають автовласнику мінімізувати фінансові витрати і «організаційні зусилля у випадку непередбачуваних проблем з автомобілем. Для цього страхові» укладає договір про співробітництво з асистуючою компанією, яка в цілодобовому режимі забезпечує професійний сервіс водіям-страхувальникам, який, крім страхової послуги, включає:

- евакуацію автомобіля до найближчого місця ремонту з місця поломки або ДТП;
- допомогу, яка буде надана на місці, якщо проколосось колесо, а запасне вже використань розрядилася акумуляторна батарея раптово скінчилось пальне;
- доставку запасних частин (за кордоном); асистуюча фірма забезпечує доставку найбілі.і» швидким способом запчастин, необхідних для ремонту автомобіля, якщо неможливо отримати ш запчастини на місці;
- оплату проживання у готелі;
- репатріацію страхувальника та осіб, що подорожують автомобілем, до місця проживаип- в Україні або продовження поїздки;
- повернення дітей, подорожуючих автомобілем, з-за кордону в Україну;
- репатріацію автомобіля до місця проживання страхувальника в Україні у разі крадіжки» якщо автомобіль був виявлений після того, як страхувальника було повернено до місці проживання в Україні, а знайдений автомобіль знаходиться в стані, що не дозволяє його самостійне пересування;
- юридичний захист;
- передачу термінових повідомлень від страхувальника і назад у випадку поломки або ДНН

У більшості випадків ДТП стають справжнім шоком для водіїв. Більшість із них не можуть адекватно реагувати на те, що відбувається, а якщо договором страхування «Авто-КАСК< >» передбачено також послуги технічного асистансу, то, для того, щоб отримати допомогу у скрутні ситуації, водію достатньо лише одного дзвінка в цілодобовий диспетчерський центр асистуючі компанії. Інакше кажучи, страховик у будь-якому випадку (навіть не страховому), не залиш! свого клієнта наодинці з проблемою, що в свою чергу, формує лояльне ставлення клієнта і» страхової компанії. Клієнт зі свого боку рекомендує такого страховика своїм друзям, колега! членам референтної групи, що сприяє фіделізації існуючих страхувальників та залученню нових,!

Література

1. Бізнес-словарь. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.businessvoc.nl/bv/TermWin.asp>
2. Гаманкова О.О. Ринок страхових послуг України: теорія, методологія, практика: монографія / О.О. ГаманкоЦ - К. : КНЕУ, 2009. - 283 с.

Чаплигін К. М.,

начальник першого інспекційного відділу
інспекційного департаменту
Державної комісії з регулювання ринків
фінансових послуг України, здобувач кафедри
макроекономіки та державного управління
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана». Науковий
керівник - д е н., професор **Малий І. Й.,**
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

< і рахова компанія: економічна природа, види та особливості діяльності

Дим ринкової економіки властива свобода підприємництва, різноманітність його форм, і... і ним усіх суб'єктів господарювання на споживача з метою забезпечення зростання прибутку. И у умовах держава безпосередньо не втручається у діяльність підприємницьких структур, І н і ш мопідносини з партнерами й клієнтами, банками тощо. Крім того, державою визначаються кпм ■ > шпшш правила ринкового господарювання для всіх видів підприємницької діяльності та ... умови для певних галузей виробничої й невиробничої сфер. Дотриманню встановлених (нерідко досить суворих) сприяє система фінансових, податкових, митних та інших важелів. Гліом із розвитком ринкових відносин, ускладненням взаємозв'язків між усіма суб'єктами Н ... зростає ймовірність виникнення непередбачуваних ускладнень, підвищується Гі- ні ризику на всіх рівнях. Підприємець у ринкових умовах ризикує втратити свій капітал, може Нрітіїиїги своєю необачною поведінкою втрати капіталу у своїх постачальників, споживачів або шшы!" мішків. Працівник в умовах ринку може втратити роботу, здоров'я, працездатність, (*'ш'г'їжєння, майно. Одні втрачають годувальника, комусь не повертають кредит, хтось потерпає (І і (мит курсу валюти і т. ін.

Цюстання ризику в усіх сферах життя та господарської діяльності людини зумовлює ...'шість захисту громадян від можливих втрат. Нова система економічних і соціальних

..... зумовлених переходом до ринку, породжує потребу в розвитку страхування як засобу йї н. и виробництва, майна, добробуту громадян.

І економічна природа виникнення й змісту страхування пов'язана з передачею сними особами за певну плату іншій (юридичній) особі (як правило, страховій організації) І*'in і можливого збитку і подальшого відшкодування фактичних збитків при настанні Ц|Ммі]юго випадку такою особою учасникам страхування. Страхування завжди передбачає *'k' іюпання коштів багатьох осіб (учасників страхування) у спеціальних цільових фондах, які "■ 'мніться юридичною особою, що має на це право. Саме тому страхові відносини завжди

складаються з приводу умов формування і використання коштів цільового страхового фонду.

Страховання у ринковій економіці ґрунтується на попередньому створенні страхових фондів з страхових внесків та на відшкодування збитків потерпілим учасникам.

Отже, страхування - це спосіб захисту майнових інтересів громадян в умовах ринкової економіки. Кожна людина повинна знати, як вона може обмежити свій ризик і скільки це їй коштуватиме. З іншого боку, страхова справа є прибутковим різновидом підприємництва, яке в Україні починає розвиватися.

Ефективність ринкової економіки забезпечується гнучким і погодженим використанням економічних та неекономічних методів управління нею. Для цього використовується також і страхування, яке відіграє роль одного з елементів такого регулювання економіки, так і саме по собі виступає об'єктом управління, що функціонує в межах загальних і специфічних для НБОП особливостей [1]. Основною принциповою ознакою організації страхової діяльності на сучасному етапі є його монополізація. Поряд із державним страхуванням в Україні виникло і розвивається страхування, що здійснюється акціонерними товариствами, кооперативними та іншими організаціями. Ще не знайшло поширення взаємне страхування, яке відіграє суттєву роль, і країнах із розвинутою ринковою економікою.

Державна форма страхування виражає відносини між державною страховою організацією і застрахованим. Вона може здійснюватися в умовах абсолютної монополії держави на здійсненні усіх видів страхування, монополії держави на окремі його види, або ж при відсутності будь-якої державної страхової монополії. На сучасному етапі спостерігається тенденція розвитку останнього варіанту. В Україні, проте, не виключається пріоритет держави у здійсненні деяких видів обов'язкового страхування.

Враховуючи, що страхування є особливою сферою фінансово-кредитної діяльності, повинна забезпечити інтереси юридичних та фізичних осіб, воно повинно бути надійним і гарантованим, що зумовлює необхідність використання як загальноживаних, так і особливе важелів державного управління, відповідної юридичної бази.

Організація страхових операцій у ринкових умовах передбачає наявність та аналіз інформації про діяльність усіх страхових організацій. Вона не може обмежуватися лише рекламним повідомленням про види страхування, порядок укладення договорів і виплаті страхового відшкодування. Така інформація повинна включати загальні відомості про страхову організацію, послуги, які вона пропонує, статутний капітал, звітний баланс. Лише при наявності такої інформації у бажаючих застрахуватися буде реальна можливість свідомо й виважено вибирати собі страхового партнера.

Література

1. Насырова Г.А. Модели государственного регулирования страховой деятельности / Г.А. Насырова // Вестник Финансовой академии. - 2004. - № 4. - С. 12-16.

Секція 5

*Фінансова політика країн Європи та України
у посткризовий період*

Finansowe wsparcie Unii Europejskiej - szansi na tytuł europejskiej stolicy kultury

W trakcie rozmyślan nad wyborem tematu artykułu natkną się na stwierdzenie *«kultury i nie ma jogurtu, ja nie muszę»*. My, studentki zarządzania w kulturze, sztuce i turystyce kulturowej, zgodziliśmy się z nim nie do końca. Choć można je rozpatrywać pod wieloma względami, postanowiliśmy odwołać się do Unii Europejskiej i pokazać, że dzięki jej wsparciu i finansowaniu wielu gwałtowniejszy sceptyk, znajdzie dla siebie odpowiednie i kulturalne zajęcie.

Unia Europejska przeznaczająca ogromne fundusze na rozwój poszczególnych sektorów gospodarki Europy, w tym także na kulturę. Jednym z najważniejszych działań w zakresie finansowania, a zarazem promowania kultury w szeregach Unii było powołanie do życia w 1985 roku przez Radę Unii Europejskiej programu «Europejska Stolica Kultury - European Capital of Culture (ECOC)». Miasto w Unii Europejskiej, które zdobywa tytuł, przez okres jednego roku ma wyjątkową okazję, nie tylko do uzyskania 60% finansowego wsparcia UE na tworzenie infrastruktury i działań kulturalnych, ale także szansę na wyprzedzenie w Europie, przyciągnięcie turystów, zmianę statusu miasta z przeciętnego kulturalnego do poziomu stolicy, Stolicy Europejskiej Kultury. Z roku na rok zainteresowanie stolicami kultury wzrasta, przybywa zwolenników, mieszkańcy miast angażują swoje własne środki na dodatkową pomoc, co skutkuje tym, że «stolice» wywierają ogromny, co ważniejsze pozytywny wpływ nie tylko na Europejczyków, ale obywateli kulturowego świata. Co ważne, przez okres 26 lat od momentu uruchomienia programu, nie zmienił i nie stracił swojej pierwotnej idei, jaką jest pokazanie światu, jakimi bogactwami dysponuje, gdzie przy zjednoczeniu się europejskiego społeczeństwa można dokonać kulturowego cudu.

Uzyskanie tytułu niesie za sobą wiele korzyści. Nie tylko w trakcie roku, gdy jest się stolicą kultury, ale także w latach następujących. Trzeba jednak dobrze wykorzystać otrzymaną szansę i zapewnić ciągłość rozwoju miasta przede wszystkim pod względem kulturalnym, społecznym, a także ekonomicznym. Korzyści to jednak nie wynik natychmiastowy, powinno się tak kierować działaniami by mieć pewność, że doprowadzi się do maksimum korzyści. By nie ponieść fiaska, należy od samego początku dobrze zarządzać finansami oraz powołać do tego odpowiednio dobranych ludzi. Złe zarządzanie w obu sferach może doprowadzić do nieporozumienia, a w konsekwencji do upadku przedsięwzięcia.

III' wnosi swój wkład finansowy za pośrednictwem programu «Kultura», z zastrzeżeniem, że dana osoba z Ministerstwa Kultury musi wywiązać się z tego, do czego zobowiązała się na etapie wyboru. «Nagroda»

... musi być przekazywana instytucjom odpowiedzialnym za organizację i propagowanie działań na imię Ministerstwa Kultury. Kwota ta musi zostać wykorzystana na sfinansowanie działań i projektów (w tym w szczególności wdrożenia).

W 2000 roku, Kraków został wyznaczony tytułem Europejskiej Stolicy Kultury. Jak na razie jest to jedynym w Polsce miasto, które dostąpiło tego zaszczytu, ale może nie jedyne, gdyż Minister Kultury i Dziedziczystwa Narodowego 9 listopada 2009 roku ogłosił oficjalny konkurs, gdzie w 2016 roku jedno z polskich miast ma szansę ponownie znaleźć się na kulturalnej mapie Europy. Na starcie pojawiło się 11 miast, w tym Katowice - miasto, w którym żyjemy i studiujemy na co dzień. Aktualnie Katowice znajdują się w gronie pięciu najlepszych miast kandydujących do tytułu Europejskiej Stolicy Kultury. Jednym z powodów, na sercu możemy powiedzieć, że Katowice zasługują na ten tytuł. Żyjąc w tym mieście przez kilkanaście lat, obserwujemy ciągłą zmianę kulturalnego i społecznego wymiaru miasta, które dotychczas było głównie z górnictwem i typowo industrialnym charakterem. Obecnie, młodemu pokoleniu tego miasta, mającym za cel naśladowanie dobrej kultury, spokojnie możemy przebieierać w wyobraźni scenariusze. Ktoś powie, że dopiero starania o tytuł ożywiły drzewny potencjał Katowic. Może i tak, ale w tym konkursie ujrzało światło dzienne to, co już gdzieś raczkowało, potrzebowało tylko trochę odwagi i wiary w to, że Katowice, typowe kopalniane miasto, może wykorzystać te atuty i zmierzyć się z Warszawą czy Wrocławiem. Czy ktoś z tych miast może się pochwalić festiwalami organizowanymi na terenach pokopalnianych? Nie, więc to, co wyróżnia Katowice na tle pozostałych miast, będzie naszym atutem w walce o tytuł Europejskiej Stolicy Kultury 2016.

Staraliśmy się pokrótce przedstawić niewielki fragment działań Unii Europejskiej w zakresie rozwoju kultury w Europie. Uważamy, że takie programy są potrzebne. Dzięki nim, miasta zmieniają swoje oblicze, zmieniają swoich mieszkańców, zmieniają ich podejście do życia i do otoczenia. W działaniach na rzecz promocji kultury ich miasta. Zmieniły też nas, gdzie mieszkamy poza granicami kraju, śledzimy wydarzenia, które mają przybliżyć, nasze miasto Katowice, do posiadania tytułu. Z dumą nosimy symbol «Miasta Ogrodów», mamy znaczek z kolorowym serduszkami, które znajdują już chyba wszyscy mieszkańcy Katowic. Symbol, który miejmy nadzieję zaistnieje na mapie Europy.

Literature

I. Poradnik dla miast ubiegających się o tytuł Europejskiej Stolicy Kultury. http://it.europa.eu/culture/pdf7doc633_pl.pdf

Kryzys w krajach nadbałtyckich i w Polsce

Wielki kryzys XXI wieku, który rozpoczął się na przełomie 2008 roku wstrząsnął całym światem. Spadek produkcji, płac, zatrudnienia, konsumpcji, wzrost bezrobocia doprowadził do destabilizacji nie tylko gospodarczej, ale również politycznej i społecznej. Skutki recesji dotknęły również małe gospodarki krajów nadbałtyckich czyli Litwy, Łotwy i Estonie. Te trzy niewielkie państwa wchodziły w skład Związku Radzieckiego, stąd ich gospodarka dopiero się rozwijała i mimo tego, dawała sobie świetnie radę. Przed rokiem 2007 w «Bałtyckich Tygrysach» odnotowano najwyższy wzrost gospodarczy w UE. Dlaczego więc akurat te kraje odczuły kryzys tak bezlitosnie? Polska była wyjątkiem w całej Europie. Podczas gdy większość państw zmagała się ze spadkiem realnego PKB nawet do minus 18% (Łotwa), kraj nad Wisłą uzyskał aż 1,7% PKB. Pomimo sukcesu, pokusił się o stwierdzenie że jest to szczęście i nieszczeście.

Jak już wcześniej wspominałam, w okresie przedkryzysowym, w latach 2005-2007, w krajach nadbałtyckich odnotowano największe stopy wzrostu gospodarczego w UE. Na Łotwie wzrastał on aż o 10,8% rocznie, natomiast Litwie i Estonii średnio o 8,8%. Państwo prowadziło typowo liberalną politykę (brak podatku od spadków, darowizn, brak podatku od nieruchomości) [1]. Krajem mlekiem i miodem płynącym okazała się Łotwa. Rosnące zarobki ludności, lepszy standard życia, pozwalały na zaciąganie dużej ilości tanich kredytów zagranicznych w innych walutach (funty, euro itd.), co okazało się katastrofalne gdy wartość dewiz drastycznie spadła. Większość z kredytobiorców, musiała stanąć w obliczu wysokich spłat rat kredytu. Dla niektórych stało się to niemożliwością a część sprzedawała swoje nieruchomości. Kolejnym problemem stał się wysoki wzrost bezrobocia w Estonii z 10% do 19% i na Łotwie z 13% do 20% który skutkował emigracją ludności do innych krajów UE. Przeistoczyło się to w kryzys społeczny, liczba samobójstw wzrosła do 35 na 100 000 i stała się jedna z najwyższych na świecie. Sytuacja finansów publicznych drastycznie pogorszyła się na Litwie i Łotwie, «deficyty budżetowe w relacji do PKB wzrosły w 2009 roku odpowiednio do 8,9% i 9%, a relacja długu publicznego do PKB: 29,3% i 36,1%» [2]. Rząd Litwy, w odpowiedzi na kryzys, aby zapobiec rosnącemu deficytowi budżetowemu, groźącemu bankructwem, obciążył wydatki publiczne o 30% w tym emerytury i pensje w sektorze publicznym. Nawet sam premier Audrius Kubilius zgodził się na obniżkę swojej gazy o 50%. Podwyższone zostały również podatki na takie towary jak alkohol, leki, a podatek od

» ' iічч-biorstw wzrosł z 15%-21%. Drastyczne cięcia budżetowe doprowadziły do, zubożenia ludności, id "mi- emerytów. Rz^d litewski nie wybrał tak jak wi?kszoSc państw dotkni?tych recesja polityki h in. nowskiej, czyli wzrostu produkcji wraz z stałym poziomem cen, co spotkało się z krytyką z *!i .nik y jak rdwniez w srodku państwa. Stan deficytu budżetowego w Estonii w porównaniu do Litwy i I iilwy li st zaskakuj^co dobry. «Deficyt budżetowy w relacji do PKB zmniejszył się (!) do 1,7%, a dhig lii*lił /ny do PKB wzrósł nieznacznie do 7,2%» [2].

Polska i Czechy styparystami dotkni?tymi przez kryzys w najmniejszym stopniu. Polska w 2009 m o iiiiinla 1,7% wzrostu gospodarczego i uplasowała się tym samym na pierwszym miejscu w OECD | <| Irsi wide czynników które wptyn?ly na «aksamitny kryzys[6]». Po pierwsze w przeciwieństwie do krajów nadbałtyckich, ludzie niech?nie pobierali kredyty w zagranicznych bankach, tak więc zależność mln nych walut, których wartość spadała, była nieznaczna. Kolejnym powodem jest mniejsza zależność ■■I eksportu, ktdry gwahownie zmalał kiedy pojawił się kryzys. Również wysoka konsumpcja i o inwiiizna która jest w porównaniu do krajów sąsiadujących wysoka bo wynosi aż 61%, wpłyn?ła na n "i. i gospodarczy. Ludzie, nieswiadomi globalnej katastrofy, chodzili i kupowali. Tym samym I" i. zynili się do mi?kkiego Iqdowania RP. Jednak nie do końca można uznać ten sukces za I" 11 ikulamy. Ukrywa on wysokie bezrobocie i ubogie społeczeństwo. W 2008 roku wysokość i., iniiocia wynosiła aż 8,8%. Dla porównania w tym samym okresie w Estonii 4,4 i Litwie 4,5%.

Kryzys w państwach nadbałtyckich był ogromny i z tego powodu rządy tych państw musiały • I. • wdawać się na drastyczne działania. Jakkolwiek tempo ich rozwoju było imponujące, przerodziło się in iv wielka kl?sk?, głównie przez duZ.y popyt na kredyty zagraniczne. Polska z kryzysu wyszła obronnti 1111 i i pomimo niezbyt chlubiących się przyczyn jest to niewtppliwie swego rodzaju sukces. Polacy nie iii.igli inwestować w nieruchomości, pobierać kredytów, ponieważ najwzyczajniej ich na to nie było stać. ' niąki udział eksportu w PKB nie jest uznawany za powód do zadowolenia. Jednak to były główne i. ii nnianty naszego «aksamitnego kryzysu» [4]. Nie wszystko złote co się świeci.

Literature

I June Hardy. Kryzys i recesja w Europie Środkowej i Wschodniej.

[http://www.republika.pl/pracdemO/\\$tronY/kryzys.recesja.europa.srodkowa.wschodnia.iane.hardy.isil28.htm](http://www.republika.pl/pracdemO/$tronY/kryzys.recesja.europa.srodkowa.wschodnia.iane.hardy.isil28.htm)

' Male gospodarki w obliczu kryzysu: przykład krajów bałtyckich.

<http://makroekonomia.uek.krakow.pl/index.php/tematyka-spodcan/77-mae-gospodarki-w-obliczu-krvzvsv-przYkad- lujuuw hatyckich>

' Dlaczego nikt się nie chwali tym wykresem? <http://blogi.ifin24.pl/trystero/2010/02/16/dlaczego-nikt-sie-nie-chwali- hlii wykresem/>

I Polska: aksamitny kryzys . Do udost?pnienia poniższych tekstów nie stosuje się zasad licencji Creative Commons iiiiibiition-Share Alike 3.0.

<http://www.mg.gov.pl/Serwis%20Prasowy/Wywiady/Waldemar%20Pawlak/Polska%20aksamitny%20kryzvs.htm>

Service quality

Nowadays, development of services is one of the main trend because service sector has an impact on economic growth and ensure high standard of living in society. Besides, the services represent **1** growing component of gross domestic product and play significant role in foreign trade turnover, low statistics of world economy show, that service sector is all the time increasing around the world in both developed and emerging countries. The service sector generates jobs and creates added value. Service* play significant role in national's economy and depends on the factors like education, transportation and government services.

In Poland service sector accounts 66% of total employment and all the time a rate increase* especially in such sectors as telecommunications, transport, finance, insurance, or retail trade, the growing importance of services due to higher consumption, globalisation, competitive market or enhance outsourcing, mainly through the use of technology or increasing interest in new services.

Economic changes and the increasingly competitive world of services have shown that quality is the key determinant influencing the success, however too low quality may cause low demand for service* or transition to competition. Nowadays, more often companies focus on practical possibilities **of** improving quality. Appropriate management expertise and well-trained employees are the main factor **for** improving level of quality. Besides, accurate identification of problems related to poor quality can improve services and implement innovative marketing or technology solutions.

The definitional problem of quality has not been resolved yet. There is no one definition of quality aspect. The nature of defining services as purely and intangible products can make hindrance to measure their quality. On one hand service quality is defined as a stream of continuous improvements that can be improve and refine. The simplicity of the definition leads to confusions because quality is not about improving, but focuses on other important aspects. This issue is well illustrated by Brown, Gummesson, Edvardsson, Gustavsson. They define the term service quality in comprehensive way as a matter of knowing customers, designing services to meet customers' needs, and finally managing the service production and delivery process to the customers' satisfaction. In this case the authors pay attention to few stages for building customers loyalty and satisfaction. On another hand customers know about quality when they experience it. The quality is in their eyes, they can observe facilities of companies, check relationship with the staff and the quality of services which they receive.

Published in 1988 Gallup survey of consumers brings new hypothesis of defining what is quality of service. In fact, workers expertise and skills, especially courtesy, helpfulness and making friendly atmosphere indicate the level of quality.

In an attempt to define quality, David Garvin argues that there are five points of describing quality. First of all, the customers get information of quality by experience, but not by seeing but by using service. Secondly, the service quality refers to customers' needs, their expectations, but each from customer perspective is different, so it is difficult to measure a quality. Then there is some point that

•Iul" ii service as a product which includes different attributes and functions, however according to im > iiui'i sentence there are not all reflect customers expectations. Next point pay attention to service I., .ini .is a operations driver. The quality depends on employees' knowledge and skills, what is more the « .I., me responsible for making decisions. Finally the quality can be consider on economic i i'" live and base the level of quality on value and price.

According to a very reliable study carried out by Benjamin Schneider and Susan White the service ijli»llly is described as tactic that companies could adopt to gain a competitive advantage from others The .1. iiiuiloti illustrates such a way of managing which distinguish one company from another and the .. quality may be considered as a profit strategy.

Berry, Zeithaml and Parasuraman in their article give us some example of defining service quality M civice quality is true representation of the client's interest first and foremost». Metaphorically this It in i mi be described as a service process should start with experience of customer's expectations and llmi suppliers should try the best to satisfy and of course make politeness and trustworthiness atmosphere Ini i ii'itomers. They categorize service quality into two perspectives. First one refers to service which I. i.iiier received, second one refers to problems which occurred. Both stages indicate level of service ijimlHy even if customer met dissatisfaction by faced problems with service. They pay attention to "•■I" "i nun aspect of solving problems when customers have a chance to talk directly with the staff and i In i k employees' abilities and skills.

Mudie Peter and Angela Cottam claim that in order to understand the specification of quality there ■ n need to focus on service organization. The figure 1. below presents four areas at which quality is i i nndered.

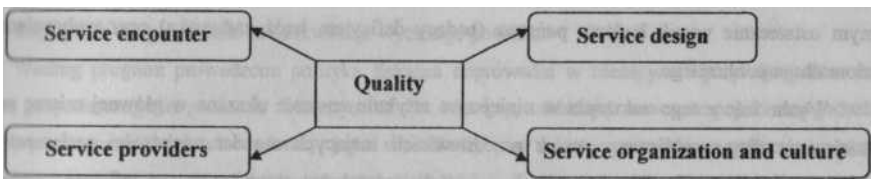

Figure 1. The impact of quality

The service encounter stage is related to interaction between customer and service provider or inijpersonal contact with computer. The service design refers to properly planned activities in order to inqiuive a quality of service. The service providers through service tools may improve customer's i «nTience. The service productivity explains the differences between quantity and quality of services, i in.illy, the service organization, in particular the impact of culture and the way of managing of company HI effect the quality of service. During service delivery process, customers begin to evaluate the level of quiiUty and degree of satisfaction with received service.

Literature

I Mudie Peter. The Management and Marketing of Services / Mudie Peter, Angela Cottam. - Butterworth-heinemann, IW.1 78 p.
 ' Schneider B. Service Quality : Research Perspectives / Schneider B., White S. - Bolton : Emerald Group Publishing I united, 2005.
 -P. 16-17.

**Emilia Masai,
Izabela Miencuk,
Lukasz Jakacki, Marta
Brodowska,** Uniwersytet
Szczeciński

Proba zmniejszenia długu publicznego poprzez zmiany w systemie emerytalnym

Wprowadzenie

Według Z. Federowicza polityka fiskalna to dobrz zrodcl i metod gromadzenia dochodddw publicznych, jak rowniez kierunkow i sposobow realizacji wydatkdw publicznych dla osiagnicia celow. spolecznych i gospodarczych ustalonych przez wlasciwe organy publiczne. Gtownym celem polityki fiskalncj jest zagwarantowanie pahstwu wptywow podatkowych w takim zakresie, aby wystarczyly on na pokrycie biezqcych wydatkdw i sfinansowanie rozwoju i zwiqzanych z nun inwestycji. Cel ter powinien bye jednak realizowany tylko przy uwzgl?dnieniu interesu podatnikdw i zgodnie z ich zdolnościami podatkowq [9,15-17; 4,426-428].

Polityka fiskalna jest bez wtpienia jednq z gldwnych skladowych polityki ekonomiezne realizowanej przez kazde panstwo. Jako istotny element zycia gospodarczego wplywa w sposbl bezposredni, jak rowniez w posredni, na wskaźniki makrogospodarcze kraju [2]. W zwiqzku powyzzszym, nalezy zauwazyć, iz polityka fiskalna jest scislc powiqzana z ksztaltowaniem ogolnc koniunktury, na ktdrq wplyw majq decyzje instytueji w zakresie polityki pieni?znej, ksztaltujqc tym samym ostatecznie wynik budzetu panstwa (b?dqcy deficytem bqdz nadwyzkq) oraz wptywajqce na poziom dlugu publicznego.

Wychodzqc z tego zalozenia w niniejszym artykule zostanie ukazana w glownej mierze proba zmniejszenia dlugu publicznego przez przedstawicieli majqcych mandat wi?kszosci parlamentame polskiego rzqdu poprzez zmiany w systemie emerytalnym, wplyw tych zmian na podatnikdw oraz zostan pokrtdce ukazane inne reformy wprowadzane w latach 2010-2011 zwiqzane z politykq fiskalnq.

Treść

Ogolnoswiatowy kryzys gospodarczy, ktdry rozpoczql si? w Stanach Zjednoczonych, na dobrz zawisl jak «czarna chmura» nad glowami obywateli panstw, nie tylko kontynentu amerykanskiegc Rdwniez w Polsce kryzys byl odczuwalny, jednak zdecydowanie w mniejszym stopniu niz w innyc krajach Unii Europejskiej, bowiem Polska jako jedyny kraj UE unikn?la recesji. Ponadto, Polsk zanotowala w 2009 roku najwyzszy wzrost we wszystkich krajow OECD - na poziomie 1,7% [8]. Mi?dzj innymi wlasnie dlatego, podezas kryzysu polski rzqd zapewnial, iz panstwo znajduje si? w calkien komfortowej sytuacji, i nie ma potrzeby by znaczcq ingerowac w dotychczasowq polityk? fiskalnq.

Niemniej jednak w rzeczywistosci polski rzqd postqpil, w pewnej mierze, podobnie jak znajdujqce si? w znaecznie gorszej sytuacji kraje Zachodu - zwi?kszyly wydatki bez rownooczesnego zapewnieni

spokoju w polityce fiskalnej na najbliższy czas dzięki przeforsowaniu niejasnych dla większości lud./l zmian w systemie emerytalnym. Zanim przejdziemy do ich omowienia, i przedstawienia krytyki owych rozwiązań, dokonamy przedstawienia tego jak działa dw system.

Stara reforma systemu ubezpieczeń weszła w życie w 1999 roku. Polegała ona na podzmnh zabezpieczenia emerytalnego na trzy filary:

I filar - obowiązkowy dla wszystkich, do niego trafia większość pracowników co miesiij z wynagrodzenia za pracę. Każda ubezpieczona osoba ma indywidualne konto w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, na którym rejestrowana jest wartość odłożonych na niego pieniędzy. Ta część składki nie jest inwestowana, jest jedynie co rok waloryzowana o realny wzrost cen i ushig ustalany przez Główny Urząd Statystyczny.

II filar - obowiązkowy dla osób urodzonych po 1 stycznia 1969 roku. Osoby, które podjęły pierwszą pracę mają miesiąc na zawarcie umowy z jednym z funduszy emerytalnych (Otwarte Fundusze Emerytalne).

III filar - całkowicie dobrowolny. Jest uzupełnieniem emerytury pochodzącej z dwóch pierwszych filarów.

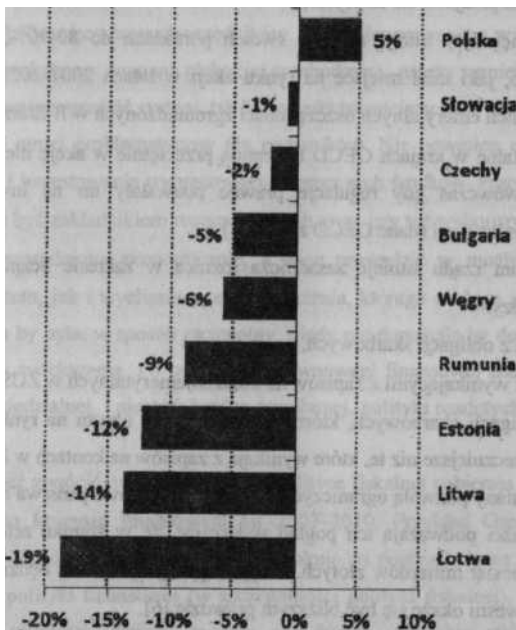
Reforma ta miała na celu zagwarantowanie w przyszłości wypłaty emerytur wszystkim ubezpieczonym, a ponadto zapewnienie bezpieczeństwa składek inwestowanych na rynku kapitałowym W Polsce od lat obserwuje się niekorzystną tendencję demograficzną, która wynika ze wzrostu liczby emerytów i rencistów, dlatego Fundusz Ubezpieczeń Społecznych miał działać na zasadzie połączenia funduszy kapitałowych i umowy pokoleniowej - system mieszany jest bardziej odporny na ewentualne załamania rynku kapitałowego oraz takich negatywnych zjawisk jak niski przyrost naturalny lub stażenie społeczeństwa.

Na I filar zostaje przekazywane trochę więcej niż 60% składek, około 60% emerytur będzie wypłacanych z tej części systemu emerytalnego. Druga część składek, stanowiąca trochę mniej niż ich 20%, jest przeznaczona na zakup akcji przez Otwarte Fundusze Emerytalne, co pozwala rozwijać rynek kapitałowy, ułatwia prywatyzację i jeśli zwrot z akcji jest wyższy niż waloryzacja z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, daje emerytom wyższą emeryturę. Pozostała część (stanowiącą ponad połowę zebranych przez nie środków) OFE przeznaczały na zakup obligacji Skarbu Państwa.

Jako, że Sejm uchwalił 25-tego marca rządowy projekt zmian w systemie emerytalnym, pozostała owa trzecia część składek, która zostanie przeniesiona na nowe sub-konta w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, ponieważ według rządu generowała one olbrzymie wydatki z budżetu państwa oraz powiększała dług publiczny Polski. Składki przekazywane do OFE zostaną zmniejszone z 7,3 proc. do 2,3 proc. (potem zaś mają stopniowo rosnąć, by w 2017 r. osiągnąć poziom 3,5 proc.). Pozostałe 5 proc. trafi na wspomniane indywidualne subkonta w ZUS. Odrzucone zostały wszystkie poprawki zgłoszone przez opozycję, w tym propozycja PiS, by każdy mógł zdecydować, czy powierzyć część pieniędzy OFE,

Hi pizvkazad je wyl^cznie do ZUS-u. Ponadto, zmianie ma ulec gomy limit udziahi akcji w portfelu I li i < Ibecny, ktory wynosi 40 proc, aktywow funduszy, ma osiqn^c prog 62 proc, do 2020 roku, zas dm < luwo ma wynosic 90 proc.

Ink juz wczesniej podkreslano w tym artykule, Polska osi^gn^la relatywnie dobre wyniki *" i"ilnicze (wykres 1 - skumulowana zmiana PKB 2008-2010), jednak pomimo tego jako jedyny kraj •Mv do (twalego ograniczenia II filaru).

Rysunek 1. Skumulowana zmiana PKB 2008-2010 Zrodlo: IMF

Rzqd twierdzi, Ze mimo drastycznej i trwalej redukcji skladek do II filaru nasze przyszle Hoi lityru b?d4 wyzsze i bezpieczniejsze niz bez tej zmiany. W rzeczywistosci w miejsce tych korzysci •W'M straty w porownaniu do wariantu kontynuacji refonny emerytalnej. Nierzetelnie zbudowany wariantilywny, stanowi^cy w uzasadnieniu do ustawy punkt odniesienia dla wariantu rz^dowego, zaniZa H-Uiywne korzysci z kontynuacji refonny emerytalnej. W poprawnym wariacie altematywnym, ktory iMiidn utrzymanie skladki do II filaru na dotychczasowym poziomie i obiecane ju2 przez rz^d fiklfkszenie efektywnosci II filaru, a nawet w «ustawionym» wariacie altematywnym, wzrost ••¹ podarki bytby wyzszy niz w wariacie rzqdowym, a w efekcie:

- wolniej b?d4 rosly zarowno przyszle wynagrodzenia jak i emerytury;
- ryzyko wypłaty emerytur w obiecanej wysokosci b?dzie wyksze;

Nie doświadczyliśmy, że realizacja wariantu rządowego spowoduje wzrost gospodarki i w konsekwencji obniży przyszłe emerytury, to dodatkowo przyjęto w nim nierealistyczny przyrost efektywności (stop zwrotu) II filara, mimo drastycznej i trwałej redukcji składowej. Ten przyrost efektywności jest nieprawdopodobny ponieważ:

- zaangażowanie OFE na rynku akcji na poziomie ok. 80-90% oznaczałoby brak dywersyfikacji portfela i drastycznie zwiększyłoby ryzyko dużych wahań wartości kapitału zgromadzonego w II filarze w momencie poprzedzającym przejście na emeryturę;
- gdyby OFE zwiększyły udział akcji w swoich portfelach do 80-90%, to w następnym kryzysie podobnego do tego, jaki miał miejsce na rynku akcji w latach 2007-2008, przyszli emeryci straciliby znaczną część swoich emerytalnych oszczędności zgromadzonych w II filarze;
- fundusze emerytalne w krajach OECD inwestują przeciwnie do akcji nie więcej niż połowę swoich aktywów, nawet wówczas gdy regulacje prawne pozwalały im na inwestowanie całości zarządzanych środków na rynku akcji (dane OECD z 2007 r.).

Wbrew zapewnieniom rządu istnieje zasadnicza różnica w zakresie bezpieczeństwa wypłat przyszłych emerytur pomiędzy:

- zobowiązaniami z obligacji skarbowych, I
- zobowiązaniami wynikającymi z zapisów na kontach emerytalnych w ZUS.

Zobowiązania z obligacji skarbowych, które są przedmiotem obrotu na rynku kapitałowym, są mocniejsze, a przez to bezpieczniejsze niż te, które wynikają z zapisów na kontach w ZUS. I

Według rządu, te zmiany pozwolą ograniczyć potrzeby państwa do 2020 r. o ok. 113 mld zł. Niektórzy ekonomiści podważają ten pogląd wskazując, że w wyniku reformy zobowiązań państwa wzrosną o kilkadziesiąt miliardów złotych. Przyszła polityka fiskalna będzie w dużym stopniu zależała od tego, kto w tej kwestii okaże się bliższym prawdzie [6].

Do najbardziej sceptycznie nastawionych krytyków rządowej koncepcji przekształcenia systemu emerytalnego, należy założona w marcu 2007 r. przez profesora Leszka Balcerowicza Fundacja FOR i Forum Obywatelskiego Rozwoju. Przedstawiciele FOR uważają, że inicjatywę przez Ministerstwo Finansów zmiany sągorsze od kontynuowania reformy emerytalnej z 1999 r., między innymi dlatego, że szkodziłby rozwojowi gospodarczemu w Polsce, obniżył bezpieczeństwo oraz prawdopodobnie wysokość przyszłych emerytur, nasuwając wątpliwości co do ich zgodności z konstytucją, a także podważając powagę państwa i prawa. Fundacja proponuje alternatywne rozwiązania, które pozwoliłyby przyspieszenie rozwoju gospodarczego Polski oraz obniżenie deficytu finansów publicznych dzięki zdobyciu w 2011 r. ok. 130 mld zł - w tym zwłaszcza dalszą prywatyzację [1]. FOR zakłada, że zmniejszenie sfery interwencji polityczno-personalnej pozwoli uniknąć przekroczenia przez dług publiczny prognozy 55% PKB.

Profesor Balcerowicz zwraca też uwagę, iż środki OFE są indywidualnymi oszczędnościami ludzi dlatego też jeśli rząd ma szukać gdzieś oszczędności, to powinien raczej chcieć ograniczyć nadmiernie

iii. ... Im. me w sektorze publicznym, skorczyc z przywilejami dla gornikow, czy rolnikow z ich H*U" i HH nini z KRUS-u.

Toihumowanie

h ./cze przed kryzysem rzqd obiecywal, iz Polska miata stac si? drug^ Irlandiq, podatki b?d^ H].nr in., biurokracja likwidowana, i powstan^ warunki dla najbardziej konkurencyjnej gospodarki w |IH"IT' skorczyto si? to jednak m.in. podwyzk^ VAT, wyeliminowaniem dost?pu wielu rodzin do |^i Ihmigo, zamrozeniem rewaloryzacji progow podatkowych, tworzeniem nowych urz?dow i cm ponad 50 tyysi?cy nowych urz?dnikow, a takze ingerowaniem w reform? emerytaln^.

inini system podatkowy wymaga gt?bokiej przebudowy - nalezy zmniejszyc opodatkowanie pracy i t. ii .iiiiipc|i, jakrowniez uproszcic system, takby byl efektywniejszy (ulgi podatkowe kotpiiknd.system | u u.iihiywane), i tnniej problematyczny dla podatnikow. Nie powinien on utrudniac mieszkarcicom

. ./i z.?dzania i inwestowania wypracowanych przez nich srodkow. Przede wszystkim zas, polityka Mullin me powinna bye zaktadnikiem roszczeniowych grup, czy tez wyborczych shrpkow sondazowych. ЙИ* ona bye uzasadniona ekonomicznie, a wi?c prowadzic w mozliwie szybkim terminie do IfAwmiiviiZenia budzetu, jak i wyeliminowania zadluzenia, ktorego obslugajest kosztem. Jesli polityka |MA*i" » piowadzona by byla, w sposdb racjonalny, nigdy nie dopuscila by do powstawania tego kosztu, H* iinwicZ do jego zwi?kszenia. Po osiqgni?ciu rownowagi finansowej rz^d powinien zdecydowanie «MU' ink nicodpowiedzialnej, i niestety bardzo populamej, polityki rozd?tych wydatkow i nadmiernego opoilnikowania.

NuleZy rowniez zwrocic uwag?, iz bl?dy w polityce fiskalnej nabieraj^ szczegolnego znaczenia w Hfilhm wydarzeri po kryzysie finansowym lat 2007-2010. Przyklad Grecji w Europie czy stanu jloit..i in.) w Stanach Zjednoczonych Ameryki prowokuje do postawienia na nowo pytania o kierunki i Ийн piowadzenia polityki finansowej (w szczegolnoscii polityki fiskalnej), a takze o bezpieczenstwo

i i.ilinnia dla obywateli danego regionu czy swiata. Aktualne staj^ si? postulaty glosz^ce i znoW wprowadzenia przejrzystosci i wiarygodnoscii. Z tak^ wlasnie propozycj^ wyszedl Grzegorz Uifil'inwski, stwierdzajqc, iz nalezy powolac niezalezn^ instytucj?, opiniuj^c^ prowadzon^ przez rzqd M«»k? ludZetowqoraz nakladaj^nari odpowiednie ograniczenia w tym zakresie.

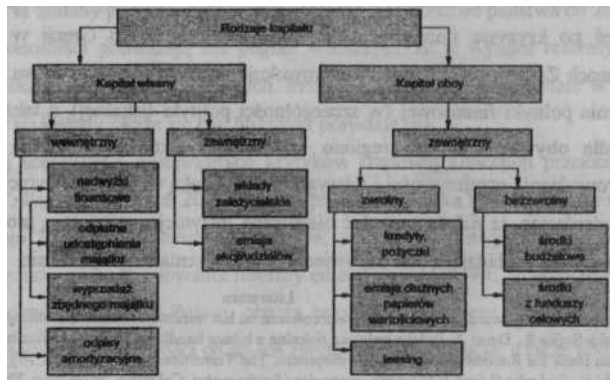
Literature

- i I Jalcercowicz L.: Odpowiedz prof. Leszka Balcerowicza na list ministra Jacka Rostowskiego z dnia 8 marca 2011. (udowska-Sojko S., Dzun A: Polska polityka fiskalna a bilans handlowy kraju - analiza teoretyczno-empiryczna.
- ' I European Bank for Reconstruction and Development: The Transition Report 2010 (p. 10), www.ebrd.com
- 1 IT ej ter ski S., Swiecka B.(red.): Elementy finansow i bankowosci. CeDeWu, Warszawa 2007.
- ' Materiaty konferencyjne z: Konferencja Fundacji FOR, Warszawa 2011, www.for.org.pl
- ' I'iczentacja raportu Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju «Transition Report 2010. Recovery and Reform», www.nbpnews.pl.
- I he World Bank, GDP growth (annual %), www.worldbank.org
- ii Wach K.: Systemy podatkowe krajow Unii Europejskiej. Oficyna Ekonomiczna, Krakow 2006.

Zrodla finansowania mikro- i malych przedsi^biorstw

Niezb^dnym elementem prowadzenia dzialalnosci gospodarczej jest posiadanie odpowiednicpo kapitahi. Bez srodkdw pieni^znych niemozliwy jest dalszy rozwoj przedsi^biorstwa, a w szczegdlnokl finansowanie inwestycji. Problem pozyskania kapitalu dotyczy zarowno firm w skali mikro jak i makro, I takze na kazdym etapie rozwoju przedsi^biorstwa. W wielu przypadkach kapital wlasny nie wystarcza I potrzebna jest pomoc z zewn^trzn w postaci kapitahi obcego.

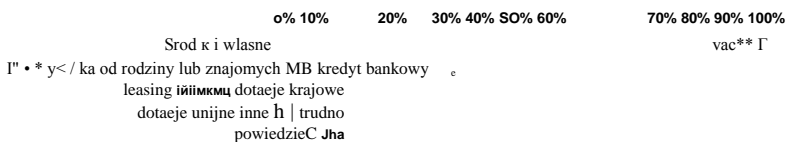
Do wewn^trznch zrodel finansowania poprzez kapital wlasny zalicza si^ nadwyzki finansowo, odptatne udost^pnienie majqtku, wyprzedaz zb^dnego majqtki i odpisy amortyzacyjne. W sklad zewn^trznch zrodel finansowania wchodzi zarwdno kapital wlasny (zewn^trznny-wklady zalozycieli udziaty w spolce) jak i obey. Kapital zewn^trznny wlasny ma charakter bezwrotny podobnie jak dotaejo, subweneje z systemu budzetowego i ze srodkdw fimduszy celowych. Korzystanie ze zwrotnycli zewn^trznch zrodel finansowania wi^ze si^ z powstaniem zadhizenia przedsi^biorstwa. Do tej grupv zalicza si^ kredyty, pozyezki, emisj^ papierow dhrznych, a takze leasing (finansowy) (Rys.1). Do mniej populamych w Polsce form finansowania zewn^trznego zalicza si^ rowniez franchising, factoring, forfaiting i venture capital [1, 68-69].

Rysunek 2. Rodzaje kapitalu

Opracowanie dotyczy firm w skali mikro i matych, gdz stanowi^ one az 99 procent dzialaj^cych firm w Polsce i wytwarzaj^ 37 procent PKB [2]. Przedsi^biorstwa mikro to takie, ktore zatrudniaj^ do 9 pracownikow. Finny, ktore majqod 10 do 49 zatrudnionych, to przedsi^biorstwa male.

Kryzys gospodarczy spowodował korzystanie w większym stopniu z wewnętrznych źródeł finansowania [3, 374]. Z przeprowadzonych analiz na 2010 rok wynika, że przyczyną wyboru wewnętrznych źródeł finansowania była przede wszystkim konieczność zadłużenia, a także w mniejszym stopniu brak możliwości i mniejsze koszty niż brak możliwości skorzystania z finansowania zewnętrznego (brak np. możliwości zdolności kredytowej, brak możliwości pozyskania środków, brak informacji o możliwościach zewnętrznym). Jednocześnie przedsiębiorcy oczekują poprawy swojej sytuacji w przeciwnym kierunku i planują wzrost nakładów inwestycyjnych. Inwestycje te przeznaczone będą na wyposażenie (maszyny i budynki). Ponadto przedsiębiorcy liczą na wzrost finansowania zewnętrznego w postaci dotacji unijnych i przede wszystkim kredytu [4, 43]. W dalszym jednak stopniu przewidują udział finansowania poprzez środki własne (Rys.2).

ж 2010 Ж2011

Ит ми нек 3. Структура финансирования микро и малых фирм в року 2010 и прогноза на 2011 рок

*Zr6dlo: opracowanie własne na podstawie [4]

Problem pozyskania zewnętrznego finansowania jest bardzo istotny w szczególności w pierwszym/ych fazach rozwoju przedsiębiorstwa. Wybór odpowiedniej struktury i narzędzi finansowania i "mini" byc poprzedzony dogł6bną analizą sytuacji przedsiębiorstwa zarówno na stan bieżący jak i w "mini" in perspektywie. Poprawnie przeprowadzona analiza i zastosowanie odpowiednich źródeł wpłynę na odpowiednio wysoką pozycję konkurencyjną na rynku. Korzystając z niwania zewnętrznego trzeba liczyć się z zwiększonym ryzykiem finansowym. Jednak w wielu "ipndkach bez pomocy z zewn6trz nie jest możliwe założenie działalności gospodarczej lub /i jej bun ynuajeja.

Literature

Michalak A., Finansowanie inwestycji w teorii i praktyce, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.

* www.wyborcza.biz

Ż Szafraniec-Siluta E., Zr6dla finansowania przedsiębiorstw w Polsce w dobie globalnego kryzysu gospodarczego, [w:]

• i* i ник i zmian w finansach przedsiębiorstwa, [pod red.] J. Sobiecha, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w

• Инини, Poznan 2010.

I Raport o sytuacji makro i malych firm w roku 2010, Bank Pekao S. A. i PBS DGA, Warszawa grudzien 2010.

Determinanty rozwoju rynku obligacji przedsi?biorstw w Polsce

W krajach wysoko rozwini?tych - podobnie jak w Polsce - emisja obligacji jest jedyn? (obok emisji akcji i kredytów bankowych) g?ównym Źród?em srednio- i d?lgoterminowego finansowania maj?tku przedsi?biorstw. W porównaniu do czo?owych gospodarek Źwiata, krajowy rynek obligacji min? zaobserwowanego w latach 2000-2005 dynamicznego wzrostu wci?z znacz?co ust?puje pod wzgl?dem wolumenu dwóm g?ównym, alternatywnym wobec niego rynekom umoŹliwiaj?cym pozyskiwanie kapita?i rozwojowo- inwestycyjnego.

Bior?c pod uwag? daj?ce si? zaobserwowa? we wci?z transformuj?cej si? gospodarce Pol? zarówn? oddolne jak i odgome tendencje dostosowawcze do odpowiednio mikro i makroekonomicznych rozwiaza?i czy standardów funkcjonowania gospodarki sprawdzonych w krajach wysokorozwini?tych oraz rosn?cy potencja? nabywcy krajowego rynku finansowego, moŹna przewidywa? dalszy (wynikaj?c niejako z naturalnego rozwoju systemu ekonomicznego) wzrost znaczenia finansowania dzia?alnoŹci przedsi?biorstw za pomocy obligacji. DoŹwiadczenie pokazuje jednak Źe z uwagi na charakterystyczn? dla polski doŹe powolne przyswajanie nowych instrumentów finansowych, rozwój rynku obligacji mo?e by? stosunkowo powolny, oddalaj?c tym samym realny wzrost gospodarczy Pol? od wartoŹci potencjalnej poprzez np. niezaspokojenie popytu ma?ych i srednich przedsi?biorstw na tani kapita?.

Obligacje przedsi?biorstw w nie S4 w pe?ni jednolit? grup? papierów dzicznych, wi?c dalsza analiza w?lasciwego im rynku wymaga okreslenia tworzc?cych go g?ównych typów instrumentów finansowych. Z uwagi na istotne róŹnice jakosciowe wyroznia si? dwa typy srednio- i d?lgoterminowych obligacji. Pierwszy rodzaj tworza? obligacje klasyczne, b?d?c?ce umow? okreŹlaj?c? stosunek d?lŹny pomi?dzy ich emitentem a nabywc?m, termin wykupu oraz oprocentowanie (lub dyskonto). Drugi rodzaj to obligacje z?ozone, ktore oprócz cech posiadanych przez obligacje klasyczne zawieraja? dodatkowo gwarantowane przez emitenta korzyŹci jak: prawo do zamiany na akcje, prawo do wcześniejszego wykupu itp. Zaznaczy?c równieŹ trzeba Źe ten rodzaj obligacji charakteryzuje si? niŹsza rentownoŹci? obligacje zamienne na akcje (b?d?c?ce szczegoln? form? obligacji z?ozonych) posiadaj? ponad to odmienn? od obligacji klasycznych prawna podstaw? emisji.

Dr S. Antkiewicz w swojej ksi?zce «Rynek dzicznych papierów wartosciowych w Pol?i uwzgl?dniaj?c powyŹszy podzia? wyroznia trzy fazy rozwoju rynku obligacji zamiennych: ban dynamicznego rozwoju - do korica 1997 r., stabilizacji - od 1998 r. i stagnacji - od 2002 r.; oraz d?l fazy rozwoju rynku obligacji klasycznych: stagnacji - do 1998 r. i stosunkowo dynamicznego rozwoju 1999 r. Warto w tym momencie przyjrze? si? czynnikom charakteryzuj?cym poszczególne etapy rozwoju rynku tych instrumentów finansowych.

W wypadku obligacji zamiennych, których rozwój zaczął się po wprowadzeniu w 1996 r. ustawy regulującej zasady emisji tego typu papierów wartościowych, można powiedzieć, że one popularne na fali dużych wzrostów na giełdzie papierów wartościowych w latach 1997 - 1999. Jednak ich procentowy udział w rynku obligacji przypada na 1999 rok w którym GPW wzrósł o 100%, a w efekcie spadku cen akcji inwestorzy przestali być skłonni płacić za opcjonalnie wykupne obligacje jak to ma miejsce w wypadku obligacji zamiennych. Trend ten był na tyle silny, że nawet liberalizacja przepisów dotyczących emisji obligacji z 2000 r. nie była w stanie przywrócić w pełni zainteresowania tym rodzajem instrumentu finansowego.

Wzrost popularności obligacji klasycznych po 1999 r. spowodowany był kilkoma czynnikami. Istotnym zjawiskiem były zmiany w polityce gospodarczej i zwiększenie roli państwa w gospodarce. Wzrost popularności obligacji klasycznych na giełdzie i zwiększenie zainteresowania nimi ucieczką z kapitału na zagranicę i zniechęcenie do inwestycji w akcje. Wzrost popularności obligacji klasycznych na giełdzie i zwiększenie zainteresowania nimi ucieczką z kapitału na zagranicę i zniechęcenie do inwestycji w akcje. Wzrost popularności obligacji klasycznych na giełdzie i zwiększenie zainteresowania nimi ucieczką z kapitału na zagranicę i zniechęcenie do inwestycji w akcje. Wzrost popularności obligacji klasycznych na giełdzie i zwiększenie zainteresowania nimi ucieczką z kapitału na zagranicę i zniechęcenie do inwestycji w akcje.

Podsumowując można wyróżnić dwie grupy czynników wpływających na rozwój rynku obligacji. Pierwszą grupę stanowią czynniki organizacyjno-prawne - mające duży wpływ zarówno na koszt pozyskiwanego w ten sposób kapitału, jak i na możliwości upłynięcia tego typu papierów dłużnych. Drugą grupę stanowią czynniki ekonomiczne (takie jak koniunktura gospodarcza, inflacja, wysokości rynkowych i referencyjnych stop procentowych i poziom rozwoju systemu finansowego) determinujące trendy oraz wolumen popytu i podaży obligacji przedsiębiorstw.

Literature

1. Słowiński W., «Rynek dłużnych papierów wartościowych w Polsce», Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2006.
2. «Finanse przedsiębiorstwa», red. Jan Szczepanski i Lech Szyszko, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2004.
3. «Finanse, bankowość i rynki finansowe», red. Edmund Pietrzak i Magdalena Markiewicz, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2009.

Баланда Д. В.,
студентка факультету фінансів,
Тернопільський національний
економічний університет.
Науковий керівник - викладач
кафедри податків та
фіскальної політики
Василевська Г. В.,
Тернопільський національний
економічний університет

Трансформація митної політики України в умовах євроінтеграції

Україна як незалежна держава об'єктивно не може стояти осторонь міжнародній інтеграційних процесів і повинна обрати свій шлях. На сьогодні перед країною постають завдання ефективного входження у світову економіку на підставі загальних принципів, вироблених світовим співтовариством, проте з обов'язковим урахуванням національної специфіки, дні реалізації національних інтересів через взаємовигідну співпрацю з іншими країнами.

Однією із визначальних складових обліково-економічного механізму регулювання зовнішньоекономічної діяльності є митно-тарифне регулювання. У цьому контексті митно-тарифна політика повинна бути спрямована на забезпечення відповідності державних витрат сумі надходжень до бюджету та концентрації державних витрат на пріоритетні напрями розвитку економіки. За допомогою митно-тарифної політики здійснюється багатогранний вплив на торговельні відносини і розширене відтворення, створюються умови для нагромадження капіталу, що визначає темпи економічного зростання. Митно-тарифна політика виступає важливим важелем впливу на формування внутрішнього ринку шляхом: надання пільг та субсидій, за допомогою яких здійснюється державна підтримка експортерів; реалізації ефективної митної політики, під забезпечує наповненість державного бюджету за рахунок митних платежів імпортерів; сприятливі умови торгівлі між Україною та ЄС [1].

На сьогодні торгівлі належить центральне місце у загальній системі фінансової економічного співробітництва України та ЄС. Зазначимо, що в останні роки торговельне співробітництво між Україною та країнами ЄС розвивалося досить динамічно. Однак, другі половина 2008 р. була дуже складною для світової економіки. Світова фінансова криза торкнулася майже усіх країн та охопила майже всі галузі економічної діяльності. Так, за даними СOT, | другому півріччі 2008 р. відбулося різке скорочення обсягів світової торгівлі. У підсумку зростання торговельного обороту за 2009 р. склало лише 2%, тоді, як у 2010 р. - 6% [2].

Отже, митні відносини є частиною як внутрішньоекономічних, так і зовнішньоекономічної відносин. Крім того, митно-тарифні відносини можуть виступати активним фактором розвитку національної системи господарювання, оскільки, пришвидшуючи або стримуючи іноземя

Ірні. \ рсіцію, стимулюючи або перешкоджаючи процесові іноземного інвестування чи захищаючи "•"•ініішого товаровиробника, митно-тарифні відносини позитивно впливають на стабілізацію •" роїигок національної економіки, сприяють підвищенню ефективності вітчизняного йНриАннцтва.

Література

- і Дмніс О. Вплив інтеграційних процесів на митну сферу України / О. Дніс // Актуальні проблеми Європейської ■ - ' * і >ііііглантичної інтеграції України. - 2010. ~№ 7.
' (іпн зовнішньоекономічних відносин України з країнами СС за 2009 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу >> в іік і .stat gov.ua/operativ2008/zd/vzk2008.html

УДК 368.9.06(477)

Балуцький С. В.,
студент факультету фінансів.
Тернопільський національний
економічний університет
Науковий керівник -викладач
кафедри фінансів суб'єктів
господарювання і страхування
Білик І. В.,
Тернопільський національний
економічний університет

Розвиток та проблеми медичного страхування в Україні

Реформування економіки України в умовах ринкових відносин потребує вирішення ... нідних соціальних проблем. Насамперед це стосується сфери охорони здоров'я громадян. Ёнуїіпї в Україні система охорони здоров'я, побудована на бюджетних засадах, виявилася " ■ ф> х і ивною. Недостатнє фінансування медичних установ спричинило дефіцит або суттєве " " ії'ніжчання лікарських препаратів, погіршення рівня та якості медичної допомоги. ' . і ісрнативним джерелом фінансування медицини є медичне страхування.

В Україні проблемі розвитку медичного страхування присвячено праці науковців і Норобйової, О.М. Залетова, О.Г. Капшук, Л.І. Краснової, М.В. Мниха, П М І Ищенко, В.Л. Пилипчук, І.В. Сергети, Т.І. Стежок, Г.С. Черешнюк, В.В. Школіної. Ці неодноразово піднімалися фахівцями вітчизняних страхових компаній — А. Гузек, і Ніііі.іііком, І. Сіраховим.

І Іа сьогодні існує низка проблем, які гальмують розвиток медичного страхування в Україні. ' гїи і них можна виділити відсутність нормативно-правової бази, недостатньо розвинуту Інфраструктуру, неналежну систему підготовки фахівців страхових компаній, низьку оплату праці ■ нічних працівників, недобросовісне виконання зобов'язань страховими компаніями, ін і нодженість поглядів різних державних структур на вирішення проблеми розвитку медичного

страхування, недостатню інформованість населення щодо переваг медичного страхування. Вирішення цих питань потребує часу, фінансових ресурсів, фахових знань.

Головна роль у розв'язанні вищезазначених проблем відводиться державі. Важливим питанням залишається узгодження політики, направленої на розробку єдиної стратегії щодо впровадження медичного страхування. Держава повинна подбати про наявність відповідного законодавства, яке б захищало інтереси всіх суб'єктів ринку медичного страхування. Водночас поряд із проблемами в Україні є багато можливостей та перспектив щодо розвитку системи медичного страхування - досвід соціального страхування, наявність кваліфікованого медперсоналу та фахівців у галузі фармацевтики, мікробіології; достатньо опрацьований зарубіжний досвід організації медичного страхування.

Створення умов для розвитку медичного страхування в Україні потребує:

- 1) впровадження загальнообов'язкового медичного страхування;
- 2) побудови належної інфраструктури для розвитку добровільного медичного страхування;
- 3) встановлення жорстких законодавчих вимог щодо забезпечення платоспроможності страховиків, які здійснюють добровільне медичне страхування;
- 4) налагодження механізму контролю за якістю надання медичних послуг населенню;
- 5) здійснення роз'яснювальної роботи серед населення щодо переваг медичного страхування.

Вирішення цих завдань, на наш погляд, сприятиме розвитку доступної та якісної медицини, зменшенню навантаження на державний і місцевий бюджети. Крім того, вектори удосконалення медичного страхування в Україні повинні бути направлені на становлення раціонального медичного страхування, забезпечувати можливості вибору медичних послуг, які б відповідали конкретним потребам громадян та підвищували відповідальність медичних працівників спонукаючи їх до постійного підвищення своєї кваліфікації. Розвиток медичного страхування забезпечить можливості набуття потенційних переваг медичних послуг. Крім того, розвиток медичного страхування суттєво зменшить навантаження на державний бюджет країни пі забезпечить конкурентоспроможність медичної галузі за рахунок приватних коштів.

Література

1. Залегов О.М. Тенденції медичного страхування в Україні в 2008-2009 рр. / О.М. Залегов // [Електронний І ресурс]. - Режим доступу : <http://www.forinsurer.com>
2. Стецюк Т.І. Сутність медичного страхування та його роль у системі соціального захисту громадян ІІ Т.І. Стецюк // Фінанси, облік і аудит: зб. наук праць. - К.: КНЕУ, 2008. - Вил. 11. - С.142 - 148.
3. Страхові послуги: підручник. - К. : КНЕУ / Осадець С.С. (керівник авт.кол. й наук.ред.), Т.М. АрткЯІІ (керівник авт.кол.й наукред.). - К.: КНЕУ, 2007. - 464с.
4. Страхування : підручник / [В.Д.Базилевич, К.С.Базилевич, Р.В.Пікус, О.Ф.Філонок, О.І.Черняк]. К f І Знання, 2008. — 1019 с.

Бобанич А. І.,

студент факультету банківського бізнесу,
Тернопільський національний
економічний університет. Науковий
керівник - к.е.н., доцент кафедри
банківської справи **Галапуп Н.**

Д.,

Тернопільський національний економічний
університет

Ефективна діяльність фонду гарантування вкладів фізичних осіб як чинник відновлення довіри до банківської системи України

Ефективна система страхування вкладів є важливим елементом банківської системи будь-якої країни, адже вона здатна пом'якшити наслідки від банкрутства окремих депозитних корпорацій шляхом відшкодування недоступних вкладів, відкритих у цих проблемних банках, їх віпклікам.

На сьогодні аналіз вітчизняної системи гарантування вкладів в Україні є досить актуальним і ні пашу думку, питання, що стосуються ефективності діяльності Фонду гарантування вкладів І тих осіб (далі: Фонд, ФГВФО) на сучасному етапі, потребують детального розгляду,

- ин.ки роль ФГВФО як суб'єкта вітчизняної системи страхування депозитів щодо відновлення довіри населення до банківської системи України є суттєвою.

Як відомо, комерційні банки забезпечують безперервний рух грошових потоків між банками та їх клієнтами, тому стабільне функціонування банківської системи здатне сприяти і розвитку економіки загалом, адже в цьому випадку відбувається стимулювання до заощадження грошей населення, що, у свою чергу, підвищує обсяги інвестицій у реальний сектор економіки.

Однак, немає жодних гарантій, що банківські установи будуть здійснювати зважену грошову та кредитну політику. Досить часто, намагаючись отримати вищий прибуток, банки здійснюють досить ризикові активні операції, що у багатьох випадках спричинює ситуацію, коли клієнти опиняються на межі банкрутства. Оскільки залучені кошти клієнтів становлять найбільшу частину ресурсів банку, які він використовує для активних операцій, то вкладники повинні бути обережними.

Важливою складовою довіри населення до банківської системи є одним із основних факторів, які зумовлюють великий вплив на стабільність банківської системи загалом. Світова фінансова криза суттєво похитнула цю переконаність у надійності останніх. За період кризи вітчизняна банківська система постала перед викликами сучасного економічного простору. Після багатьох років стрімкого розвитку банківського сектора настав глибокий спад. Нестабільна робота, а в деяких випадках і банкрутство окремих банків.

банкрутство, банківських установ, конфлікти між власниками депозитних корпорацій, недоступність вкладів та, відповідно, паніка клієнтів - це все ті проблеми, з якими і зіштовхнулися за останні три роки. На тлі таких подій особливо важливу роль відіграла позитиви] багаторічна стабільна робота Фонду гарантування вкладів фізичних осіб як гаранта поверненні недоступних вкладів клієнтам.

Робота фонду гарантування вкладів фізичних осіб на законодавчому рівні регулюєтміі Указом Президента України, Положенням про порядок створення Фонду та Засадами формуванні та використання коштів Фонду.

Зуважимо, що повноцінну діяльність Фонд гарантування вкладів розпочав тільки у 2001 р з прийняттям Положення про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, що є чинним і їм сьогодні [3].

Отже, сьогодні ФГВФО - це державна економічно самостійна неприбуткова спеціалізовані установа, яка виконує функції державного управління у сфері гарантування вкладів фізичних <n і і має відокремлене майно [1,313]. Зважаючи на те, що, по суті, роль ФГВФО як одного з суб'є і і її вітчизняної банківської системи зводиться до виконання обов'язків «каси» при банкрутстві банків учасників Фонду, то ефективність діяльності Фонду гарантування вкладів можна оцінній, проаналізувавши дані щодо здійснення виплат недоступних депозитів вкладникам банків учасників. Отже, кількість банків, за якими здійснюються виплати, постійно зростає. Станом н| 01.03.2011 р. кількість таких банків становила 16; кількість вкладників, що отримані відшкодування у 2010 р. - 247 131 осіб, проте на початку 2011 р. ця кількість стрімко зрослі майже у 2 рази. У 2011 р. зростає також сума виплачених відшкодувань, порівняно з 2010 р 2293,7 млн.грн у кварталі 2011 р. - 3621,4 млн.грн [1].

Сьогодні ФГВФО уже здійснив виплати та продовжує їх відшкодовувати у 26 банках, | яких у десяти банках виплати вже завершені, у шістнадцяти ще продовжуються - за посткризовії 2010 р. Фонд виплатив суму вкладів у 7 разів більшу, ніж за всі попередні роки загалом [2].

Отже, на сучасному етапі Фонд гарантування вкладів ефективно виконує свої обов'язки у сфері страхування депозитів вкладників. Гарантуючи повернення вкладу, Фонд забезпечує відновлення довіри населення до такого виду заощаджень, як збереження коштів на депозитній рахунках. Отже, у зв'язку з тим, що фінансові ринки є динамічними, вітчизняна системі страхування депозитів також повинна вдосконалюватися для того, щоб відповідати новим умовам банківської системи України через вплив світової кризи.

Література

1. Закон України «Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб». [Електронний ресурс]. - Режим доступу : I <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. Офіційний сайт ФГВФО. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.fg.org.ua>
3. Постанова Кабінету Міністрів № 1301/268 від 30 серпня 2002 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : I <http://search.ligazakon.Ua/10oc2.n517link1/KP021301.html>

продуктивності праці, підвищенні ефективності виробництва, одержанні найвищих економічних» результатів діяльності підприємства [4].

Основу концепції управління персоналом підприємства складають:

- ✓ розробка принципів, напрямків та методів управління персоналом;
- ✓ урахування роботи з персоналом на всіх рівнях стратегічного планування підприємства.
- ✓ впровадження нових методів і систем навчання та підвищення кваліфікації персоналу; І
- ✓ визначення та здійснення скоординованої єдиної тарифної політики й оплати праці;
- ✓ розробка і застосування на підприємстві економічних стимулів і соціальних гарантій;

Стратегія управління персоналом - це плани, напрямки дій, послідовність прийнятих рішень і методи, що дозволяють дати оцінку, здійснити аналіз та розробити ефективну систему впливу на персонал для реалізації стратегії розвитку організації.

Стратегія управління персоналом виробляється з урахуванням як інтересів керівництва організації, так й інтересів її персоналу та передбачає :

- визначення цілей управління персоналом, тобто у прийнятті рішень у сфері управління персоналом повинні бути враховані як економічні аспекти (ухвалена стратегія управління персоналом), так і потреби та інтереси працівників (гідна оплата праці, належні умови праці, можливості розвитку й реалізації здібностей працівників і т. ін.).

- формування ідеології та принципів кадрової роботи, тобто ідеологія кадрової роботи повинна бути відображена у вигляді документа і реалізуватися усіма керівниками структурних підрозділів організації, починаючи з керівника. Цей документ повинен вміщувати набір етичних норм, що не підлягають порушенню, норм в роботі з кадрами організації. У міру розвитку і зміні зовнішніх умов кадрової роботи він може уточнюватися;

- визначення умов для забезпечення балансу між економічною і соціальною ефективністю використання трудових ресурсів в організації [3].

Отже, успіх управління персоналом визначається двома основними чинниками: здатність підприємства чітко визначити, яка поведінка працівників потрібна для досягнення його стратегії, можливість застосовувати ефективні управлінські важелі для спрямування працівників на бажаву поведінку. Обидва завдання є однаково важливими й складні, особливо в умовах ринкової трансформації економіки.

Складність процесу управління людьми у сфері зовнішньоекономічної діяльності полягає тому, що менеджеру потрібно не лише раціонально використовувати фаховий потенціал своїх працівників, а й сприяти його зростанню. Особливої уваги заслуговують працівники, від яких залежить розробка і реалізація політики підприємства у всіх сферах діяльності, стратегічне мислення та результативність управління підприємством загалом.

Література

1. Гавкалова Н.Л. Інноваційна роль менеджменту персоналом в процесі формування стратегії підприємства // Проблеми науки. - 2006. - № 4. - С. 16-23.
2. Ліфінцев Д.С. Вплив корпоративної культури на мотивацію персоналу // Д.С. Ліфінцев / Актуальні проблеми економіки. - 2006. - № 2. - С. 154—159.
3. Маслов В.О. Стратегическое управление персоналом / В.О. Маслов // Проблемы теории и практики управления. - 2006. - № 5. — С. 99.
4. Мескон М. Основы менеджмента / Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. - М. : Дело, 2008. — С. 704.

Бондар Н. В.,
студентка факультету фінансів,
Донбаський державний
технічний університет.
Науковий керівник - к.е.н.,
доцент кафедри фінансів
Лубенченко О. Е.,
Донбаський державний
технічний університет

Шляхи удосконалення методів оцінки банкрутства підприємств у сучасних умовах

Діагностика кризового стану підприємства є багатовимірним і складним завданням, від «фе» цінності якого залежить своєчасність вживання антикризових заходів, спрямованих на «►1»пня самостійної господарської одиниці та забезпечення захисту інтересів трудового І" і. ниву, власників, держави.

Дослідженню питань оцінки можливого банкрутства підприємств на сучасному етапі "і" п'ППО суттєву увагу в працях К.В. Бородкіна, І.А. Жулеги, В.В. Ковальова, Л.О. Лігоненка, "і < мрнова, О.О. Тершенка та багатьох ін. Зважаючи на вагомість здійснених досліджень, на по те не відпрацьований ефективний механізм оцінки можливого банкрутства, який ♦ "її би інвесторам своєчасно приймати оптимальні інвестиційні рішення. Саме потреба

ШОКСННЯ цих питань визначає актуальність обраної теми.

У світовій практиці нагромаджений достатній досвід оцінки банкрутства підприємств за критерієм. Неабиякого поширення у спеціальній економічній літературі набули критерії ■ 5ш.імана, Р. Ліса, Спрінгейта, Р. Таффлера і Тішоу, універсальна дискримінанта функція, І-" і цін ове число Р.С. Сайфуліна і Г.Г. Кадикова, факторна модель діагностики банкрутства і п і пницької, комплексний коефіцієнт банкрутства О.П. Зайцевої, показник діагностики " ■■спроможності Конона і Гольдера, модель Фулмера, модель прогнозу ризику банкрутства Ібі їик Іркутської державної економічної академії [2,112].

Однак, при всіх достоїнствах цих моделей слід зазначити, що розроблені моделі н«и нотування банкрутства побудовані на основі вивчення поведінки фірм в умовах Кніку)ентної економіки. Проте, використання таких методик без їх удосконалення в економіці • риши є недоцільним. Модель Конона і Гольдера віддає перевагу рівню фінансових витрат та шріїї на персонал як факторам, що мають суттєвий вплив на стан платоспроможності, тоді, як і >> іігчизняних підприємств пріоритетними є показники податкової заборгованості та н»-. пін масності розрахунків з основними постачальниками, стан яких у даній моделі не враховано І І І'І| Обмеження у використанні моделі Фулмера обумовлені наявністю логарифмічного виразу

потребують додаткових грошових потоків, які обчислюються мільярдами гривень. У пік неякісний кредитний портфель, також вони продовжують кредитувати державні монополії. Біііцц] з іноземним західним капіталом мають свої проблеми, які полягають у тому, що вони не можуть надалі реалізувати стратегію кредитування населення під імпортні товари в тих масштабах, < яких вони це здійснювали до кризи.

Основними проблемами розвитку банківської системи, які потребують подальшого вирішення є такі:

- 1) висока вартість кредитних ресурсів для підприємств;
- 2) низька активність банків України в обслуговуванні реального сектора;
- 3) низька частка довготермінових кредитів у кредитному портфелі банків;
- 4) низький рівень кваліфікації співробітників банків щодо інвестиційного ризику іП надання фінансових ресурсів підприємствам.

Крім того, треба підкреслити досягнення НБУ в напрямку реформування банківської системи нашої держави:

- зменшення темпів зростання інфляції за умови зростаючих темпів промислової я виробництва;
- покращення ліквідності банківської системи України;
- збільшення надійності українських банків;
- підвищення рівня довіри населення до банків як фінансових установ, здатних не лип» страхувати інвестиційні ризики, а й генерувати прибуток для інвесторів;
- збільшення довіри до банківської системи України з боку міжнародних інвесторів.

Вирішення проблем банківської сфери суттєво залежить від політики уряду, ВерховВ Ради та інших владних структур й обґрунтованості рішень, які вони приймають.

Крім того, від питань ефективного контролю та управління сучасним українським банко! як на концептуальному рівні, так і в практичній площині залежатиме успіх ринкових перетворені та стабільності економіки держави.

Література

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. — Режим доступ <http://bank.gov.ua/>
2. Фарина О. Банки живі, але досі хворі / О. Фарина. [Електронний ресурс]. — Режим доступ, <http://www.kvivpost.ua/business/article/banki-zhivi-ale-dosi-hvori.htm>

>■ гт- аопо ■; ■ »С 4 жш ,ж • •.< \$< ,.но. *,I

■ізов ми: <г . а,-:-!.: «аювегпгрїб, ліощ/І - інюкілініші тЛі

Бригідир І. О.,

слухач магістратури факультету міжнародного бізнесу і менеджменту, Тернопільський національний економічний університет.

Науковий керівник - д.е.н., професор кафедри менеджменту **Брич В. Я.,** Тернопільський національний економічний університет

ЮПі-іпечення розвитку компетенцій персоналу організації: зарубіжний досвід

Важливою умовою формування ефективної команди є постійний розвиток персоналу, що Ілююі'ц, гся використанням інновацій. Рівень кваліфікації персоналу повинен випереджати ■івівіі'н технології виробництва і системи організації виробничо-трудоного процесу, чим можуть Ці¹¹м пн іся найуспішніші організації кінця ХХ ст., які називають «організаціями, що І*¹¹ иються».

Наприклад, одним із пунктів стратегії компанії «McDonald's») с безперервне

Мкчнппа власного персоналу, яке виявляється у тому, щоб наймати на роботу працюючих і Ці¹¹ипііх службовців, навчати їх якісному обслуговуванню, швидко підвищувати по службі Жі пивних працівників [2, 25]. Інша, не менш відома, компанія «Shell Oil Company» створила

І нпшп структурі спеціальний центр із навчання персоналу «Shell Learning Center». Навчальні фп|німі< компанії тривають від кількох днів до кількох місяців [3,124]. У межах навчальних фп|>ім несвітньовідомої мережі магазинів «Walmart» персонал вивчає додаткові суміжні н> ПШШІОУСТІ.

Слід додати, що поняття «компанії, що навчаються» недостатньо поширене у нашій країні, •••• пкремі підприємства вже намагаються робити акцент на знаннях, уміннях, навичках та і гні пості їх працівників. Існують приклади компанії, що практикують розробку моделей ІЙМІП ніцій, проте поки що обмежуються їх побудовою лише для ключових посад (до прикладу, Нкі пі німі компанії, як «Київстар», «Агромат», «Філіп Моріс Україна»), Проблема полягає у тому, МИ сьогодні немає чіткої відповіді на запитання: як використати компетенції, по-перше, для

..... пі стійкого взаємозв'язку всіх управлінських практик у сфері людських ресурсів, по-друге, |< пі нку із загальною організаційною стратегією. Інакше кажучи, керівництву фірми слід пш ЧИТИ інтеграційну роль компетенцій.

Першочергового значення при цьому набуває своєчасне підвищення рівня кваліфікації і її|<ц| і іоналізму менеджерів, що є особливо важливим в умовах змін як у внутрішньому, так і

...іюму середовищах організації. Більшість науковців вважає, що якість навчання керівників "т ці «кої компанії безпосередньо пов'язана з якістю управління, а, відповідно, ефективністю і«ІГ' і и персоналу та рівнем конкурентоспроможності компанії.

Процес навчання персоналу, у ході якого відбувається розвиток їх компетенцій, має ім'я форми: зовнішня (за межами організації) та внутрішня (усередині та за рахунок організації! Зрозуміло, що ті чи інші шляхи підвищення кваліфікації працівників несуть за собою зростання інвестицій у людський фактор. При цьому слід зазначити, що керівництво тієї чи іншої конкурентоспроможної компанії повинно розуміти, що інвестиції у розвиток компетенції персоналу є не просто витратами компанії, а її чи не найціннішим капіталом. Яскравим прикладом є відома корпорація «Cisco Systems», яка, купуючи нову компанію, менше зосереджує увагу на* капіталізації підприємств, а більше на людському капіталі як найважливішому ресурсі. Ця організація протягом свого існування витратила від 500 000 до кількох мільйонів доларів на стимулювання до навчання персоналу [1,124].

Як розуміємо, розвиток працівників потребує постійного капіталовкладення, що не завжди є гарантією підвищення продуктивності праці. Дуже часто на підприємстві виникає іще одна проблема, пов'язана із небажанням того чи іншого працівника використовувати отримані знання та навички. Причиною цього часто виступає відсутність потрібної мотивації: недостатній розмір заробітної плати, а, можливо, прагнення до певних нематеріальних заохочень. Таким чином, на підприємстві необхідно розробити таку систему оплати праці, яка б збалансовувала інтереси обої сторони зацікавлених сторін.

Іншим аспектом мотиваційної системи є урахування диференційованих компетенцій прикладом чого є так звана додаткова плата, яку отримують працівники, що вирізняються унікальними компетенціями. Не менш ефективним методом стимулювання, на нашу думку, є тим система оплати праці, яка б реагувала не лише на досягнутий рівень компетенцій, а й на його зростання, спонукаючи працівників до розвитку.

Підсумовуючи вищесказане, зазначимо, що успіх компанії загалом залежить від усмі кожного співробітника. В умовах постійного зростання економіки все важче знаходити готовні спеціалістів на ринку праці. Постійно зростаючий попит на ринку праці стає причиною, підвищення затрат на оплату праці. Навіть за умови, що вдається «купити» співробітника і необхідною кваліфікацією, то зовсім не кожна людина може «вписатися» в організацію, адже у кожній чи іншій компанії є свої вимоги до персоналу, свій спосіб ведення бізнесу. Таким чином ефективним вирішенням проблеми кадрового дефіциту може стати цілеспрямована робота щодо розвитку вже існуючих компетенцій персоналу відповідно до стратегії компанії.

Література

1. Бардадим О.І. Роль спадковості та середовища в мотивації креативності персоналу / О.І. Бардадим // Актуальні проблеми економіки. - 2009. - № 2 (92). - С. 123-128.
2. Петрова І. Інтеграційна роль компетенцій у стратегічному управлінні людськими ресурсами / І. Петрова // Україна: аспекти праці. - 2008. - № 8. - С. 23-28.
3. Чубукова О.Ю. Підвищення кваліфікації кадрів підприємств в умовах невизначеності / О.Ю. Чубукова // Актуальні проблеми економіки. - 2008. - № 4 (82). - С. 171-178.

Державної митної служби України від 29 липня 2004 р. N 439/551 «Про затвердження Порядку взаємодії митних і податкових органів при організації та проведенні планових і позапланові виїзних перевірок суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності» [4].

Взаємодія митних та податкових органів відбувається шляхом:

обміну інформацією, яка становить взаємний інтерес, щодо обсягів експортні імпорتنих операцій, джерел придбання товарів, діяльності суб'єктів;

У створення спільних груп для відпрацювання конкретних фактів, пов'язаних її незаконним обігом товарів, завищенням (зниженням) вартості товарів при їх ввезенні (вивезенні) на митну територію України, безпідставним застосуванням пільг зі сплати податків при імпорті н експорті товарів;

проведення одночасних планових та позапланових виїзних перевірок суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, обміну інформативними листами щодо стану взаємодії між податковими і митними органами, а також проблемних питань, що виникають при здійсненій одночасних планових та позапланових виїзних перевірок суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Митні та податкові органи в установленому законодавством порядку здійснюють і незалежному обсязі обмін наявною інформацією щодо діяльності суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та в разі потреби вживають заходів відносно організації і здійснення позапланові виїзних перевірок зазначених суб'єктів із дотриманням вимог законодавства.

Література

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 № 959-ХІІ. [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cdb/1a5v5/1a1a1n.ski?nrc=960-12>
2. Наказ Міністерства економіки України та Державної податкової адміністрації України від 9 листом 2006 року Мв340/672 «Про затвердження Порядку взаємодії Міністерства економіки України та Державної подана* адміністрації України з питань застосування спеціальних санкцій». [Електронний ресурс]. - Режим доступу <http://search.fisgazakon.ua/ZI/doc2.nsf/linkl/ZREI3297.html>
3. Наказу Міністерства юстиції України та Державної податкової адміністрації України від 3 липня 2002 року І 60/5; 304 «Про затвердження Порядку взаємодії органів державної виконавчої служби та податкової міліції і примусовому виконанні рішень судів про стягнення коштів на користь держави за позовами органів держли* податкової служби». [Електронний ресурс]. - Режим доступу <http://zakon.rada.gov.ua/ZI/b1n1/^&/rain.cu?nrc=O555-O2>
4. Наказ Державної податкової адміністрації України, Державної митної служби України від 29 липня 2004 [я* N 439/551 «Про затвердження Порядку взаємодії митних і податкових органів при організації та проведенні плану»; і позапланових виїзних перевірок суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності». [Електронний ресурс]. - Рем) доступу : <http://www.meatmilk.kiev.ua/legal/pager.php?iddoc=459&docl=0>

3) важливим результатом розвитку сільського зеленого туризму є розширення можливості реалізації продукції особистого підсобного господарства;

4) розвиток сільського зеленого туризму спонукає до покращення благоустрою сільських садиб, вулиць, сіл загалом; стимулює розвиток соціальної інфраструктури;

5) розвиток сільського туризму може допомогти стабілізувати і покращити демографічні ситуацію;

Туризм, у тому числі й сільський, проголошено одним із пріоритетних напрямків розвитку господарського комплексу України, що вимагає відповідного науково-методичного забезпечення практичних кроків для реалізації цих завдань. Звідси, логічною і своєчасною була б розробка загальнонаціональної програми розвитку сільського туризму, реалізація якої можлива за умов здійснення кількох взаємопов'язаних кроків:

- пошук і налагодження контактів із сільськими громадами, фермерами й іншими категоріями сільських жителів у різних, особливо депресивних, регіонах країни, зацікавлених створенні відповідного туристичного продукту і його реалізації на ринку послуг;

- розробка механізму створення і просування на ринок послуг сільського туристичної продукту окремих регіонів України з власною торговою маркою, створеного на осяо використання місцевих ресурсів;

- налагодження соціологічного моніторингу на рівні виробника і споживача сільської туристичного продукту для виявлення можливостей його створення - з одного боку, і з'ясуваїп уподобань і потреб пересічного споживача - з іншого;

- створення регіональних комп'ютеризованих баз даних, розміщених в Інтернет-мережі, буде зібрана інформація законодавчого, ресурсного, організаційного, історико-краєзнавчої спортивно-туристичного, медичного, рекламного характеру для виробників і споживача сільського туристичного продукту [2].

Реалізація загальнонаціональної програми матиме довгострокові наслідки і сприяти вирішенню низки актуальних соціально-економічних проблем, типових для аграрних . I

Отже, сучасний туризм, поряд із промисловим і сільськогосподарським виробництвом, елі розглядати як рівноправну форму господарського освоєння простору. У контексті вирішені проблем аграрних депресивних регіонів України особливо актуальним є розвиток сільсько туризму, який дозволяє вирішувати низку важливих соціально-економічних проблем. Оптималі. поєднання промислових, сільськогосподарських та рекреаційно-туристичних технологій взаємо, суспільства і природи дозволить вивести депресивні регіони з глибокої соціально-економічі кризи та надасть їм імпульсу для сталого розвитку.

Література

1. Мельник Л.Ю. Стан і перспективи розвитку аграрного сектору економіки України / Л.Ю. Мельг Ю.С. Осацька // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. - 2009 - №1. - С. 218 -224.
2. Міністерство аграрної політики. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. - Режим доступ <http://www.minagro.kiev.ua/page/23800>

Васюта О. М.,
студентка факультету
банківського бізнесу,
Тернопільський національний
економічний університет.
Науковий керівник - викладач
кафедри банківської справи
Прийдун Л. М.,
Тернопільський національний
економічний університет

Забезпечення розвитку електронного банківського бізнесу в Україні

Спектр послуг, що надається клієнтам електронного банкінгу, практично не відрізняється і поступово клієнтам в офісі банку. Таким чином, під електронними банківськими послугами 'Ікнуміти дії банку, спрямовані на вдосконалення та реалізацію звичайних банківських і» рпцій шляхом використання інформаційних систем. Однак, варто зазначити, що поява відносно Ж'І'Н' банківських продуктів, таких як обслуговування платежів Інтернет-магазину, електронна Кінофікація, «мобільний банкінг», віртуальні платіжні картки, сприяли впровадженню та і 11 ку банківської Інтернет-комерції.

Перше й найголовніше, що змушує людей нехтувати певною часткою ризику при І''' іуванні електронними банківськими послугами, - мобільність і простота здійснюваних кцій, адже відпадає необхідність йти зі значною сумою готівкових коштів для придбання І» іріііпого товару. Це одним позитивним моментом виступає відносно більший рівень безпеки ■І і крадіжки електронних грошей перед готівковими [1,16].

Виділяють такі види електронного банкінгу [3]:

І, Телебанкінг. Переваги використання: досить висока мобільність, достатня швидкість, М»і шій витрати. Недоліки використання: малі можливості, незручність, неможливість передати іЦіцминтів до банку.

2 PC-banking («Клієнт-банк»), Переваги використання: високий рівень захисту, існує мі І* піііість обміну документами. Недоліки використання: суттєва вартість, необхідність ... програмнозабезпечення, низький рівень мобільності.

І, Відеобанкінг. Переваги використання: зручність у «живому» спілкуванні, поєднання І*¹ переваг електронного банкінгу. Недоліки використання: занадто високі витрати на Щіііііілення та впровадження, невисокий рівень конфіденційності.

4 Інтернет-банкінг. Переваги використання: висока мобільність, невеликі затрати, ...і гь, можливість обміну документами, широкі інформаційні можливості, універсальність. В» пі'іікі використання: недостатня захищеність від несанкціонованого втручання, необхідність ПШ комп'ютер та телефонну лінію одночасно.

Зазначимо, що банк, впроваджуючи ту чи іншу модель електронного обслуговування, ПШііііііті враховувати можливості та побажання клієнтів, а також особливості їх діяльності.

Слід зазначити, що електронний банківський бізнес виступає перспективним напрямом у контексті урізноманітнення банківських послуг та залучення ширшого кола клієнтів у всьому світі. Однак щодо вітчизняної банківської системи, то ефективному її впровадженню заважає низка факторів, зокрема:

1. Рівень захисту. Не зовсім справедливо стверджувати, що вітчизняні банки беззахисні у цьому питанні. Багато банків давно працюють із системою електронних платежів, яка забезпечує передачу повідомлень у зашифрованому вигляді за допомогою сучасних способів захисту інформації, які стали основою для створення Інтернет-банкінгу. Однак, безпосередній зв'язок Інтернет-центру, який працює з клієнтами, з фінансовим ресурсом банку несе суттєвий елемент небезпеки.

2. Правове регулювання. На сьогодні існує два нормативно-правових акти, в ями згадується Інтернет-комерція в Україні. Це Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 р. та «Про електронний цифровий підпис» від 22.05.2003 р. Існує об'єктивна необхідність удосконалення законодавчої бази щодо здійсненні цього виду діяльності вітчизняними банківськими установами, зокрема створення окремої* нормативно-правового документа, який би регулював здійснення електронних банківських послуг.

3. Проблемою стрімкого розвитку електронного банкінгу в Україні є також недостатня кількість користувачів Інтернету (близько 25% населення України), причому більшість із них використовує Мережу як інформаційну мережу або зручний канал для ділового листування [3].

Таким чином, конкурентна ситуація на ринку банківських послуг України така, що наданий традиційних послуг через Інтернет якщо і допоможе вирішити питання утримання клієнтів і в зниження витрат на їх обслуговування, то поки що не дасть змоги використовувати його як джерело додаткових прибутків чи суттєвого розширення клієнтської бази. Для того, щоб Інтернетч приніс дохід банку, необхідно розглянути бізнес-процеси клієнтів і виявити саме ті з них, в яких взаємодія з банком є неефективною, а замість очікуваного результату лише сповільним бізнес-процеси на будь-якій стадії [2,197-198].

Отже, використання вітчизняними банківськими установами різних видів електронної о банкінгу в сьогоднішніх умовах забезпечить підвищення їх фінансової стійкості та ліквідності III фінансовому ринку. Крім того, запропоновані заходи створюють можливості стабілізації банківського сектора економіки України на підставі підвищення конкурентоспроможності банківських продуктів, що позитивно вплине на збільшення фінансового потенціалу українських банків у посткризовий період.

Література

1. Деменков М.С. Інтернет-платежі в сучасній банківській сфері / М.С. Деменков // Економіка. Фінанси. Право. 1 2007. -№ 7.
2. Електронний бізнес на ринку фінансових послуг : посібник / В.І. Мітенко, А.В. Шаповалов, Г.В. Юрчук . * К.: Знання, 2003. - 278 с.
3. Розвиток банківських послуг / Віктор Горобец, [Електронний ресурс] - Режим доступу І <http://Дуудлч.иабанкiг.сot/?iпib=есоттеге/ебанкiпiя>

Вацлавський О. І., студент
факультету фінансів,
Тернопільський національний
економічний університет.
Науковий керівник - викладач
кафедри фінансів **Мокрицька**
А. Б., Тернопільський
національний економічний
університет

Шляхи удосконалення державного фінансового контролю в Україні

Державний фінансовий контроль є основним засобом забезпечення фінансової дисципліни й порядку, повного та своєчасного наповнення бюджету коштами, запобігання масовим рпінрішпням та порушенням законодавства. Проте, на сьогодні система державного фінансового Гііпршію в Україні не може на високому рівні забезпечити фінансово-бюджетну дисципліну в загалом та на її регіональних рівнях, що є результатом існування великої кількості Ирип ісм, які спричиняють зростання кількості та обсягів фінансових порушень. Таким чином, Нг¹ і ми виявлення, усунення недоліків, удосконалення та реформування фінансового контролю Ія» і V ипними в наш час у зв'язку з невірiшеністю низки теоретичних та практичних питань.

Проблемам функціонування та розвитку державного фінансового контролю в Україні туйін пачено праці: В.Д. Андреева, І.В. Басанцевої, М.Т. Білухи, М.С. Грінчука, Л.В. Гуцаленка, It 5 Дерія, І.Б. Стефанюка, І.М. Іванової, Н.І. Рубана, М.І. Сивульського, Ю.М. Футоранської та ін.

Державний фінансовий контроль - комплекс цілеспрямованих заходів органів, їх ні ірм іділів чи службових осіб, які здійснюють державний фінансовий контроль у межах і* встановлених законодавством України, з метою упередження, виявлення та ішсння фінансових правопорушень на підконтрольному об'єкті щодо його фінансово- П» и, ■ шрської діяльності, а також забезпечення законності, фінансової дисципліни та ефективності фірмунапня і витрачання коштів, у тому числі бюджетних [2,56].

Державний фінансовий контроль здійснюється органами законодавчої (представницької) і Мжпшпичої влади України. До системи органів державного фінансового контролю входять: Н»рх піша Рада України, Міністерство фінансів, Рахункова палата, Державна фінансова інспекція, Г"Г"і .ЛИПС казначейство, Державна податкова служба, Державна митна служба аудитори та йі інігорські служби.

Принципами державного фінансового контролю є: незалежність, гласність, дієвість, Ь» 11 іиршсть, об'єктивність, всеохоплюючий характер [2,62].

Проблемами функціонування державного фінансового контролю на сьогодні є :

- правова невизначеність єдиної системи державного фінансового контролю;
- відсутність моніторингу в системі державних органів, постійної оцінки якої її функціонування системи державного фінансового контролю;
- дублювання окремих функцій державними органами контролю;
- зростання фінансових порушень у сфері використання бюджетних коштів;
- відсутність жорсткої адміністративної (кримінальної) відповідальності за бюджетні правопорушення [3,250].

Зазначені проблеми свідчать, що назріла необхідність реформ у сфері державного фінансового контролю, тому для того, щоб створити єдину ефективну систему державного фінансового контролю слід удосконалити та реформувати існуючу систему шляхом здійсненні таких заходів:

> розробити та прийняти Закон України «Про державний фінансовий контроль», висі і* зміни до уже існуючого законодавства, щоб взаємоузгодити закони, укази, нормативно-прайніі акти між собою;

> сформувати нові та вдосконалити діючі процедури перевірок;

> створити єдину інформаційну базу у сфері державного фінансового контролю;

> до суб'єктів державного фінансового контролю слід віднести лише органи, >■ здійснюють безпосередньо контрольні функції: Рахункову палату, Державну фінансову інспекції» й органи відомчого контролю;

> врегулювати питання взаємовідносин і взаємодії контрольних органів, закріпив положення про те, що Рахункова палата є найвищим органом державного контролю, що здійсни» контроль за доходами, видатками Державного бюджету України, має право на перевірки вч< державних інституцій, а Державна контрольно-ревізійна служба забезпечує періодичні проведення ревізій та перевірок [1, 317-320].

Таким чином, удосконалення системи державного фінансового контролю залишасш | актуальною темою для науковців, оскільки низка проблемних питань залишається спірною абі взагалі не вирішеною як у теорії, так і на практиці, вирішення яких дозволить сформувати єдину ефективну систему державного фінансового контролю.

Література

1. Грінчук М.С. Реформування системи державного фінансового контролю / М.С. Грінчук // Вісник ЧТЕ1. ■ 2010. — № 4. — С. 317—320.
2. Гуцаленко Л.В. Державний фінансовий контроль. / Л.В. Гуцаленко, В.А. Дерій, М.М. Коцупатрий. — К. : ІДУ П, -2009.-424 с.
3. Закраєвська Т.Н. Концептуалізація державного фінансового контролю в Україні / Т.Н. Закраєвська // Вісник ЧТЕ1. - 2009. - № 2. - С. 247-255.

Вашенюк О. М.,

студентка факультету фінансів,
Тернопільський національний
економічний університет.

Науковий керівник - викладач кафедри
податків та фіскальної політики

Василевська Г. В.,

Тернопільський національний
економічний університет

Прагматизм справлений митних платежів в Україні

Поширення рецесійних процесів, які сформувалися в українській економіці під впливом • |»
..... ефекту світової фінансової кризи, зумовлює посилення контрольних процедур у
гф»і . ми і ного оподаткування, що зумовлено завданнями, які ставить Уряд з метою наповнення
ИЦФПШОГО бюджету та відшкодування його дефіциту. Крім того, вступ України до Світової МИ
«ні""ЦІІ торгівлі (СОТ) обумовлює необхідність ґрунтовного концептуального підходу до
..... справляннямитних платежів у контексті своєчасності їх надходження та повного и. *і >
іпірііхування і сплати.

Іпіічий доробок фінансової теорії становлять дослідження учених - М. Азарова, Р
шщшощського, О. Богданову, В. Ващенко, В. Драганова, В. Дудчака, О. Лютого, О. Нікітіна Цін

Під митними платежами як основою системи митного оподаткування розуміють ті види
■нініні та зборів, які нараховуються в установленому порядку при переміщенні через митний | Г inn
країни товарів та інших предметів під контролем митних служб. Це дозволяє не лише чітко Ці ні Гін П
об'єкти оподаткування, а й суб'єкти системи митного оподаткування, до яких належать, ірім п ржави
та митних органів, безпосередні платники податків та зборів, тобто юридичні та фіні ніі особи, які
здійснюють зовнішньоторговельну діяльність. Усе це обумовлює актуальність
... митних платежів у сучасних умовах здійснення зовнішньоекономічної діяльності [2,22].

Згідно зі статистичними даними, за 2009 р. митними органами забезпечено надходження Ф . ті
до бюджету в сумі 54 119,5млн.грн, а у I півріччі 2010 р. - 48 540,3 млн.грн. Порівняно з Ци іні ічим
періодом 2010 р. надходження збільшилися на 90,7%. Зменшилися надходження із
..... . мита на 59,7 млн.грн. (на 33,1%) у зв'язку зі зменшенням фізичних обсягів вивезення іірріічного
газу та насіння олійних культур. Загальні обсяги імпорту загалом, за даними і і' імітслужби,
збільшилися у січні-червні 2009 р. на 41,5% порівняно з показником рднього року.
Варто зазначити, що в структурі митних платежів превалюють надходження МИ ЦДВ, що
нараховується у розмірі 20% від вартості товару на операції везення товарів в іі' ііпу. Винятком є
операції із увезення окремих товарів медичного призначення, товарів для 205

інвалідів та низки інших. Відбувається зменшення надходжень із митних зборів - ІМІ 69,1 млн.грн. (на 12,1%) [1]. Враховуючи таку ситуацію, для забезпечення повноти справляння митних платежів необхідно вдосконалити митне законодавство в частині посилення контрольної процедур за нарахуванням і сплатою митних платежів; сформувати комплексний контроль, і дотриманням митного законодавства суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та громадянам! з подальшою відповідальністю за вчинені дії; запровадити спрощення та модернізацію митної процедур на кордоні і всередині держави. Зазначені заходи, на наш погляд, локалізують зловживання у сфері митного оподаткування та уможливають зростання надходжень митної платежів. Відтак, для вирішення окреслених проблем необхідно здійснювати контроль і правильністю визначення митної вартості; вдосконалити порядок митного оформлення і декларування товарів, які переміщуються через митний кордон України; удосконалити порядок здійснення митного контролю товарів, які пересікають митний кордон України; підвищити рівень оподаткування шляхом посилення контролю за використанням податкових пільг для забезпечення повноти стягнення до бюджету.

Література

1. Аналітична записка щодо стану виконання Державного бюджету України за I квартал 2010 р. [Електронні ресурс]. - Режим доступу : http://news.ligazakon.ua/news/2010/4/9/22649_ььп
2. Мостовий А. Порядок справляння митних платежів / А. Мостовий // Митна справа. - 2010. - № 2 (68) С. 22-26.

УДК 339.543:338.2.

Вітвіцький О. В.,

студент факультету фінансів,
Тернопільський національний І
економічний університет.

Науковий керівник - викладач кафедри
податків та фіскальної політики

Василевська Г. В., Тернопільський
національний економічний університет

Формування митної політики України та забезпечення економічної безпеки держави

Постійні зміни міжнародних інтересів і потреб спонукають безперервний розвиток відносин у митній сфері. Така перманентність митного законодавства ускладнює процес формування митної політики, зміст і пріоритети якої з часом підлягають суттєвим трансформаціям.

Еволюція митних відносин, що відбувається в Україні, поступово відображається у митному законодавстві та досліджується у працях українських науковців [3]. Саме БОНІ зумовлюють визначення пріоритетів прав та свобод людини, впровадження у державі ринкової» 206

Отже, забезпечення економічної безпеки України є одним із найважливіших національних пріоритетів і вимагає посиленої уваги представників державної митної служби, тому формування та реалізація напрямів вимагає врахування усіх аспектів і складових економічної безпеки.

Література

1. Варналіш З. Проблеми та шляхи забезпечення економічної безпеки України [Електронний ресурс] - доступу: <http://www.rainbow.gov.ua/news/25.html>
2. Куліш А.М. Удосконалення митного законодавства України як фактор підвищення ефективності діяльності правоохоронної системи / А.М. Куліш // Фінансове право. - 2009. - № 1. - С. 296-300.
3. Проблемні питання правового регулювання митного контролю та митного оформлення зовнішньоекономічних операцій [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.rainbow.gov.ua/news/1453/>

УДК 336.226.3

Галаван І. Р.,
студентка факультету фінансів,
Тернопільський національний
економічний університет.
Науковий керівник - викладач
кафедри податків та фіскальної
політики **Василевська Г. В.,**
Тернопільський національний
економічний університет

Удосконалення напрямків оподаткування споживання в Україні

В економіці України податки на споживання відіграють надзвичайно важливу роль. Вони становлять значну частку дохідної частини державного бюджету і виступають одним із істотних засобів перерозподілу національного доходу. Непрямі податки включаються у вигляді надбавки «а» ціни товару або послуги, а тому є одним із важелів впливу держави на споживання, а, отже, і на виробництво товарів та послуг.

Податки на споживання - це податки, які, беручи участь у процесах споживання, виступають видимими елементами цін товарів (послуг) та регулюють обсяги споживання, впливаючи при цьому на купівельну спроможність населення, а відтак і на суспільний добробут. Природа податків на споживання визначається тим, що вони здійснюють як прямий вплив на суспільний добробут населення через рівень цін, так і опосередкований. Опосередкований вплив полягає у тому, що податки на споживання, будучи залежними від рівня ринкових цін, впливають на суспільний добробут через видатки бюджету [2, 223].

Податки на споживання в Україні представлені універсальним та специфічним акцизами (податок на додану вартість й акцизний збір) і митом, що справляється у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

На сьогодні в Україні теоретичні й практичні питання удосконалення системи непрямих оподаткування, його впливу на макроекономічні та соціальні процеси стали предметом

Галасюк А. О.,
студентка факультету фінансів,
Тернопільський національний
економічний університет.
Науковий керівник - к. е. н., ст. викладітї
кафедри фінансів суб'єктів
господарювання і страхування
Луцишин О. О., Тернопільський
національний економічний університет

Зарубіжний досвід фінансового вирівнювання

Свідченням посиленої уваги, що приділяється питанням фінансового вирівнюванню в країнах Європи, є норми, закріплені в Європейській хартії місцевого самоврядування. Цей документ передбачає необхідність захисту фінансово слабших органів місцевого самоврядування шляхом запровадження процедур фінансового вирівнювання, що дають змогу усунути наслідки нерівномірного розподілу потенційних джерел фінансування цих органів та їх витрат

Ні єдиного трактування терміна «фінансове вирівнювання», ні загальносхвалених підходи до його здійснення у зарубіжній практиці та науковій літературі немає. У кожній країні триванні історичний розвиток та особливості організації міжурядових відносин заклали основи для автентичного розуміння цього поняття та сприяли виробленню власних механізмів усунення диспропорцій у фінансовому забезпеченні окремих територій. Разом з тим, світові інтеграційні та глобалізаційні тенденції все більше нівелюють національні відмінності в організації процедур фінансового вирівнювання, що їм досі мають місце та сприяють поширенню кращого досвіду набутого в окремих розвинутих демократичних державах.

Необхідно зазначити, що організація фінансового вирівнювання у демократичній державі потребує попереднього розгляду, погодження та закріплення в договорах або законодавчих актах низки ключових положень. Центральний і місцеві уряди повинні досягнути згоди щодо того, НН підлягає вирівнюванню, ступеня вирівнювання, прийомів та інструментів вирівнювання, способи визначення фіскальних дисбалансів тощо. Індикатором правильності обраної політики фінансового вирівнювання є схвалення її більшістю населення країни, що виявляється і основному під час виборів до органів представницької влади всіх рівнів.

У світовій практиці розрізняють два основні види систем фінансового вирівнювання: перша передбачає зосередження коштів, призначених державі; організація другої полягає в об'єднанні зусиль органів місцевої влади певного рівня для створення спеціальних фондів фінансової вирівнювання, за рахунок яких усуваються горизонтальні фіскальні дисбаланси.

Одним із основних інструментів фінансового вирівнювання є прями міжурядові трансферти, які здійснюються на безплатній і безповоротній основі. У зарубіжній практиці сформувалися два основні підходи до їх класифікації. Згідно з першим, визначеним Міжнародним валютним фондом, усі трансферти поділяються на субсидії та гранти. Субсидіями, відповідно до цієї класифікації, вважаються виключно ті трансферти, що надаються органами державної влади Мінпрямствам або іншим суб'єктам господарювання. Гранти - це необов'язкові трансферти, що надаються від одних інституційних одиниць сектора суспільного управління до інших або між ними державного управління та міжнародними організаціями. Залежно від призначення вони поділяються на поточні та капітальні, а за типом органу, який їх надає - на гранти від урядів різних держав, міжнародних організацій та інших органів суспільного управління [1,127]. Таким чином, згідно з класифікацією Міжнародного валютного фонду, трансферти, за допомогою яких здійснюється фінансове вирівнювання місцевих бюджетів, іменуються грантами.

Основними критеріями розподілу коштів у процесі фінансового вирівнювання в зарубіжних країнах є, як правило, сума податкових надходжень на одного мешканця, чисельність і структура населення, площа територіальних одиниць. Крім них, враховується широкий спектр показників. Ні в одній країні не відрізняються у різних країнах. Наприклад, в Іспанії поряд з іншими критеріями може бути до уваги показник рівня безробіття; в Люксембурзі - розмір основного окладу службовців різних органів влади та сума витрат на обслуговування місцевого боргу в розрахунку на одного мешканця; в Нідерландах - площа смуги водної поверхні вздовж берегової лінії моря; в Норвегії - розмір поточних витрат на прибирання снігу взимку; в Португалії - кількість церковних приходів; у Швеції - клімат.

Великого поширення за кордоном набула практика функціонування спеціальних фондів фінансового вирівнювання. Так, в Австрії за рахунок внесків органів влади різних рівнів було створено окремі фонди для розподілу інвестиційних субсидій, призначених для фінансування різних видів капітальних витрат у сфері охорони здоров'я, громадського транспорту та місцевого господарства. У Бельгії фонд комун утворено для розподілу загальних субсидій між муніципалітетами. Фонди фінансового вирівнювання функціонують також у Німеччині, Португалії, Італійській Федерації, Японії та інших державах [2].

Отже, досвід зарубіжних країн підтверджує переваги застосування науково обґрунтованих механізмів фінансового вирівнювання. Однак для цього формула вирівнювання повинна відповідати певним вимогам, основними з яких є стабільність, безумовність, урахування всіх об'єктивних критеріїв і простота обчислень.

Література

1 Крпін М.І. Державні фінанси в транзитивній економіці: навч. посіб. / М.І. Карлін, Л.М. Горбач, Л.Я. Новосад та ін. Ін-т економіки та соціології НАН України. - К. : Кондор, 2003. - 220 с.

2 Кириченко О.А. Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання: монографія. / Під заг. ред. Кириченко О.А., Сідака В.С. - К. : Університет економіки та права «КРОК», 2008. - 403 с.

Галишук Т. І.,
студентка факультету фінанс, і»
Тернопільський національний
економічний університет.
Науковий керівник - викладачі
кафедри податків та фіскальної
політики **Василевська Г. В.,**
Тернопільський національний»
економічний університет

Проблемні питання визначення митної вартості товарів та їх вирішень

Відколи наша країна набула державного суверенітету, виникла потреба в приведенні правових засад зовнішньоекономічної діяльності у відповідність із загальноновизнаними міжнародними нормами та правилами. Оскільки нині економічні відносини характеризують* досить швидкими темпами розвитку, це спричинює глобалізацію світової економіки і, тим самим, відкриває перед Україною великі можливості щодо розвитку власної економіки.

Намагання нашої держави збагатити національний ринок якісними товарами та послугами власного виробництва поки що не приносить бажаних результатів, а відтак - задоволенні споживацького попиту виникає за рахунок імпорту. Україна, захищаючи національну її товаровиробника, застосовує тарифні та нетарифні заходи, при цьому формує частину доходу бюджету. Відомо, що імпортер зацікавлений у купівлі товарів іноземного походження й» найнижчою ціною, і це дає йому змогу сплатити меншу суму податкових платежів до бюджету. | також отримати більші прибутки. У цьому випадку митна вартість виступає як база для нарахування податкових платежів. Інтереси імпортера полягають у тому, щоб перемістити товар через митний кордон України за заниженою митною вартістю, а в інтересах держави - правилі.п. її визначення з метою повноти сплати податкових платежів. Основним наслідком маніпулюванні митною вартістю товарів є послаблення економічної безпеки держави, тому питання здійсненні митного контролю щодо визначення митної вартості потребує особливої уваги і є одним ■ найважливіших напрямків діяльності митних органів.

Митна вартість товарів, що вивозяться (експортуються) з України на підставі договору купівлі-продажу або обміну, визначається на основі ціни, яку було фактично сплачено або як» підлягає сплаті за ці товари на момент перетину митного кордону України. У разі встановленні цінових обмежень під час вивезення (експорту) окремих товарів (індикативні ціни, граничні рівні

ш ціпи, встановлені в результаті антидемпінгових розслідувань тощо) митна вартість їх н.и гик і і.ся з урахуванням положень, що окреслюють порядок застосування зазначених Г., иш. Маніпуляції з митною вартістю є найпопулярнішим механізмом мінімізації ■Він 11« того навантаження. Розглянемо вплив митної вартості на надходження до державного Нц'д'цтву.

Упродовж першого півріччя 2010 р. Держмитслужбою реалізовано низку заходів щодо Цнц|л.шпо за правильністю визначення митної вартості. Результатом цих заходів стало Ц іііпшлення реального рівня митної вартості імпортованих товарів, збільшення бази Ці цінування та зростання додаткових надходжень до бюджету. За І півріччя 2010 р. митну 0*г*п' п. збільшено на 62% порівняно з І півріччям 2009 р., додаткові надходження за рахунок Ні "" мпіння митної вартості склали 2,1 млрд. грн. (більше, ніж у І півріччі, на 80%) [1].

І Іерекриття контрабандних каналів, а також ефективна робота працівників митних органів, максимальне унеможливлення ввозу товарів за так званими «сірими» схемами зі И «сіням митної вартості й ухиленням від сплати митних платежів у повному обсязі. У ні і умку це має дати потужний імпульс до розвитку внутрішнього виробництва, створити умови шньої конкуренції на ринку та появи нових робочих місць (вирішення соціальних питань і іпн і я соціальної напруги).

Отже, контроль митної вартості є елементом системи митного контролю. У перспективі ця похідно продовжити розробку й удосконалення зв'язків усередині цієї системи. Введення чітких Норм і правил визначення митної вартості ввезених товарів допускає (з боку держави в особі її шідних структур) організацію ефективної системи контролю за дотриманням, що дасть ї і. ініність, завдяки правильному визначенню бази оподаткування імпортованих товарів, забезпечити іншу надходжень прибутків від нарахування митних платежів до Державного бюджету.

Література

І Калетнік І. Митниця має регулювати імпорт, враховуючи інтереси національного виробника [Електронний І ч") - Режим доступу : http://www.customs.gov.ua/dmsu/control/uk/publish/article?art_id=2019807&cat_id=295923/

Гандзюкевич В. В., слухач
магістратури факультету
міжнародного бізнесу і менеджменту,
Тернопільський національний
економічний університет. Науковий
керівник - к.е.н., доцент кафедри
менеджменту **Мазур В. С.**,
Тернопільський національний
економічний університет

Шляхи підвищення конкурентоспроможності підприємства на основі управління людським капіталом

Становлення економіки знань в Україні акцентує увагу науковців і дослідників на категорії людського капіталу як однієї із системоутворюючих категорій, породжених розвитком інтелектуальної економіки.

Особливої актуальності набувають проблеми виведення національної економіки з тривалої рецесії, подолання її згубних наслідків та підвищення конкурентоспроможності підприємств та країни загалом. Фактор людського капіталу в системі конкурентоспроможності відіграє одну з провідних ролей, а збереження його потенціалу виступає пріоритетним завданням для підприємства. Актуальність окресленої проблеми підсилюється тим, що ХХІ століття назване століттям людини, що підтверджує зростання значення людського капіталу порівняно і матеріальним капіталом у контексті підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

Під людським капіталом прийнято розуміти таку економічну категорію, яка характеризує сукупність сформованих і розвинутих у результаті інвестицій знань, умінь, навичок і здібностей людини, особистих рис і мотивацій індивідів, що перебувають у їх власності, використовуються як у виробничій діяльності, так і зі споживчою метою, сприяють зростанню продуктивності праці і завдяки цьому впливають на зростання доходів свого власника та національного доходу [2].

Важливою умовою підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств капіталізація людського капіталу. В основі змісту цього поняття є всебічний розвиток людини як основного фактора виробництва.

Зауважимо, що формування людського капіталу, як і створення фінансового капіталу потребує додаткових інвестицій. До найважливіших видів інвестицій у людський капітал відносять освіту, охорону здоров'я і медичне обслуговування, підвищення кваліфікації робітників!» професійну мобільність, пошук інформації про ціни і доходи тощо

Широкое коло проблем щодо ефективного розвитку людського капіталу України спричинює нидіння її конкурентоспроможності на світових ринках. Різноманітні міжнародні дослідження, які іційсноють незалежні міжнародні організації, виявляють низькі рейтингові позиції України щодо п конкурентоспроможності, зокрема, економічної свободи. У 2009 р. Україна займала 133-тє місце ігрєд 157 країн і включалася до категорії країн «переважно невільних», причому закріпилася на ні інньому місці в цій групі, яка налічує 52 країни [1]. На сьогодні особливих змін щодо покращення цієї ситуації не спостерігається. Це є свідченням доволі низького значення рівня ■ кономічної свободи в країні, що перешкоджає розвитку людського капіталу та швидшому подоланню за його допомогою кризових явищ у країні.

Початковим пунктом у цьому аспекті повинно бути інвестування у людський капітал на індивідуальному рівні, коли окремиий індивід збільшує свій запас людського капіталу за кіпомогою додаткових вкладень в освіту, що закономірно спричинює зростання продуктивності німці. Ще Адам Сміт вважав, що затрати на освізу чи навчання людини можна розглядази як ► ішталовкладення в її майбутнє, аналогічні внескам у речовий капітал.

Отже, підвищенню ролі людського капіталу в системі конкурентоспроможності підприємства сприятиме:

- формування якісних робочих місць;
- сприяння інтелектуалізації людського капіталу;
- подальший розвиток систем професійного навчання і перенавчання працівників відповідно до потреб ринку праці, особливо тих, хто має вищу освіту;
- використання досвіду зарубіжних країн щодо забезпечення капіталізації людського кпііталу.

Отже, нарощування людського капіталу є необхідною умовою стабільного економічного іросгання вітчизняних підприємств, підвищення їх міжнародної конкурентоспроможності та шноваційності.

Література

1 Данилишин Б. Україна в міжнародних рейтингах сталого розвитку / Б. Данилишин, О. Веклич // Економіка України - 2009. - №10. - С.69-75.
2. Економічна енциклопедія. - К. : Вид. центр Академія, 2000. - 1289 с.

Гонгало О. М., слухач
магістратури факультету
міжнародного бізнесу і
менеджменту Тернопільський
національний економічний
університет.
Науковий керівник - к.е.н., допгін
кафедри менеджменту
Сухарський В. С.,
Тернопільський національний
економічний університет

Управління витратами підприємства при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності

У сучасних умовах господарювання метою діяльності будь-якого підприємства і максимізація прибутку. Можливість її реалізувати в основному залежить від витрат їм виробництво та реалізацію продукції, що виробляється підприємством [3, 23]. Економія трудові, матеріальних і фінансових ресурсів та отримання найбільшого ефекту залежить від того, ні підприємство вирішує питання управління витратами. Загострюються питання зниження витрат у період фінансової кризи, адже це є суттєвим резервом підвищення їх прибутковості.

Витрати - це вартісне вираження абсолютної величини спожитих ресурсів, необхідних для здійснення виробничо-господарської діяльності підприємства і досягнення ним поставленої мети [2, 34].

Ефективне управління витратами на підприємстві потребує ретельного їх дослідження і аналізу. Поточні витрати підприємства прийнято вимірювати такими показниками: валові витрати виробництва, собівартість валової продукції, собівартість товарної продукції, собівартість реалізованої продукції, собівартість одиниці продукції, затрати на одну одиницю товарної продукції. Показники обчислюються як сума операційних витрат підприємства за певний період. Однак усі ці показники є абсолютними величинами, що є головною ознакою категорії «витрати».

Для удосконалення управління витратами використовують такі методи оптимізації [4, 1971

1. «Стандарт-кост», запропонований Г. Емерсоном та Ф. Тейлером, який передбачу застосування стандартів. Основним у цій системі є контроль за найточнішим виявленням відхилень від установлених стандартів витрат.

Переваги цього методу полягають у тому, що принципи вказаної системи є універсальними тому їхнє застосування можливе при будь-якому методі обліку витрат. У той же час недоліком можна вважати той факт, що послаблюється контроль за розміром витрат. Крім того, при великій

[III.M>CTI замовлень, що відрізняються за типом та характером, прорахувати стандарт на кожне (імініпсння неможливо.

7 «Директ-костинг», запропонована у 1936 р. американським економістом Дж. Гаррісоном [ні П'ма згідно з якою до складу собівартості необхідно залучати лише прямі витрати. Сутність [ні н ми «директ-костинг» - поділ витрат на постійні та змінні складові залежно від зміни обсягів »іі«іОництва.

I Переваги цієї методики полягають у спрощенні і точності обчислення собівартості Прідукції, відсутності складних розрахунків при розподілі постійних витрат, можливості «ніні.Гення порогу рентабельності, запасу міцності підприємства та нижньої межі ціни продукції «По имовлення; оптимізації програми випуску та реалізації продукції; здійсненні порівняльного ■тіПлзу рентабельності різних видів продукції.

Недоліки застосування цієї методики полягаю у тому, що при використанні демпінгових ННН виникає небезпека, непокриття постійних витрат маржинальним прибутком, тобто "і нірнімство потрапляє в зону збитковості.

3. Система «just-in-time», яка зародилася в Японії у середині 1970-х рр. у компанії «ДіПога». її суть полягає у тому, що підприємство повинно виробляти продукцію, яка ► "НІтується попитом.

До переваг системи ЛТ слід віднести: зменшення рівня запасів; гарантування виконання ««мовлення; зменшення капітальних витрат; зниження рівня ризику; оптимізація П Ні у м ентообороту.

4. Удосконалення управління витратами виробництва [1]. При цьому, важливими умовами формування системи повинні стати: оперативне забезпечення інформацією; спостереження і Ііішроль за фактичним рівнем витрат; виявлення відхилень фактичних витрат від установлених нормативів та оцінка їх впливу на показники ефективності виробництва; вироблення заходів зі «синя витрат виробництва.

Здійснене дослідження дозволяє стверджувати, що удосконалення системи управління «н і ріпами націлене на постійний пошук і виявлення резервів економії ресурсів, нормування їх ріп. планування, облік та аналіз витрат за їх видами, стимулювання ресурсозбереження і ііінження витрат з метою підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності ін іііриемства. Крім того, виявлено суттєві недоліки в системі управління витратами, які дозволять І і " коналити систему управління витратами для підвищення ефективності роботи підприємства.

Література

І Бондар І.Ю. Управління витратами виробництва та собівартістю продукції : Навч. посібн. / І.Ю. Бондар, Н І І Іахомов. - К. : Київський державний торговельно-економічний університет, 2000. - 254 с.

Івахненко В.М. Курс економічного аналізу : Навч. посіб / В.М. Івахненко. - К. : Знання-Прес, 2001. - 206 с.

І Лобанов О. Взаємозв'язок витрат, обсягу реалізації та прибутку підприємства / О. Лобанов // Вісник іцвів кової служби України. - 2000. - № 24. - С. 23-27.

І Панасюк В.М. Витрати виробництва: управлінський аспект. / В.М. Панасюк. - Тернопіль: Астон, 2005. - 288с.

Гордій І.І.,

студентка факультету міжнародного бізнесу і менеджменту, І Тернопільський національний економічний університет.

Науковий керівник - к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки

Комар Н. В., Тернопільський національний економічний університет

Забезпечення розвитку АПК України в контексті вступу до СОТ

Агропромисловий комплекс завжди був і є важливим сектором економіки України, в якому зосереджена майже третина основних виробничих фондів і працює четверта частина населення, зайнятого у народному господарстві. Проте, сьогодні сільське господарство як основна галузь, агропромислового комплексу опинилося у надзвичайно важкому економічному становищі.

Головним чинником стабільного розвитку виробництва й експорту продукції АПК України є випереджувальна реакція на динамічні процеси, що відбуваються на світовому ринку. В умовах коли економіка України, починаючи з 2008 р., функціонує відповідно до норм і правил Світової організації торгівлі (СОТ), статусом пріоритетного розвитку виробництва, активізації експорту є динамічне нарощування виробництва конкурентоспроможної продукції, розширення зовнішніх ринків, подальший розвиток внутрішнього ринку та зміцнення продовольчої безпеки країни, що потребує необхідності пошуку й обірунтування нового напрямку основоположних факторів розвитку галузі [3].

У результаті руйнування технологічної інфраструктури на селі, деградації аграрної о сектора економіки в Україні катастрофічно зменшилося виробництво сільськогосподарської продукції, тому висвітлення основних проблем розвитку АПК України та шляхів їх вирішення є актуальними в сучасних умовах господарювання.

Україна здавна є землеробською країною, характеризується надзвичайно сприятливими економічними та природними умовами для розвитку сільського господарства і має великий споживчий ринок продуктів харчування. Однак, за останні роки у сільськогосподарському виробництві України суттєво загострилися кризові явища, які можна пов'язувати з відсутністю належної підтримки з боку уряду: знизилася обсяги валової продукції, погіршилося використанні природних ресурсів, знизилася родючість ґрунтів, поглибився дисбаланс між галузямЦ рослинництва і тваринництва [2].

Небезпечною тенденцією є висока спрацьованість машинно-технологічного парку, а відсутність фінансових коштів для здійснення ремонтно-відновлюваних робіт лише погіршує його і інші. Поряд з цим різко погіршилося забезпечення галузей АПК висококваліфікованими кадрами.

За даними Міністерства аграрної політики України, минулий рік відзначився позитивною тенденцією: виробництво валової продукції сільського господарства в усіх категоріях господарств порівняно з відповідним періодом 2009 р. на 5,4%. Валова продукція і підприємств збільшилася на 12,7 %, і лише валова продукція господарств населення зменшилася на 0,3%. Протягом 2010 р. експортовано сільськогосподарської продукції на суму 10234,3 млн. дол. США, що на 4,7 % більше, ніж у 2009 р., імпортовано - на суму <050,8 млн. дол. США (більше на 17 %) [1].

Отже, у перспективі з метою подолання кризових явищ в агропромисловому комплексі України поряд із заходами щодо пришвидшення аграрної реформи та розвитку інфраструктури аграрного ринку потрібно посилити державне регулювання щодо фінансового стану підприємств. Для забезпечення розвитку АПК України необхідно сформувати ринок землі та нерухомості, запровадити систему іпотечного кредитування сільськогосподарських товаровиробників; забезпечити фінансування організаційних заходів щодо здійснення аграрної реформи на національному рівні, створити спеціалізовану консалтингову інфраструктуру щодо інформаційного забезпечення; стимулювати розвиток мережі інфраструктури сервісного підрозділу.

Запропоновані заходи забезпечать ефективне використання наявного земельного фонду, і створюють передумови для реформування соціальної сфери села та гарантуватимуть забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції на глобальному ринку.

Література

- 1 Підсумки роботи агропромислового комплексу у січні 2010 року [Електронний ресурс] // Міністерство аграрної політики України. - Режим доступу : <http://www.minagro.kiev.ua/page/79592>.
- 2 Світова організація торгівлі. Ціна вступу для України (Електронний ресурс) / Романов О. // Юридичний часопис - 2005. - № 10. - Режим доступу до журн. : <http://www.izliapanxjougna/aiTic1ed-br?i=14956>
- 3 Сутханов Б.К. Перспективи розвитку АПК в умовах членства України в СОТ та формування зони вільної торгівлі з ЄС / Б.К. Сутханов // Економіка АПК. - 2008. - № 11. - С. 138.

Демова А. А.,
слухач магістратури факультету
міжнародного бізнесу і
менеджменту, Тернопільський
національний економічний
університет.
Науковий керівник - к.е.н.,
доцента кафедри менеджменту
Кондрацька Л. П.,
Тернопільський національний
економічний університет

Інноваційний лізинг в активізації розвитку промислового регіону

Кризові явища, якими позначений сучасний стан економіки в регіонах, суттєві ускладнюють проблему оздоровлення вітчизняного виробництва. Провідними вченими економістами світу давно визнано той факт, що основним джерелом зростання виробництва < капітал, для збільшення якого потрібні вкладення у науку, техніку, технології.

Зважаючи на відсутність інвестицій у грошовій формі, для ефективної реалізації інноваційних процесів у промисловості особливо економічно доцільним стало використання інституту лізингу, спроможного значно поживавити процес технологічного переобладнання галузей промислового виробництва в умовах інтеграційних та глобалізаційних процесів.

Фундаментальна роль інновацій у суспільному відтворенні обґрунтована у процеси» Д. Бекаттіні, П. Друкера, Р. Кемегні, М. Портера, Х. Рігса, Ф. Хайека та інших учених. Пріть, невирішеною частиною загальної проблеми залишається розробка теоретичних та методичних засад стабільного інноваційного розвитку окремих регіонів, застосування гнучких інструментів інвестування, що базуються на комплексі фінансово-матеріальних відносин таких, як лізинг.

На сьогодні в економіці західних країн обсяг лізингових операцій складає 20% усієї світової інвестиційної діяльності. Характерною рисою сучасного лізингу є його тяжіння дії промислово розвинутих країн (США, країн Західної Європи, Японії) [2]. Останнім часом відбувається швидке зростання обсягів лізингових операцій та активне впровадження їх у країнах третього світу і країнах середнього рівня. Так, для окремих країн щорічний приріст лізингові* контрактів за останні роки склав 30-40 % [2,12].

Потреба в лізингу для оновлення основних засобів підприємств України в 70 разів перевищує реальний обсяг ринку лізингу; співвідношення річного обсягу лізингових угод та ВВП! в Україні у 20 разів менше, ніж у країнах, що демонструють швидкі темпи зростання економічного потенціалу. Зокрема, співвідношення річного обсягу лізингових операцій до ВВП у 2009 р. ■ Україні становив 0,4%, у Чехії - 4,78%, в Естонії - 5,38% [1, 57].

Економіка кожної країни складається з окремих регіонів, які їй потрібно розвивати для "різномірного економічного зростання. Одним із них є Вінницька область. Здійснений аналіз фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств за 2000-2009 рр. у Вінницькій області свідчить, що частка власних коштів становить найбільшу частину і на 2009 р. 68,5 % усіх чинників складають власні кошти. Стан зовнішніх джерел фінансування інноваційного розвитку характеризується мізерністю банківського кредитування, нерозвиненістю фондового ринку, практичною відсутністю недержавних інноваційних фондів та венчурних компаній, низькою ЧІІ ікою прямих іноземних інвестицій.

У 2008 р. технологічні інновації у промисловості Вінницької області здійснювали і підприємств. Питома вага їх у загальній кількості підприємств склала 23,9%. За видами промислової діяльності найбільша кількість підприємств, що впроваджували технологічні інновації, припадає на переробну промисловість (67), а саме на виробництво харчових продуктів, цукру та тютюнових виробів - 27. Найбільшими промисловими підприємствами області з цю земними інвестиціями є такі, як: Компанія «Nemiroff» - лідер українського горілчаного ринку; Ціп «Барлінек Україна» - виготовлення три пластинчастої дошки, яка застосовується при виробництві дерев'яних підлог (реалізується у 30 країнах світу); ЗАТ «Пфанер Бар» (переробка і переробка сільськогосподарської продукції та розливу натуральних соків в упаковку типу Тетра Пак; ТОВ «Люстдорф» - виробник молочних продуктів, що випускаються під торговими марками «На ізіровье» і «Селянське»; ВАТ «Вінницька кондитерська фабрика» - торговельна марка «Roshen» ні Ні. [2].

Проте, вказаний регіон ще потребує суттєвих вкладень для свого розвитку. Сукупність інтенсивності фінансового лізингу порівняно з банківськими позиками актуалізує його застосування як механізму інвестування інноваційних процесів. Інвестиційні можливості лізингу в інноваційній

сфері значно вищі ніж у кредиту. Банки мають досить високі нормативи розмірів заставного покриття, тому, як правило, фінансують лише частину вартості проекту. Лізингові відносини не обмежуються повним фінансуванням проекту; до моменту остаточного розрахунку за придбання ні повних фондів лізингодавець, як правило, здійснює необхідне додаткове інвестування. Оскільки з цієї іна лізингових платежів відноситься на валові витрати, база оподаткування підприємства зменшується. Таким чином, фінансовий лізинг дає можливість промисловим підприємствам оновлювати свої фонди на більш вигідних умовах та зосереджувати зусилля на інноваційному впровадженні й опануванні нової техніки і технологій.

Література

- 1 Черемисова Т.А. Активізація інноваційного розвитку промисловості на засадах лізингу : дис... канд. екон. наук 08.07.01 / Черемисова Тетяна Анатоліївна. - Криворізький технічний ун-т. - Кривий Ріг, 2005.
- 2 Статистичний довідник Вінницького області. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.vivinest.com.ua/

Дилян І. В.,
студентка факультету
міжнародного бізнесу і менеджменту і
Тернопільський національний
економічний університет.
Науковий керівник - к.е.н, доцент
кафедри міжнародної економіки
Комар Н. В., Тернопільський
національний економічний університет

Удосконалення державного регулювання та підтримка розвитку АПК в Україні

Для економіки України агропромисловий комплекс є надзвичайно важливою ланкою, він значною мірою визначає соціально-економічний стан суспільства та продовольчу безпеку держави. У ньому зосереджена майже третина основних виробничих фондів, працює четверта частина населення, зайнятого у народному господарстві, виробляється понад 20% валового суспільного продукту та третина національного доходу, формується 70% роздрібного товарообігу [2]. Саме тому розвиток і підтримка АПК повинні бути одними із пріоритетних напрямків державного регулювання.

Від ефективності розвитку сільського господарства суттєво залежать перебіг і результат ринкових перетворень в Україні загалом. Оскільки в Україні у сільській місцевості сконцентровано 32,6 % населення, у сільському господарстві зайнято 19,7 % від кількості зайнятих в усіх сферах економічної діяльності; 64,5 % усієї земельної площі - це землі сільськогосподарських підприємств та громадян [2].

У науковій літературі проблема державного регулювання та підтримки розвитку АПК останнім часом обговорюється доволі активно. Зокрема, це питання висвітлене в наукових працях таких відомих українських та зарубіжних учених - як Л. Абалкіна, М. Болдуєва, С. Дорогунцова, О. Шпичак, С. Мочерного, І. Лукінова та ін.

Агропромисловий комплекс України (АПК) - це цілісна народногосподарська система взаємопов'язаних у своєму розвитку галузей, які забезпечують виробництво сільськогосподарської сировини та продовольства, їх заготівлю, зберігання, переробку і реалізацію населенню. Ядром АПК є галузі сільського господарства [4].

Метою державного регулювання функціонування та розвитку агропромислового комплексу є забезпечення населення продуктами харчування й іншими сільськогосподарськими товарами, її також вирішення соціальних та економічних проблем АПК в умовах становлення ринкових відносин в Україні.

Сучасний стану АПК України характеризується певними особливостями серед яких: Ітрпміідження та загострення суперечностей економічного й політичного характеру; масова «НІН, окість сільськогосподарських підприємств; повільні темпи реформування аграрного сектора |кїїїіміки; збереження тенденції до звуженого відтворення.

Україна - це країна з величезними можливостями, здатна забезпечувати продуктами »І"іуішння не лише себе, а й всю Європу. Додатковою перевагою для розвитку експорту . і н 11. негосподарської продукції є вдале географічне розташування. Однак, незважаючи на ■опіц і казане, основним недоліком в Україні є те, що уряд не здатен встановити такі ціни на принук ги харчування, які б відповідали можливостям покупців. За даними державного комітету ці нитики України споживання основних видів продуктів у 2011 р. порівняно з 2010 р. знизилася, індекс обсягу сільськогосподарського виробництва у січні-лютому 2011 р. порівняно з пі іііінідним періодом 2010 р. становив 105,0%, у тому числі у сільськогосподарських ні піріємствах - 111,7%, у господарствах населення - 98,7% [1]. Середні ціни продажу аграрної нї.іуікції сільськогосподарськими підприємствами за всіма напрямками реалізації за січень-лютий ЛІН р. порівняно з відповідним періодом 2010 р. зросли на 19%, у тому числі продукції |ин іінництва- на 42%, тваринництва - знизилася на 1% [3].

Сільське господарство є ризиковою сферою господарювання із повільним оборотом, проте і.німаї одне з найважливіших місць в економіці нашої держави. Саме тому існує необхідність у І»и|юбці державних програм, спрямованих на покращення та розвиток АПК в Україні. На нашу цмку, без потрібної і результативної державної політики Україна може втратити можливість ніжрачити свій соціально-економічний стан. Державна підтримка повинна полягати насамперед в «ч уціюванні цінової політики на продовольчі товари та продукцію сільського господарства; Підтримці доходів сільськогосподарських товаровиробників; здешевленні вартості кредитів; топленні землі та створенні нових потужностей; створенні економічних та правових основ іфсктивного функціонування галузі; захисті вітчизняного товаровиробника; стимулюванні іікріальної зацікавленості виробників у збільшенні виробництва високоякісної продукції; нрогуванні продукції на зовнішні ринки; підтримці, в тому числі і за рахунок коштів державного ііпіджету (наприклад, у вигляді дотацій, які б скеровувалися на становлення іінкурентоспроможності галузі).

Література

1. Індеси ціи реалізації сільськогосподарської продукції у 2011 році. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : [Www ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua)

2. Основні напрямки реформування АПК України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://library.iv-hiki/2007/07/09/osnovni_naprunki_reformuvannya_apk_ukrani.html/

*. Соціально-економічне становище України за січень-лютий 2011 року. [Електронний ресурс]. - Режим Нос гулу: www.ukrstat.gov.ua

4. Стельмащук А.М. Державне регулювання економіки; навчальний посібник / А.М. Стельмащук. - Тернопіль : ГАНГ, 2000-315 с.

Дишкант Р. О., студенті
Україно-німецького економічного
факультету, Тернопільський
національний економічний
університет. Науковий керівник -
к.е.н, доцент кафедри міжнародних
фінансів **Кравчук Н. Я.**,
Тернопільський національний
економічний університет

Проблеми та перспективи забезпечення енергетичної безпеки України

Виклики сучасності, зумовлені проблемою зміцнення енергетичної безпеки, посідані* чільне місце у теоретичних дослідженнях учених та в практичній діяльності органів управління переважної більшості країн. За останні десятиліття відбулася трансформація розуміння самої суц| енергетичної безпеки держави. Пріоритетність західного вектора енергетичної стратегії України обумовлює необхідність прийняття відповідних управлінських рішень у сфері енергетичної! безпеки, базованих на науково обґрунтованих теоретичних концепціях та моделях розвитку [2.-111 Вагомим кроком на шляху зміцнення енергетичної незалежності України стало ухвалення » 2006 р. Енергетичної стратегії України до 2030 р. Проте, документи, що набрали чинності після прийняття Стратегії, часто не узгоджувалися з нею, а практичні дії держави в енергетичній сфері зокрема на міжнародній арені, часто суперечили її положенням. Навіть більше, у Стратії відсутні ефективні механізми її впровадження, належного контролю та покарання за невиконання основних положень. Енергетичні стосунки є базовою основою, на якій потрібно будувати політику, спрямовану на забезпечення енергетичної безпеки України. Зокрема, в ній виокремлені такі основні завдання: а) зменшення рівня споживання електроенергії на одиницю ВИН б) використання географічного розташування і привабливих умов для транспортування нафти пі газу до європейських країн; в) організаційно-правові зміни; г) зменшення енергозалежності України. У свою чергу, найзагрозливіші виклики для енергетичної безпеки України можуть бути об'єднані у три категорії: а) законодавча база; б) система управління енергетикою; в) сировинна база.

Найважливішими партнерами України в енергетичній сфері є Росія, ЄС та США. Вони проявляють зацікавленість у присутності на енергетичному ринку України, а метою їх енергетичної політики є бажання домагатися виконання власних стратегічних завдань, часто бс урахування інтересів української сторони.

Реорганізація та реструктуризація енергетичної сфери після здобуття незалежності Україною лише поглиблювала енергозалежність держави від імпорту енергоресурсів.

Ін умов обмеженості природних енергетичних ресурсів пріоритетним напрямом Ці..... пня рівня енергетичної безпеки країни є енерго- та ресурсозбереження, чого можна *Н ... іавдяки альтернативній енергетиці. На сьогодні вона задовольняє лише 1-2% потреб №інінн н енергоресурсах, що значно нижче від потенційних можливостей. Зокрема, на території І!<Г'П'П України мікро- і міні-ГЕС можуть стати, на нашу думку, основою енергозабезпечення.

Актуальним залишається питання про майбутнє газотранспортної системи України. Пнині і "10 неї, за відсутності ефективної системи обліку і контролю, виникають постійні економічні ||Ш|МІККИ, що негативно впливає на імідж нашої держави. Проблема диверсифікації джерел На пінія енергоресурсів знаходиться на порядку денному країн ЄС. Згідно з положеннями нової і пічної стратегії Європейського Союзу, прийнятої у листопаді 2010 р., одним із |Иіііі|юритетніших для ЄС проєктів визначено будівництво газопроводу «Набукко» та його другої Нині «Білий потік». Проєкт будівництва «Білого потоку» дасть змогу Україні обирати кілька ніими постачання альтернативного до російського газу на її території. Якщо Україна стане «чній пиком транзитних потоків газу з Ірану до ЄС, тоді вона стане транзитером двох найбільших >|Б|П постачальників газу.

Для зменшення енергетичної залежності України через заміщення російської нафти М< пінською доцільно продовжувати реалізацію проєкту створення Євро-Азійського п*| рапспортного коридору територією України в напрямку Польщі, що дасть змогу зменшити І»...рі нафти з Росії на 25-30% [1, 37] та підвищити завантаженість українських нафтопереробних ініщн.

Підсумовуючи вищезазначене, доцільно виділити певні прогалини в енергетичній безпеці У»|ПІНИ: 1) використання застарілих енерго- та ресурсомістких технологій; 2) здійснення ні ікіі підовної енергетичної політики, що відштовхує потенційних партнерів і загострює наявні іі»пиріччя; 3) застарілий паливно-енергетичний комплекс, який потребує мільярдних інвестицій <Пч цього 23 березня 2009 р. у Брюсселі було підписано спільну Заяву з ЄС щодо модернізації і її іі іранзитної системи України).

За результатами здійсненого дослідження обґрунтовано такі напрями зміцнення ін рі-стичної безпеки України: 1) диверсифікація країн-постачальників паливно-енергетичних І<і урсів - з метою забезпечення не менше трьох джерел імпорту з кожного виду енергоресурсів; і формування стратегічних запасів паливно-енергетичних ресурсів для досягнення євростандартів пі іп стичної безпеки; 3) проведення тендерів на здійснення розвідувальних робіт та розробку >іладів енергоресурсів; 4) поглиблення інтеграції української енергетики в енергосистему ЄС; 5) ініьористання сприятливої кон'юнктури, що склалася на світовому ринку енергоносіїв для "іГіювання інтересів України.

Література

1 Микигенов В. На чому базується енергетична безпека України [Електронний ресурс] / В. Микигенов // Вісник НАН України ЛЮЗ.-№ 3-С. 41-46. -Режим доступу до журн : [IW://www.nbuv.gov.ua/po<lal/albherald/2005-03/an7-v3-5odf](http://www.nbuv.gov.ua/po<lal/albherald/2005-03/an7-v3-5odf)

2 Диверсифікаційні проєкти в енергетичній сфері України стан, проблеми і шляхи реалізації [Електронний ресурс] // * <P>шський центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Ростовського. -2009.- С 37. - Режим доступу до і : http://www.economic.org.ua/ukr/files/catopecyjournal/NEP110_ukr.pdf

Дідора О. Я.,
студентка факультету фінансів,
Тернопільський національний
економічний університет.
Науковий керівник - к.е.н., дот и і
кафедри фінансів суб'єктів
господарювання і страхування
Собко О.М.,
Тернопільський національний
економічний університет

Перспективи розвитку страхового ринку України

Ринкова трансформація економіки зумовлює підвищення ролі страхового ринку, визначу необхідність створення дієвої системи страхового захисту з метою забезпечення стабільності розвитку та ефективності економічних відносин, покращення рівня життя населення, соціальної стабілізації. Розробка науково обгрунтованих засад розвитку страхової діяльності в Україні набуває в умовах фінансової кризи важливого значення, оскільки цей вид бізнесу в Україні поки що характеризується низькою ефективністю, незначними обсягами капіталізації страхового ринку необхідністю активізації інвестиційної діяльності та повноцінної інтеграції до світового страхового ринку.

Важливий внесок у дослідженнях проблем та перспектив розвитку страхового ринку України внесли вітчизняні вчені-економісти: М.М. Александрова, В.Д. Базилевич, Н.М.Внукови, Л.М. Горбач, О.М. Зальотов, О.Д. Заруба, С.С. Осадець, Т.А. Ротова, О.О. Терещенко та ін., проте багато проблем ще вивчені недостатньо і потребують поглибленого дослідження та аналізу.

В умовах обмеженості джерел фінансових ресурсів страхові компанії варто розглядати у якості потужних інвесторів розвитку економіки, адже страховий ринок може сприяти формуванню додаткових джерел фінансування [1,21].

Страховий ринок як невід'ємна складова фінансового ринку країни є чутливим до проблем будь-яких його сегментів. Водночас він тісно пов'язаний із виробничою сферою, рівнем добробуту населення. Позитивні зміни в економіці, підвищення статків населення сприяють активності страхових компаній, а стабільний розвиток останніх створює умови для покращення стану економіки шляхом інвестування нагромаджених грошових коштів у різні сфери та галузі.

Світовий досвід показує, що страхові компанії можуть акумулювати фінансові ресурси п декілька разів більше, ніж середні комерційні банки. Однак, це відбувається лише за певних економічних умов при високому рівні розвитку фінансового, насамперед, фондового ринку, при зростанні добробуту населення. Саме останній фактор, а також формування умов для збільшення

Дюк О. С.,
студентка факультету фінансів, І
Тернопільський національний
економічний університет.
Науковий керівник - к.е.н., доцент
кафедри фінансів суб'єктів
господарювання і страхування
Собко О. М., Тернопільський
національний економічний
університет

Удосконалення методики оцінки фінансового стану підприємства

В умовах постійних змін економічної системи господарювання діяльність вітчизняні» промислових підприємств повинна бути скерованою насамперед на забезпечення виконання І» фінансових зобов'язань. Однак, в українських реаліях, вплив світової фінансової кризи посилюється ще й відсутністю належної практики договірної дисципліни, що зумовлює виникнення нестабільних фінансових ситуацій і поглиблення явищ неплатоспроможності, які спричиняють суттєве збільшення кількості низькорентабельних і збиткових підприємств ІІ Подолання зазначених причин зумовлює необхідність застосування невід'ємних елементів* ринкової економіки, серед яких чільне місце належить фінансовій санації, яка забезпечує* ефективне управління фінансами підприємств в умовах неплатоспроможності, дозволяючи перерозподіляти обмежені ресурси для ефективного їх використання, а також є засобом захисту ІІ майнових прав власників. Важливість окресленої проблематики та необхідність її вирішення» складає вагомий аргументи на користь актуальності теми нашого дослідження.

Наукові пошуки щодо розробки фундаментальних основ фінансової санації підприємств висвітлені в працях учених-економістів, зокрема Е. Альтмана, Є. Авдрусца, Г. Базаром, У. Вівера, С. Беляєва, І. Бланка, В. Бугаєва, В. Василенка, С. Довбні, В. Євтушевського*] М. Здравомислова, І. Зятковського, Г. Кадикова, О. Копилюка, М. Крупки, В. Лещумі, О. Мозенкова, Ю. Потьомкіна, Е. Проскури, С. Салити, О. Терещенка, В. Федосова, С. Юрія та ін

Однак сьогодні, в умовах кризового періоду, процеси здійснення фінансової санації ІІ забезпечення фінансового оздоровлення промислових підприємств залишаються недостатні." розробленими, переважає фрагментарний аналіз і вибірковий підхід щодо висвітлення окремими аспектами її інструментарію. Зокрема, немає єдиного узгодженого визначення фінансової санації, потребують удосконалення показники оцінки санаційної спроможності промислових підприємств, особливої уваги заслуговує побудова цілісної системи її фінансового забезпечення. Звідси випливає, що необхідність систематизації й узгодження існуючих підходів до іракуванні* фінансової санації промислових підприємств, визначення складових механізму її здійснення ІІ

Ці ні пінних підприємствах в умовах посткризового періоду є актуальною.

< ідним із шляхів підвищення прибутковості функціонування вітчизняних підприємств є її її и> діагностика неплатоспроможності та проведення на базі її результатів фінансової Цінніи суб'єктів господарювання.

Найбільш повним дослідженням цієї теми в українській науці є праці вченого " 11 річцснка, який вважає, що санація - це «...система фінансово-економічних, виробничо- Іоігіших, організаційно-правових, соціальних заходів, спрямованих на відновлення Цініиін проможності, ліквідності та прибутковості підприємства-боржника в довгостроковому *М>|шпл» [3,21].

На засадах вивчення та узагальнення літературних джерел нами уточнено поняття ■І сова санація> як процес відновлення платоспроможності, прибутковості та покращення фіі....ового стану підприємства з метою підвищення його конкурентоспроможності.

Джерела фінансової санації можуть бути як внутрішніми, так і зовнішніми. Фінансова ці пінн. як правило, застосовує внутрішні джерела коштів, тоді, як реструктуризація переважно • «і зовнішнім фінансуванням.

І фективність здійснення фінансової санації промислових підприємств забезпечується і « ним виявленням загрози неплатоспроможності на підприємстві. Економічними критеріями ШП.ІН санаційної спроможності підприємства є його здатність до забезпечення ліквідності, «і прибутковості та одержання конкурентних переваг.

Для оцінки санаційної спроможності суб'єкта господарювання нами запропоновано чотири і|цин показників: показники оцінки майнового стану; показники оцінки фінансової стійкості; іпн і пінкі ліквідності та платоспроможності; показники діагностики ділової активності. Між Н їм.і показниками оцінки санаційної спроможності підприємства існує взаємозв'язок.

Запропонована система показників направлена на встановлення реальної фінансової її І \ ний на підприємстві, а також виявлення резервів відновлення платоспроможності, досягнення "і'іііуіковості та зміцнення фінансового стану через реалізацію методів фінансового забезпечення •и «шіііму фінансової санації.

Література

- І Тельнова Г.В. Фінансова санація та банкрутство підприємств : навч.посіб. / Г.В. Тельнова, СЯ Єлєцьких. -К: Ції П 2007.-176 с.
> Терещенко О.О. Управління фінансовою санацією підприємств. / О.О. Терещенко - К. : КНЕУ, 2006. - 552 с.
і Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств : навч. посіб. / О.О. Терещенко. - К. : КНЕУ, «НІН 412 с.

Кізіма Х. А.,

студентка Україно-нідерландського факультету економіки та менеджменту, Тернопільський національний економічний університет.

Науковий керівник - к.е.н., ст. виклала" кафедри міжнародного менеджменту та маркетингу **Мельник Ю. В.,** Тернопільський національний економічний університет

Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності у контексті міжкультурних відмінностей та методології Хофстеде

У сучасних умовах глобалізації фактичні кордони між країнами світу все біліік нівелюються. Ще у 1960 р. відомий американський дослідник Мак Лухан оприлюднив висш «всесвітнє село», адже сьогодення суттєво відрізняється від попередніх епох насамперед тим, пін розвивається як світова бізнес-система, в якій тісно переплітаються процеси виробництва | торгівлі товарами та послугами різних країн [1, 23]. Активізується також зовнішньоекономічна діяльність, створюються й активно працюють спільні підприємства.

Сучасному менеджеру слід виходити з того, що на процес укладання будь-якої міжнародної угоди та здійснення зовнішньоторговельних операцій обов'язково впливають міжкультурні відмінності. Так, наприклад, при просуванні російської моделі автомобіля «Жигулі» на Захід довелось змінити назву на «Лада», оскільки французькою мовою перше слово звучить ни «альфонс». «Дженерал Моторе» змінила назву моделі «Нова» при експорті в іспаномовні країни, тому що іспанською це звучить як «не працює». Прикладом гнучкого пристосування лн культурних традицій інших країн є історія із зображенням тигра — знаменитої емблеми фірми «Ексон»[2,104]. У деяких країнах для того, щоб він не виглядав агресивним, тигру зробили м'якни форми, довгі вії і загалом надали вигляду іграшки. Практичне знання менеджером базових рині культур інших народів (так само, як і своєї власної) дасть розуміння того, як долати культурні бар'єри у спілкуванні з представниками інших країн. Це питання є актуальним насамперед для по організацій, які розпочинають зовнішньоекономічну діяльність.

Основу наукових досліджень у сфері міжкультурного економічного співробітництва и актуальних питань крос-культурного менеджменту складають емпіричні дослідженії голландських та американських учених Е.Лорана, Ф.Тромпенаарса, Е.Холла, Г.Хофстеда та пі базові постулати яких лежать в основі більшості сучасних наукових робіт з цієї проблематики [3,11]. Особливим їх внеском є розробка моделей, в основу яких покладені різноманітні культурні

► 'іри, що, на думку авторів, дозволяють охарактеризувати й описати домінуючі ціннісні системи Ці» ш півників різних країн та етнічних груп.

Модель культурних вимірів голландського вченого, засновника етнометрії Г.Хофстеде, шинується на визначенні 5 культурних вимірів, за допомогою яких можна якраз її» >|чік ісризувати й описати домінуючі ціннісні системи представників різних країн та етнічних І)УП

1) дистанція влади (PDI) — готовність позитивно сприймати нерівність у розподілі влади і пні усу в групі, організації чи суспільстві;

2) уникнення невпевненості (UAI) - готовність приймати нестабільність життєвих і шіриОпичих умов, з одного боку, і потреба в захисті від непередбачуваних обставин — з іншого;

3) індивідуалізм / колективізм (IND) - баланс між «я» та «ми», межа, до якої кожна особа і ні і ти відмовитися від особистих потреб або прав на користь групи, організації чи суспільства, н УН попа належить;

4) чоловіче / жіноче начало (MAS) - баланс між так званими «чоловічими цінностями» ПІ власність, успіх) і «жіночими цінностями» (якість життя, турбота про слабших);

5) «довготермінова орієнтація» (LTO) - показник того, наскільки суспільство схиляється до іїііі митизму й стратегічно орієнтується на майбутнє, на відміну від традиціоналізму та »і по терміновій (тактичній) орієнтації.

Отже, такі показники дистанції культур дозволяють визначити перспективи майбутніх >ц♦народних контактів будь-якої держави, тобто з'ясувати, у співробітництві з якими країнами ІІ*культурні взаємодії можуть підвищити ефективність міжнародних економічних відносин. Ініїіси - завдання менеджменту як науки на сучасному етапі розвитку полягає у дослідженні кирсіичних засад та діючої практики різних форм міжкультурної взаємодії, суттєвої ролі міфпультурних відмінностей у веденні зовнішньоекономічної діяльності з метою подальшого нт міного пошуку міжкультурних джерел економічного зростання.

Література

- І Куриляк В.С. Міжкультурний менеджмент. / В.С. Куриляк. - Тернопіль: Астон, 2004. - 239с.
' Пивоваров С.Э. Международный менеджмент // Под редакцией С.Э.Пивоварова, Д.И.Баркана и др. - СПб. : І 2000.-209с.
I Hofstede G. Culture's Consequences: International Differences in Work-Related Values. : Beverly Hills, 1980.

Кінаевич А. І., студент
факультету міжнародного бізнесу і
менеджменту, Тернопільський
національний економічний
університет.
Науковий керівник - к.е.н., доцент і
кафедри фінансів суб'єктів
господарювання і страхування
Собко О.М., Тернопільський
національний економічний університет

Гармонізація міграційної політики України та ЄС у контексті сприянні міграції молодих учених

Одним із основних чинників глобалізації у світі є активізація міжнародної мігр.іц молодого покоління, яку можемо спостерігати на теренах Європейського Союзу. Запроваджені єдиної для ЄС міграційної політики розпочалося у 1999 р [2,138] Зазначимо, що на початковні етапах удосконалення міграційної політики країн ЄС відбувалося у напрямку гарантії пересуванні робочої сили для забезпечення економічного розвитку. На сьогодні можемо відзначити гармонізацію міграційної політики країн ЄС, адже раніше національні міграційні політики супі ц відрізнялися між собою за правовими, адміністративними та фінансовими можливостями країн Ці кроки знайшли своє відображення у формуванні єдиного європейського міграційного простору у 1995-1997 рр. з прийняттям Шенгенських домовленостей. Вектори формування сучасної спільної міграційної політики ЄС спрямовані на запобігання нелегальної міграції, забезпечення безпеки ін стабільного економічного розвитку країн ЄС шляхом побудови економіки знань.

Підвищений інтерес міграційна політика країн ЄС викликає і в Україні, яка декларп європейський напрям розвитку. З одного боку, з України постійно зростає еміграційний поні висококваліфікованих кадрів, а з іншого — існують певні можливості для тимчасової еміграції молодого покоління, науковців, практиків для підвищення своєї конкурентоспроможності шляхом участі у різних грантових проєктах. У зв'язку з цим гостро постають проблеми гармонізації міграційної політики України та ЄС, що активізує дослідження учених із міграційної політики ті можливостей її удосконалення. Дослідженням міграційної політики, підвищенням її ефективності та раціоналізації міграційних потоків займалися такі закордонні вчені, як С. Брю, Я. Мінстер, А. Рой, а також вітчизняні дослідники Р. Березюк, А. Киреева, Е. Лібанова, О. Малановські, А. Мокій, Т. Петрова, О. Позняк, Є. Савельєв, І. Цапенко, О. Шокало та ін. Проте, питання гармонізації міграційної політики України та ЄС у контексті сприяння міграції молодих учених на

• мі і недостатньо дослідженими, а тому актуальними. Особливої уваги потребує вирішення ии і армонізації міграційної політики України та ЄС, які б забезпечували інтереси двох сторін.

Із проблемами міжнародної легальної та нелегальної імміграції постійно зіштовхуються ► ..нічно розвинуті держави, здебільшого країни-члени Європейського Союзу. Саме в останніх }»н іїжають загальносвітові показники щодо кількості легальних та нелегальних іммігрантів, якіпаять 4,1% від сукупного населення (16,8 млн. осіб) проти 1,7% населення земної кулі.[1; 3]. Пік пдичи з цього, існує необхідність у посиленні напрямків та інструментарію імміграційної

пінки країн-учасниць європейського співтовариства, яка б не перешкождала в їзду тих ННІ прій працівників, у яких існує погреб, та стимулювала процес рееміграції.

Досліджуючи зовнішні вектори міграційної політики ЄС, можемо стверджувати, що їх мною є сприяння у подоланні бідності, яке досить активно реалізується шляхом розвитку «робітництва між ЄС та країнами походження мігрантів. Крім того, цей напрям співробітництва між Україною та ЄС має за мету запобігання нелегальній міграції, торгівлі людьми та ідо шечення безпеки кордонів.

Для молодих громадян України однією з форм еміграції за кордон є виїзд за грантами, » он фактами та на навчання.

Згідно з нашими спостереженнями, з боку ЄС слід відзначити намагання побудувати рити та прагматичну міграційну політику для заохочення висококваліфікованих іммігрантів. З Попу України міграційна політика повинна сприяти зворотній міграції молодого покоління. Саме ні кроки гарантуватимуть обом сторонам збільшення можливостей підвищення своєї

► ■ 11 ік урентоспроможності.

Отже, міграція загалом є позитивним явищем, проте потребує державного втручання з «і`нію забезпечення безпеки і розвитку. На підставі зазначеного вище та опрацьованих нк ратурних джерел і статистичних даних, можемо стверджувати, що поступово відбувається і рмонізація міграційної політики України та країн ЄС. Проте, на нашу думку, основним нїнряком її удосконалення у майбутньому є окреслення таких векторів, які забезпечили іічрсення, нагромадження та розвиток інтелектуального капіталу в країні. У зв'язку з цим >■ іювими є питання регулювання міграції висококваліфікованих кадрів, що гарантуватиме іпизнення рівня еміграції молодих науковців шляхом пропагування можливостей тимчасової і ми рації на стажування, навчання, підвищення кваліфікації та використання потенціалу міграції дня стабільного розвитку країни.

Література

- 1 Міжнародна організація з міграції (МОМ). [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.iom.org.ua/>
2. Geddes A. The Politics of Migration and Immigration in Europe. - L. : New Delhi, SAGE Publications, 2003. - 220 p.
3. Migration and Remittances Factbook 2008. - Washington : World bank, 2008. - 240 p.

Кішан І. С.,
слухач магістратури
факультету міжнародного
бізнесу і менеджменту,
Тернопільський національний
економічний університет.
Науковий керівник - к.е.н.,
доц. кафедри менеджменту
Куриляк В. Є.,
Тернопільський національний
економічний університет

Міжкультурний діалог як необхідна складова оптимізації діяльності міжкультурних груп

Сучасний світ наповнений інтеграційними процесами, розмаїттям культур ні міжнаціональних інтересів.

Актуальності набуває проблема вивчення культурних особливостей, менталітету окремих національностей. Важливою на сьогодні є здатність виявляти та використовувати особливості національних культур для створення унікальних конкурентних переваг на міжнародному ринку тому питання щодо формування на підприємствах ефективного механізму «міжкультурної» менеджменту набувають особливої цінності, адже це дозволить більш успішно працювати в багатонаціональному середовищі.

У розвитку та оптимізації діяльності міжкультурної групи на підприємстві виникає там проблема, як створення умов для ефективного здійснення міжкультурного діалогу.

Проблема міжкультурного діалогу є похідною від теорії міжкультурної взаємодії або * комунікації, ґрунтовно опрацьованої А.Модем. Долаючи певну формалізацію, притаманну його творам, діалог культур можна визначити як процес спілкування культур, у ході якого відбувається їх взаємна трансформація. У цьому плані визнаються три стратегії можливого розгортання діалогу культур:

- 2 домінування однієї з культур;
- 2 синтезування культур у нову культуру без збереження цих культур;
- Є синтезування зі збереженням обох культур.

Для того, щоб зрозуміти, як працює механізм діалогу культур, доцільно уявити культуру у вигляді своєрідної системи, яка складається з декількох підсистем. Для взаємодії з іншою культурою створюється відповідна підсистема, у якій відбувається складний процес узгодження (адаптація) власних культурних кодів із кодами іншої культури. Такі процеси відбуваються в обох культурах, які вступають у діалог, - кожна створює спеціальну підсистему для діалогу з іншою. Неуспіх культурної адаптації спричинює до згорання діяльності цієї підсистеми, а не системи всієї культури. Успішне просування культурної адаптації може доводити до більш широкого

ви піну вже видозмінених відповідною підсистемою зовнішніх культурних впливів на всю систему Ігніури [3, 109].

Міжкультурний діалог - відкритий і ввічливий обмін думками між особами та групами осіб ці пні о етнічного, культурного, релігійного та мовного походження й традицій на основі І ні нерозуміння і взаємоповаги. Міжкультурний діалог є чимось більшим, ніж простим обміном і і п цілими. Вважається, що він також сприяє кращому та глибшому розумінню ідей та поведінки Інших груп.

Забезпечення міжкультурного діалогу залежить від чіткого застосування правових норм і «пирнання прав людини та вимагає зусиль від всіх секторів суспільства. Така інтерпретація він ріне з'явилася в Декларації Фаро (2005 р), прийнятій заступниками міністрів до 50-ої річниці і иміейської культурної конвенції. Цей документ означає зобов'язання європейських держав •"Інніагувати модель демократичної культури шляхом підтримання закону і установ та активного нніучення громадянського суспільства й громадян, а також робити все необхідне для того, щоб роїмаїття було джерелом взаємного збагачення через сприяння політичному, міжкультурному та мі «релігійному діалогу».

Більш широкі політичні рамки було визначено в Декларації про сприяння міжкультурному іііпної, прийнятій під час Конференції міністрів культури в Баку (грудень 2008 р.). У якій П иться, що налагодження міжкультурного діалогу вимагає чіткої взаємодії між різними її ичними секторами та повноцінної участі різних сторін, включаючи державні органи влади, ІМ І та громадянського суспільства [1,22].

Взаємозалежність світових ринків постійно зростає і всі підприємства без винятку будуть нримуватися міжнародних вимог щодо забезпечення зростання професійного рівня персоналу і рнішення діяльності організації. Команди, до яких належать представники різних країн., незалежно від того, в якій формі і на якому рівні їх створено, стають вирішальним фактором , інкументоспроможності організації, за умови якщо вдається оптимально використати внесок кожного її члена. [2,198]

Отже, сучасним менеджерам важливо зрозуміти, що важливим чинником розвитку підприємства при управлінні зовнішньоекономічної діяльності є створення та оптимізація діяльності міжкультурних груп, адже сьогодні вимагає міжкультурного спілкування та міжкультурної взаємодії. Крім того, міжкультурний діалог не лише виступає гарантією соціальної нагоди, а й джерелом соціальної активності - звичайно, за умови його розвитку і підтримки.

Література

1. Жити разом. Посібник з норм ради Європи щодо внеску ЗМІ щодо поліпшення соціальної згуртованості, міжкультурного діалогу, взаєморозуміння, терпимості та демократичної участі. / Яша Ланж. - Рада Європи, 2010. - »ІС.
2. Куриляк В.С. Міжкультурний менеджмент. / В.С. Куриляк. - Тернопіль: Астон, 2004 - 239с.
3. Путь Востока. Универсализм и партикуляризм в культуре : материалы VIII Молодежной научной конференции по проблемам философии, религии, культуры Востока. СПб. : Випуск 34. - 2005. - 240 с.

Клос А. В.,

студентка факультету фінансів.
Тернопільський національний
економічний університет.
Науковий керівник - к.е.н., доцент
кафедри фінансів суб'єктів
господарювання і страхування

Собко О.М.,

Тернопільський національний
економічний університет

Перспективи розвитку туристичного страхування в Україні

Закордонні подорожі стають дедалі доступнішими для громадян України. Більшість країн надаючи візу, вимагають наявності страхового поліса, що включає у себе медичне страхування» Я страхування від нещасних випадків. Це легко пояснюється тим, що жодна країна, навіть за умов безкоштовної медицини, не бажає витратитися на допомогу громадянам інших країн за рахунок своїх платників податків і прагне гарантувати оплату послуг приватних медичних установ.

Страхування як вид економічної діяльності було предметом дослідження багатьох учених. Зокрема відзначимо вагомий внесок у цю сферу В. Базилевича, В. Шаховд Р. Юлдашева. Одні саме туристичне страхування на сьогодні ще не знайшло належного висвітлення, що пояснюється відсутністю ефективних взаємовідносин між страховою і туристичною ДІЯЛЬНІСТЮ Й ВІДПОВІДНІ» нормативно-правових засад та методологічного забезпечення.

Процес охоплення страховим захистом туристичної діяльності в Україні знаходиться їм стадії становлення. Туристичні фірми активно співпрацюють зі страховими компаніями іношї страхування туристів, проте туристичний бізнес залишається поза страховим захистом. Попи..... страхові послуги у сфері туризму залежать насамперед від обов'язковості того чи іншого виду страхування, а також від рівня ризиків потенційних страховальників. На сьогодні обов'язковими видами страхування охоплені виключно ризики виїзного туризму, проте поза увагою залишили! а ризики внутрішнього туризму.

За статистикою, страхові випадки відбуваються у середньому майже з кожним сотим туристом [3]. З огляду на необхідність захисту інтересів українських громадян за кордоном законодавчо визначено, що для створення умов, які гарантують відшкодування громадянин* України витрат, пов'язаних із надзвичайними обставинами під час його перебування за межами своєї країни, громадянин України повинен бути застрахований. Крім того, передбачено, що страхування туристів (медичне та від нещасного випадку) є обов'язковим і здійснюється суб'єктами туристичної діяльності на підставі угод зі страховими компаніями, що мають право ні здійснення такої діяльності.

Новий візовий кодекс країн Євросоюзу, який визначає низку нових вимог до оформлення страхових полісів для від'їжджаючих за кордон, позитивно вплинув на розвиток сектору туристичного страхування в Україні.

Що стосується вимоги про додатковий період дії поліса (15 днів більше терміну і пінної візи), то вона не буде сприяти збільшенню цін на страховки. Додатковий коридор у Яін» і безкоштовним і ніяк не оплачується страховальником. Під час подорожі за кордон при цінному покритті 30 000 євро та тривалості проживання 7 днів, стандартний страховий платіж іід 20 грн.

І Проте, фахівці підкреслюють, що тарифи на туристичні страховки занижені, що змушує ичФШКІВ урізати програми зі страхування туристів і включати в поліси додаткові обмеження.

< сктор туристичного страхування активно розвивається в Україні. Так, розмір середньої •иини зі страхування туристів збільшився на 25-30%, проте збитковість цього виду страхування нди шьому по ринку досягає 60-70% (а в окремих компаніях перевищує 100%), що обмежує и і» онюсті гарантування якісного рівня обслуговування [1].

Як відомо, основний зміст туристичного страхування - це компенсація медичних витрат, Н¹ можуть виникнути в закордонній поїздки внаслідок раптового захворювання або нещасного •И"" и у. У цьому плані страхування громадян, що виїжджають за кордон, тісно пов'язане зі іі|м<уіанням від нещасного випадку. На практиці зустрічаються різноманітні ліміти страхового ИН»ГІш ІЯ (розмір максимальної страхової виплати) - від 1 тис. до 100 тис. \$. США. Основними «ііпіїіі ами, що впливають на розмір тарифу, є такі: вік застрахованого, країна поїздки, тривалість ■п іки, мета поїздки, ліміт страхової відповідальності страховика, застосування лімітів і іг.іііііііііі, спосіб продажу [2].

Необхідність активізації туристичного страхування в Україні зумовлена кількома (филинами):

- по-перше, у зв'язку з проведенням Євро-2012 різко зросте кількість туристів в Україну;
- по-друге, кількість подорожуючих з України з року в рік зростає;
- по-третє, низка країн (Німеччина, США, Франція та ін.) не видають дозволу на в'їзд до піп без страхового поліса, який гарантував би оплату медичної допомоги. Наявність поліса ь> личного асистансу є необхідною умовою отримання візи;
- по-четверте, цей вид страхування є дуже перспективним і важливим не лише із соціальної ■ і и зору, а й виступає важливим чинником в економічному житті країни і має позитивний вплив іім політичну ситуацію в ній.

Отже, розвиток туристичного страхування є перспективним вектором розвитку двох і іі іузсй - туризму і страхування в Україні.

Література

І Загребной Вадим. Новый Визовый Кодекс стран ЕС позитивно повлияет на развитие рынка страхования

• і Ін гов. [Електронний ресурс]. - Режим доступу :<http://forinsurer.com/public/10/05/17/4086>

³ Залетов Олександр. Особливості страхування туристів і туристичних фірм в Україні. [Електронний ресурс]. - г* «им доступу : <http://forinsurer.com/public/03/02/23/303>

* Охрімєнко О.О. Страхування фінансових ризиків у сфері туризму / О. Охрімєнко // Економіка України. - ЛИ>7 № 1.-С. 24-31.

Коцюрба Н. І.студентка факультету
банківського бізнесу,
Тернопільський національний
економічний університет.Науковий керівник - викладач
кафедри банківської справи**Стечишин Т. Б.,**Тернопільський національний
економічний університет**Удосконалення кредитно-інвестиційної діяльності банків в умовах
посткризового стану економіки**

Кредитна діяльність банків має виключно важливе значення у вирішенні питань фінансової підтримки підприємств реального сектора економіки, оскільки банківські кредити є найпростішим формою одержання залученого капіталу, не спричинюють до виникнення додаткових витрат пов'язаних з емісією облігацій або акцій на фондовому ринку, а також характеризуються найпростішими умовами залучення.

Аналіз кредитно-інвестиційного портфеля вітчизняних комерційних банків можі́м здійснити на основі даних таблиці 1 [2].

Таблиця 1

**Сукупний кредитно-інвестиційний портфель комерційних банків України за період
2008-2010 рр.**

Рік	Кредитно-інвестиційний портфель банків України, млн. грн.	Темпи зростання, у % до попереднього року
2008	759686,00	-
2009	635422,01	83,64
2010	613285,07	96,52

У зв'язку з розгортанням хвилі фінансово-економічної кризи, що охопила у другому півріччі 2008 р. економіку країни та зачепила насамперед банківські установи, які вкладиш фінансові ресурси в економіку та зростання споживання населення, відбулося зменшені́ кредитно-інвестиційного портфеля банків майже на 120 млн. грн. у 2009 р. та на 140 млн. грн в 2010 р. порівняно з 2008 р. [1].

Розглядаючи ринок кредитів, слід зазначити, що позитивним фактором з початку 2008 р, залишалос́я збереження тенденцій до зростання обсягів довготермінових кредитів, вимоги банки, за якими збільшилися за 2008 р. на 48,6%, а питома вага у загальному обсязі вимог - на 3,6%, Проте, як і в попередньому році, таке зростання мало більш споживчу спрямованість, ніж

Інн і піційну, оскільки заборгованість за довгостроковими кредитами, наданими фізичним особам, І н тупилася вищими темпами ніж за довгостроковими кредитами, наданими суб'єктам)№ і"царювання [3].

Більшість кредитів надавалася установами банків на фінансування поточної діяльності І Іі ін господарювання та фізичних осіб, частка заборгованості за якими за 2008 р. становила І І• к (іднак, у кредитній діяльності банків простежувалася стійка тенденція до зростання обсягів її) пнуїання інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання та фізичних осіб, що сприяло Ці" іуїновому зростанню їх частки у загальному обсязі кредитних вкладень.

Незважаючи на вищезазначені позитивні чинники розвитку кредитування в Україні,иційне кредитування банками й досі становить несуттєву частину кредитного портфеля Іанкіп Хоч темпи розвитку довготермінового кредитування є випереджальними порівняно з }>|ііііі>ерміновими, а обсяги довготермінового кредитування є майже вдвічі більшими, ніж «ЫПІ язання перед банками за короткотерміновими кредитами, інвестиційне кредитування іннініть лише п'яту частину (21,8%) за вимогами банків за довготерміновими кредитами. ІІ"іціє кредитування інвестиційних проектів загалом є ненадійним, тому інвестиційні кредити Нинішні бути достатньо ліквідними для того, щоб покривати будь-який відплив коштів, витрати та і при цьому забезпечувати прийнятний для акціонерів банку розмір прибутку.

Керуючись значимістю ефективного управління інвестиційною діяльністю банку, .. вчимо такі шляхи вдосконалення досліджуваних процесів:

- якісне оновлення банківського менеджменту в напрямку управління інвестиційною іт іі.іпстю банку, зокрема формування ефективного кредитного портфеля та портфеля цінних ІМієрів;
- покращення, уточнення та удосконалення інвестиційної політики банків України за <>■ ЦПО чіткого дотримання її базових положень;
- поповнення та структуризація нормативно-правової бази України;
- якісне та кількісне покращення ресурсної бази банків для забезпечення ефективної та •і» і і нної інвестиційної діяльності.

Удосконалення управління інвестиційною діяльністю банків підготує банки України до конкурентної боротьби з іноземними банками як у напрямку банківських інвестицій, так і за нових і ін ітгів, пропонуючи їм широкий спектр банківських та інших фінансових послуг.

Література

- І Воробйова О.І. Аналіз тенденцій в інвестиційній діяльності банків України / О.І. Воробйова. // Теория и <і>якінка управління. - 2009. - № 1.-С. 10-16.
І Офіційний сайт Асоціації українських банків, [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://aub.org.ua/>
І Федосік І. М. Проблеми кредитно-інвестиційної діяльності банків України / І М. Федосік, М. М. Масюк // Плука й економіка. - 2010. -№ 2 (18). - С. 112-115.

Красновський О. В., Л студент факультету фінансів, Тернопільський національний економічний університет.

Науковий керівник - к.е.н., доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання і страхування

Собко О. М., і
Тернопільський національний економічний університет

Пенсійне страхування та перспективи його розвитку в Україні

Майже 14 років після проголошення незалежності українська структура пенсійної системи страхування продовжувала функціонувати за радянським зразком - спрощеною однорівневою солідарною системою.

Ситуація в українській пенсійній системі дедалі більше загострюється у зв'язку її старінням нації, бездіяльністю влади та повною апатією в напрямі реформування, проте фанси говорять лише про необхідність кардинальних змін.

В Україні реформа пенсійної системи була започаткована ще в 2004 р. з ухваленням закони «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та «Про недержавне пенсійне забезпечення» [3], проте очевидних результатів не виявлено, оскільки реформування залишило!)» офіційним законопроектом на папері.

Перший (солідарний) рівень пенсійної системи в Україні представлений функціонуванням Пенсійного Фонду України (далі ПФУ). Потреби держави, в тому числі і ПФУ, на виплату пенсій громадянам України величезні й сягають більше 14,2 млрд. грн. щомісяця. Видатки ПФУ в 2009 р. становили 165,7 млрд. грн., тоді як власні доходи установи сягали лише 103,1 млрд. грн. [2]. У 2010 р. розмір видатків був на рівні 191,5 млрд. грн., що становить 115,6% порівняно з попереднім роком. Крім того, за останні чотири роки обсяг видатків ПФУ почав різко зростати і на сьогодні майже дорівнює державному бюджету України, що лише підтверджує факт критичної ситуації [4]. Наслідки функціонування такої державної структури є дуже негативними. До прикладу, потреба на виплату пенсій у травні 2010 р. сягнула понад 16,8 млрд. грн., тоді як Міністерство охорони здоров'я на весь 2010 рік на всі свої програми отримало лише 6,7 млрд. грн. [4].

Підвищення розміру «пенсійного податок» не є виходом із ситуації, тим більше, що зараз це здійснити неможливо, оскільки ставка внесків обов'язкового державного пенсійного

Між іншим є так найвищою у світі - 33,2% для роботодавця і 2% для працівника (від заробітної плати) [2].

Систему нагромаджувального пенсійного забезпечення в Україні становлять основні складові частини загальнообов'язкового пенсійного страхування (другий рівень) та ІІІ та ІІІІ рівні маючого недержавного пенсійного забезпечення (третій рівень) [3].

За своєю суттю другий рівень пенсійної системи являє собою індивідуальні осядні рахунки кожного громадянина, які щомісячно поповнюються коштами, що складають певний відсоток від загальної суми податку до Пенсійного Фонду. Проте, через фінансову кризу введення цієї ланки було неможливим. Крім того, за останньою інформацією від прем'єр-міністра Миколи Азарова та міністра економіки щодо запропонованого 13 грудня 2010 р. законопроекту про пенсійну реформу нагромаджувальний рівень системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування працювати з того року, в якому буде забезпечена бездефіцитність бюджету ПФУ.

Таким чином, вітчизняна система недержавного пенсійного забезпечення представлена сукупністю послуг НПФ, що почали діяти у 2005 р. За окремими даними, кількість таких фондів збільшилася із 108 у 2009 р. до 89 у 2010 р. [5].

Зазначимо, що основним «двигуном розвитку» недержавного пенсійного страхування є зростання податкових ставок та розвиненість фондового ринку. Позитивних зрушень у цьому напрямі досягнуто, адже, згідно з Податковим Кодексом, податковий тягар на малий та середній підприємстві збільшиться.

Отже, можемо стверджувати, що альтернативи пенсійній реформі в наш час немає.

Важливим є реалізація багатьох проектів, проте, на нашу думку, у сьогоднішніх реаліях, варто виділити такі - збільшити розмір відрахувань від працедавців до ПФУ і ці ж кошти спрямувати на обов'язкові індивідуальні рахунки громадян. Цей проект є найбільш логічним, оскільки він не матиме негативного впливу на підприємницький сектор та забезпечить обов'язковий характер нагромаджувального другого рівня пенсійної системи.

Література

1. Азарв М. Дворівнева пенсійна система в Україні може з'явитися в 2013 році. [Електронний ресурс]. - Режим тупу: <http://www.chudovo.org/azarov-dvonvneva-pensiiina-sistema-v-ukraini-mozhc-zvavitisva-v-2013-roci/>
2. Видатки Пенсійного фонду України. [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 № 1058.
4. Копичин Н. Інститути спільного інвестування ІСІ: що це і як працює на українському ринку. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.uaib.com.ua/news/139317/>
5. Уряд: пенсійний дефіцит в 2010 році склав понад 34 мільярди. [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://tsn.ua/groshi/urvad-pensivniv-deficit-v-2010-roci-sklav-ponad-34-milvardi/>

Лень Н. В.,
студентка факультету
економіки та управління,
Тернопільський національний
економічний університет.
Науковий керівник - к.е.н., доцнтні
кафедри економіки підприємств і
корпорацій **Ляхович Л. А.,**
Тернопільський національний
економічний університет

Адаптація вітчизняних підприємств до нестабільних умов господарюванні'

Нестабільність умов господарювання стала для багатьох підприємств однією із ключових причин постійної і посиленої уваги до ринкового оточення, пристосування планів і прогнозів структур і способів організації до нових вимог зовнішнього середовища. Результати виробничої діяльності підприємств безпосередньо залежать від спроможності підприємства до адаптації.

Зміни зовнішнього середовища і обумовлені ними процеси адаптації суб'єктів господарювання спричинені, з одного боку, характерними для ринкових відносин мінливістю і невизначеністю оточення підприємства, безперервним виникненням нових тенденцій у розвитку економіки та суспільства тощо, а з іншого - процесами ринкового реформування економіки України, які створюють принципово нове зовнішнє середовище господарювання, яке значно відрізняється від того, в якому відбувалися формування та розвиток вітчизняних підприємств.

Тісний взаємозв'язок та одночасне протікання зазначених процесів значно ускладнює вирішення проблеми адаптації підприємства до ринкових вимог. Проте сприйнятливість підприємства до змін зовнішнього середовища стає основним фактором підвищення конкурентоспроможності окремих суб'єктів господарювання та національної економіки в цілому

Виділяють три площини, в яких розглядається категорія адаптації. По-перше, адаптація < властивістю системи пристосовуватися до можливих змін в умовах зовнішнього та внутрішнього середовищ її функціонування; по-друге, адаптація розглядається як сам процес пристосування соціально-економічної системи до змінених умов функціонування; по-третє, адаптація є методом досягнення поставленого критерію оптимізації на підставі проведення моніторингу оточуючого середовища та обробки вхідної інформації [2].

Системи, що адаптуються, поділяються на пасивно та активно організовані. Адаптація пасивною, коли система трансформує свою поведінку для більш активних дій у середовищі, що змінюється. Такий тип адаптації системи узгоджується із внутрішнім середовищем і залежить від самого суб'єкта господарювання. Вона передбачає зміни організаційної та внутрігосподарської

Нf.k iур, механiзму управлiння i фiнансово-господарської дiяльностi пiдприємства. Активною
■я** iї. i адаптацiя, за якої система сама змiнює середовище для того, щоб її поведiнка тепер i в
i ньому була бiльш ефективною. Здiйснення пiдприємством активної адаптацiї пов'язано
^■фiмiнсрд iз редагуванням навколишнього середовища вiдповiдно до власних потреб.

I Процес формування системи адаптацiї пiдприємства до ринкових вимог буде включати такi * i
анн аналiз вiдповiдностi внутрiшнього середовища пiдприємства зовнiшнiм умовам фi
....монiторинг зовнiшнього середовища; розробка та вдосконалення певних
iЛiн адаптацiї пiдприємства. Особливу увагу при цьому слiд придiлити створенню й
Ц.» пiнному використанню системи монiторингу зовнiшнього середовища, спрямованого на И'» iiiiic
вiдстеження поточної i нової iнформацiї, розкриття причин змiни стану досліджуваних прiв та
передбачення трендiв їх розвитку.

У процесi функцiонування пiдприємства пiд впливом низки факторiв зовнiшнього Н i" повища
виникає невiдповiднiсть сформульованої органiзацiйної структури до реальних d'i)<> Органiзацiйнi
невiдповiдностi у таких випадках стають сферою органiзацiйної адаптацiї. И* iiiiначують науковцi,
«органiзацiї, якi успiшно функцiонують, регулярно оцiнюють ступiнь i штностi своїх органiзацiйних
структур i змiнюють їх так, як цього вимагають зовнiшнi
|Я«"iш» [4, 336]. Органiзацiйна структура повинна забезпечувати ефективну взаємодiю органiзацiї н я
iшiшiшнiм середовищем.

Органiзацiйна структура управлiння бiльшостi вiтчизняних пiдприємств на сьогодні . i
тiпається найбільш iнерцiйним елементом системи управлiння пiдприємством, тому iiiiОхiдно є
органiзацiйна адаптацiя системи, яка передбачає утворення нових i змiну iснуючих "■ мов'язкiв мiж
органiзацiйними елементами й пiдсистемами пiдприємства, якi забезпечували б Ъ» шiацiю цiлей або
способiв їхнього досягнення.

Отже, адаптацiя внутрiшнього середовища пiдприємства до рiзноманiтних змiн умов
шiробництва, ринку, розвитку науково-технiчного прогресу стає обов'язковою вимогою та ". повним
критерiєм ефективностi господарювання.

Лiтература

- 1 Слисеева О. Монiторинг як метод iнформацiйно-статистичного дослідження стану виробничо - економiчних чi iсм /
Оксана Слисеева, Марина Зайцева // Економiст. - 2007. - № 2. - С. 58-60.
2. Камiнська Н. Особливостi пiдходiв до управлiння адаптацiєю економiко-соцiальних систем. [Електронний i» type]. -
Режим доступу : <http://www.lnu.edu.ua/faculty/ekonom/Form/Ryнк/Econ>
- 3 Ковпак Е.О. Органiзацiйна адаптацiя пiдприємств проектно-консалтингових послуг. [Електронний ресурс]. -
I ■ жим доступу : <http://cyber.kharkov.ua/contentimages/issues/Kovpak-Organizac adaptaciva-7.pdf>
4. Мескон М.Х. Основы менеджмента. / М.Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури. - М. : Дело ЛТД, 1994. - 702 с.
5. Степанова Ю.Л. Сутнiсть результату адаптацiї пiдприємства [Електронний ресурс]. - Режим доступу : 111 (L->
[//www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Emp/2009_21/IOStepY.htm](http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Emp/2009_21/IOStepY.htm)

Лупу Н. О.,
студентка факультету фінансів
Тернопільський національний
економічний університет.
Науковий керівник - викладач
кафедри податків та фіскальної
політики Василевська Г. В.,
Тернопільський національний
економічний університет

Особливості функціонування ПДВ у вітчизняній податковій практиці

В умовах утвердження в Україні ринкової економіки найбільш проблемним поліп ЮНІ запозиченим із досвіду зарубіжних країн, є податок на додану вартість. Це пов'язано із наявністю суттєвих проблем у справлянні податку на додану вартість (ПДВ), які свідчать про недооцінюваність його механізму, що, у свою чергу, спричинило відволікання оборотних копій підприємств та напругу у виконанні бюджету. Причинами цього є виникнення зобов'язань із ПДВ до надходження оплати за відвантажені товари в умовах хронічної затримки платежів між підприємствами; несвоєчасне повернення ПДВ експортерам; необхідність виплати величезних штрафів за відшкодування, які через надмірний обсяг експорту стосовно ВВП і випереджаюче зростання вимог відшкодування порівняно з надходженням ПДВ стають обтяжливими для бюджету; нерациональний розподіл податкового тиску внаслідок необгрунтовано великої кількості звільнень від податку, суттєві зловживання платників податку при користуванні пільгами і формуванні податкового кредиту.

У вітчизняній економічній літературі окремі аспекти функціонування ПДВ розглядають такі вчені-економісти, як О.М. Жукевич, А.І. Крисоватий, С.В. Кульбачний, Т.В. Макаренко, О.В. Поколюда та ін., тому слід враховувати факт, що низка спірних питань негативних моментів роблять актуальними дискусії щодо необхідності справляння універсального акцизу:

- проблеми з відшкодуванням ПДВ;
- застосування єдиної (недиференційованої) ставки податку;
- наявність можливих схем щодо ухилення від його сплати.

Аналіз чинного законодавства з ПДВ засвідчує ще один істотний недолік - подвійне оподаткування. Такий факт має місце при оподаткуванні підакцизних товарів, коли при оподаткуванні ПДВ базу включається сума акцизного збору. В Україні існує велика кількість місцевих податків і зборів, джерелом сплати яких є собівартість - одна зі складових бази для нарахування податкового зобов'язання з ПДВ.

Крім того, основним недоліком ПДВ як непрямого податку є те, що він закладається у ціну І і тим самим підвищує її, що спричинює недоступність деяких груп товарів, які то виконуються ПДВ малозабезпеченим верствам населення [3,278].

У перспективі доцільно поступово переходити до диференційованої шкали ставок, І і сі принципом: товари першої необхідності - знижена ставка, товари розкоші - підвищена І і їх) о. усі інші товари - стандартна (базова) ставка. Розміри ставок ПДВ повинні визначатися не бюджетними потребами, а й реальними доходами споживачів. Враховуючи скрутний ■ Ішмісовий стан у державі, необхідно зазначити, що запровадження диференційованих ставок нині И її малоефективним, оскільки зумовить зростання адміністративних витрат щодо н* ■ пуї овування ПДВ та значно ускладнить механізм його дії [2, 59].

Як один із напрямів удосконалення механізму адміністрування ПДВ в Україні пропонуємо • нити об'єктом оподаткування різницю між цінами реалізації товарів (робіт, послуг) і цінами, її. ікими здійснюються розрахунки з постачальниками, включаючи суму податку на додану »|ШСГЬ. Така зміна об'єкта оподаткування нівелює одну з найгостріших проблем - ііііікодування ПДВ.

Сума заборгованості з відшкодування ПДВ вимірюється мільярдами гривень, що негативно на бізнес, який на довгий час втрачає можливість оперувати своїми борговими коштами. V ініязку з цим, слід запровадити електронну систему адміністрування податку, що скоротить не .«ніс ісрміни відшкодування, а й кількість планових і позапланових податкових перевірок [1,263].

Отже, оптимальним шляхом реформування ПДВ потрібно вважати подальше її і. .скалення механізму ПДВ споживчого типу, що одночасно вирішує проблему адаптації ИП 'ізняного законодавства з питань ПДВ до норм ЄС.

Вирішення питань підвищення фіскальної ефективності ПДВ потребує реалізації двох < цінкових завдань: по-перше, боротьби з необґрунтованим розширенням податкового кредиту; по- ■іцуге, запобігання можливості перенесення бази оподаткування на суб'єктів господарської шипності, які не сплачують ПДВ.

Альтернативним варіантом може стати перехід на касовий метод обліку податку, .«провадження електронної системи подачі звітності, обмеження переліку пільг, залишення тільки їх, що стосуються предметів першої необхідності, та пільг для підтримки розвитку слабких сфер яиробництва.

Література

1. Жукевич О.М. Актуальні проблеми застосування ПДВ в Україні / О.М. Жукевич // Економічний простір. - 2009. X» 22/2. - С. 258-264.
2. Кульбачний С.В. Диференційований ПДВ як напрям удосконалення структури податків / С.В. Кульбачний // Фінанси України. — 2006. — № 2. — С. 57—64.
3. Покоłodна О.В. Необхідність реформування ПДВ в Україні / Т.В. Макаренко, О.В. Покоłodна // Вісник • кономіки транспорту і промисловості. - 2010. - № 29. - С. 277-279.

Мазур О. С.,

студент факультету фінансів,
Тернопільський національний
економічний університет .

Науковий керівник - викладач кафедри
податків та фіскальної політики

Маршалок Т. Я., Тернопільський
національний економічний університет

Вітчизняні реалії та зарубіжний досвід здійснення митного контролю

Наріжним каменем української зовнішньої політики стала стратегія повноцінної і повномасштабної інтеграції у Європейський Союз. Інтеграція передбачає, зокрема, імплементацію законодавства України до європейського законодавства, приєднання до міжнародних конвенцій, дотримання загальноприйнятих у міжнародній практиці стандартів. Ця тема набуває сьогодні істотної актуальності, оскільки у 2007 р. завершився перший етап виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства ЄС, який був розрахований на 2001-2007 рр. Протягом цього періоду в Україні було здійснено суттєві кроки на шляху до гармонізації окремих галузей законодавства, так і митного законодавства зокрема.

У працях вітчизняних та зарубіжних учених широко представлені питання державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності та порядку здійснення державного нагляду і контролю за її ефективністю. Різні аспекти цих проблем останнім часом розглядаються у працях таких авторів, як В. Демченко, Я. Жаліло, А. Мазур, Ю. Наумович, В. Павлюк, П. Палиш, О. Полянський, А. Толкачова, О. Христенко. Проте, механізм впливу регуляторних і контрольних заходів держави на управління процесами у зовнішньоторговельних відносинах, зокрема чинні інструменти митної справи, досліджений ще не достатньо і вимагає подальшого вивчення.

Для удосконалення митної справи в Україні розпочато впровадження більш перспективних та прогресивних форм митного контролю, які з успіхом використовуються у митних службах різних країн світу. Серед них особливої уваги заслуговує один із таких методів - митний контроль, побудований на основі методів аудиту (митного пост-аудит контролю), покликаний вирішити проблему у виборі оптимального рішення між необхідністю спрощення митних процедур (чого вимагає СОТ) та недопущення зниження їх ефективності для підтримки рівня економічної безпеки країни. Зокрема, на сьогодні законодавством України на законодавчому рівні недостатній регламентований порядок та умови здійснення митними органами такого контролю.

З огляду на зарубіжний досвід, в Україні необхідно спільне подібне та відмінне у регулюванні митного контролю. По-перше, щодо законодавчого закріплення та регулювання здійснення митного контролю необхідно зазначити, що в Україні основним джерелом, яке регулює* 246

iii) Шенненська митна угода, є МК У (Розділ II «Митний контроль») від 20 грудня 2001 р.; у ЄС ні повними джерелами регулювання здійснення митного контролю є МК ЄС і Регламент Ради № 454/93 від 2 липня 1993 р.

По-друге, необхідно порівняти розуміння поняття «митний контроль» у законодавстві \ країни і Європейського Союзу. Так, у п. 14 ст. 4 митний контроль визначено як виконання таких ці дослідження товарів, перевірка наявності й достовірності документів, перевірка рахунків, ібов'язань та поточних звітів, огляд транспортних засобів, багажу й інших предметів, що переміщуються особами, а також проведення офіційного митного розслідування, вчинення інших подібних дій з метою забезпечення дотримання митних правил і, за можливість, інших положень, іЮ іюсовуваних до товарів, що підлягають митному нагляду.

По-третє, необхідно визначити суб'єкта митного контролю в ЄС і в Україні. У ст. 41 МК У і» іаповлено, що митний контроль здійснюється посадовими особами митних органів шляхом перевірки необхідних документів та відомостей, митного огляду (огляду та переогляду товарів і іранспортних засобів, особистого огляду громадян) тощо. Порядок здійснення митного контролю пи шачається Кабміном України відповідно до норм Кодексу; в Європейському Союзі відповідно по Розділу III МК ЄС, а саме в ст. 40 Глави I, товари, які прибули до митниці або до іншого становленого та затвердженого митними службами місця, повинні бути представлені митним і иужбам для здійснення відповідного контролю.

По-четверте, необхідно окреслити відмінність щодо здійснення митного контролю в Україні (як унітарній державі) та Європейському Союзі. Здійснення митного контролю в Україні відбувається відповідно до Митного Кодексу на зовнішніх кордонах України. В ЄС, який являє собою інтеграційне об'єднання держав, митний контроль здійснюється лише на зовнішніх митних кордонах. Щодо внутрішніх кордонів, то між країнами-членами його було скасовано.

Підсумовуючи вищезазначене, необхідно підкреслити, що здійснення митного контролю є прерогативою відповідної держави, за допомогою якої забезпечується дотримання державними органами, юридичними та фізичними особами порядку переміщення через митний кордон товарів і а інших предметів. Відповідно до цього митний контроль в Україні та Європейському Союзі являє собою комплексне явище, важливість якого заперечити неможливо.

Література

1. Митний кодекс України від 11.07.02 № 92-IV. [Електронний ресурс]. - Режим доступу <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=92-15>
2. Закон України «Про Єдиний митний тариф» від 05.02.92 № 2097-XII. [Електронний ресурс]. - Режим доступу <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/^aws/main.cgi?nreg=2097-12>

Маслова Т. Я.,

студентка факультету банківського бізнесу.
Тернопільський національний економічний
університет.

Науковий керівник - д.е.н., професор
завідуючий кафедри банківської справи
Дзюблюк О. В., Тернопільський
національний економічний університет

Монетарні кондиції європейського центрального банку у країнах ЄС на сучасному етапі

Світова практика свідчить, що дослідження монетарної політики провідних країн світу < досить актуальним питанням у працях сучасної економічної теорії. Виходячи з цього, розглянемо особливості монетарної політики ЄС у сучасних умовах. Загалом монетарна політика ЄЦБ г практичним відображенням «Теорії оптимальних валютних зон» в умовах відкритої економіки, представленої ще в 1960-х рр. американським економістом Робертом Манделлом. Європейський центральний банк (The European Central Bank - ECB) є наднаціональним органом, що втілює економічну та монетарну політику в зоні євро. До основних інструментів монетарної політики ЄЦБ належать: операції на відкритому ринку, постійно діючі механізми рефінансування, мінімальні резервні вимоги. Закономірно, що саме ці грошово-кредитні важелі втілюють єдину монетарну політику країн-членів ЄС. Згідно з Лісабонським договором, в основі мандату ЄЦБ лежить досягнення стабільності цін, тобто збереження гармонізованого індексу споживчих цін нижчим або близьким до рівня 2% у середньтерміновій перспективі [2]. Очевидно, що в таких умовах монетарна політика ЄС, направлена на забезпечення цінової стабільності, є основним індикатором макроекономічної рівноваги, оскільки усуває загрозу виникнення майбутніх інфляційних очікувань на фінансових ринках країн-членів ЄС.

Слід зазначити, що в період глобальної фінансової кризи ЄЦБ почав здійснювати м'яку монетарну політику, тобто знижувати відсоткові ставки та застосовувати нетрадиційні монетарні інструменти. Розглядаючи проценту політику ЄЦБ, зауважимо, що основну роль у ній відіграє зміна ставки рефінансування, яка впливає на ціну грошей, активів і обмінний курс євро. Останній раз Європейський центробанк змінював свою ключову облікову ставку ще 7 травня 2009 р., в той час вона була знижена на 0,25 відсоткових пункти до рівня історичного мінімуму в 1%. Водночас ЄЦБ здійснював кредитну підтримку банківської системи через механізм надання необмеженої ліквідності за фіксованими ставками. Ця політика здійснювалася насамперед для відновлення механізму монетарної трансмісії та підтримки фінансових ринків. У сучасних умовах на останньому засіданні ЄЦБ, яке відбулося 3 березня 2011 р., було прийнято рішення про 248

продовження фінансової підтримки банківської системи ЄС до II кв. 2011 р. [2]. Крім того, на «критичний момент» ЄЦБ викупив уже на 78 млрд. євро суверенних боргів країн периферії, що є одним із тієї групи факторів, який може спровокувати ризики інфляції та девальвацію євровалюти.

На міжнародному рівні глобальне зростання цін на енергоресурси та продукти харчування ілюструє так звані «вторинні ефекти» (second-round inflation effects), тобто тимчасові шоки, що скріплені в цінах через цінову спіраль. Це зростання багато в чому може спровокувати інфляційну загрозу для сильної німецької економіки та зростання цін у реальному секторі економіки ЄС загалом. Єдиним способом боротьби з інфляцією у Єврозоні є посилення обмінного курсу євро. Європейській економіці потрібні саме прямі інвестиції та підвищення інвестиційного потенціалу. Однак, на даному етапі в зоні євро спостерігається надходження портфельних інвестицій, а прямі інвестиції, навпаки, показують відтік.

Варто зауважити, що Єврозона характеризується високим рівнем економічної та фінансової інтеграції між країнами, що, у свою чергу, викликає так званий «ефект доміно», тобто коли боргові проблеми периферійних країн групи PIIGS (Португалія, Італія, Ірландія, Греція, Іспанія) підраивають довіру до економічної ситуації інших країн, а також до єдиної європейської валюти та усієї банківської системи ЄС. На наш погляд дестабілізуючі фактори розвитку європейської економіки лежать не так у рамках монетарних рішень ЄЦБ, швидше у недостатньо ефективній фіскальній дисципліні низки країн, відсутності єдиного фіскального органу та єдиного боргового ринку єврооблігацій, а також політичній нестабільності «проблемних» країн ЄС. Саме тому (у Єврозоні потрібна жорстка фіскальна політика) здатна зумовити усунення боргових дисбалансів та бюджетних дефіцитів у країнах периферії; підвищити платоспроможність та конкурентоздатність країн ЄС; знизити можливість відпливу прямих інвестицій та девальвації європейської валюти. Особливу увагу при цьому потрібно приділити взаємоузгодженій монетарній та фіскальній дисциплінам.

Зважаючи на європейський досвід, в Україні потрібно посилювати монетарну політику щодо удосконалення відсоткового каналу монетарної трансмісії та досягнення цінової стабільності, що, у свою чергу, частково спричинить усунення високого рівня інфляції, збалансування платіжного балансу, зниження доларизації, боргових тягарів у державному та приватному секторах економіки. Саме цінова стабільність як економічна категорія є запорукою ефективного функціонування як усієї банківської системи, так і економіки країни загалом.

Література

1. Веб-сайт The Daily Telegraph [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.telegraph.co.uk/finance/economics/>
2. Офіційний сайт Європейського центрального банку. [Електронний ресурс]. - Режим доступу <http://www.ecb.int/home/html/index.en.html>

Мимохід О. Д.,

слухач магістратури факультету
фінансів, Тернопільський
національний економічний
університет.

Науковий керівник - к.е.н., доцент
кафедри фінансів суб'єктів
господарювання і страхування

Собко О. М., Тернопільський
національний економічний
університет

Моделювання фінансової стабільності підприємства в рамках фінансового управління

В умовах посткризового періоду важливе значення для стабілізації роботи підприємства має попередження його неплатоспроможності та недопущення розгортання фінансової кризи. Найефективнішим засобом запобігання цьому є вчасне проведення фінансової санації. Відмова від прийняття рішення на користь фінансової санації підприємства спричинюють зростання заборгованості, посилення загрози платоспроможності й створить умови для обмеження усіх видів звичайної діяльності підприємства та прийняття рішення щодо судових процедур. Це загрожує підприємству втратою автономності і зміною власності. Отож, сучасні умови господарювання та проблеми фінансового забезпечення діяльності підприємства зумовлюють необхідність удосконалення фінансово-економічної політики та кваліфікованої оцінки фінансового стану з метою забезпечення його конкурентоспроможності та подальшого економічного зростання. Запорукою стабілізації діяльності підприємства в умовах посткризового періоду є фінансова стабільність, яка являє собою складову фінансового стану та характеризує здатність суб'єкта господарювання функціонувати й розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у нестійкому зовнішньому та внутрішньому середовищі, що гарантує його платоспроможність та інвестиційну привабливість у довготерміновій перспективі, і, звісно, у межах допустимого рівня ризику [1;2;3].

Однією із причин виникнення кризових явищ є низький рівень менеджменту та нездатність вітчизняних підприємств ефективно й своєчасно управляти активами. На нинішньому етапі можемо виділити такі основні чинники, як провокуватимуть неплатоспроможність підприємств:

- недостатній рівень фінансової стійкості підприємства;
- зростання обсягів кредиторської та дебіторської заборгованостей;
- високий рівень операційних витрат, що суттєво впливає на рівень прибутковості підприємств.

Як економічний процес фінансова стабільність являє собою органічний процес чіткої взаємодії внутрішніх механізмів фінансової стабільності - оперативного, тактичного та

і ратегічного характеру - з метою виведення підприємства з передкризового стану та нігн чпечення його економічного зростання у перспективі.

Тактичний механізм фінансової стабілізації підприємства - це система заходів, • прямованих на досягнення точки фінансової рівноваги у майбутньому.

Стратегічний механізм фінансової стабільності підприємства передбачає використання її.» іупальної стратегії фінансового розвитку, яка забезпечить оптимізацію необхідних фінансових параметрів для пришвидшення економічного зростання на підприємстві. Отже, розробка і і ратегічного механізму фінансової стабільності передбачає проведення системи заходів, і прямованих на підтримання досягнутої фінансової рівноваги у довготерміновому періоді. ІІСосування цього механізму вітчизняними підприємствами передбачає використання моделі < пйкого економічного зростання, що забезпечується основними параметрами фінансової стратегії підприємства.

На підставі наведеного вище, можемо стверджувати, що фінансова стабільність вітчизняних підприємств великою мірою забезпечується збереженням абсолютної фінансової і ійкості при контрольованій фінансовій рівновазі та спроможності до стійкого економічного ііюстання за врахування найбільш вагомих зовнішніх чинників. Таким чином, фінансова ■ габільність підприємства визначається його фінансовою рівновагою і фінансовою стійкістю. Крім і ого, фінансова стійкість підприємства суттєво залежить від стану розрахунків, що гарантує його постійну платоспроможність, адже забезпеченість запасів і витрат джерелами формування є і угністістю фінансової стійкості, а зовнішнім її проявом виступає платоспроможність.

Для забезпечення потенційної стійкості вітчизняних підприємств та виходу її на новий рівень фінансової рівноваги необхідно активізувати виробничу діяльність. Лише при створенні передумов для стабільного зменшення вартості капіталу, що використовується, та забезпечення іростання ринкової вартості, вітчизняні підприємства зможуть досягти повної фінансової стабілізації. Виконання такого завдання вимагатиме від підприємства пришвидшення темпів економічного розвитку на основі коригування параметрів фінансової стратегії. Основною метою запропонованої підприємствам фінансової стратегії повинно бути забезпечення високих темпів стійкого економічного зростання, зокрема таких, які б не порушували її фінансової рівноваги Лише виконуючи ці вимоги при реалізації фінансової стратегії, можна забезпечити досягнення високого ступеня фінансової стійкості підприємств.

Література

1. Тельнова Г.В. Фінансова санація та банкрутство підприємств : навч. посіб / Г.В. Тельнова, С.Я. Єлецьких, - К.: ЦНЛ, 2007. - 176 с.
2. Терещенко О.О. Управління фінансовою санацією підприємств. / О.О. Терещенко. - К. : КНЕУ, 2006. - 552 с.
3. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств : навч. посіб. / О.О.Терещенко. - К. : КНЕУ, 2008.-412 с.

Михайличенко О. О.,
студентка факультету фінансів,
Тернопільський національний
економічний університет.
Науковий керівник - викладач
кафедри податків та фіскальної
політики **Василевська В. Г.,**
Тернопільський національний
економічний університет

Актуальні питання системи майнового оподаткування в Україні

У період утвердження економіки ринкового типу в Україні за умови нестабільного макроекономічного середовища особливої актуальності набуває проблема адаптації податкової системи України до світових вимог. Важливе місце при цьому займає закріплення принципів та основ оподаткування. Це стосується усіх об'єктів оподаткування, але найбільш перспективним виглядає підсилення ролі оподаткування майна, адже, як свідчить зарубіжний, досвід воно дає змогу не лише акумулювати значні фінансові ресурси до місцевого бюджету, а й слугує механізмом економічного впливу на суспільне виробництво, науково-технічний процес і підтримку соціальної рівноваги у суспільстві [3, 28].

Проблематика майнового оподаткування досить широко представлена в наукових дослідженнях І. Благуна, В. Кравченка, А. Крисоватого, В. Мельника, Г. Пенякової Л. Сердобінцевої, Д. Яновського та ін.

Проте з кожним роком проблеми побудови ефективної системи майнового оподаткування зменшуються. На сьогодні в Україні особлива увага з боку політиків та науковців справедливо приділяється оподаткуванню майна, представленого у вітчизняній практиці податком на землю та податком із власників транспортних засобів яке не відрізняється певною фіскальною спрямованістю (табл. 1).

Таблиця 1 Структура надходжень податків і зборів до місцевих бюджетів у 2005-2009 рр., %*

Показник (%)	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	2009 рік
Податкові надходження, всього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Податок із доходів фізичних осіб	69,9	72,4	78,1	76,3	73,9
Податок із власників транспортних засобів	3,5	3,5	3,0	2,6	16
Плата за землю	11,5	9,9	8,7	11,1	13,9
Інші податки	14,9	14,2	10,2	Ю,1	9."

* Складено автором на основі даних Державної податкової адміністрації України

Більш потенційні можливості вбачаються у використанні податку на нерухомість (нерухоме майно), який в Україні встановлено відповідно до Закону України від 25.06.1999 р. «Про систему

оподаткування» [2], однак не введеного в дію, сьогодні дістав своє друге повернення у вітчизняну модель оподаткування із прийняттям у 2010 р. Податкового кодексу України. Необхідність піпровадження такого податку за оцінками багатьох експертів зумовлена низкою об'єктивних причин [5]: податок на нерухоме майно відповідає принципам справедливого оподаткування; їмкшує стимули до спекулятивного обороту нерухомості; не конкурує із загальнодержавними податками (податком на прибуток, ПДВ - акцизним податком, митом тощо); відповідає принципу вигоди (за рахунок сплати місцевих податків, у тому числі майнових, органи місцевого і пмоврядування мають змогу надавати суспільні послуги); заохоче до більш ефективного використання майна власниками.

Аналіз світового досвіду побудови системи оподаткування майна показує, що податок на нерухоме майно існує приблизно в 130 країнах світу (причому він відрізняється істотним розмаїттям із погляду правового статусу платника податків, об'єкта оподаткування, способів иизначення оподатковуваної бази, прийнятих процедур стягнення податку та ін), проте його шачення у формуванні бюджетів є різним. У більшості країн надходження від цього податку становлять від 1 до 3% від загальних податкових надходжень. Оскільки в багатьох іноземних державах цей податок є місцевим, його надходження формують основну частину доходів бюджетів місцевих органів влади. Наприклад, у доходах місцевих бюджетів США майнові податки займають (до 45%), Канади (40%), Франції (до 20%), Румунії (19%), Польщі (14%), Великобританії і Латвії (13 %) [4].

У вітчизняній практиці організаційно-методичні підходи до оподаткування нерухомості пикликають гостру дискусію як серед теоретиків, так і практиків щодо тих законопроектів, які подавалися до розгляду Верховної Ради України. Різні підходи до формування податку на нерухоме майно виявляють низку їх суттєвих недоліків - відсутність методики оцінки вартості майна для цілей оподаткування, недоопрацьованість методів розрахунку бази оподаткування, необгрунтованість критеріїв надання системи пільг тощо [1].

Отже, дослідження дозволяє зробити висновок, що на сучасному етапі розвитку майнові податки в Україні не займають важливе місце у формуванні дохідної частини місцевих бюджетів. Подальшому збільшенню їх ролі у зміцненні фінансової бази органів місцевого самоврядування сприятимуть як удосконалення уже існуючих майнових податків (перегляд ставок, упорядкування пільг із плати за землю; стягнення розміру податку, виходячи з вартості автомобіля з податку з власників транспортних засобів), так і запровадження нових, а саме податку на нерухомість із урахуванням специфіки соціально-економічного розвитку України.

Література

1. Благуи І. Реформування майнового оподаткування у контексті світового досвіду, [Електроний ресурс]. Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/portal/chem/Bio1/nup1III/17_3/232_Vlaknp_17_3.pdf
2. Закон України «Про систему оподаткування». [Електроний ресурс]. - Режим доступу <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg>
3. Мельник В., Оподаткування нерухомості в Україні: можливості і перспективи / В. Мельник, Г. Пенякова // Світ фінансів. - 2010. - № 1, - С. 28-34.
4. Сердобінцева Л, Податок на нерухомість: необхідність чи неминучість // Вісник податкової служби України. [Електроний ресурс]. - Режим доступу : http://www.visnuk.com.ua/srv5/article/one/Podatok_na3502672.html
5. Яновський Д. Гармонізація міжбюджетних стосунків. [Електроний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.cibs.ck.ua/files/conf/C100529/janovsky.doc>

Міськів В. М., іМ
студентка факультету фінансів,
Тернопільський національний ■
економічний університет.
Науковий керівник - викладач кафедри
фінансів суб'єктів господарювання і
страхування **Костецький В. В.,**
Тернопільський національний
економічний університет ■

Забезпечення стійкого розвитку малого підприємництва в Україні

Формування економіки ринкового типу об'єктивно вимагає становлення малого підприємництва як повноцінного суб'єкта ринку, зміцнення його позицій в умовах конкурентного середовища. Розвиток малого підприємництва забезпечить можливість вирішення важливих проблем та підвищення соціального рівня життя в країні, зокрема підвищення рівня ділової активності населення, зміцнення економічного потенціалу регіонів, сприяння розвитку конкуренції у підприємницькому середовищі.

Проблеми малого підприємництва, особливо питання щодо його кредитування, досліджують сучасні вітчизняні науковці В. Бодров, З. Варналій, Л. Воротіна, В. Грушко, М. Дем'яненко, А. Кисельов, Т. Ковальчук, М. Крупка, О. Кужель, І. Кузнецова, І. Михасюк, А. Пересада.

Сектор малого підприємництва є об'єктивно необхідним елементом будь-якої розвиненої господарської системи, без якого економіка та суспільство загалом не можуть належним чином функціонувати і розвиватися [2, 133].

Як свідчать статистичні дані, у 2010 році у порівнянні з 2000 роком кількість малих підприємств в Україні зростає у 1,6 рази. Можемо говорити, що щорічні темпи зростання кількості суб'єктів малого підприємництва в Україні знаходилися у межах 115 - 1209 %. Відновлені тенденції розвитку малого підприємництва в Україні до 2010 року свідчать про позитивні зміни та збільшення ролі малого бізнесу у забезпечення розвитку економіки [3].

Стежачи за динамікою розвитку малих підприємств, аналітики стверджують, що після прийняття Податкового Кодексу третина малих підприємств повністю припинить свою діяльність, ще третина почне приховувати, що веде торговельну чи господарську діяльність, або надає послуги. Отже, тільки створення оптимальної моделі оподаткування може зупинити масове скорочення і тінізацію, для чого на сьогодні є всі передумови.

Ключовими причинами гальмування розвитку малого підприємництва в Україні є: •|-*"
поналість податкової та фінансової систем; відсутність належного нормативно-правового (вмпецнення
розвитку малого бізнесу та відсутність достатніх власних фінансових ресурсів; * ішність
підприємств у стабільності умов ведення бізнесу. Доцільно погодитися з думкою
І них, що одним із основних завдань у забезпеченості підвищення ефективності розвитку малих н інірїк
мств є суттєве вдосконалення управління фінансовими ресурсами, у тому числі їх
І ■їпиурою [1, 63].

До численних факторів, що визначають нестійкість розвитку малого підприємництва в Бґїпні,
належать: обмеженість фінансових ресурсів, нестабільність доходів, нестійкість до Ін рриятливих
економічних факторів (інфляції, циклічних коливань тощо), вузьке коло ""«иначів і постачальників,
банкрутство.

Таким чином, у зв'язку з нестабільністю стану української економіки значна частина малих
.....ригмств диверсифікує свою діяльність, і, по суті, вони є багатопрофільними підприємствами. Н»
істотно покращує їх становище на ринку за рахунок внутрішнього перерозподілу ресурсів і <«їПІОСТІ
в різних сегментах ринку. Однак, незважаючи на певну активізацію малого
.....його розвиток в Україні оцінюється як недостатній. Досить нерівномірно і
.....малий бізнес у різних регіонах країни. Однією з основних умов подолання
і» > .ливних для малого підприємництва тенденцій повинна стати активна та виважена державна
їїїїїпіка щодо розвитку малого бізнесу з урахуванням галузевих та регіональних особливостей |«і
шитку цього сектора економіки.

Література

І Виговська В.В. Малий бізнес України: сучасний стан і тенденції розвитку / В.В. Виговська // Актуальні іріїпсми
економіки. - 2009. - № 1 (91). - С.59-63.

І Полов'ян О.В. Особливості управління малим підприємством / О.В. Полов'ян // Актуальні проблеми •вііноміки. - 2009. -
№ 96. - С. 131-135.

І Розвиток малого підприємництва [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua>

Момотюк О. С.,
студент факультету фінансів.
Тернопільський національний
економічний університет. ■
Науковий керівник - к.е.н., доів ні
кафедри фінансів суб'єктів
господарювання і страхування
Собко О. М.,
Тернопільський національний
економічний університет

Активізація інноваційної діяльності промислових підприємств у посткризовий період

Як відомо, в сучасних умовах економічний розвиток провідних країн світу значною мірою визначається активізацією інноваційних процесів на рівні держави, регіонів та окремих підприємств. Підтвердженням цього є той факт, що в розвинених країнах частка інноваційної діяльності підприємств сягає 70%; за рахунок виробництва і експорту наукоємної продукції забезпечується 85-90% приросту ВВП тоді, як в Україні частка інноваційної продукції в загальному обсязі промислового виробництва становить менше 7% [2, 154].

В Україні взято курс на інноваційний розвиток національної економіки, підтверджується прийняттям низки нормативно-правових документів, які тією чи іншою мірою регулюють питання інноваційної діяльності в нашій державі. Проте, незважаючи на певні кроки держави у сфері стимулювання інноваційної діяльності підприємств, ці заходи не приносять суттєвих результатів. Відсутність практичної реалізації існуючої нормативної бази не може бути негативним чином відбитися на стані інноваційної діяльності в нашій державі. На сьогодні домінуючою залишається тенденція до переваг негативних змін у фундаментальній науці, зокрема спостерігається старіння наукових кадрів, фізичне і моральне зношення дослідного лабораторного обладнання, а організація науково-технічної інфраструктури, фінансового забезпечення і менеджменту стає все менше придатною для створення інноваційного продукту для комерційної реалізації на внутрішньому та зовнішньому ринках. Унаслідок цього не відбуваються суттєві позитивні зрушення у промисловому виробництві нашої держави, яке на сьогоднішній день не відповідає критеріям розвинених країн.

Як свідчать дані Державного комітету статистики України, частка підприємств, які впроваджують інновації, поступово знижується. Так, якщо в 2000 р. інноваційною діяльністю

міпiся 10% пiдприємств, у 2001 р. - 8,3%, у 2002 р. - 15,6%, у 2003 р. - 10,1%, то у 2004 р. - В ІЧ у 2005 р. - 9%, у 2006 р. - 7,5%, у 2007 р. - 8,9%, у 2008 р. - 11,6%, у 2009 р. - 11,9% від «» п.ІОІ кількості промислових підприємств. Для порівняння - в Японії цей показник сягає 70- [нч у країнах ЄС - 50-70% [1, 102]. Понад 90% підприємств, що здійснювали інновації, цінували інноваційну продукцію, обсяг якої становив 24,5 млрд. грн., або 6,4% загального ЯГ ті у реалізованій промислової продукції (у 2004 р. - 5,6%), а наприклад, у 1994 р. інноваційною ■а И.НІСТЮ займався 26% підприємств, у 1995 р. - 23% [1,35].

Якщо ж розглядати причини низької активності в інноваційній діяльності на мікрорівні, то ці *н.і виділити такі основні фактори - відсутність належного рівня фінансування; високі кредитні ... мі, високий економічний ризик; відсутність коштів у замовника, попиту на продукції та інформації про ринок збуту; недосконалість законодавства; відсутність кваліфікованого ■і. опалу, технологічної інформації, неможливість дотримання стандартів та ін.

Отже, для активізації інноваційної активності необхідного є, насамперед розробка І» і шпальної інноваційної політики, яка б забезпечувала створення інноваційного клімату. Значні рви активізації інноваційних процесів можна віднайти у створенні та розвитку мережі ИШ'іурних підприємств. Ефективне формування інноваційної моделі розвитку нашої держави іруїіується на відповідному інституційному забезпеченні, передбачає виважену державну ні іаційну політику, поєднану з пріоритетними напрямками активізації інноваційної діяльності, цііііоляє досягти поставлених цілей інноваційного розвитку та зайняти високі позиції у світовому > мшомічному просторі.

Література

- І Харів П.С. Активізація інноваційної діяльності промислових підприємств / П.С. Харів, О.М. Собко. - І ■ щіопіль : ТНЕУ, 2002. - 256 с.
...) Частка промислових підприємств, що впроваджували інновації // Державний комітет статистики.

Муцей Л. М., студентка
факультету фінансів
Тернопільський національний
економічний університет.
Науковий керівник - к.е.н., доїмМ
кафедри податків та фіскальної
політики
Дем'янюк О. Б.,
Тернопільський національний
економічний університет

Протидія митним правопорушенням як чинник зміцнення націоналі..... безпеки держави

Розвиток економічної активності населення України, різке посилення міграційних прошиИ та гуманітарних зв'язків, міжнародного туризму, розбалансованість економіки, спад виробна та зростання цін спричинили зниження соціального рівня населення, що активізувало поруїіпн» митного законодавства.

Митне правопорушення - це негативне явище, яке завдає збитків державі і підривів її економічну стабільність. Для того, щоб подолати поширення правопорушень, країна повинна прикласти багато зусиль, насамперед розробляти та реалізовувати низку програм, удосконалонлі» законодавство.

Виходячи з практичного досвіду роботи митної служби України, а також враховуючи сучасні тенденції функціонування світового співтовариства, які поставили низку нових завдані перед митною службою України, виникла нагальна потреба у модернізації діяльності і реформуванні її структури, спрямованих на покращення керованості і контрольованості мити органів, посилення протидії порушникам митного законодавства.

У сучасних інтеграційних умовах зростає рівень міжнародних взаємовідносин як на рівні держави, так і на рівні окремих її представництв та відомств. Митне співробітництво відіір» важливу роль у боротьбі з міжнародною злочинністю, зокрема такими негативними проявами, ні незаконний обіг наркотичних засобів, зброї, припасів, вибухових речовин, розкраданню культурних цінностей тощо. З огляду на традиційне місце митних служб світу у національній системах державних органів, визначають вид діяльності, щодо якого світовою практикою встановлюються певні стандарти. Така діяльність митних служб на світовому рівні побудована на їх безпосередній взаємодії, закріплена в основних міжнародних документах, - Міжнародній конвенції про взаємну адміністративну допомогу у відверненні, розслідуванні, припиненні

І і цін ні, митного законодавства (Найробійська Конвенція) та Конвенції про адміністративну МК'-іи у сфері митних відносин (Йоганнесбурзька Конвенція) [1].

Усупереч міжнародній практиці та реальній сучасній необхідності митні органи України й І о і іи ібавлені права здійснювати оперативно-розшукову діяльність, а відсутність законодавчого) »ІШПСПНІА цього виду правоохоронної роботи митної служби фактично позбавляє її можливості ; іі» іріінувати ефективні методи боротьби з митними правопорушеннями. Складається ІЧ 'И.іьсальна ситуація, коли на митні органи у повному обсязі покладаються вимоги активної

* . .би зі злочинністю, а відповідно до Кримінально-процесуального кодексу України їм

- і н п.ся право порушення кримінальних справ і ведення дізнання; вищий законодавчий орган ІІГ і ніи позбавляє їх повноважень вести активну цілеспрямовану боротьбу зі злочинністю у сфері (нншшшш)ОІ торгівлі і митних стосунків [2]. Особливо гостро ця проблема постає під час діяльності в""¹ виявлення, попередження та припинення контрабанди товарів, адже така злочинна К< н.іієгь характеризується можливістю отримання значних доходів, використанням сучасних Ф'їм організації злочинних угруповань.

Необхідною складовою боротьби з митними правопорушеннями є здійснення правильних №"ї реджуючих заходів зі встановленням і вивченням причин політичного, економічного, Ніпельно-психологічного характеру, які спричинюють такий різновид злочинів та умов, які

- нріііоію іх вчиненню. Це насамперед такі політичні та економічні причини, як непослідовність у і ІШП пенні економічних та політичних реформ; наявність тіньової економіки; відсутність Щміркованих із сусідами кордонів; недоліки законодавчої бази з питань зовнішньоекономічного »|*ї уповання та його нестабільний характер; відсутність податкового законодавства, яке б ні іініідало сучасним вимогам; високі ставки мита та інших податків на імпортні товари; надмірні рифні обмеження тощо. До соціально-психологічних причин можна віднести: низький рівень іріііювого забезпечення більшості працівників прикордонних контролюючих служб; правовий типізм як серед суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, так і серед чиновників; наявність у ін іхології службовців корисливих установок та моральних стримуючих факторів тощо.

Завдяки правильному усуненню вищезазначених причин можна забезпечити суттєве кення рівня правопорушень у сфері митного регулювання та сприяти зміцненню законності в цінній державі.

Література

І Додін С.В. Митне право України : Навч.-методичн.посібник для студ. Інституту прокуратури та слідства / Цінній С.В. - Одеса : Одеська національна юридична академія, 2008. — 108 с.

¹ Кримінально-процесуальний кодекс України : за станом на 1 грудня 2005р. / Верховна Рада України. - Офіц іши К. : Парлам. вид-во, 2006. - 207 с. - (Бібліотека офіційних видань) [Електронний ресурс]. - Режим доступу : ІН іу.//b' www.liga.net

Новосад І. В.,

студентка факультету фінансів,
Тернопільський національний
економічний університет.

Науковий керівник - викладач кафе при
податків та фіскальної політики

Василевська Г. В., Тернопільський
національний економічний університет

Оцінка ефективності процесу адміністрування митних платежів

Упродовж останніх років в Україні актуалізується застосування різноманітних мінній інструментів, за допомогою яких забезпечується захист національних інтересів держмЦ Основними серед них є митні платежі - як один із найважливіших важелів регулююпнпнИ зовнішньоекономічних зв'язків та основне джерело наповнення дохідної частини Держан бюджету України.

Під митними платежами як основою системи митного оподаткування розуміють ті пндЯ податків та зборів, які нараховуються у встановленому порядку при перетині через митний кор і « країни товарів та інших предметів під контролем митних служб.

Сучасна наука й практика доводять, що справляння митних платежів залежить ин ефективності процесу їх адміністрування, загальні принципи якого закладені у чишпимИ законодавстві України та в основному відповідають тим, що діють у багатьох країнах » практичній діяльності контролюючі органи нагромадили значний досвід у сфері адмініструванні податків [1,147]. Основним змістом адміністрування митних платежів є реалізація положеній податкової системи - забезпечення мобілізації митних платежів і вирішення організаційній питань підвищення ефективності діяльності митних органів. Загалом адміністрування митних платежів передбачає визначення повноважень органів влади різних ланок та митних органів у регулюванні відносин у митній сфері, прав і обов'язків суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та організацію митного контролю й митного оформлення товарів, а також процедури оскарженій» рішення митних органів.

За січень-червень 2010 р. до загального та спеціального фондів державного бюджету надійшло 104 549,4 млн. грн (із урахуванням відшкодування ПДВ та без урахування власній» надходжень бюджетних установ), що на 14 058,8 млн.грн, або на 15,5% більше, ніж і» відповідний період 2009 р.

Одним із основних етапів процесу адміністрування митних платежів є правильні визначення митної вартості, яка слугує базою обчислення митних платежів (митні збори, мійо податок на додану вартість) на момент переміщення товарів через митний кордон України [1,14X]

Овсейко М. М.,
студент факультету фінанс і
Тернопільський національний
економічний університет
Науковий керівник -
кафедри податків та
фіскальної політики
Василевська Г. В.,
Тернопільський національний
економічний університет

Проблемні аспекти функціонування пільгового оподаткування в Україні

Цілісність та збалансованість податкової системи - одна з найважливіших умов забезпечення економічного зростання і соціально-політичної стабільності будь-якої держави. Цією більшістю постсоціалістичних країн швидкий перехід від адміністративно-командної економіки до ринкової супроводжується розбалансуванням системи державних фінансів, різким скороченням виробництва та зростанням соціального напруження. У таких, вкрай важких, умовах податкова система України формувалася із певними порушеннями економічних законів та визначене принципів оподаткування, унаслідок чого виникли значні диспропорції у податковому навантаженні на платників податків, які у свою чергу, з року в рік суттєво знижували частку бюджету. Однією із основних причин такого стану речей є доволі дискусійна проблема функціонування податкових пільг.

Проблематиці пільгового оподаткування присвятили свої дослідження такі вітчизняні науковці, І. Луніна, А. Соколовська, Т. Пасятко, В. Федосов та інші.

Податкові пільги завжди були і залишаються об'єктом особливої уваги та зацікавленості усіх учасників податкового процесу, оскільки наявність комплексу податкових пільг означає повне або часткове звільнення платників податків від податкового зобов'язання. В умовах ринкових відносин вони є необхідною передумовою для активного використання усіх податкових інструментів з метою правового регулювання соціально-економічних процесів, стимулювання розвитку виробничої діяльності тощо. Важливо зазначити негативні наслідки запровадження податкових пільг, які можуть проявлятися у зменшенні доходів бюджету. Важливим фактором, який окреслює негативну оцінку пільг, є пряме порушення принципу нейтральності оподаткування, а також принципу справедливості. Надання пільг окремим групам платників податків зумовлює неможливість зниження податкового навантаження загалом. Крім того, функціонування податкових пільг сприяє розвитку тіньового сектора економіки, оскільки породжує бажання платників, що не є пільговиками, уникати сплати податків.

Почизняна практика застосування пільгового оподаткування поєднується із порушенням ... то механізму розподілу ресурсів і, як свідчать оцінки фахівців, значно впливають на обсяг інших надходжень, тому особливої уваги на сьогодні заслуговує питання ефективності

■ П.ПНЯ податкових пільг. Варто зауважити, що однією із ключових проблем при отриманні Б'їїриої оцінки ефективності надання податкових пільг є наявність значного часового лага між застосування пільг та отриманням реальної віддачі для економіки від їх застосування, її» не завжди можна оцінити результати запровадження податкових пільг у грошовому вимірі.

ІІ псується таких аспектів, як послаблення соціальної напруги у промислових регіонах за і пик відновлення виробництва чи створення нових робочих місць, зростання престижу Ц'ї і ПНІ на міжнародній арені за рахунок запровадження нових технологій та ін. [2, 29].

Окреслені нами проблематичні аспекти функціонування податкових пільг дають змогу Ц'ї ні і певні узагальнення:

чинна система пільгового оподаткування недостатньо скерована на економічний ефект і «І іпідшення економічного розвитку держави;

розробити критерії ефективності надання податкових пільг та запровадити публічну ті і кість щодо їх ефективності;

забезпечити перехід від безсистемного надання податкових пільг, що запроваджуються і мі гою вирішення поточних економічних проблем, до реалізації державної політики податкових П'П.І . підпорядкованої упровадженню інноваційної моделі економічного розвитку та державної і іруктурної політики [1, 240].

Податкові пільги є невід'ємною складовою не лише податкових систем країн, що рп пишються, а й високо розвинутих країн світу. В багатьох випадках саме пільги регулюють ті ш пекти життєдіяльності суб'єкта господарювання, де закони, нормативні акти чи інші заходи є (її и илими. Саме тому застосування податкових пільг в Україні є доцільним, але варто звернути Ц'їП у на механізми їх запровадження, а також надати цьому елементу податку економічне ні прунтя та визначити його соціальну доцільність.

Література

І Паенко Т. Шляхи оптимізації пільг у системі оподаткування доходів з урахуванням міжнародного досвіду / і І Пін нко // Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України. - 2004. - № 4. - С. 236— 141

2. Соколовська А. Визначення категорії «податкова пільга» та його практичне значення / А. Соколовська, І Пуніна. // Економіка України. - 2005. - № 9. - С. 21-30.

Пастущина Н. О.,
студентка Україно-нідерландського
факультету економіки та менеджмент
Тернопільський національний
економічний університет.
Науковий керівник - к.е.н., ст. википим
кафедри міжнародного менеджменту та
маркетингу **Мельник Ю. В.,**
Тернопільський національний
економічний університет

Розробка інвестиційної політики в контексті забезпечення конкурентоспроможності підприємства

Суттєву роль в інвестиційній діяльності відіграють окремі комерційні підприємств * організації, звідси - істотно підвищується роль інвестиційної політики підприємства.

Під інвестиційною політикою підприємства розуміється комплекс заходів, що забезпечить вигідне вкладення власних, позичкових та інших коштів з метою забезпечення фіналі і стійкості роботи підприємства. Інвестиційна політика підприємства виходить зі стратегічних цінні його бізнес-плану [1, 83].

Більшість проблем щодо здійсненню інвестиційного процесу в сучасних умовах обумовлені відсутністю чітко розробленої системи принципів інвестиційної ПОЛІТИКИ, ЯМІ і стрижнем розвитку економіки, що забезпечує ефективну взаємодію усіх рівнів, починаючи пі і підприємств, і охоплює органи улади всіх рівнів.

Інвестиційна діяльність підприємства підпорядкована певній інвестиційній поліпні розробленій підприємством у складі його фінансової стратегії (для інституційних інвесторів і інвестиційних компаній, інвестиційних фондів і т. ін. - вона розробляється як самостійні інвестиційна стратегія). Основною метою інвестиційної політики є забезпечення найефективніший шляхів збільшення активів підприємства з позицій перспектив його розвитку і зростання йнін ринкової вартості. З урахуванням цього зміст політики управління інвестиціями підприємств можна сформулювати так: інвестиційна політика являє собою частину загальної фінансової стратегії підприємства, яка полягає у виборі та реалізації найефективніших шляхів розширенні розміру його активів для забезпечення основних напрямків його розвитку [2, 47].

Особливістю інвестиційної політики в сучасних умовах є збільшення частки іноземніт' інвестицій, вкладів у технічне переозброєння та реконструкцію діючих підприємств (виробництв) і відповідно їх зменшення у нове будівництво; спрямування інвестицій переважно в базові галузі машинобудування та сільського господарства; покращення структури капітальних вкладів в переробні та споживаючі галузі (на користь останніх); збільшення частки довготермінових вкладні

Після пінну частину основних фондів. Державне регулювання інвестиційної діяльності повинно ґрунтуватися економічними методами через механізм оподаткування, амортизаційну політику, а також і використання бюджетних асигнувань на фінансування інвестицій. Реалізації цих напрямів інвестиційної діяльності повинна сприяти: поява нових організацій, що працюють у галузі економічної, наукової та управлінської підтримки проєктів; формування нових ринкових структур, що здійснюють свою роботу на проєктній основі; активне залучення до реалізації окремих проєктів «маленьких підприємців та інвесторів, які широко використовують світову практику; реорганізація національно-розподільної системи фінансування інвестиційних проєктів.

Розробка і втілення у життя інвестиційного проєкту, насамперед виробничого спрямованості, і здійснюється протягом тривалого періоду часу - від ідеї до її матеріального втілення. При оцінці ефективності інвестиційних проєктів за допомогою ринкових показників необхідно точно знати та завершення робіт [3, 278].

Кошти, отримані для реалізації інвестиційних проєктів, акумулюються в інвестора, як і прибуток, з додатковим доходом за рахунок відсотків за виділеними кредитами. Чим вищий попит на іноземні інвестиції, тим більший дохід (відсоток) отримує інвестор, у результаті чого покращується його економічний стан. Якщо брати до уваги країни СНД, то необхідно приховувати, що рівень їх зовнішньої заборгованості постійно збільшується, а залучення іноземних інвестицій (з урахуванням їх обсягу та обслуговування зовнішнього боргу) може призвести до ухвалення економічних рішень, а в низці випадків підірвати їх суверенітет і незалежність [4,413].

Іноземні інвестиції є досить привабливими своїм кінцевим результатом. Використовуючи їх можна за короткий термін отримати сучасне виробництво. Проте, нинішня ситуація на внутрішньому ринку капіталу дозволяє припустити, що найближчим часом конкуренція за іноземні інвестиції суттєво загостриться, тому потрібні спеціальні заходи для зміцнення позицій серед національних інвесторів, зокрема зняття більшості обмежень на діяльність іноземних фірм і ліквідація «провадження чітких правових гарантій від націоналізації (конфіскації) власності.

Література

- 1 Віторт Т.В. Інвестиції та економічне зростання: взаємозв'язок у перехідній економіці. / Т.В. Віторт. - Х. : Херківський національний ун-т ім. В.Н. Каразіна, 2002. - 163 с.
2. Суторміна В.М. Фінансовий ринок : посібник. / В.М. Суторміна. - К. : КНЕУ, 2001. - 100 с.
3. Філімоненко О.С. Фінанси підприємств : навч.посібник. / О.С. Філімоненко. - Житомир : ЖГПІ, 2000. - 440 с.
4. Шелудько В.М. Фінансовий ринок : навч.посіб. / В.М. Шелудько. - К. : Знання-Прес, 2002. - 535 с.

Педорич Л. А., студентка факультету банківського бізнесу, Тернопільський національний економічний університет.
Науковий керівник - викладач кафедри банківської справи
Прийдун Л. М., Тернопільський національний економічний університет

Елітне обслуговування клієнтів банку

Елітне банківське обслуговування як фінансова послуга уперше з'явилося усередині XVIII ст. у Швейцарії. Розпочався Private Banking із фінансового управління грошовими коштами багатих клієнтів та членів їх сімей із високим рівнем довірчих відносин. Однак, швидких темпів розвитку у світі Private Banking набув лише у післявоєнні роки, а в кінці XX ст. перетворився у потужну сферу міжнародного бізнесу [1].

Класичний Private Banking можна визначити як сукупність специфічних послуг «продуктів фінансового та нефінансового характеру, що надаються заможній особі та членам її родини на довірчій основі через персонального менеджера високої кваліфікації. При цьому, продукти та послуги, як правило, структуровані ексклюзивним чином під кожну особу..... індивідуального клієнта. Таким чином, у VIP-обслуговуванні немає звичайної, порівняно з іншими банківськими продуктами, стандартизації, тому воно практично завжди є інноваційним.

Варто виділити такі основні принципи, закладені в ідеології Private Banking:

1. Максимально дозволена з точки зору чинного законодавства країни конфіденційність
2. Можливість доступу до вищого керівництва банку.
3. Відповідність характеру обслуговування специфічними вимогами клієнта індивідуальний підхід.
4. Наявність персонального менеджера, який працює в особистому контакті з клієнтом у зручному часовому режимі для останнього.
5. Найвища якість і рівень обслуговування, орієнтація на тривале ділове співробітництво,
6. Системний, глобальний підхід до управління особистим капіталом клієнта, фінансове планування, вміння враховувати можливі запити клієнта.

У рамках обговорених принципів банки пропонують для своїх клієнтів цілий комплекс послуг, зокрема:

1. Класичні банківські послуги - відкриття та обслуговування поточних і депозитних рахунків фізичних осіб у національній та іноземній валюті; валютнообмінні, кредитні операції операції з дорогоцінними металами; послуги депозитарного сховища; операції з платіжними картками банку.
2. Формування індивідуального інвестиційного портфеля і довірче управління - довірчій управління коштами клієнтів шляхом їх розміщення в боргових та пайових цінних паперах,

Нині ініціативи банку на основі побажань клієнта формуються інвестиційна стратегія і складається і в утворює дуальний інвестиційний портфель.

3. Фінансове планування та управління капіталом клієнта - послуга, яка базується на № "кому рівні довіри клієнта банку. На підставі отриманих даних про фінансовий стан клієнта Ми цілісти банку здійснюють комплексну роботу з вироблення пропозицій клієнту щодо

«ження коштів і найбільш оптимального їх використання залежно від потреб клієнта.

4. Консалтингові послуги - комплекс послуг з юридичного супроводу та консультування, р" і|к>бка рекомендацій, спрямованих на мінімізацію податків і податкове планування.

5. Додаткові послуги, до яких відносять послуги нефінансового характеру. Як правило, це ні" іуги, що дозволяють надати клієнту додатковий сервіс чи привілеї [4].

У Європі в клієнти на VIP-обслуговування записують усіх, хто довірив банку від \$75 тис. ■пі \$1 млн. У Румунії, Словаччині, Чехії та Угорщині достатньо покласти на банківський рахунок |||) депозит \$75-150 тис. У Франції та Швейцарії клієнти, які довірили банку \$1 млн, можуть і» приховувати на послугу консьерж-сервісу, а також family office.

Щорічна комісія за послуги Private Banking становить приблизно 2% довіреної банку суми.

І рім того, клієнту, якому фінансова сформувала інвестиційний портфель, доведеться заплатити комісію за успіх», якщо дохідність інвестицій виявилася вищою від запланованої - 20-50% від іпробленої суми [2].

В українських банках VIP-персон визначають по-різному. Деякі банки надають VIP- іі'ігиуги будь-якому клієнтові, який довірив більш, ніж \$100 тис., інші - не менш, ніж \$1 млн. і і-|х:дня сума по ринку - \$200-500 тис.). Комісійні за обслуговування банк визначає на індивідуальній основі, єдиних тарифів немає. У середньому по ринку фінансові щороку • іігують до 3% суми, наданої клієнтом. Натомість клієнти одержують цілий комплекс різноманітних послуг, починаючи від стандартних банківських продуктів (емісія кредитних карток і обслуговування рахунків) і закінчуючи оформленням спадщини [3].

Підсумовуючи, варто зазначити, що сервіс приватних банківських послуг в Україні перебуває лише на етапі становлення, оскільки впровадженню такого виду послуг заважає низка ■цінників, зокрема нестача кваліфікованих персональних менеджерів, порівняно низький об'єм ринку, який є недостатнім для побудови ефективної стратегії, недовіра до вітчизняних банків. Пише за умови вирішення зазначених проблем можна буде вести мову про ефективний подальший розвиток VIP-обслуговування клієнтів в Україні.

Література

1. Кириченко М.М. Перспективи розвитку «Private Banking» в Україні / М.М. Кириченко // Актуальні проблеми економіки - 2006. — № 9 (63). - С. 38-42.
2. Слесарчук С. Дуже поважна особа / С. Слесарчук, Г. Сайченко, В. Руденко // Контракти. - 2008. — № 39. - С. 22-26.
3. Рубай О. Що вітчизняні банки пропонують мільйонерам / О. Рубай // Контракти. - 2007. - № 3. - С. 28—29.
4. Тимошенко Н. Private Banking в умовах українських реалій [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.Drostobank.com/uk/komanda/blogi/nataliva_timoshenko

Пелюїенко Я. Ю.,
студент факультету фінансів,
Тернопільський національний
економічний університет.
Науковий керівник - к.е.н., донни
кафедри фінансів суб'єктів
господарювання і страхування
Собко О. М., Тернопільський
національний економічний
університет

Стратегічні орієнтири удосконалення бюджетної політики України

В умовах соціально зорієнтованої ринкової економіки важливим інструментом випливає суб'єкта розподільних відносин на об'єкт розподілу є бюджетна політика, яка є складовою фінансової політики держави.

Питанням бюджетної політики присвячені праці багатьох практиків-науковців, серед яких С. Булгаков, О. Василик, В. Гесць, Т. Куценко, С. Мочерний, Л. Омелянович, Ю. Пасічник, І. Плужников, В. Федосов, С. Юрій, Ф. Ярошенко та ін.

Згідно із законодавчим трактуванням, бюджетна політика представляє собою сукупні, економічних та адміністративних заходів, що застосовує держава для стабілізації та підвищення ефективності національної економіки, використовуючи, головним чином, бюджетні та податні механізми [1].

Основними завданнями здійснення бюджетної політики є:

- створення соціально-орієнтованої ринкової економіки;
- стабілізація економічного середовища як передумови розвитку бізнесу;
- забезпечення економічного зростання;
- підвищення життєвого рівня населення;
- досягнення стратегічних цілей розвитку держави.

Необхідність внесення змін до нормативно-правових актів у бюджетній сфері зумовлені насамперед потребою розширення фінансової основи місцевого самоврядування як важливої складової механізму підвищення добробуту населення й економічного розвитку громад удосконалення міжбюджетних відносин з метою забезпечення справедливого й неупередженого розподілу бюджетних ресурсів та дотримання визначених законодавством принципів збалансованості й самостійності бюджетів, підвищення ефективності використання бюджетних коштів, створення стимулів розширення й мобілізації належних бюджету доходів [2].

На даний період розвитку економіки України, реформування бюджетної політики є одним із ключових питань, яке відіграє важливу роль у стійкому зростанні економічного потенціалу 268

криши та підвищенні її міжнародної конкурентоспроможності.

Серед стратегічних напрямів розвитку бюджетної політики варто виділити такі:

- подальше посилення фінансової основи бюджетів місцевого самоврядування шляхом ПП'єднання територіальних громад сіл, селищ і міст з метою створення повнофункціональних «П і днань громад із закріпленням за ними достатнього фінансового ресурсу для надання ними «ні них суспільних послуг відповідно до державних соціальних стандартів. За європейськими нормами первинна територіальна одиниця повинна налічувати не менше 100 тис. мешканців, керуючись такими принципами, країни, що вступали до ЄС, здійснювали адміністративно- н риторіальні реформи шляхом укрупнення територіальних одиниць [3];

- упорядкування системи діючих податкових пільг, що надаються за галузевою і професійною ознаками, та вирівнювання податкового навантаження за видами економічної діяльності;

- запровадження повноцінного середньотермінового бюджетного планування;

- повномасштабне застосування програмно-цільового методу при плануванні й пііконанні бюджетів усіх рівнів;

- застосування єдиних підходів до управління державними коштами;

- здійснення системних структурних реформ у соціальній сфері;

- розробка й затвердження державних соціальних стандартів для усіх сфер надання послуг;

- перегляд чинної системи надання соціальних пільг і привілеїв та перехід до адресної

соціальної підтримки найменш забезпечених і найуразливіших верств населення;

- розвиток внутрішнього ринку цінних паперів з метою мінімізації боргових ризиків та оптимізації співвідношення обсягів внутрішнього й зовнішнього боргу;

- сприяння розвитку інноваційних, високотехнологічних галузей економіки.

Таким чином, можемо стверджувати, що перелічені напрями є основними завданнями щодо гратегічного розвитку бюджетної політики України, які надалі будуть уточнюватися та розширюватися відповідно до актуальних завдань сучасності й основних тенденцій розвитку суспільства в майбутньому. Врахування запропонованих стратегічних напрямів дасть можливість збільшити фінансові можливості держави та забезпечити підвищення фінансової стійкості шляхом ефективного управління міжбюджетними відносинами.

Література

1. Бюджетний кодекс України / Відомості Верховної Ради України, 2001. - № 37-38. - С. 189.
2. Демідків О.І. Напрями поглиблення бюджетної реформи в Україні / О.І. Демідків // Фінанси України. - 2009. - №3. -С. 46-55.
3. Мярковський А.І. Бюджетний кодекс України в контексті бюджетної реформи / А.І.Мярковський // Фінанси України. - 2009. - № 8. - С. 3-18.

Петрович Г. В.,
студентка факультету фінансів.
Тернопільський національний
економічний університет. Науковий
керівник - к.е.н., доцент кафедри
фінансів суб'єктів господарювання і
страхування **Собко О. М.,**
Тернопільський національний
економічний університет

Удосконалення управління формуванням та використанням оборотит активів підприємства

Сучасний етап економічного розвитку України характеризується дефіцитом грошовій коштів в економіці і неплатоспроможністю багатьох підприємств. Це обумовлює необхіднісні ефективного управління діяльністю підприємства для найбільш раціонального та економноні використання ресурсів. Особливо це питання є актуальним щодо оборотних активів, оскільки якість управління їх формуванням та використанням тісно взаємопов'язана з ефективністю уї ні господарської діяльності підприємства. Саме тому пошук шляхів удосконалення цих процесів ті розробка практичних заходів щодо їх втілення повинні стати основними завданнями фінансової о менеджменту на підприємствах.

Суттєвий внесок у дослідження проблеми управління оборотними активами зробіпіі вітчизняні та зарубіжні вчені такі, як Т. Балабанов, І. Бланк, О. Бондаренко, Ф. Бутинеш М. Дем'яненко, В. Івахненко, К. Ізмайлова, Т. Крамаренко, Р. Сорока, О. Філімоненков та ін.

Одним із головних аспектів удосконалення процесу управління оборотними активами ■ оптимізація потреби запасів. Мається на увазі, що підвищення ефективності менеджменту у ції! сфері повинне здійснюватися із застосуванням нових підходів до нормування такого виду активів Західні підприємці давно вважають, що основою для дієвого аналізу, оцінки й контролю N отриманими результатами може бути лише нормативна база за всіма елементами. Нормативи M економічна категорія можуть бути подані в широкій системі різноманітних конкретних параметри! і величин, які регламентують кількісні зв'язки у сфері матеріального виробництва. Крім того, це необхідний захід, за допомогою якого регулюється співвідношення витрат і результати виробництва. У той же час тривалість окремих стадій виробничо-комерційного циклу, яка суттєво відрізняється на підприємствах різних галузей і підгалузей економіки, в сукупності з обсягом господарської діяльності визначають необхідні розміри окремих видів оборотних активів»,

»І«чування цих двох основних факторів є першочерговою умовою оптимізації обсягу і складу иЛи|n>тних активів, що використовуються [3,206].

Оскільки на сьогодні більшість виробничих підприємств збитковість своєї діяльності ■>< шують некупнісно виготовленої продукції, то система управління оборотними активами іопішна бути доповнена розробкою заходів щодо ресурсозбереження [2,191] з одного боку, та імодами неефективного маркетингу - з іншого. Рациональне використання оборотних активів иршітимо зменшенню фактичних виробничих витрат, тому вітчизняні підприємства повинні ■ і'ч нути до розробки заохочувальних заходів щодо використання менеджерами науково «Пірунтованих нормативів оборотних коштів на всіх стадіях кругообігу. Іншим чинником нпіїищення конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств може виступати пробка ефективної маркетингової політики, яка забезпечить просування товару на ринки збуту ні формування попиту шляхом використання якісної реклами.

Не менш важливим аспектом удосконалення процесу управління оборотними активами на ■ичизняних підприємствах в умовах світової фінансової кризи є оптимізація дебіторської «Лоргованості. Доцільно погодитися із думками вчених, що базовими напрямками щодо цього є ікПобігання випадків несплати заборгованостей покупцями та залучення нових покупців [1].

Отже, підготовка кожного управлінського рішення у сфері формування достатнього обсягу і необхідного складу оборотних активів, їх використання в операційному або інвестиційному процесі повинна враховувати альтернативні можливості.

Підсумовуючи, зазначимо, що удосконалення управління оборотними активами на підприємствах забезпечити оптимізацію та оперативне регулювання потреб в окремих видах поротних активів, а також мінімізацію витрат і досягнення високих фінансових результатів. І фктивне управління оборотними активами в різних їх формах забезпечує як фінансову, так і и хно логічну рівновагу підприємства у процесі його стратегічного розвитку.

Література

1. Безуглова В.О. Фінансовий механізм оптимізації дебіторської заборгованості підприємства / В.О.Безуглова, М.М. Чирва // Наука й економіка. - 2009. - № 2 (14). — С.9-12.
2. Суперека О Роль ресурсозбереження в системі забезпечення конкурентоспроможності підприємств / І Суперека//Економічний простір. - 2008. - №20/1.-0.191-199.
1. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств : навч. посіб / О.С.Філімоненков. - вид. 2-ге переробл. і допов. - К. : МАУП, 2004. - 228 с.

Пилипчук М. І.,
студентка факультету фінансів.
Тернопільський національний
економічний університет.
Науковий керівник - к.е.н., доцп
кафедри фінансів суб'єктів
господарювання і страхування
Собко О. М., Тернопільський
національний економічний
університет

Теоретичні основи фінансової санації підприємств

У сучасних умовах господарювання для забезпечення розвитку підприємства і подолати..... наслідків світової фінансової кризи необхідним є максимальне використання усіх наявних ресурсів - економічних, фінансових, організаційних, кадрових, технічних тощо. У посткризовий період зростає кількість підприємств, які опинилися у скрутному фінансовому становищі. Одним із засобів подолання платіжної кризи та запобігання банкрутству підприємства є фінансова санація. Зазначимо, що на сьогодні немає єдиного підходу до тлумачення терміну «фінансова санація».

Термін «санація» походить від латинського «sanare» і в перекладі означає оздоровлення «видування».

Щодо досліджень економічного змісту терміну «санація» точаться дискусії, у яких бере участь широке коло вчених. Низка дослідників трактує поняття санації як заходи, інші - як процес. Таким чином, згрупувавши тлумачення різних учених приходимо до розуміння того, що їх усіх можна згрупувати у дві великі групи, тут виділивши два підходи науковців до трактування поняття санації - широкий (комплексний) підхід та вузький.

При розумінні поняття «санації» учені передбачають проведення санаційних заходів перш за все порушенням справи про банкрутство з метою забезпечення фінансового стану суб'єкта господарювання. Широкого, або як його ще називають, комплексного підходу при визначенні поняття санація, дотримуються учені Є. Андрушак, О. Бандурка, Г. Вознюк, М. Геліш.

А. Загородній, Н. Здравомислов, І. Зятковський, М. Коробов, Н. Самсонов, О. Терещенко, Б. Шпіс [4;5;6]. Перевагою цього підходу є гарантування можливостей підприємства власними силами відновити платоспроможність і оздоровити свій фінансовий стан.

Дотримуючись вузького підходу при тлумаченні поняття санації, учені передбачають застосування судових процедур для забезпечення фінансового оздоровлення суб'єкта господарювання. Розуміння санації при дотриманні вузького підходу, яку здійснюють тільки в режимі застосування судових процедур, відображено у працях І. Бланка, В. Василенка,

В. Євтушевського [1;2;3]. Проте, на нашу думку, таке тлумачення санації обмежує її

Плаксій Н. М.,
студентка факультету фінансів та економіки
Тернопільський національний економічний університет.
Науковий керівник - викладач кафедри фінансів суб'єктів господарювання і страхуванні
Камінська О. М.,
Тернопільський національний економічний університет

Розвиток ринку страхування життя в Україні

Страхування життя посідає важливе місце серед інших видів страхування, що пов'язані саме з його сутністю, адже найважливішим є життя людини. Розвиток ринку страхування залежить від певних чинників, що безпосередньо впливають на діяльність страхових компаній та населення, так і від загальних темпів та тенденцій становлення ринку страхових послуг загалом.

Загальна сума валових страхових платежів (премій, внесків), отриманих страховиками при страхуванні життя за січень-грудень 2009 р. становила 827,3 млн. грн., що на 24,5% менше, ніж за відповідний період 2008 р. - 1 095,6 млн. грн. Структура валових надходжень страхових платежів (премій, внесків) за січень-грудень 2009 р. має такий вигляд:

- 641,4 млн. грн. (або 77,5%) - платежі, що надійшли від фізичних осіб;
- 185,5 млн. грн. (або 22,4%) - платежі, що надійшли від юридичних осіб;
- 0,4 млн. грн. (або 0,1%) - платежі, що надійшли від перестраховальників.

У 2009 р на 53,5% зменшилася кількість застрахованих фізичних осіб (461 880 порівняно з 992 457 у 2008 р). Станом на 31.12.2009 р. застраховано 3 130 316 фізичних осіб [2].

Запропонований короткий аналіз ринку страхових послуг показує, що страхування життя в Україні знаходиться на дуже низькому рівні порівняно з іншими видами страхування. Основною причиною стримування розвитку страхування життя є саме недовіра населення до страхових компаній. Український страховий ринок зазнав провалу державної системи соціального страхування, масового банкрутства підприємств, гіперінфляції, яка з'їдає вкладені кошти людей.

Важливим чинником для розвитку страхування життя є рівень життя і заробітної плати населення. Формування добровільного ринку страхування життя у розвинутих країнах почався при заробітній платі на рівні \$500 на місяць. Якщо середньомісячна зарплата громадян становить менше зазначеної суми, то масового страхування життя не відбуватиметься. В Україні цей показник не досягнув навіть \$200 [1,12].

Познанська Л. В., студентка
факультету фінансів
Тернопільський національний
економічний університет.
Науковий керівник - виклад»»
кафедри фінансів суб'єктів
господарювання і страхування і
Камінська О. М.,
Тернопільський національний
економічний університет

Запровадження нових видів страхування життя в Україні

У країнах із ринковою економікою система страхування сприяє економічній стабільній і зміцненню фінансові системи, активізації інвестиційних процесів і вирішенню соціальних проблем. Одним із важливих видів страхування є страхування життя, яке забезпечує захист життя і здоров'я особи, надання допомоги при настанні певних подій та нагромадження фінансових коштів, які слугують джерелом інвестиційних ресурсів.

Страхування життя у розвинутих країнах розвивається високими темпами і є дуже популярним. Зокрема, співвідношення між загальним (ризиковим) і страхуванням життя складає 50 і більше відсотків. Частка внесків зі страхування життя у цих країнах сягає 8-10% ВВП і страхові резерви перевищують сотні мільярдів євро. На сьогодні в усьому світі страхування життя використовується також для придбання житла, оплати навчання дітей, і навіть для того, щоб розпочати власну справу.

В Україні спостерігається діаметрально протилежна ситуація. Послуги зі страхування життя становлять 4% загальної структури ринку. На це впливає низка чинників як економічного, політичного, так і соціально-психологічного характеру. З огляду на це, дослідження у сфері страхування життя набувають особливої ваги.

У діючій редакції Закону України «Про страхування» знаходиться загальне визначення страхування життя, виходячи з властивих йому ризиків, і не вказана мінімальна тривалість дії ЙОГО договорів. Страхування життя визначене у ньому як вид особового страхування (у Європі страхування життя - це окремих клас страхування), який передбачає обов'язок страховика ЗДІЙСНИТИ страхову виплату у разі смерті застрахованої особи, а також у разі дожиття застрахованої особи до закінчення терміну дії договору страхування та (або) досягнення застрахованою особою визначеного договором віку.

Законом передбачено застосування при страхуванні життя двох груп ризиків - основних і додаткових. Основні ризики — смерті і дожиття застрахованої особи — є обов'язковими при укладенні договорів, а додаткові - нещасний випадок і хвороба застрахованої особи - С факультативними.

За способом здійснення страхування життя діляться на індивідуальне і групове (індивідуальне і групове), за характером страхування (ризиками) - захисне і нагромаджувальне, за способом і її грошової суми - на страхування з одноразовою (страхування капіталів або сум) і «і» з регулярною виплатою (страхування рент або анuitетів) [2].

При захисному страхуванні життя, яке має низку ознак загального страхування, існують її риси: ризику смерті, нещасного випадку та хвороби. Якщо передбачені договором ризики не відбуваються, страхова виплата не здійснюється, а страхові внески страхувальнику не повертаються. При нагромаджувальному страхуванні обов'язково наявний ризик дожиття, а саме нагромадження відбувається за рахунок регулярної сплати страхових внесків протягом тривалого періоду дії договору та приєднання інвестиційного доходу до нетто-частини страхових внесків.

Інвестиційний дохід може утворюватися безпосередньо самою страховою компанією або іноземною компанією за рахунок інвестиційного фонду. У першому випадку страхова компанія сама здійснює інвестиційні операції, а в другому - передає усі або частину внесків інвестиційній компанії на аутсорсинг.

На розвинутих страхових ринках існує понад 100 різновидів страхових продуктів з різних видів страхування життя. В Україні страхування життя знаходиться на початковій стадії розвитку, і кількість запропонованих оригінальних страхових продуктів не перевищує двадцяти. Проектами запровадження нових видів страхування життя на території України передбачається запровадження нових видів страхування життя на зразок тих, які існують у країнах Європейського Союзу. Серед нових видів страхування українського страхового ринку є інвестиційне страхування (страхування з інвестиційним фондом unit-linked), пенсійне страхування та медичне страхування у формі безперервного страхування здоров'я.

Поліси інвестиційного страхування життя (unit-linked) набули великої популярності на страхових ринках багатьох країн світу. Вони займають 60% загальної кількості договорів страхування життя США, 50% — Австрії, 90% - Бразилії, 70% — Італії, 32 - Польщі, 36% - Угорщини, а також Ірландії, Іспанії, Франції та ін.) [1, 51]. Надалі інвестиційне страхування життя unit-linked буде активно розвиватися на тих ринках, де воно поки що займає незначну частку, а в інших країнах, де прогноуються або вже здійснюються пенсійні реформи.

Отже, страхування життя в Україні має суттєві перспективи розвитку. Страхові компанії постійно удосконалюють і розвивають страхові продукти, розуміючи, що з кожним роком попит на них буде лише зростати. На ринку, за оцінками експертів, застраховано близько 10% потенційних ризиків. З іншого боку, кількість застрахованих з кожним роком збільшується, адже

страхування життя є одним із важливих елементів системи соціального захисту населення.

Література

1. Войтович А. Інвестиційне страхування життя (unit-linked): світовий досвід та перспективи впровадження в Україні / А. Войтович. // Страхова справа. - 2007. - № 3. - С.-51.
2. Шумелда Я.П. Страхування : навчальний посібник. / Я.П. Шумелда. - К. : Міжнародна агенція «Бізон», 2007. - 384 с.

Пепінко А. М., студент
факультету фінансів
Тернопільський національний
економічний університет.
Науковий керівник - викладач
кафедри податків та фіскальної
політики
Василевська Г. В.,
Тернопільський національний
економічний університет

Адміністрування податків у контексті підвищення ефективності реалізації податкової політики України

На сьогодні адміністрування процесів оподаткування є однією із найважливіших складів чіп* досягнення ефективного зростання підприємницької активності в усіх сферах економіці. Усвідомлення платниками податків необхідності своєчасної та повної сплати податків є однією з умов зміцнення економіки держави і добробуту кожної людини, тому, створення сприятливішого податкового клімату, реального зниження податкового навантаження на платників податків, виведення з «тіні» капіталу, набутого незаконним шляхом, та забезпечення прозорості відносин між податковими органами та платниками податків є пріоритетними напрямками діяльності податкових органів країни.

Серед вітчизняних науковців питанням адміністрування податків приділяли увагу В. Ю. Іванов, І. Голкін [2], А. Кізіма, А. Крисоватий, В. Савка [4], А. Соколовська [5] та ін.

Адміністрування процесів оподаткування має суто економічний зміст та об'єднує навколо однієї ідеї комплекс заходів, спрямованих на забезпечення виконання законодавчих та нормативно-правових актів. На сьогодні у перспективі ефективного адміністрування податки існують низка проблем, які необхідно враховувати для забезпечення результативності цього процесу. Однією з найбільших вад української реалізації ефективної податкової політики є чинна система податкових пільг, яка, по-перше, зумовлює нерівномірний розподіл податкового тягаря, і отже, несправедливий характер оподаткування, по-друге, обмежує можливості зниження податкових ставок для усіх суб'єктів господарювання [4, 9-10].

Існує велика кількість малоефективних податків, які потребують істотних адміністративних витрат або які доцільно було скасувати [2, 22]. Незважаючи на часті зміни податкового законодавства та прийняття у 2010 р. основного законодавчого документа - Податкового кодексу

І пкова політика й досі не перебуває на належному рівні. Водночас недостатньо реалізується р) піююча функція. Відтак, податкова система, є дезорієнтованою щодо більшого економічного (>н ніння, а окремі податкові інструменти державного регулювання економіки є неузгодженими Мі* юЮЮю та із завданнями економічної політики загалом [5, 304].

Проблема податкового тягаря на підприємствах полягає не лише у високих ставках і н* і «і.пості податків, а й у неузгодженості правил оподаткування із методикою бухгалтерського ■піку [1].

Підвищення рівня ефективності адміністрування процесів оподаткування сприятиме мноренню ефективних умов діяльності органів оподаткування; створенню сприятливого щи цовища для розвитку підприємницької діяльності; забезпеченню практично обґрунтованих іііквіцій щодо вдосконалення адміністрування податків, тобто внесення державою відповідних імііі у взаємовідносини з платниками податків; усуненню елемента випадковості у прогнозуванні «шіжетних надходжень; вирішенню інших проблем, пов'язаних зі стягненнями і сплатою податків ія зборів. Для усунення цих недоліків в адмініструванні податків необхідно реформувати інідаткову систему, а саме - зробити податкове законодавство простішим, послідовним та іііююрим; для формування раціональної податкової системи необхідно використовувати |М і улюючу функцію податкової системи у вигляді надання пільгового оподаткування, при цьому пільги повинні запроваджуватися у виняткових випадках і мати загальнодержавне поширення; імішити податкове навантаження; узгодити правила визначення доходів і видатків суб'єктів господарювання із загальновизначеними принципами єдиного бухгалтерського обліку, на якому іруііпусться фінансова, податкова, статистична та інші види звітності.

Література

1. Актуальні проблеми бухгалтерського обліку розрахунків з бюджетом. [Електроний ресурс].- Режим доступу : ШШі! //www.rusnauka.com/112010/Ecopotic5/64263cyoc.1iitii
2. Іголкін І.В. Податкова реформа як об'єктивна необхідність зміцнення дохідної частини державного бюджету / І Н Іголкін // Фінанси України. - 2005. - №8. - С. 19-24.
3. Реформування податкової системи України. [Електроний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.minjust.gov.ua>
4. Савка В. Реформування податкової системи в умовах трансформації економіки України / В. Савка // Економіка. 2009.-№2.-С. 8-11.
5. .Соколовська А.М. Податкова система держави: теорія і практика становлення / А.М. Соколовська. - К. : Іканья-Прес, 2004. - 306 с.

Сарай О. Я., студент
факультету фінансів
Тернопільський національний
економічний університет.
Науковий керівник - к.е.н , доцент
кафедри економіки підприємств і
корпорацій **Бойчик І. М.**,
Тернопільський національний
економічний університет

Проблеми прогнозування фінансово-економічних показників підприємств»

При виборі й обґрунтуванні ефективних управлінських рішень для забезпеченні прибуткової діяльності, реалізації інвестиційних проектів, при залученні капіталу та подоланні кризових явищ суттєво зростає роль фінансової діагностики та прогнозування.

Питанням прогнозування фінансово-економічних показників діяльності підприємств присвячено низку робіт зарубіжних і вітчизняних учених-економістів: Н.С. Барабаш, Є. Брігхемп В.Г. Воронкової, В.М. Гейця, Т.М. Гладуна, Г.С. Домарадзької, В.В. Іванова, Т.С. Клебаноніи Г.О. Крамаренко, І.В. Крючкової, М.В. Мінченка, Є.В. Мниха, М.Т. Пашути, В.О. Подольською Р.В. Фещура, А.В. Фролкова, О.І. Черняка, Л.П. Чижова, О.Є. Чорної, О.В. Яріш.

Обґрунтування фінансово-економічних показників діяльності підприємства досягається в процесі фінансового планування та прогнозування. Ці два дуже близьких поняття в економічній літературі і на практиці часто ототожнюються. Фактично фінансове прогнозування пови..... передувати плануванню та здійснювати оцінку безлічі варіантів (відповідно визначати можливої іл управління рухом фінансових ресурсів на макро- і мікрорівнях). За допомогою фінансової" планування конкретизуються прогнози, визначаються конкретні шляхи, показники, взаємопов'язані завдання, послідовність їх реалізації, а також методи, що сприяють досягненню обраної мети [2,218].

В економічній літературі трапляються різні тлумачення наукового прогнозування. Зокреми. В.Г.Воронкова зазначає, що наукове прогнозування - це спеціальне дослідження, яке має свою методологію і техніку [6, 480].

Змістом планування як форми суспільної практики є розробка прогнозів, проектів, програм і планів на основі використання висновків та рекомендацій науки планування [3, 17].

Заслугує на увагу класифікація наукового передбачення залежно від ступеня конкретності й характеру дії на хід досліджуваних процесів, запропонована Домарадзькою Г.С., Гладуном Т.М. та Фещуром Р.В. [1, 33]. Згідно з таким підходом, розрізняють три форми передбачення: гіпотеза (загальнонаукове передбачення), прогноз, план.

Розглядаючи різні точки зору щодо економічної суті процесу прогнозування, вважаємо за доцільне спинитися на визначенні, запропонованому Пашутою М.Т. [5, 9]. Автор вважає, що прогноз - це науково обґрунтоване передбачення про можливий стан економічної системи та відповідних показників, що характеризують цей стан, у тому числі продуктивних сил,

»1>і пнізайійно-економїчних та виробничих вїдносин, власностї, це пошук реалїстичного й шпїюмїчно виправданого перспективного рїшення.

У процесї фїнансово-господарської дїяльностї пїдприємства України та зарубїжжя ї «падають як поточну, так ї прогнозовану фїнансову звїтнїсть. Якщо поточна звїтнїсть вїдображає їпульсати господарювання за певний перїод, то прогнозована - формується до початку господарської дїяльностї вїдповїдно до перспективних планїв, стратегїї розвитку пїдприємства. У її складаннї заїкавленї, насамперед, внутрїшнї користувачї їнформацїї, оскїльки саме у прогнозованїй фїнансовїй звїтностї їнтегрується уся фїнансово-господарська дїяльнїсть пїдприємства [7,377].

У фїнансовому прогнозуваннї найбільш поширеними є такї методи розрахунку прогнозних показникїв:

1. Метод прогнозування обсягу продажу (реалїзацїї). Для розрахунку значень прогнозних показникїв дають оцїнку прогнозу обсягїв продажу конкретних вїдїв продукцїї та прогнозних цїн тї цї товари з використанням трендових значень цих показникїв за минулий перїод (5-10 рокїв) та ї урахуванням експертних оцїнок за даними змїни ринкової ситуацїї.

2. Метод прогнозування доходїв ї витрат - при його застосуваннї на пропорцїйнїй основї пїзначаються доходи та витрати операцїйної дїяльностї. Суми надзвичайних доходїв ї витрат не плануються.

3. Метод вїдсотка вїд продажу передбачає визначення кожної статтї фїнансового плану виходячи з її базової величини, що коригується на змїну обсягу продажу у вїдсотках до попереднього перїоду.

4. Метод прогнозування балансу активїв ї пасивїв пїдприємства передбачає використання аналітичних доказїв та аргументацїї, якї стосуються обґрунтування обсягу ї структури активїв для досягнення стратегїчних цїлей пїдприємства. Вїдповїдно до цього визначають джерела їх покриття за рахунок власного ї залученого капїталу.

5. Метод розрахунку критичної маси продажу, який передбачає визначення параметрїв беззбиткової дїяльностї. Критична маса продажу характеризує її гранично мїнїмальний обсяг, який забезпечує пїдприємству беззбиткове виробництво та збут [4,270].

Таким чином, за результатами фїнансового аналізу та прогнозування фїнансово-економїчних показникїв може обиратися найбільш виправдана у конкретних економїчних умовах стратегїя ї тактика бїзнесу та дїєвї механїзми його державного регулювання.

Лїтература

1. Домарадзька Г.С. Прогнозування ї макроекономїчне планування : Навч. посїбник / Домарадзька Г.С., Гладун Т.М., Фещур Р.В. - Львїв : «Магнолія-2006», 2007. - 211 с.
2. Крамаренко Г.О. Фїнансовий аналіз. Пїдручник. / Г.О. Крамаренко, О.С. Чорна. - К. : Центр учбової лїтератури, 2008. - 392 с.
3. Мїнченко М.В. Планування та прогнозування соцїально-економїчного розвитку релїонїв: пїдручник / Мїнченко М.В., Чижов Л.П., Фролков А.В. - Суми: ВТД «Унїверситетська книга», 2004. - 442 с.
4. Мних Є.В. Фїнансовий аналіз: навч. посїб. / Є.В.Мних, Н.С. Барабаш. - К. : Кїїв. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. - 412 с.
5. Пашута М.Т. Прогнозування та програмування економїчного ї соцїального розвитку: Навчальний посїбник. - К.: Центр навчальної лїтератури, 2005. - 408 с.
6. Планування та прогнозування в умовах ринку : Навчальний посїбник / Пїд ред. д.ф.н., проф. В.Г.Воронкової. - К.: ВД «Професїонал», 2006. - 608 с.
7. Подольська В.О. Фїнансовий аналіз : Навч посїбник. / В.О. Подольська. О.В.Ярїш. - К. : Центр навчальної лїтератури, 2007. - 488 с.

Сенюк Х. М., 'Я |
студентка факультету фінансш
Тернопільський національний
економічний університет.
Науковий керівник - к.е.н , доів ці
кафедри фінансів суб'єктів
господарювання і страхування

Собко О. М., І
Тернопільський національний
економічний університет Ч

Перспективи розвитку ринку страхових послуг в Україні

У сучасних умовах, для яких характерна активізація надзвичайних подій, стабільний розвиток економіки країни, суттєво залежатиме від стану ринку страхових послуг [1, 107].

В Україні сьогодні триває динамічний процес розвитку страхової галузі, яка є одним з основних секторів фінансової сфери. Проте, перспективи страхових послуг залежать від багатьох чинників. Проблеми становлення і розвитку страхового ринку в Україні досліджували вітчизняні вчені-економісти: М.М. Александрова, В.Д. Базилевич, І.А. Бланк, Н.М. Внукова, Л.М. Горігі О.Д. Заруба, С.С. Осадець, О.О. Терещенко та ін. Вагомий внесок у дослідження страхового ринку і внесли такі зарубіжні науковці та практики, як Є.Ф. Брігхем, Є.Ф. Дюжиков, М.А. Зайце» В.В. Ковальова, Т.А. Федорова, Д.Д. Хемптон, Р.Т. Юлдашев. Проте, перспективи розвитку ринку і страхових послуг в Україні у посткризовий період є ще недостатньо дослідженими.

Результати розвитку українського ринку страхових послуг за останні роки свідчать про високі темпи його розвитку. Так, кількість страхових компаній (СК) постійно зростає. У 2009 р налічувалося 469 СК, що у 1,2 рази більше, ніж у 2005 р. (398), у 2006 р. - (411), що у 1,1 рази більше, ніж у 2007 р. Зауважимо, що у 2009 р. не відбулося збільшення кількості СК порівняно з 2008 р. Отже, починаючи з 2008 р., на вітчизняному ринку страхових послуг поява нових СК, ш простежується.

Динаміка валових страхових премій за 2006-2009 рр. також була позитивною. У 2006 р сума валових страхових премій становила 13829,9 млн. грн., у 2007 р. вона збільшилася у 1,3 рази (18008,2 млн. грн.), у 2008 р. (24008,6 млн. грн.) - у 1,3 раза. Загальна (валова) сума страхових премій, отриманих страховиками при страхуванні та перестрахованні ризиків від страхувальників ці та перестраховальників у 2009 р. зменшилася у 1,2 раза порівняно з попереднім роком і становили 20442,1 млн. грн., із них: 5949,0 млн. грн. (29%) — премії, що надійшли від фізичних осіб, 8646,5 млн. грн. (42%) - премії, що надійшли від юридичних осіб; решта - 5846,5 млн. грн. (29%) - премії, що надійшли від перестраховальників [5].

В останні роки на страховому ринку України почалися процеси концентрації іноземного капіталу та об'єднання страховиків [3,85]. Найбільшу частку іноземного капіталу в статутних

ітиїх українських страхових компаній займає Великобританія - (31%), США - 18%, Польща 1 ". Кіпр - 11%, Австрія і Росія - по 6%, Сирія - 3%, Нідерланди - 2% та інші країни - 8% [4].

І їзважаючи на те, що темп розвитку страхової галузі є одним із найвищих в економіці і і іншії, потенціал страхування використовується далеко не в повному обсязі.

Основними причинами такі: по-перше страховий ринок має фрагментний характер і і» пишасться переважно за ініціативою підприємців; по-друге, механізми контролю держави за іриховою діяльністю є нестабільними та, виходячи з цього малоефективними; по-третє, відсутня і рихова культура населення. Люди не володіють достатнім обсягом інформації, що зумовлює ... кий попит на страхові послуги. Зауважимо, що і система оподаткування не сприяє розвитку ір.іхового бізнесу. Високий (30%) податок на інвестиційну діяльність компаній зі страхування ♦ ні і я, невизначеність питань щодо банківських металів спричинює той факт, що страхові резерви и» покриваються активами; що загострюється проблема ризиків страхування, довіри до страхових компаній.

Для створення ринкового середовища, яке б сприяло розвитку страхової справи, необхідно:

- удосконалити систему оподаткування шляхом зменшення 30% податку;
- допрацювати політику надання пільг, увести тендерну систему обслуговування обов'язкових видів страхування;
- чітко розмежувати функції держави та страхових компаній. Держава повинна іссредитися на обов'язкових видах страхування, де платежі йдуть із бюджету, а також забезпечити контроль за страховою діяльністю [6];
- забезпечити прозорість страхового ринку шляхом достовірної та регулярної фінансової НІтності;
- створити на телебаченні регулярну інформаційну програму чи соціальну рекламу про роль страхування у житті кожного громадянина [2,191], що це дасть можливість державі іскономити власні кошти при настанні надзвичайних подій.

Отже, страховий ринок України перебуває на етапі розвитку. Ринок страхування послуг в V країні має значний потенціал, оскільки ємність цього ринку наповнена суттєвими резервами для іростання через забезпечення соціального захисту населення та ефективного використання заощаджень громадян для активізації фінансового ринку України.

Література

1. Вовчак О. Стан та перспективи розвитку страхового ринку України / О. Вовчак // світ фінансів. - 2007. - № 1. - С. 107.
2. Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : ШПР://Дій> gov.ua
3. Козоріз Г. Проблеми розвитку страхового ринку в Україні / Г. Козоріз // Регіональна економіка. - 2008. - № 2. - С. 191.
4. Ліга страхових організацій України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://uainsur.com>
5. Мартиненко Л. Тенденції та перспективи розвитку ринку страхових послуг в Україні / Л. Мартиненко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. - 2007. - № 94-95. - С. 85.
6. Проблеми розвитку ринку в Україні.[Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://razumkov.org.ua>

Сисак І. Р.,
слухач магістратури
факультету фінансів,
Тернопільський національний
економічний університет.
Науковий керівник - к.е.н.,
донин кафедри фінансів
суб'єктів господарювання і
страхував і їй **Собко О. М.,**
Тернопільський національний
економічний університет

Впровадження стратегії управління якістю прибутку на вітчизняних підприємствах

Зростання динамічності економічних відносин та глибинна трансформація їх внутрішні, природи, підвищення ролі інноваційного чинника у забезпеченні конкурентоспроможності визначають необхідність удосконалення управління прибутком підприємства. За сучасних умов змінюються не лише технології розробки та прийняття управлінських рішень, а й самі критерії оцінки, тобто метрика економічних розрахунків. Управлінські практики сьогодні майже позбавлені перевіреного та адаптованого до української економіки методичного інструментарію аналітичних навіть традиційних показників і прибутку зокрема. Враховуючи той факт, що прибуток у ринку цін умовах господарювання відіграє ключову роль у підвищенні ефективності функціонування підприємств, питання максимізації прибутку підприємств в умовах ринкової економіки надзвичайно актуальними як для теоретиків-науковців, так і практиків, а тому перебувають у числі дослідницьких зацікавлень.

На нашу думку, зростанню прибутку вітчизняних підприємств сприятиме ініціювання оптимального співвідношення між трьома основними змінними, що визначають його рентабельність - пришвидшення товарообігу, зменшення витрат, збільшення норми прибутку, шляхом підвищення цін.

Разом з тим, досвід свідчить, що довготермінова прибутковість формується під впливом значно більшої кількості факторів (понад 30), дія яких спрямована на подолання несприятливої конкурентної ситуації на ринку виробника. Звідси, важливим у процесі розробки стратегії управління прибутком є урахування таких факторів, як капітаоемісність, якість продукції, відносні частка підприємства на ринку, рівень продуктивності праці та важелів їх використання. Вплив усього розмаїття факторів на стратегію розвитку вітчизняних підприємств можна розглядати як і комплексі, так і для окремих напрямків фінансово-господарської діяльності - нагромадження основного капіталу, забезпеченість обіговим капіталом, вирішення соціальних проблем. Так, підвищення забезпеченості потреби в нагромадженнях впливають такі фактори, як структур» 284

цінізації товарів і послуг, рівень торгових надбавок, ціни реалізації, обсяг, структура й 4-кшність використання ресурсного потенціалу, розмір прибутку; на забезпеченість і ■ пьльного стану підприємства - наявність стабільного партнерства із постачальниками, банками ні іншими контрагентами (кількість проданих товарів, ціна одиниці) і достатній розмір прибутку. 111 убезпечення соціального споживання і соціального розвитку колективу підприємств ип нінають витрати обігу, чисельність та структура персоналу, заходи державного регулювання рми і нормативи відрахувань у різні фонди соціального захисту населення, мінімальна пірпбітна плата, мінімальний прожитковий рівень тощо), розмір прибутку. Вищезазначені цілі і | .ікіори органічно взаємопов'язані. Важливо, щоб усі заходи, проведені підприємством для ибс пчення збільшення розміру прибутку (при використанні всіх можливостей), сприяли ии нгненню найважливіших цілей розвитку підприємства.

У сучасних умовах господарювання за високого рівня конкурентної боротьби отримання підприємствами прибутку певного розміру вже є недостатнім. Важливу роль відіграють якісні ■ ірактеристики розвитку підприємства, а першочерговим стає питання отримання прибутку необхідної якості за певним обсягом. Враховуючи це, ми запропонували при управлінні прибутком вітчизняних підприємств враховувати саме цей аспект.

Учений І. Бланк зазначає, що якість прибутку - це узагальнена характеристика структури і-керел формування прибутку підприємства. Крім того, пропонується пояснення високої і низької «кості прибутку».

Зауважимо, що категорія «якість прибутку» охоплює не тільки етап формування прибутку, и й етапи його розподілу і використання, оскільки характеризує операційний, інвестиційний та фінансовий прибуток. Для визначення рівня якості операційного прибутку необхідно розробити відповідні критерії Слід враховувати, що поняття «висока якість» і «низька якість» стосуються іакож фінансового, інвестиційного та загального прибутку підприємства.

Отже, запропонована стратегія управління якістю прибутку повинна бути важливим елементом фінансової стратегії вітчизняних підприємств, яка базується на процесах інноватизації виробництва, враховує зміни в зовнішньому і внутрішньому середовищах та виступає основним напрямком зростання економічної ефективності підприємства. Така стратегія дозволить підприємствам забезпечити збільшення нових інвестиційних ресурсів, загального рівня економічної безпеки підприємства та підвищити його конкурентоспроможність.

Література

1. Бланк И.А. Управление прибылью : библиотека финансового менеджера. / И. А. Бланк. - К. : Ника-Центр. 1999. -544 с.

Сич І. С.,

студентка факультету фінанс* Іа
Тернопільський національний
економічний університет.

Науковий керівник - к.е.н., іі....
кафедри фінансів суб'єктів
господарювання і страхуваїні»

Собко О. М.,

Тернопільський національний
економічний університет

>

Формування та розвиток ринку іпотеки в Україні

У країнах із розвинутою економікою іпотека є дієвим механізмом, що забсшач». надходження фінансових потоків в економіку та дає можливість населенню покращити і* житлові умови. В Україні розвиток ринку іпотечного кредитування визначений одним і пріоритетних напрямків діяльності, адже проблема забезпечення житлом населення є л*а. актуальною. Крім того, активізація іпотечного кредитування дасть змогу вирішити низку прно п.»■ що стосуються різних сфер національної економіки. Зауважимо, що, незважаючи на зростаючий українського ринку іпотеки, він усе-таки залишається незначним. Негативно вплинула на іємго розвитку даного ринку і світова фінансова криза.

У зв'язку з цим дослідженню проблем формування та розвитку ринку іпотеки в Україні приділяється увага учених, зокрема В. Базилевича, Д. Гриджука, О. Євтуха, О. Кіресва, О. Люо(і) п« В. Олійника, Н. Погорельцевої, та ін., що дозволяє зробити висновок про проблеми забезпеченім розвитку ринку іпотеки. Теоретики і практики у своїх дослідженнях визначають економічні природу іпотечного ринку, обґрунтовують суперечності та умови становлення іпотечній' фінансових відносин у трансформаційній економіці, аналізують моделі іпотечного ринку В узагальнюють досвід іпотечного кредитування в Україні [1].

Проте, на сьогоднішній день нерозв'язаними і актуальними залишаються питання розвіи», іпотечного ринку у посткризовий період.

Отже, іпотека може стати одним із ефективних механізмів для української економіки, ні сприятиме інтеграції фінансового ринку, ринку нерухомості, фондового ринку та стимулюватимі підвищення соціального рівня населення країни, оскільки іпотека за своєю економічною суттю це спосіб забезпечення виконання зобов'язань, за якими нерухоме майно, що є предметом застаи и залишається у користуванні заставника або третьої особи.

Основними чинниками, які впливають на розвиток іпотечного ринку в Україні, « банкрутства компаній, масові скорочення персоналу, підвищення банками процентних ставок м

швидко падає, а також падіння курсу гривні відносно світових валют. Звичайно, що найвагоміший інструмент мала світова фінансова криза, яка розпочалася у США також з іпотечного ринку.

У нашій країні іпотечне кредитування функціонує зовсім недовго, тому, на жаль, поки що не характеризується швидкими темпами розвитку.

Існуючі світові тенденції свідчать про те, що сучасні іпотечні ринки формуються в основному завдяки зобов'язанням, забезпеченим житловою іпотекою. У практиці українських банків у сфері забезпечення суттєві переваги має комерційна іпотека. Цей фактор також відіграє негативну роль у активізації розвитку вітчизняного ринку іпотеки.

Варто зазначити, що впровадження ринку іпотеки суттєво впливає на весь економічний процес трансформації, саме іпотека створює необхідні умови для пришвидшення задоволення потреб населення у житлі, що є однією з передумов підтримки соціальної стабільності в країні, а ні у свою чергу, є дуже важливим у контексті останніх подій у країнах Азії.

Також, розвиток іпотечного кредитування полегшує соціальні проблеми, в тому числі проблеми зайнятості населення, створюючи нові робочі місця. Крім позитивного впливу на фінансово-банківську систему та ринок житлової нерухомості, іпотечне кредитування позитивно впливає і на розвитку реального сектора економіки, обмежуючи вплив спаду виробництва під час кризи в окремих галузях промисловості.

Нарощуючи іпотечні портфелі, банки забезпечують темпи приросту заборгованості за іпотечними кредитами, які коливаються у межах 3-5% за місяць. За останні шість років загальний обсяг іпотечного ринку зріс із 317 млн. грн. до 69 млрд. грн., тобто у 217 разів. Одним із економічних показників рівня його розвитку є співвідношення обсягу іпотечних кредитів із ВВП, яке для України у 2009 р. становило 9% [2].

Отже, успішність функціонування іпотечного ринку в Україні залежатиме від розвитку фондового ринку та активності його учасників. На сьогодні Україна не має розвинутої інфраструктури фондового ринку, і доки не запрацює ринок державних цінних паперів, ринок корпоративних облігацій, зокрема і облігацій банків, доти перспективи розвитку ринку іпотечних цінних паперів є досить проблематичними.

Крім того, щоб запрацював ринок іпотеки в Україні необхідна стабільна участь держави у цьому процесі.

Література

1. Базилевич В.Д. Іпотечний ринок / В.Д. Базилевич, Н.П. Погорсьцева. - К. : Знання, 2008. - 717 с.
2. Форест С. Аналіз ринку нерухомості за січень 2010 року по Україні. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zhzh.info/publ/4-1-0-1814>

Слив'юк А. О.,
студент факультету
економіки та управління,
Тернопільський національний
економічний університет. Науковий
керівник - к.е.н., доцен і кафедри
управління персоналом і
регіональної економіки
Марцінковська О. Б.,
Тернопільський національний
економічний університет

Удосконалення кадрової політики підприємства

Важливим стратегічним напрямком у формуванні конкурентоспроможної ринкової економіки в Україні є створення ефективної, мобільної системи підготовки і перепідготовки управлінського персоналу - менеджерів. Висока кваліфікація управлінського персоналу лежить в основі успішного вирішення усіх проблем підвищення ефективності та якості управління розвитку структури системи управління, ефективного застосування сучасних методів і технічних засобів, вдосконалення механізму управління [2,83]. Із цієї причини сьогодні потрібно всім підприємствам забезпечити ефективну роботу щодо підготовки і підвищення кваліфікації управлінського персоналу.

Проблема покращення кадрової політики вітчизняних підприємств набуває особини актуальності. Питання ефективного використання трудового потенціалу є важливим, враховуючи його роль у забезпеченні збільшення обсягів вітчизняного виробництва. Проблеми кадрової політики є актуальними, а стосовно підприємств недостатньо дослідженими. Подібними питаннями займалися такі вчені, як С. Аксенов, Б. Андрушків, А. Афонін, Г. Дятлов, П. Колої О. Кузьмін, А. Кибанов, Р. Яковлев та ін.

Важливість і актуальність проблеми мобілізації усієї сукупності заходів щодо вдосконалення кадрової політики суттєво зростає у сучасних умовах. Перед практиками постанні нові завдання, що вимагають розробки та впровадження комплексу заходів, спрямованих на підвищення продуктивності праці. Саме тому, незважаючи на всі об'єктивні та суб'єктивні чинники покращення кадрової політики з точки зору теорії і практики, поставлена проблема є актуальною і потребує вирішення.

Для удосконалення кадрової політики пропонуємо використовувати такі напрямки щодо організації раціонального використання персоналу, суть яких зводиться до пошуку оптимальної мотивації працівників через формування:

- моделей гнучкого управління балансом робочих місць та кількістю працівників, опліпів і стимулювання праці;

стабільних виробничих колективів.

Ці два основних і взаємодоповнюючих напрями організації раціонального використання персоналу доцільно реалізувати за різними формами [1,42].

Так, формування моделей гнучкого управління передбачає різні форми трудового її розміщення, а саме:

1. Внутрішньо організаційні трудові переміщення зумовлені потребами підприємства, при частій зміні системи робочих місць під впливом НТП і зовнішніх факторів, тому організація повинна мати можливості встановлення відповідності між вимогами робочого місця і якістю робочої сили та задоволення потреб працівників. Трудове переміщення повинно сприяти:

- освоєнню суміжних спеціальностей - для забезпечення взаємозамінності працівників;
- задоволенню працівників своєю роботою;
- нагромадженню досвіду з метою професійного чи службового зростання. Переміщення можуть бути між професійними, міжпосадовими, із однієї категорії в іншу (робітника в і аужбовці).

2. Кількісна гнучкість - зміна кількості працівників, або тривалості робочого часу шдповідно до стану попиту на ринку праці і потреб виробництва, тому на підприємстві доцільно широко застосовувати нестандартні форми зайнятості: часткову, тимчасову, роботу вдома, а також ішкористання короткотермінових трудових договорів. Масштаби застосування цієї форми іиучкості залежать від норм трудового права, наявності обмежень при підписанні трудових договорів, процедур звільнення та ротатції кадрів.

3. Функціональна гнучкість це здатність підприємства вносити певні зміни в характер використання персоналу, а також у зміст його трудової діяльності у зв'язку зі зміною умов виробництва [3,31]. Це досягається шляхом виконання працівником більше 2-3 функцій (вертикальне чи горизонтальне об'єднання), оволодіння багатопрофільними спеціальностями, що дає змогу забезпечити взаємозамінність у «піковий» період, під час відпусток, а також зменшує монотонність праці, а це у свою чергу, підвищенню інтересу до праці. Результатами функціональної гнучкості є підвищення продуктивності праці й оплати

Отже, для формування стабільних виробничих колективів важливим є запобігання високому рівню плинності кадрів, оптимізація внутрішньої мобільності (ротатції) персоналу підприємства, зміцнення виробничої і виконавчої дисципліни та створення належного соціально- психологічного клімату в колективі.

Література

1. Андрушків Б.М. Основи теорії та практики управління / Б. М. Андрушків. - Львів : Світ, 2002. - 204 с.
2. Беклемишев Е.П. Оценка деловых качеств руководителей и специалистов / Е.П. Беклемишев. - М. : Знание, 2009. - 264 с.
3. Белановский, С.А. Факторы эффективности управленческого труда в промышленности / С.А. Белановский. - М Наука, 2008. - 167 с.

Ступник В. В.,
студент факультету фінансів.
Тернопільський національний
економічний університет.
Науковий керівник - викладач
кафедри податків та фіскальної
політики **Василевська Г. В.,**
Тернопільський національний
економічний університет

Податкове регулювання зовнішньоекономічної діяльності в контексті податкових реформ у посткризовий період

Тенденції до посилення інтеграційних процесів у світовій економіці вимагають постійного удосконалення національної господарської системи у сфері оподаткування зовнішньоекономічної співпраці, адже для країни це забезпечить збільшення і покращення зовнішньоекономічної її обороту, залучення в економіку іноземних інвестицій, а звідси - підвищити..... конкурентоспроможності національної економіки в умовах глобалізації. Особливо актуальною ці проблема є для України, яка намагається удосконалити податкове регулювання з метою побудови експортно-імпоротної зорієнтованої відкритої економіки.

Зауважимо, що наукові та практичні підходи до проблем податкового регулювання зовнішньоекономічної діяльності є достатньо опрацьованими і висвітленими у літературі А. Смитом, Анн Робером Жак Тюрго, Дж. Кейнсом, А. Лаффером, А. Де Монкретьеном Д. Рікардо, У. Петті.

Проблема державного податкового регулювання зовнішньоекономічної діяльності ні ефективність його використання набули відображення у публікаціях вітчизняних фахівців. Однак незважаючи на те, що ця проблема є предметом численних дискусій у наукових колах, все ж таки вона ще суттєво не вивчена, оскільки зміна економічних механізмів податкового регулювання та трансформація національних економік стають причиною поглибленого вивчення запропонованого питання.

Крім того, удосконалення податкового регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні створить можливості побудови моделей податкового регулювання в умовах посткризового періоду та активізації розвитку зовнішньоекономічних взаємовідносин.

Глобальна економіка ставить нові вимоги щодо можливостей експорту товарів певної країни, а тому рівень експортабельності економіки визначається не лише рентабельністю національного господарства, а й державним регулюванням зовнішньоекономічної діяльності шляхом стимулювання на підставі використання податкових пільг і преференцій.

Зазначимо, що можливості залучення іноземного капіталу суттєво обмежилися у зв'язку з Пінтою фінансовою кризою. Зрозуміло, що у посткризовий період кожна країна намагатиметьсяирити використання податкових пільг для залучення іноземних інвестицій.

Суттєвий вплив податкового регулювання зовнішньоекономічної діяльності проявляється у іпію-тарифній політиці держави, за допомогою якої здійснюється вплив на експортно-імпорнтні нннпш країни.

Податкове регулювання ЗЕД здійснюється за допомогою певних принципів, застосування «них дає підстави уникнути подвійного оподаткування (принцип резиденства). Основними піками, які сплачують суб'єкти ЗЕД є акцизний податок, податок на додану вартість та на на прибуток підприємств. Саме шляхом встановлення диференційованих ставок цих ін ків та надання пільг певним сферам діяльності чи товарам та іншими заходами здійснюється» зі сіткове регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Також в українському податковому законодавстві мають місце певні протиріччя щодо «значення принципів оподаткування ЗЕД. На нашу думку, Закон України «Про ■ пішньоекономічну діяльність», деталізуючи стабільність видів і розмірів податків на чітко •■ї іаичений термін - 5 років - більш чітко регламентує податкове регулювання ЗЕД. [1]. Оскільки іосліджуються аспекти податкового регулювання у контексті податкових реформ, то ми «глянули основні зміни, впроваджені Податковим кодексом України щодо адміністрування ■імізного податку та ПДВ як основних податків, які сплачуються при перетині митного кордону України суб'єктами ЗЕД.

Розглядаючи акцизний податок, нами встановлено, що з бази оподаткування виключено

шіртість сплаченого ввізного мита. Також для більш ефективного контролю за дотриманням податкового законодавства до переліку платників податку віднесено осіб, які реалізують або передають у володіння користування чи розпорядження підкакцизні товари, ввезені на митну територію України зі звільненням від оподаткування.

Отже, запропоновані вектори удосконалення податкового регулювання іопішньоекономічної діяльності в Україні забезпечують стимулювання розвитку національного господарства та розширення інтеграції національної економіки у світове господарство.

Література

1. Господарський кодекс України №436-ІУ. Офіційний сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nregM36-15>
2. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» № 959-ХІІ. Офіційний сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nregM59-12>
3. Податковий кодекс України - К. : ДП «ІВЦ ДП А України», 2010. -336 с.

Тимчишин Н. В.,
студентка факультету фінансів,
Тернопільський національний
економічний університет.
Науковий керівник - к.е.н., доцент
кафедри фінансів суб'єктів
господарювання і страхування **Собко**
О. М.,
Тернопільський національний
економічний університет

Механізм венчурного фінансування інноваційної діяльності підприємств в Україні

На сьогодні одним із ключових завдань в економіці України є підвищення глобальної конкурентоспроможності країни, обов'язковою умовою якої є перехід економіки на інноваційний шлях розвитку підприємств. Інновації виступають одними із основних чинників стійкої о соціально-економічного зростання, а також саме інновації здійснюють істотний вплив на конкурентоспроможність як окремого підприємства, так і економіки країни загалом. Особливу роль у цьому ланцюжку відіграє підприємництво як найбільш мобільний елемент структури ринкової інноваційної економіки.

Теоретичні й практичні аспекти венчурного фінансування в інноваційній діяльності підприємств досліджували зарубіжні вчені В. Бард, Р. Брейлі, А. Дагасв, Е. Долан, П. Заліпи С. Майерс, Д Норт та ін. З-поміж українських учених слід відзначити праці О. Батури, Л. Безчасного, М. Білик, І. Бланка, М. Герасимчука, Б. Губського, М. Лепи, В. Осецькою. Ю. Пахомова, А. Пересади, Н. Редіної, І. Софіщенко, А. Ткаченко, М. Чумаченка, А. Чухно.

Для розвитку венчурного фінансування створюються венчурні фонди. Венчурний фонд недиверсифікований інститут спільного інвестування закритого типу, який здійснює виключно приватне розміщення цінних паперів власного випуску та активи якого більш, ніж на 50% складаються із корпоративних прав та цінних паперів, не допущених до торгів на фондовій біржі і або у торговельно-інформаційній системі [3]. В основному венчурні фонди організуються у формі товариства з обмеженою відповідальністю. Саме така форма вважається найбільш прийнятною для здійснення фінансування венчурним капіталом.

Згідно з даними Української асоціації інвестиційного бізнесу, в Україні існує близько 50-ти венчурних фондів, 5 із яких сформовано за участю іноземного капіталу. Переважно більшість згаданих фондів було створено протягом останніх років. Обсяг потреби у венчурному капіталі становить біля 40-60 млн. \$. Прибутковість від вкладів венчурних фондів становить від 15,7 % до 70 % річних [2].

Роль венчурного підприємництва зводиться не тільки до підвищення науково-технічного рівня виробництва, а й до їх впливу на динамічність усього господарського комплексу.

Створення повноцінної системи венчурного фінансування інноваційних процесів в Україні і прийатиме вирішенню таких завдань:

залучення до науково-технічної сфери приватного капіталу, обсяг якого здатний перевищувати державні інвестиції у сотні разів;

формування ефективної системи залучення до господарського обігу інтелектуальної ■ іїсності та інших результатів інтелектуальної діяльності;

здійснення модернізації вітчизняної промисловості шляхом створення нових «чрбнийгтв, які базуються на високих технологіях;

- забезпечення передумов для раціонального використання основних фондів підприємств, що втратили конкурентоздатність;

мобілізацію коштів населення для розвитку науково-технічної сфери;

залучення цільових іноземних інвестицій до розвитку вітчизняної технологічної сфери [4, 64].

Крім того, розвиток ринку венчурного фінансування інноваційного бізнесу в Україні < і римують такі негативні чинники:

> недосконала законодавча база. Термін «венчурний бізнес» протягом багатьох років ірапляється в окремих законодавчих актах України, проте ще й досі немає визначення суті, функцій та принципів діяльності справжніх венчурних фондів і венчурних фірм;

> відсутність джерел венчурного фінансування та накладання обмежень на залучення коштів від окремих учасників (зокрема, фізичних осіб) та досвідчених фахівців, які володіють технологіями виявлення та селективного добору перспективних інноваційних проєктів;

> наявність малої кількості (чи повна відсутність) «якісних» проєктів, яким притаманні потужна маркетингова стратегія та істотна потенційна місткість ринку [1, 12].

Отже, вирішення цих проблем, а також всебічне сприяння такому ризиковому, однак дуже перспективному для України фінансовому інструменту, як венчурне фінансування, дозволить забезпечити розвиток української економіки інноваційним шляхом, підвищити наукоємність продукції, модернізувати виробничу базу і на цій підставі забезпечити конкурентоспроможність країни на глобальному ринку.

Література

7. Баранецький І. Сучасні проблеми розвитку венчурного підприємництва в Україні / І. Баранецький // Науковий вісник Київського гуманітарного інституту. - К. : 2007. - № 1. - С. 8-14.

8. Джерела венчурного капіталу. Українська асоціація інвестиційного бізнесу. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.uaib.com.ua/files/articles/204/15_4.pdf.

9. Закон України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» від 15.03.2001 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/mam.cgi?nreg=2299-14>

10. Орлюк О.В. Венчурне фінансування: світова практика та вітчизняні реалії / О.В. Орлюк // Теорія і практика інтелектуальної власності. - 2007. - № 6. - С. 60-67.

Тинська І.І.,
студентка факультету фінансів,
Тернопільський національний
економічний університет.
Науковий керівник - к.е.н., доцент
кафедри міжнародної економіки
Братко О. С., Тернопільський
національний економічний університет

Внутрішній маркетинг страхових компаній

Розвиток страхового ринку в Україні супроводжується низкою проблем, що безпосередні." відбиваються на роботі страхових компаній. Вони виникають у результаті небажання визнання і п те, що у широких аудиторій відсутня страхова культура та довіра до цієї частини фінансової" ринку. Сьогодні лише 21% населення позитивно ставиться до страхування. Іншим джерелом негарздів є зведення маркетингу в управлінні підприємством лише до реклами, коли Шн-і вважається чи не єдиним інструментом реального впливу на попит.

Кількість страхових організацій на 30 червня 2010 р. становила 441, з них 15,4%.. здійснюють страхування життя і 84,6% спеціалізуються на інших видах страхування. Порівняно і аналогічним періодом 2009 р., кількість страховиків зменшилася на 6,4% [3]. Обираючи страхову компанію, людина звертає увагу насамперед на її надійність, престижність і відкритість, а вже потім безпосередньо на умови страхування, тому, усвідомлення вирішальної ролі і місця маркетингу в сучасних ринкових відносинах може стати передумовою їх стабільності ні ефективності. Однак, побудову системи маркетингу потрібно починати зі зміни уявлень про нього управлінського персоналу та рядових працівників, тобто з внутрішньофірмового маркетингу.

Переважно люди приходять у страхову компанію із негативною настановою на те, що страхування - це неминуче зло, під яким мають на увазі додатковий податок, або ж чергове «обдурювання», яке нічого, крім марно витрачених грошей і збитків, не принесе. Саме на цьому етапі важливо, як вестимуть себе працівники страховика, адже лише лояльні та мотивовані люди, впевнені у конкурентоздатності своєї організації, зможуть продавати свої послуги, схилити покупців на свій бік та популяризувати бренд компанії.

Розуміючи це, провідні страхові компанії України суттєву увагу приділяють розвитку внутрішнього маркетингу. Часто під ним розуміють інструмент управління внутрішньокорпоративним ринком, представлений людьми, які працюють у певній компанії Платою клієнта-робітника за продукт стає виконання ним своїх робочих функцій. Вперше так трактування внутрішнього маркетингу було запропоноване Л. Бері і розвинуто К. Гренросом И. Лінгс розглядав цю дефініцію у двох аспектах: особистісному, що базувався на концепції управління персоналом, та процесуальному [1, 49]. Виходить, що внутрішній маркетинг - це маркетингова діяльність із дослідження і розробки напрямків ефективної роботи підприємства, 294

ирямованої на підвищення продуктивності праці, досягнення найвищих результатів, задоволення потреб покупців і збільшення прибутковості за рахунок внутрішнього потенціалу фірми.

Концепцію внутрішнього маркетингу страхової компанії можна розглядати за аналогією із ірпидційним комплексом маркетингу, який складається із таких елементів [2, 67]:

1. Продукт - це робота, яку пропонує компанія працівнику.
2. Ціна внутрішнього продукту - це альтернативна вартість обраної роботи, або ж ціна вибору.
3. Місце - це правильне розміщення працівника усередині організації.
4. Просування внутрішнього продукту - це формування корпоративної культури, створення пружної атмосфери всередині компанії, розвиток внутрішніх комунікацій, визначення і впровадження корпоративних цінностей, символів та ритуалів.

Важливими є не лише стосунки між працівниками в ході робочого процесу, а й в іпемовідносини колективу з вищим керівництвом. Карл Сьюел, власник автодилерської компанії І ПША, з цього приводу висловлювався так: «Атмосфера, яку створює керівництво, характеризує «ого самого і те, як він ставиться до людей. У виняткових випадках можна зустріти менеджера, який ставиться до клієнтів і своїх підлеглих по-різному. Працівники не можуть добре ставитись до кіііснга, якщо їх начальник веде себе щодо них украй неприпустимо» [3].

Адміністрації компанії, менеджерам необхідно дати можливість персоналу виражати себе більш широко, безпосередньо та творчо, що в майбутньому дозволить краще поратися з ісочікуваними коливаннями ринку, змінами в економічному середовищі.

Отже, для покращення становища страхових компаній їх керівництву варто задуматися над налагодженням системи внутрішнього маркетингу. З цією метою необхідно вирішити низку іавдань, а саме - вивчити та проаналізувати думки рядових співробітників про своїх колег, діяльність компанії та керівництво; роз'яснити співробітникам компанії стратегії та політики керівництва; систематично організовувати заходи, спрямовані на формування лояльності працівників до компанії; сприяти формуванню корпоративної культури; виробляти довіру персоналу до керівництва та компанії; проводити тренінги, спрямовані на згуртування колективу, покращення в ньому соціально-психологічного клімату.

Таким чином, просування страхових послуг потребує докорінної зміни філософії комунікацій у страхуванні. «Інші страхують - ми даємо впевненість» - це саме той слоган, що гарантує успіх і благополуччя у взаємовідносинах між дирекцією та співробітниками, персоналом і клієнтами [1, 61].

Література

1. Клівєць П. Маркетинг в управлінні підприємством: ретроспектива поглядів / П. Клівєць, Д. Нечепуренко // Маркетинг в Україні - 2010. — № 5. - С. 48-62.
2. Ромат Е. Внутренний маркетинг - пока в тени маркетинга внешнего. Не пора ли на передовую? / Е. Ромат // Маркетинг и реклама. - 2008. - № 3 (139). - С. 66-73.
3. Журнал «Маркетинг в России и за рубежом». [Електронний ресурс]. Режим доступу <http://www.mavriz.ru/articles/2005/4/3826.html>.

Турчманович Ю. Р., студентка факультету фінансів.
Тернопільський національний економічний університет.
Науковий керівник - к.е.н., доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання і страхування
Собко О. М., Тернопільський національний економічний університет

Розвиток офшорних центрів та їх вплив на функціонування економіки: проблеми та перспективи

Забезпечення ефективного функціонування вітчизняної економіки вимагає залучення іноземного капіталу шляхом створення сприятливих умов для його інвестування, гарантії збереження та прибуткової віддачі, що вирішується через розвиток офшорного бізнесу, але офшори використовують підприємці практично в усіх видах діяльності і в усіх країнах з метою мінімізації податків і захисту свого капіталу. Активізується розвиток офшорних центрів і в Україні, яка є лідером за кількістю створених офшорних компаній. Враховуючи той факт, що глобальна фінансова криза ще більше загострила проблему оптимізації податків та бізнесу, ми можемо стверджувати про підвищення популярності офшорів.

Дослідження окремих питань сутності офшорних центрів присвячені праці таких вчених О.К. Бозуленко, О.К. Бондарева, Ю.О. Волкова, С.К. Гриценко, В.І. Касова та ін. Проте, питання розвитку офшорних центрів у посткризовий період залишається актуальним.

Офшорні зони або податкові гавані є специфічним інструментом стимулювання інвестиційної діяльності і збільшення надходжень до бюджетів депресивних територій! економічний ефект якого ґрунтується на явищі зростання державних доходів завдяки розширенню податкової бази та мінімізації величини податкового навантаження. Доходи від офшорного бізнесу в податкових гаванях складають до половини обсягу державних бюджетів [1].

Складна система оподаткування в Україні спонукає більшу кількість підприємців до активного пошуку засобів планування та мінімізації податків. Для цього широко практикують досвід Заходу щодо створення так званих офшорних компаній. Зазначимо, що в Україні обсяги офшорних операцій з кожним роком зростають. За даними Держкомстату маємо такі дані загальної суми прямих іноземних інвестицій в Україну за 2009 рік - 40026,8 млн.дол., з них Кіпр інвестує - 8593,2 млн.дол., Нідерланди - 4002,0 млн.дол., Віргінські та Британські Острови, - 1371,0 млн.дол., Австрія - 2604,1 млн.дол [4].

Згідно з даними міжнародної фінансової статистики, на сьогодні на офшорний сектор і пітової економіки припадає 20% усіх обсягів банківських операцій, до 7% світової торгівлі іонарами й послугами, тоді, як на цих територіях проживає лише 0,4% населення, в офшорних іонах створюється 0,7% світового ВВП. Створено індустрію офшорних фінансових установ, яка щорічно обслуговує до трьох чвертей фінансових потоків світу [4].

При експорті товарів з України ціна може бути значно нижчою, щоб прибуток, який мав потрапити під оподаткування, залишився в офшорній компанії. В іншому випадку ціну може бути швищено для отримання в подальшому значно більшої, ніж за законом, суми відшкодування податку на додану вартість. При імпорті товарів в Україну з використанням офшорних компаній Піна, як правило, занижується для мінімізації податкових і митних відрахувань при перетині кордону. Для кожної держави з її законодавством існують окремі схеми мінімізації податків. Близько 80% інвестицій в Україну зроблено українцями через офшорні компанії.

Відтік коштів з України в офшорні зони у 2009 р. склав 115 мільярдів гривень. Також відомо, що бюджет щомісячно недоотримує 500-700 мільйонів гривень через мінімізацію сплати ПДВ. Це відбувається насамперед за рахунок використання фіктивних підприємств, так званих податкових ям [4].

Отже, офшорні центри створюють можливості для українських фірм розвиватися у тіншовому секторі ринку. Проте, легалізація цих підприємств залежить не від посиленої боротьби з офшорними центрами, а від зміни політики держави, оскільки, створення офшорної зони забезпечує сприятливий валютно-фінансовий, фіскальний режим, високий рівень банківської і комерційної тасмниці, а, значить, стимулювання підприємницької діяльності шляхом лояльного державного регулювання.

Таким чином, проблема офшорних зон повинна вирішуватися на глобальному рівні за рахунок об'єднання інших країн, міжнародних організацій, що дасть змогу створити спільну законодавчу базу та гармонізувати податкову систему й систему штрафів для зменшення відпливу капіталу з країни. Для цього потрібно постійно моніторити™ нові схеми відмивання грошей, удосконалювати діяльність банків, аналізувати вплив тіншового капіталу на економічну політачну сфери життя суспільства. Усі зазначені шляхи вирішення проблеми розвитку офшорних зон в Україні вимагають активних дій держави й розвитку міжнародного співробітаицтва у цій сфері.

Література

1. Бозуленко О.К. Роль офшорної фінансової діяльності у світовій фінансовій системі / О.К. Бозуленко // Економіст - 2010.-№ 1.-С. 51-53.
2. Валкова Ю.О. Розвиток офшорних центрів у системі міжнародного бізнесу / Ю.О. Волкова // Формування ринкових відносин в Україні. - 2009. - № 1. — С. 43-46.
3. Усиление борьбы международного сообщества с отмыванием денег // Інформаційний бюлетень Міжвідомчого науково-дослідного центру з проблем боротьби з міжнародною злочинністю. - К. : Національна академія МВСУ - 2008.-№ 1.-С. 112-123.
4. Державний комітете статистики України. Прямі іноземні інвестиції в Україні з країн ЄС. — [Електронний ресурс] . Режим доступу : [Бр://У"У"У.ukrstat.gov.ua](http://У)

Хрипливий І. В., студент
факультету фінансів.
Тернопільський національний
економічний університет.
Науковий керівник - к. е. н., доцент
кафедри державного і
муніципального управління
Попович Т. М., Тернопільський
національний економічний
університет

Удосконалення механізму державної підтримки розвитку АПК У краї) ... умовах очікуваної продовольчої кризи

В умовах розбудови ринкових механізмів агропромислової політики України стабільний розвиток АПК є однією з умов сталого розвитку країни, гарантування її безпеки, підвищення рівня життя громадян. Специфіка його функціонування, а також наявність низки проблем, які лежать > площині підвищення ефективності аграрного сектора, зумовлюють необхідність вироблення державної політики підтримки розвитку АПК.

Питання практики державного регулювання цього комплексу досліджувалися у працях таких учених, як А. Бабенко, В.Ю. Гринчук, Т.А. Калашнікова, А.М. Калінчик, Ю. Медунця [1].

У своєму розвитку галузі АПК характеризуються певними особливостями, зокрема впливом природно-кліматичних факторів на характер та організацію сільськогосподарського виробництва, необхідністю використання частини виробленої продукції як засобів виробництва!) універсальністю основного засобу виробництва — землі. Усе це формує особливі передумови становлення ринкових відносин в агропромисловому комплексі та особливості його державного регулювання.

У практиці господарювання склалися такі тенденції розвитку відносин «державна - аграрія - сільськогосподарський сектор»: дотування сільськогосподарського виробництва; державне сприяння розширенню місткості аграрного ринку; посилення регулюючої ролі у реформуванні аграрного сектора державна підтримка сільськогосподарського виробництва.

У більшості розвинених європейських країн здійснюється протекціоністсько-продовольча політика, яка забезпечує завезення продуктів, що не виробляються в країні; встановлення мита на імпорту продовольчих товарів, що виробляються всередині країни; визначення критичної межі імпорту продовольства.

В Україні зміст аграрної політики визначається прийнятими законодавчими актами у галузі агропромислового виробництва та державними цільовими програмами підтримки фермерських господарств і українського села. На їх основі можна виокремити наступні цілі державного

Гі уповання АПК: гарантування продовольчої безпеки держави; забезпечення населення якісними продуктами харчування; проведення земельної реформи; формування аграрного ринку та розвиток ІТ-інфраструктури; формування ринкового механізму управління АПК; забезпечення істотної привабливості аграрного сектора економіки. Важливість реалізації зазначених цілей зумовлюється вимогами СОТ, членом якої є Україна і які є обов'язковою умовою у розвитку торговельних відносин з іншими державами [3].

У системі регулювання АПК виділяють три аспекти: функціональний, структурний, економічний. Враховуючи їх урядом реалізується система конкретних заходів прямого та опосередкованого впливу щодо досягнення поставлених цілей державного регулювання АПК, зокрема податкове стимулювання, кредитна та фінансова підтримка; цінове регулювання; інфраструктурне забезпечення розвитку аграрного ринку, реформування земельних відносин, регулювання імпорту сільськогосподарської продукції [4].

На сьогодні державна підтримка АПК в Україні не є чинником, що обумовлює його розвиток. Про це заявили в Асоціації «Український клуб аграрного бізнесу» (УКАБ) із посиланням на Закон України «Про Державний бюджет України на 2011 рік». Згідно з цим Законом обсяги видатків на розвиток АПК у 2011 р. складуть 9,6 млрд. грн., проте з цих коштів реальна підтримка підприємств промислового виробництва складе 2,2 млрд. грн., або 22,9%. Для порівняння зазначимо, що підтримка аграрного сектора лише зі Стабілізаційного фонду держбюджету в 2010 р. склала 1,3 млрд. грн. За твердженням експертів, незважаючи на те, що в 2011 р. планується додатково і прямувати 3,9 млрд. грн. на формування державного інвестиційного фонду та закупівлі матеріально-технічних ресурсів для потреб сільськогосподарських товаровиробників, сальдо кредитування АПК загалом буде негативним [2].

Отже, зазначене свідчить, що в сучасних реаліях державна підтримка аграрного сектора в Україні є обґрунтованою, однак повинна реалізуватися на засадах розумної достатності і доцільності та спрямовуватися на забезпечення прозорості ринкових механізмів, розвитку конкуренції, підтримки паритетності цін та нарощування експортного потенціалу АПК.

В умовах очікуваної продовольчої кризи впровадження механізму державної підтримки розвитку АПК буде найбільш доцільним та дасть можливість усунути регіонального розвитку у межах країни.

Література

1. Бабенко А. Державне регулювання та підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору / А. Бабенко // Економіка АПК. - 2008. - № 5. - С. 85-88.
2. Державна підтримка втрачає стимулюючу функцію АПК. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : [«_у-у<тбє на ікг/бдлпсс/^Ьо*/£05идагзгуслдау.а7ро4Дег^ка2легуаєіШпи1илуЦзсььиуи2пцк1§іуу](#)
3. Калашнікова Т.В. Механізм і пріоритети державної підтримки аграрного сектору економіки / Т. В. Калашнікова // Економіка АПК. — 2008. — № 8. — С. 100-104.
4. Медуниця Ю. Підтримка АПК : уряд визначив пріоритети / Ю. Медуниця // Урядовий кур'єр. - 2009. - № 13.

Цетнар Л. О.,

студентка Україно-нідерландського факультету економіки та менеджменту. Тернопільський національний економічний університет.

Науковий керівник - к.е.н., сг. викладач кафедри міжнародного менеджменту та маркетингу **Мельник Ю. В.,** Тернопільський національний економічний університет

Франчайзинг як форма антикризового управління підприємством

Сучасний стан економіки, що базується на ринкових відносинах, її інтернаціоналізація обумовлюють необхідність розробки організаційно-економічних основ формування інтегрованих форм бізнесу - таких, як франчайзинг. Основою ринкової економіки, з одного боку, є великі підприємства, які надають їй стабільності й керованості, визначають рівень науково-технічного і виробничого потенціалу, з іншого - малий бізнес, який формує конкурентне середовище, характеризується високою мобільністю та забезпечує самостійність підприємницької ініціативи. Для економіки України останнім характерна активізація саме малого бізнесу. Проте, незважаючи на значні можливості малого бізнесу у процесі становлення і функціонування ринкової економічної системи, він має свої слабкі сторони, пов'язані насамперед із фінансуванням. Саме тому одним із шляхів вирішення цієї проблеми є розвиток франчайзингу в Україні.

Франчайзинг є особливою системою відносин між суб'єктами підприємницької діяльності. Як показує світова практика, франчайзинг - це один з ефективних способів ведення бізнесу для компаній, що вже досягли успіху та мають намір успішно функціонувати й надалі. Вітчизняним підприємцям, які хочуть і в подальшому залишатися у своїх ринкових нішах або розширити власний бізнес за рахунок завоювання нових ринкових сегментів, як засвідчує досвід, необхідно або створювати власні мережі, або включатися до вже існуючих розкручених бізнес-систем.

Франчайзинг є вигідним як для малого, так і для великого бізнесу. Проте, найбільш очевидні переваги отримує малий та середній бізнес, оскільки саме тут спостерігаються найбільші підприємницькі ризики. Франчайзинг як форма організації бізнесу суттєво знижує підприємницький ризик, оскільки підприємство отримує вже готову форму ведення бізнесу, яка успішно апробована та відпрацьована в багатьох країнах світу. Система франчайзингу показала себе як одна з найбільш оптимальних форм управління. Існують різні точки зору щодо успіху

франчайзингових мереж. Проте, основні з них зводяться до високої якості обслуговування та нетримання стандартів якості незалежно від країни розташування.

Якщо на світовому ринку товарів і послуг франчайзинг як ефективна форма організації бізнесу відома давно, то в Україні - це хоч і відносно нове явище, проте до сьогодні не вироблено належних підходів до його становлення. Розвивається внутрішній франчайзинг, проте ця бізнес-технологія являє собою досить специфічну форму закордонних франчайзингових технологій з підходом до ведення бізнесу. Як показує практика функціонування, найбільшими внутрішніми управлінськими проблемами національних франчайзингових мереж є неможливість забезпечення належного контролю за діяльністю франчайзі, оскільки ті знаходяться в різних регіонах України, прояву єдності стилів у компанії з різною корпоративною культурою; насторожене ставлення до інноваційних підходів ведення бізнесу (особливо в невеликих, провінційних містах) [1,62].

Прикро визнавати, але закордонні франчайзодавці розглядають Україну як країну з нестабільною політичною та економічною ситуацією, а такі фактори найбільшою мірою становлять загрозу інвестиційним проектам. Враховуючи економічну нестабільність та відсутність сприятливого правового поля, іноземні мережі ризикують власними фінансовими коштами. Тому деякі з них віддають перевагу продажу тільки власної торгової марки, отримуючи відсотки від обороту, при цьому часто вимагаючи від вітчизняних бізнесменів гарантій того, що об'єкт протягом певного часу не буде проданий.

В Україні франчайзинг як маркетингова концепція знаходиться на початковому етапі розвитку. Найбільшими франчайзерами є «МакДональдс», «Кодак», «Фуджі», «Баскш&Робінс», «Альянс», «Швидко», «XXI століття», «Uno momenta» та ін.

На сьогодні в Україні активних франчайзерів нараховується заледве більше 200. До цієї кількості входять ті компанії, що мають партнерів-франчайзі, і за цей рік відкрили хоча б одну франчайзингову точку. У 2011р. з'явилося досить багато нових франчайзерів, які доволі активно почали розвивати свої мережі. Найчастіше це такі концепції, що не потребують великих інвестицій. Крім того, про початок розвитку франчайзингу оголосили деякі великі компанії.

Розвиток франчайзингу є однією з найефективніших форм здійснення антикризового управління підприємством, проте воно можливе лише за умови удосконалення українського законодавства щодо комерційної концесії, що має цілу низку недоліків.

Література

1. Данніков О. Проблеми побудови та функціонування франчайзингових систем в Україні / О. Данніков // Маркетинг в Україні. — 2008. — № 5. - С.62

Чайковська І. Я.,
студентка факультету фінансів.
Тернопільський національний
економічний університет.
Науковий керівник - ден,
професор кафедри фінансів
Дем'янишин В. Г.,
Тернопільський національний
економічний університет

Удосконалення фінансової політики України в умовах євроінтеграційної розвитку

На сучасному етапі євроінтеграції першочерговим завданням України є включення вітчизняної економіки до системи міжнародного поділу праці та світової системи інтеграційних процесів. Можемо констатувати той факт, що Україна пріоритетним напрямом своєї інтеграції у світові структури обрала інтеграцію до ЄС. Орієнтація на ЄС - це значні ринки капіталів, нош технології, вищі стандарти виробництва, охорони навколишнього середовища. Інтеграція України з ЄС важлива ще й як реформостимулюючий фактор для її економіки, законодавчої бази, головний засіб у посткризовій політиці. Економічна інтеграція базується на координації, синхронізації та відповідності прийняття рішень, тому, на нашу думку, посткризова фінансова політика України повинна бути спрямована на формування пріоритетів інтеграції.

Важливою складовою посткризової політики, реалізація якої забезпечить створення необхідних умов для розвитку конкурентоспроможного виробництва в Україні, є реалізація заходів, спрямованих на захист національної власності та створення сприятливого інвестиційного клімату. Суттєвим завданням для захисту національних інтересів України є реформування фінансової, валютної та податкової систем. Сучасна фінансова система є відірваною від реального сектора української економіки, що є причиною знецінення гривні, низьких рівня виробництва та конкурентоспроможності продукції. Для вирішення цієї проблеми, необхідно створити ефективну правову систему регулювання діяльності фінансових структур, яка заборонила б вивіз капіталу ти стимулювала б інвестиційну активність у країні [2, 96].

Основними напрямками здійснення фінансової політики в умовах євроінтеграційного розвитку країни, на нашу думку, є такі:

1. Посилення впливу фінансової політики на створення сприятливих умов для виробничої і торговельної сфери з метою пришвидшення темпів економічного зростання та соціального захисту населення.

2. Здійснення пільгової фіскальної політики щодо стимулювання національного юваровиробника.

3. Удосконалення бюджетної політики в розвитку економіки та соціального захисту населення.

4. Сприяння нарощуванню інвестиційної складової економічного зростання, розвитку фінансової інфраструктури, удосконаленню корпоративного управління, залученню заощаджень населення до програм інвестиційно-інноваційного розвитку.

5. Створення сприятливого інвестиційного клімату шляхом розробки дієвого механізму іалучення та страхування повернення як внутрішніх, так і зовнішніх інвестицій, їх спрямування у пріоритетні галузі економіки, зокрема у виробництво.

Для реалізації зазначених напрямів фінансової політики, задоволення визначеного рівня економіки та соціального розвитку суспільства необхідний відповідний обсяг фінансових ресурсів, а також співпраця зі світовим співтовариством, зокрема Європейським Союзом.

На сучасному етапі фінансова політика здійснюється в умовах посткризового розвитку, стабілізації економіки та валютного курсу, податкового реформування. Загалом забезпечення фінансовими ресурсами потреб економіки та соціальної сфери вимагає раціональної організації здійснення виробництва, підвищення ефективності використання та посилення контролю за цільовим витрачанням бюджетних коштів на усіх рівнях.

Для подальшої інтеграції фінансової системи України в світовий економічний простір необхідно удосконалити законодавчу та нормативно-правову базу шляхом адаптації її до законодавства Європейського Союзу, зокрема необхідно розробити вкрай важливий закон «Про фінансову політику».

Література

1. Дубовик В. Я. Активізація фінансової політики держави у контексті розвитку зовнішньоторговельних відносин України з країнами Європейського Союзу [Електронний ресурс]. — Режим доступу http://www.nbuv.gov.ua/por1a1/Soc_Opr/Y1<Ma/2010_18ZDubyk.pdf
2. Стадник В. Умови виходу українських товарів на ринки ЄС / В. Стадник // Вісник Тернопільської академії народного господарства. Спец. вип. Ч. III. - Тернопіль, 2000. - № 15. - С. 91-96.

Чемеринська О. Р., слухач
магістратури факультету фінансів,
Тернопільський національний
економічний університет. І 14
Науковий керівник - к.е.н, доцент
кафедри фінансів суб'єктів
господарювання і страхування
Налукова Н. І., Тернопільський
національний економічний
університет

Розвиток ринку страхових послуг: вітчизняний та зарубіжний досвід

Кількість ризиків, яким піддаються суб'єкти економічних відносин у процесі своєї діяльності та які загрожують життєдіяльності людини, постійно збільшується. При цьому держава неспроможна гарантувати усунення наслідків різних надзвичайних подій, катастроф тощо.

Відсутність фінансових можливостей для ліквідації наслідків таких подій у більшості вітчизняних підприємств і громадян робить їх незахищеними перед імовірним нещасним випадком. За цих умов лише страхування може забезпечити захист майнових інтересів усіх суб'єктів економічних відносин. Однак, сьогодні страховий ринок України відстає у своєму розвитку від страхових ринків провідних країн і потребує змін як законодавчого, так і організаційного характеру. Зміни, які відбуваються на українському страховому ринку, поки що не відповідають ні обсягам, ні тенденціям, що мають місце на європейському та світовому ринках.

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що для підвищення ефективності страхових процесів на страховому ринку України доцільним є вивчення зарубіжного досвіду та оцінка можливостей його використання для удосконалення вітчизняного ринку страхових послуг.

Роль страхування у різних сферах виробництва та фінансово-кредитній системі формують основні підходи до нього в зарубіжних країнах. Страхова справа в більшості країн світу розглядається як окрема галузь економічної діяльності, до якої входять різноманітні як за формами власності, так і за організаційно-правовою ознакою страхові організації. Співвідношення між державними й приватними страховиками залежить від суспільного устрою та економічної політики держави. У багатьох країнах на ринку присутні товариства взаємного страхування. Так, у Японії страхування здійснюється приватними страховими компаніями, державними організаціями і кооперативами. При цьому приватні компанії і державні організації зайняті пошуком найбільш прибуткових сфер для розміщення коштів страхових резервів, нагромаджених за рахунок поступлених страхових внесків. Вони діють на національному і міжнародному рівнях, а їх метою є зростання власних доходів.

Виходячи з того, що Україна має достатні передумови для розвитку аграрної сфери, доцільно було б запровадити, як у Японії, кооперативне страхування, зорієнтоване не на ібільшення власного прибутку, а на задоволення потреб його членів, гарантуючи кожному компенсацію в обумовлених випадках. Невеликі страхові внески роблять кооперативні страхові організації більш привабливими для страхувальників, що посилює їх конкурентні позиції на національному страховому ринку.

З огляду на події, які періодично відбуваються на території Західної України, а саме буревії та паводки, доцільно було б створити на державному рівні національний фонд катастроф, кошти якого спрямовувалися б на відшкодування збитків від природних катастроф (зливи, зсуви і т.п.), як це здійснюється в Австрії із 1966 р.

Досвід Ізраїлю показує, що державна політика у сфері страхування повинна бути направлена на те, щоб запобігти зловживанням при обігу досить великих коштів. Так, закони цієї країни чітко окреслюють не лише сферу діяльності, а й обмежують свободу використання фінансових ресурсів застрахованих, забезпечуючи тим самим їх цільове спрямування. Страхові компанії мають право вкладати кошти, одержані від населення у вигляді страхових премій, тільки в державні облігації, і то не більше 50%. При цьому компанії отримують гарантовані 4,5% річних. Не менш суворі й правила реєстрації - крім обов'язкової застави в 25 мільйонів доларів, претендент на цей вид діяльності зобов'язаний довести відсутність кримінальної відповідальності.

Перелік послуг, які надаються страховиками Ізраїлю, досить широкий, причому страхові компанії намагаються розширити цю сферу, пропонуючи нестандартні види страхових послуг.

Назагал для українських умов розвитку страхового ринку неабиякий інтерес представляє національна система координації і функціонування страхових організацій при провідній ролі держави у розробці програм і стратегії розвитку страхового бізнесу, яка використовується у зарубіжній практиці страхування та розвитку кооперативних страхових організацій, у тому числі й товариств взаємного страхування, які успішно конкурують на страховому ринку багатьох держав поряд із традиційними формами страхових компаній.

Література

1. Свєченко Ю.В. Страхування в країнах з ринковою економікою (використання світового досвіду в умовах України): автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. економ. наук : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / Ю.В. Свєченко. - К., 2000.
2. Клапків М.С. Зарубіжна практика застосування теорії ризику в страховому підприємстві / М.С.Клапків, І.С. Ткаченко // Фінанси України. - 1997. - № 11. - С. 103-111.
3. Фурман В. Особливості та сутність страхового ринку. / В. Фурман // Фінанси України. - 2005. - № 11. - С.121-126.
4. Ліга страхових організацій [Електронний ресурс]. - Режим доступу України.: www.uainsur.com

Чернова І. А.,
слухач магістратури
факультету фінансів,
Тернопільський національний
економічний університет.
Науковий керівник - к.е.н., доцент
кафедри фінансів суб'єктів
господарювання і страхування
Собко О. М.,
Тернопільський національний
економічний університет

Удосконалення управління кредитним портфелем комерційних банків у посткризовий період

Удосконалення системи управління кредитним портфелем на сьогодні є досить актуальним питанням, оскільки різко зріс ризик неповернення кредитів, виданих банком. Саме тому необхідною умовою оптимізації управлінського процесу, спрямованого на підвищення ефективності позичкових операцій на рівні банку є визначення безпосередніх завдань щодо мінімізації кредитного ризику сукупного портфеля кредитних вкладень.

Вивченню питань організації кредитної діяльності комерційних банків, зокрема процесу управління кредитним портфелем, присвячено суттєву кількість праць вітчизняних і зарубіжних економістів. Вагомі напрацювання у дослідженні цих питань належать таким вітчизняним ученим, як О. В. Васюренко, В. В. Вітлінський, А. С. Гальчинський, І. С. Гуцал, О. В. Дзюблюк, Ю. А. Заруба, Б. С. Івасів, О. А. Кириченко, В. В. Корнєєв, В. Д. Лагутін, Б. Л. Луців, А. М. Мороз, Л. О. Примостка, К. С. Раєвський, М. І. Савлук, Р. І. Тиркало, Я. І. Чайковський та ін. Проте, відзначаючи безсумнівну цінність та значущість здійснених наукових досліджень, потрібно вказати, що невіршеним напрямом загальної проблеми є неналежна увага, приділена основним засадам управління кредитним портфелем комерційного банку у посткризовий період

Слід зауважити, що в більшості комерційних банків України є недосконалою технологічна схема організації кредитного процесу і насамперед — аналітичної роботи з оцінки кредитоспроможності клієнта. Для удосконалення організації кредитного процесу пропонуємо алгоритм кредитування, в основі якого лежить контроль на таких стадіях здійснення кредитних операцій:

1. Формування портфеля заявок на кредит - збір та аналітична обробка інформації про попит на кредит та вибір оптимальних для банку пропозицій. Розгляд заявок на кредит потенційних боржників.

2. Вивчення кредитоспроможності та фінансового стану потенційного позичальника практично оцінка розміру кредитного ризику).

3. Прийняття рішення про доцільність видачі позик та вибір конкретної форми її надання, і оформлення кредитної угоди, де остаточно визначаються усі умови кредитування.

4. Видача кредиту.

5. Повернення кредиту і сплати відсотків за ним.

6. Робота із сумнівними та безнадійними позичками.

Контрольна функція є специфічною і здійснюється на кожній стадії кредитного процесу. Систематичний моніторинг стану кредитного процесу поєднується із постійним аналізом якості кредитного портфеля.

Крім того, вказані прийоми і методи повинні бути спрямовані передусім на оптимізацію рівня ризику кредитного портфеля, оскільки цілком уникнути ризику ймовірного несвочасного повернення чи неповернення позичок практично неможливо, адже надмірна обережність та відмова від кредитних операцій, у свою чергу, стає причиною ризику невикористаних можливостей і втрати доходів банку. Відтак оптимізація ризику кредитного портфеля не завжди передбачає, власне, його мінімізацію, бо ризик безпосередньо пов'язаний із доходністю і при його мінімізації банк може позбавити себе більшої частини доходів. Згідно із позицій обґрунтування шляхів удосконалення методів управління банківським кредитним портфелем слід стверджувати про ефективне управління ризиком кредитного портфеля банку.

Зазначити, що у вітчизняній банківській практиці при оцінці основних методів управління кредитним ризиком на рівні портфеля банківських позичок загалом виділяється три основні методи: лімітування, диверсифікація та формування резервів [1]. Якщо формування резервів є обов'язковим засобом управління кредитним ризиком, то решта методів можуть розглядатися з точки зору їх використання чи невикористання відповідно до тих пріоритетів і цілей кредитної політики, котра розробляється вітчизняними банківськими установами згідно з тим, як саме вони позиціонують себе на кредитному ринку та на скільки ризиковою їм видається обрана стратегія організації кредитних відносин із клієнтами.

На сьогодні домінуючу роль у вітчизняній банківській практиці управління ризиком кредитного портфеля відіграє лімітування, адже завдяки встановленню лімітів кредитування банки можуть уникнути критичних втрат унаслідок необдуманого концентрування будь-якого виду ризику [2,140].

Наголосимо, що вітчизняна банківська практика має достатньо відпрацьований механізм лімітування як один із засобів управління кредитним портфелем. У той же час лімітування як один із найбільш важливих методів управління кредитним портфелем банку потребує подальшої" удосконалення відповідно до умов функціонування вітчизняних банківських установ на кредитному ринку.

Крім того, важливо зазначити, що оптимізація структури наявного у комерційних банків портфеля виданих позичок повинна здійснюватися також і за допомогою диверсифікації. Метод диверсифікації полягає у розподілі кредитного портфеля серед широкого кола позичальників, які відрізняються один від одного як за характеристиками, так і за умовами діяльності.

У посткризовий період доцільно активізувати співпрацю банківських установ і страхових компаній для мінімізації ризиків неповернення кредитів. Страхування кредитів - це зменшення або усунення кредитного ризику, який виражається у можливій несплаті позичальником основного боргу та відсотків за ним і є однією із форм забезпечення кредиту. Однак, добровільне страхування ризику непогашеного кредиту у вітчизняній практиці поки що не є популярним оскільки комерційні банки ще побоюються використовувати цей варіант як основну форму захисту від ризику.

Отже, на сьогодні удосконалення управління кредитним портфелем комерційних банків доцільно спрямувати шляхом оптимізації організаційних можливостей управління кредитним портфелем з точки зору розподілу функціональних обов'язків між відповідними підрозділами банку. Використання основних методів управління кредитним портфелем комерційного банку суттєво підвищить ефективність функціонування банківських установ та заактивізує кредитний процес, спрямований на збільшення вкладень у реальний сектор економіки.

Література

1. Енциклопедія банківської справи України / [редкол. В.С.Стельмах (голова) та ін.]. - К. : Молодь: Ін Юре, 2001. - 680 с.
2. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент банку : навч. посіб. / Л. О. Примостка. - К. : КНЕУ, 1999. - 280 с.

Шкабар Л. Є.,

студентки факультету фінансів,
Тернопільський національний
економічний університет.

Науковий керівник - викладач
кафедри фінансів суб'єктів
господарювання і страхування

Білик І. В., Тернопільський
національний економічний
університет

Проблеми розвитку страхового ринку України

Найважливішою сферою національної економіки України виступає фінансовий сектор. Однією з його складових є страховий ринок, розвиток якого в умовах інтеграції у світове економічне співтовариство та в період посилення процесів глобалізації займає одне із провідних місць у національній економіці. Актуальність розгляду даної сфери полягає в тому, що вона є дуже необхідною для забезпечення цивілізованого розвитку суспільства. Страховому ринку притаманна низка проблем, що є наслідком недосконалого законодавчого регулювання фінансових інститутів та ринків, відсутністю єдиної стратегічної політики в даній галузі, а також економічної, політичної та соціальної нестабільності в країні. На сьогоднішній день національна економіка потребує значних фінансових ресурсів, а страхова галузь є важливим фінансовим інструментом, за допомогою якого можна акумулювати кошти для подальшого інвестування їх в економіку.

Дослідженням питань функціонування системи страхування та страхового ринку займалися видатні науковці України, зокрема С.С. Осадець, В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич, Т.Г. Александрова, А.О. Таркуцяк, Л. Горбач, Н.Н. Внукова та ін.

Страховий ринок України в останні роки демонстрував швидкі темпи зростання відносних кількісних параметрів. Проте його якісні, а також абсолютні показники так і не досягли рівня розвинутих західних держав. Незважаючи на позитивні зрушення у розвитку страхового ринку, мають місце і негативні тенденції:

1. Відсутність послідовної і чіткої державної політики щодо розвитку страхування й достатнього рівня методологічної підготовки страхових механізмів;
2. Відсутність системи стандартизації і сертифікації страхових продуктів і системи менеджменту;
3. Наявність недобросовісної конкуренції;
4. Нерозвиненість страхового брокерства;
5. Недосконалість інвестиційної діяльності страхових компаній [1].

Ситуація ускладнилась світовою фінансовою кризою, що внесла свої корективи в розвиток

страхового ринку та зумовила нові загрози.

Ринок страхування показує слабкі темпи відновлення - в I півріччі 2010 року приріст валових премій склав всього 1,3%. У I півріччі страхові компанії зібрали 5,58 млрд грн. чистих премій, що на 11,5% менше, ніж у 2009 р. По цьому показнику ринок повернувся до рівня 2007 року, коли в перші шість місяців було зібрано 5,3 млрд грн. В той же час валові премії і поточному році вирости на 1,3%, до 9,63 млрд грн.[3].

Найбільш актуальними проблемами, обумовленими наслідками світової фінансової кризи, що потребують негайного вирішення, є:

- падіння попиту на послуги страхових компаній з боку підприємств та населення, що обумовлено погіршенням фінансового стану;
- неповернення депозитних коштів банками, де введено тимчасову адміністрацію,
- незабезпечення наявності страхового покриття майна, що перебуває у заставі п комерційного банку, на весь період дії кредитного договору;
- недостатній контроль за наявністю полісів обов'язкового страхування цивільно- правової відповідальності автовласників;
- відсутність в регулятора страхового ринку дієвого механізму щодо недопущення демпінгу на ринку та штучного зниження платоспроможності страховиків [2].

З метою покращення ситуації на страховому ринку доцільно реалізувати низку системних різнопланових заходів, спрямованих на усунення як хронічних проблем, так і тих, що спричинені фінансовою та економічною кризами. Особливий акцент необхідно зробити на активізації інвестиційного потенціалу страхового ринку. Чутливість страхової галузі до змін в економічному середовищі й впливу циклів вимагає як сильної, так і досить гнучкої роботи регулятора, адже застаріле або недосконале регулювання може негативно впливати на ефективність страхової діяльності та надійність страховиків.

Аналіз сучасного стану, тенденцій і проблем розвитку вітчизняного страхового ринку свідчить про певні здобутки та численні недоліки, притаманні функціонуванню як окремих страхових компаній, так і всієї системи страхування. Розвиток страхового ринку стримує дія наступних факторів: відсутність державної політики розвитку як економіки в цілому, так і програми розвитку ринків фінансових послуг, неузгодженість господарського і страхового законодавства, недосконалість податкового законодавства, нестабільність фінансового середовища господарюючих суб'єктів і населення, слабкість стимулів у розвитку страхування.

Література

1. Захарченко В.С. Страховий ринок в Україні: стан, проблеми, перспективи. / В.С. Захарченко. // Національна оборона і безпека. - 2008. - № 6. - С. - 26.
2. Звіти про основні показники розвитку страхового ринку України за 2003-2010 рр. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.dfo.org.ua.
3. Максимчук Н. Страхование притормозило. [Електронний ресурс]. - Режим доступу [БЦрУ/1r^Z3sp1ter5anCna/1ocL1g1?1oc1D^1508999](http://b1p.u/1r^Z3sp1ter5anCna/1ocL1g1?1oc1D^1508999)

Шупа Л. З.,

студентка факультету фінансів,
Тернопільський національний
економічний університет.
Науковий керівник - к.е.н., доцент
кафедри фінансів суб'єктів
господарювання і страхування

Собко О. М.,

Тернопільський національний
економічний університет

Теоретичні основи формування інноваційного потенціалу промислових підприємств в умовах конкурентної економіки

В умовах європейської інтеграції України та побудови соціально-орієнтованої ринкової економіки все більшої актуальності набувають проблеми активізації інноваційної діяльності суб'єктів господарювання. Можливості підприємства в сфері інновацій визначаються його інноваційним потенціалом. Зовсім недавно воно як економічна категорія ввійшло до понятійного апарату економічної науки, проте в сучасній вітчизняній та іноземній літературі однозначного тлумачення немає. У багатьох дослідженнях учені-економісти концентрують увагу на вивченні окремих сторін інноваційного потенціалу, тому в економічній літературі трапляється визначення, що часто суттєво відрізняються одне від одного.

Виходячи з теоретичних досліджень, можемо зробити висновок, що інноваційний потенціал як один із найважливіших елементів загального потенціалу підприємства є концептуальним відображенням можливості суб'єкта господарювання займатися інноваційною діяльністю. Це поняття розвивалося та уточнювалося у процесі методологічних, емпіричних і теоретичних досліджень та набуло значного поширення в економічній літературі на початку 1980-х рр XX ст

Серед робіт, присвячених аналізу запропонованої економічної категорії, виділимо праці А.І. Амоши, Ю.М. Бажала, І.Т. Балабанова, А.В. Гриньова, В.А. Верби, В.І. Захарчєнка, Д.І. Кокоріна, Н.С. Краснокутської, Л.С. Мартюшевої, Н.І. Чурхай, В.Г. Чабана та ін.

В Україні законодавчо зафіксовано, що «інноваційний потенціал - це сукупність науково-технологічних, фінансово-економічних, виробничих, соціальних і культурно-освітніх можливостей країни (галузі, регіону, підприємства тощо), необхідних для забезпечення інноваційного розвитку економіки» [1, 93].

На нашу думку, інноваційний потенціал - це можливості підприємства, які визначають його готовність до здійснення інноваційної діяльності для забезпечення своєї конкурентоспроможності на ринку.

Очевидно, що в умовах ринкових відносин до складу інноваційного потенціалу підприємства доцільно включати ті ресурси, які при їх застосуванні у процесі розробки та

впровадження нововведень здатні забезпечити підприємству досягнення конкурентних переваг. Грунтовна діагностика інноваційного потенціалу промислового підприємства вимагає детального розгляду елементів, що формують його структуру. Як бачимо, однозначного підходу до тлумачення визначення інноваційного потенціалу та його складових немає. Учені-економісти, які в своїх працях торкаються цієї проблеми, при дослідженні структури інноваційного потенціалу висвітлюють в основному окремі аспекти цієї економічної категорії. Узагальнимо погляди дослідників і спробуємо створити власну модель інноваційного потенціалу підприємства, графічна інтерпретація якої зображена на рис. 1.

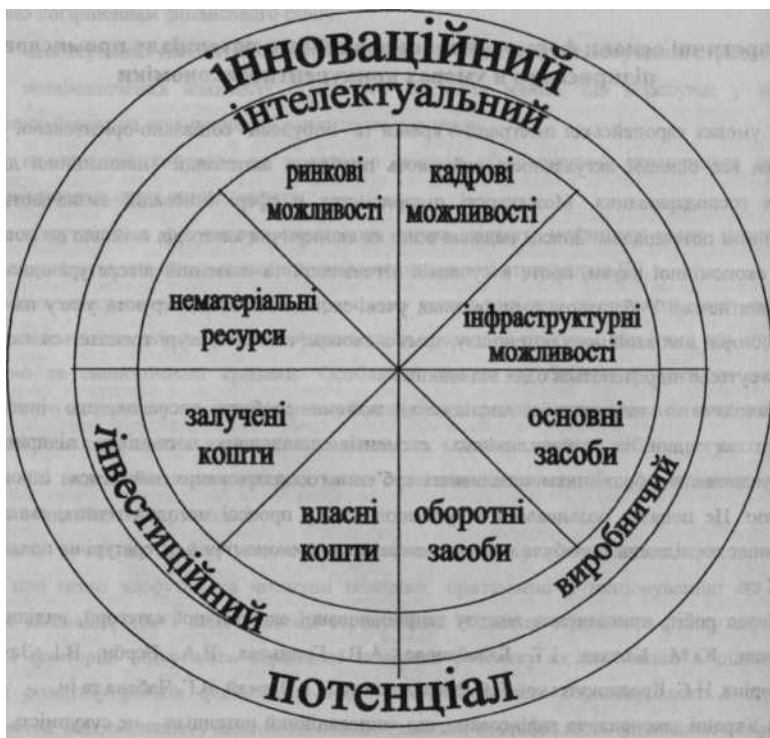

Рис. 1. Модель інноваційного потенціалу підприємства

Отже, формування інноваційного потенціалу на вітчизняних промислових підприємствах є необхідною передумовою забезпечення їх стабільного інноваційного розвитку, що гарантуватиме підвищення конкурентоспроможності на ринку.

Література

1. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» №433-ІУ від 16 січня 2003 // Відомості Верховної ради України. - 2003. - № 13. - С. 93.

Щепановський Д. О.,

слухач магістратури факультету фінансів,
Тернопільський національний
економічний університет.

Науковий керівник - к.е.н., ст. викладач
кафедри податків та фіскальної політики

Валігура В. А., Тернопільський
національний економічний університет

Податкове планування як складова корпоративного податкового менеджменту

Ефективність податкового менеджменту як складової частини системи управління підприємством визначається оптимізацією податкових параметрів його діяльності. У сучасних умовах однією із причин незадовільного фінансового стану українських суб'єктів господарювання і несвоєчасність і неточність визначення податкових зобов'язань, податкового навантаження та прибутку, який залишається після сплати податків. Саме податкове планування дозволяє підприємствам уникнути складних ситуацій, пов'язаних із податковими платежами, та підвищити ефективність функціонування. Незважаючи на постійно зростаючий інтерес вітчизняних підприємств до процесів оптимізації оподаткування, дослідженню податкового планування як складової корпоративного податкового менеджменту приділяється недостатньо уваги.

Проблеми податкового менеджменту, податкового планування і управління податковими платежами, окремі аспекти впливу оподаткування на діяльність суб'єктів господарювання докладно висвітлені у працях В. Андрушенка, О. Василика, В. Вишневського, В. Гейця, А. Даниленка, О. Данилова, О. Десятнюк, Т. Єфименко, В. Загорського, Ю. Іванова, О. Кириленко, А. Крисоватого, І. Лютого, І. Луніної, П. Мельника, Ц. Огня, А. Соколовської, В. <1>едосона, С. Юрія та ін. Окремі теоретичні та практичні питання податкового менеджменту і податкового планування висвітлені в дослідженнях українських та зарубіжних фахівців, серед яких М.Г. Бейгельзімер, І.О. Бланк, А.Р. Горбунов, О.В. Кірці, К.Ф. Ковальчук, Д.Ю. Мельник, Дж. Пеккер, А.І. Погорлицький, Т.М. Рева, І.М. Соловйов, С.Ф. Суگیرін, Е.А. Уткін.

Високо оцінюючи наукові напрацювання вітчизняних та зарубіжних учених із вказаної проблематики, зазначимо, що поза увагою як науковців, так і практиків залишилося дослідження системи корпоративного податкового менеджменту, немає єдиного підходу до суті податкового планування, формування його принципів та інструментів, організації на підприємстві, реалізації й економічної оцінки схем оптимізації податкових платежів. Саме ці проблеми, їх теоретичне і прикладне значення, визначили вибір теми й актуальність дослідження.

Податковий менеджмент виник на початку ХХ ст. і відтоді набув поширення у високорозвинених країнах світу як наука і практика управління фінансовими ресурсами і відносинами, які охоплюють систему принципів, методів, форм та прийомів регуляції ринкового механізму в галузі державних фінансів за допомогою податків [4,17]. Складовою податкового

менеджменту є податкове планування, яке реалізується лише в рамках чинного податкового законодавства, а в його основі лежать максимальне використання усіх визначених законом податкових пільг та реалізація оптимізаційних податкових схем. Усі способи зменшення підприємством податкових платежів поділяють на законні (уникнення) і незаконні (ухилення). Ми не розглядаємо незаконні способи ухилення від сплати податків, оскільки вони суперечать законодавству і не можуть бути виправдані жодними аргументами. Несплата податків - це злочин проти держави, а невикористання усіх законних можливостей для зменшення оподаткування шляхом використанні інструментів податкового планування - це злочин проти власного підприємства.

Серед економістів-теоретиків і фахівців-практиків у царині оподаткування є два концептуальні підходи до суті податкового планування [3,10;1;2;5]. На підставі першого податкове планування передбачає визначення сум податкових платежів на вказаний період і планування їх сплати. Другий концептуальний підхід до суті податкового планування полягає в тому, що воно передбачає вибір між різними варіантами фінансово-господарської діяльності підприємства для досягнення найнижчого рівня податкових зобов'язань. Саме в другій концепції яка передбачає мінімізацію сплати податків, якраз йдеться про податкове планування, тоді як у першій - лише про планування податкових платежів.

На відміну від планування податкових платежів, податкове планування передбачає можливість вибору між альтернативним використанням тих чи інших схем оподаткування. Такі рішення можуть прийматися як на етапі створення підприємства, так і під час його діяльності, а також у разі ліквідації. Податкове планування - це планомірне й обґрунтоване з економічної та юридичної точок зору зниження як абсолютної величини виплат податкового характеру, так і зменшення податкового навантаження підприємства. Необхідність податкового планування закладена в самому податковому законодавстві, яке передбачає ті чи інші податкові режими для різних випадків, визначає різні методи формування податкової бази і пропонує платникам податків різні податкові пільги, якщо вони будуть діяти в певних напрямках.

Ефективність застосування на підприємстві принципів корпоративного податкового планування залежить від його правильної організації, чіткого формулювання завдань, розмежування функцій виконавців, правової оцінки реальності і законності схем мінімізації податкових платежів, а також адміністративного контролю за їх реалізацією. Реалізація податкового планування за умов податкового середовища, яке істотно впливає на ефективність діяльності суб'єкта господарювання, дає можливість бухгалтерам і фінансистам понизити податкове навантаження на підприємство.

Література

1. Вылкова Е.С. Налоговое планирование: Учебник для вузов / Е.С. Вилкова. М.В. Романовский. - СПб. : Питер. 2004. - 633 с.
2. Евстигнеев Е.Н. Основы налогового планирования / Е.Н. Евстигнеев. - СПб. : Питер, 2004. - 288 с.
3. Слісєв А.В. Податкове планування на підприємстві : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.01 «Економіка, організація та управління підприємствами» / А.В. Слісєв. - Львів, 2003. — 23 с.
4. Податкова політика України : концептуальні засади теорії та практики : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня д-ра екон. наук : спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / А.І. Крисоватий. - Тернопіль, 2006. - 32 с.
5. Фишер О.В. Налоговое планирование на промышленных предприятиях / О.В. Фишер. - СПб. : Знание, 2004. 224 с.

Яриш А. Ю.,

студентки факультету фінансів,
Тернопільський національний
економічний університет.

Науковий керівник - викладач
кафедри фінансів суб'єктів
господарювання і страхування

Білик І. В.,

Тернопільський національний
економічний університет

Сучасний стан і перспективи розвитку страхового ринку Польщі

Страховий ринок Польщі дуже стрімко розвивається. Цьому сприяє досконале страхове законодавство, присутність на ринку інституцій, які захищають інтереси страхувальників і, тим самим, підвищують реальність страхового захисту, розвинене брокерське посередництво та страхова кон'юнктура. Висвітленню проблем та перспектив розвитку польського страхового ринку приділяли увагу українські та польські вчені: В. Базилевич, Б. Гадиняк, В. Парнюк, В. Плиса, С. Осадець, О. Філонюк, В. Фурман, Я. Шумелда; Є. Ковальські, Т. Санговські, Є. Хандшке, кожен із яких розглядав страховий ринок як традиційно, так і пропонуючи нові судження та концепції у цій галузі.

Структуру ринку формують правові рамки страхового бізнесу та попит на страхові послуги. На страховому ринку Польщі страхову діяльність здійснюють 68 страховиків, 34 з яких займаються страхуванням життя та надають послуги інші, ніж страхування життя, що свідчить про структурування ринку та його укрупнення.

На початкових етапах розвитку на ринку переважали послуги із загального (рикового) страхування, проте на сьогодні структура страхового сектора наблизилася до європейських стандартів і на сьогодні 69% страхової галузі, за розміром зібраних страхових премій, належній, страхуванню життя.

У складі послуг загального (ризикового) страхування переважає обов'язкове страхування автоцивільної відповідальності (ОСАЦВ) і автокаско (КАСКО), які становлять 59% зібраних премій бруто. У страхуванні життя панівні позиції займає страхування з інвестиційною складовою й страхування кредитів на отримання житла. Ці групи страхування характеризувалися інтенсивним розвитком, однак глобальна фінансова криза негативно вплинула як на страховий ринок загалом, так і на довгострокові види страхування зокрема [3].

Незважаючи на численні позитивні моменти, ситуація у секторі страхування в Польщі ні • ще знаходиться не на відповідному рівні порівняно з країнами ЄС і вимагає подальшого інтенсивного розвитку. Хоч цей ринок і демонструє високі темпи зростання, проте польський страховий ринок складає лише 10% загальноєвропейського.

На страховому ринку Польщі спостерігаються певні проблеми, які, стримують його подальший розвиток, зокрема, недокапіталізація, значне захоплення ринку іноземним капіталом (86%) та низька страхова культура.

У середньому громадянин Польщі щороку витрачає на страхування близько 300 євро, тоді як витрати на страхування в інших європейських країнах у середньому становлять понад 2000 євро на рік. Таким чином, не можна не помітити великого потенціалу та перспектив динамічного розвитку польського страхового ринку.

У польському страховому секторі все виразніше спостерігається і буде посилюватися явище концентрації капіталу, в зв'язку з чим відбуваються злиття, створюються стратегічні об'єднання, фінансові групи, до складу яких насамперед входять страхові компанії, які працюють як у страхуванні життя, так і в страхуванні іншому, ніж страхування життя, загальних пенсійних товариствах, інвестиційних фондах і банків [2]. Діяльність у межах фінансової групи, крім концентрації капіталу, дозволяє ефективнішу діяльність завдяки концентрації всього потенціалу окремих суб'єктів, а передусім ноу-хау, знань, умінь, досвіду тощо. Структура фінансової групи впливає на ріст конкурентноздатності в умовах динамічних змін оточення й інтенсивної конкуренції. Для ефективнішої діяльності створюються банківсько-страхові ірупи, які одночасно надають страхові і банківські послуги. Інтеграція цих галузей діяльності є важливим напрямом розвитку польського страхового ринку.

Отже, страховий ринок Польщі має великі перспективи розвитку, які залежатимуть передусім від здатності польських страховиків ефективно конкурувати з провідними світовими лідерами страхування.

Література

1. [Komisji Nadzoru Finansowego](http://www.knf.gov.pl/Images/Sektor_ubezpieczen_PII_kw_tcm75-25911.pdf). [Електронний ресурс]. - Режим доступу www.knf.gov.pl/Images/Sektor_ubezpieczen_PII_kw_tcm75-25911.pdf.
2. Марьюш Янчевский. Польский рынок страхованим. [Електронний ресурс]. - Режим доступу

Яцків Л. М.,

студентка факультету фінансів,
Тернопільський національний економічний
університет.

Науковий керівник - к.е.н., ст. викладач
кафедри податків та фіскальної політики

Валігура В. А., Тернопільський
національний економічний університет

Проблематика визначення митної вартості в Україні

У сучасних умовах відкритості української економіки та її суттєвої залежності від імпорту постає проблема не лише поповнення державного бюджету за рахунок митних платежів, а й захисту національного товаровиробника і забезпечення економічної безпеки держави на основі використання інструментів митної політики. Необхідною умовою організації митної справи загалом та митного регулювання зокрема є визначення митної вартості, яка має фіскально-реєлюючий потенціал і є малодослідженою, а, відповідно, характеризується проблемними питаннями та потребує нових теоретичних і практичних підходів щодо її оцінки та контролю.

Питання дослідження особливостей формування, ролі та значення митної вартості присвячені праці І. Бережнюка, А. Войцешука, О. Гребельника, Ю. Дьоміна, О. Єгорова, А. Єршова, І. Карамбовича, А. Кирєєва, Т. Ліпихіної, В. Науменка, Ю. Пашка, О. Стрижової, Т. Тоцької та ін., проте деякі аспекти все ж залишаються поза увагою та потребують ґрунтовного дослідження.

Розуміння того, що таке митна вартість, на жаль, досі немає не лише у більшості підприємців, а й багатьох митників. Це й не дивно, адже питання митної вартості законодавчо було визначене лише ст. 16 Закону України «Про Єдиний митний тариф». У Митному кодексі України, який набрав чинності з 1 січня 2004 р., поняття митної вартості вже пояснюється досить докладно [2]. Однак на практиці, внаслідок відсутності окремих даних, однозначного підходу щодо визначення митної вартості немає, що, у свою чергу, створює проблеми для декларантів та є передумовою заниження нарахованих митних платежів

Маніпуляції з митною вартістю є найпопулярнішим механізмом мінімізації податкового навантаження. Негативні наслідки заниження митної вартості розгортаються за «принципом доміно» - одне падіння породжує цілу серію структурних падінь. Існують дві основні причини свідомого заниження митної вартості - підприємці-імпортери уникають оподаткування, іноземні компанії ввозять товари за демпінговими цінами з метою захоплення ринку.

Варто підкреслити, що використання тінювих схем заниження імпортерами митної вартості майже неможливе без підтримки іноземних виробників, які з метою захоплення ринку свідомо беруть участь у реалізації цих схем. Оскільки для визначення митної вартості, згідно із

законодавством, використовується контактна ціна, іноземний виробник вказує в інвойсі, що виходить за межі Євросоюзу, реальну ціну, а при ввезенні на митну територію України надається інвойс з іншою ціною, яка може в кілька разів бути меншою від попередньої. Це створює нерівні конкурентні умови на українському ринку та завдає суттєвої шкоди вітчизняним галузям економіки. Найбільші розходження у цінах на товар зафіксовані при його імпорті з таких країн, як Німеччина, Китай, Польща, Туреччина, Угорщина. Використанню тінювих схем сприяють такі фактори: прогалини в законодавстві, які з успіхом використовують імпортери для ухиляння від податків та мита; недосконала система визначення та контролю митної вартості; зловживання службовців під час виконання професійних обов'язків [1].

Проблема визначення митної вартості та уникнення зменшення її обсягів має кілька основних складових. До того ж вона характерна не лише для України. З проблемою визначення митної вартості зіштовхуються й інші держави, над вирішенням якої працюють фахівці в галузі міжнародної торгівлі вже не одне десятиліття, адже вона пов'язана з багатьма чинниками та напрямками політики державного регулювання. Від визначення митної вартості безпосередньо залежить і посилення фіскальної спрямованості митних платежів, і стимулювання й спрямування у певному напрямку товаропотоків, і, за потребою, додатковий протекціоністський бар'єр на шляху імпортованих товарів.

Для налагодження ситуації в окресленій сфері необхідно впровадити активну співпрацю між суб'єктами ЗЕД та ДМСУ і підпорядкованими їм митними органами; з метою повноцінного запровадження положень чинного митного законодавства у сфері визначення митної вартості і чітко дотримуватися митними органами своїх функціональних повноважень у цьому питанні активізувати позиції суб'єктів ЗЕД і декларантів у відстоюванні своїх прав у сфері визначення митної вартості з використанням механізмів, закладених у міжнародних договорах, які виходять з України.

На нашу думку, вкрай важливо розробити методи сумісного митного контролю товарів та транспортних засобів з прикордонними державами у міжнародних пунктах пропуску. Здійснення митного контролю спочатку однією державою, а потім іншою дає можливість надавати митникам різних країн і різні документи - для країни-експортера одна ціна, а для України - ціна нижча заявленої у документах для країни-експортера. Таке об'єднання пунктів пропуску на кордонах, з метою унеможливлення надання митним органам держав-партнерів відомостей із заниженими цінами на товари, що імпортуються, сприятиме контролю за правильністю визначення митної вартості товарів під час проведення операцій їх митного контролю та оформлення.

Література

1. Савенкова Г. І. Вплив митної вартості на повноту стягнення митних платежів до державного бюджету // Г. І. Савенкова. [Електронний ресурс]. - Режим доступу http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_iguit/pry5/2010/2/lot2/633ix1Г
2. Терещенко С. Методи визначення митної вартості: фактори ризику та шляхи їх подолання / С. Терещенко. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://yandex.ua/ot5Xotlga/pbr/bositenErbr?15№^7525>.

Наукове видання

Формування єдиного наукового простору Європи та завдання економічної науки

Матеріали науково-практичної конференції

Тези доповідей

Відповідальний редактор - **проф. С.І. Юрій**

Літературний редактор - **к.філол.н. Н.О. Свистун**

Технічний редактор - **К.Г. Нестерчук**

Комп'ютерна верстка - **О.В. Болнар**

Підписано до друку 5.05.2011 р
Формат 64x90/16 Гарнітура Times.
Папір офсетний Друк на публікаторі
Обл.-видав, арк. 19,9. Ум.-друк. арк. 18,6. Зам. № 1-05-11.
Наклад 150 прим.

Віддруковано ПП Боднар В. Л.